

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om godkännande av det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt till lag om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden och vissa andra lagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att riksdagen ska godkänna det i Strasbourg i november 2001 upprättade andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt de förbehåll och den förklaring som ska göras med stöd av tilläggsprotokollet.

Syftet med det andra tilläggsprotokollet är att effektivisera och underlätta samarbetet mellan Europarådets medlemsstater vid internationell rättslig hjälp i brottmål. Det andra tilläggsprotokollet kompletterar Europarådets gällande konventioner, särskilt 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål.

Det andra tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om bl.a. kommunikationsvägar mellan de rättsliga myndigheterna, förhör av vittnen genom video- eller telefonkonferens, delgivning av rättegångshandlingar per post samt gränsöverskridande övervakning, kontrollerad leverans, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper. Innehållet i det andra tilläggsprotokollet är delvis nästan identiskt med konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, som ingicks 2000. Tilläggsprotokollet trädde i kraft internationellt i februari 2004.

I propositionen ingår också ett lagförslag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet och om tillämpning av tilläggsprotokollet. Lagen avses träda i kraft

samtidigt som det andra tilläggsprotokollet träder i kraft för Finlands del. Bestämmelser om ikraftträdandet av lagen utfärdas genom förordning av statsrådet.

I propositionen föreslås det dessutom att lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ska ändras. Lagen föreslås bli ändrad till den del det har ansetts behövligt att bestämmelserna i den ska motsvara bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet. I lagen föreslås det också en del ändringar som inte beror på ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet. Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

I propositionen föreslås det också en ändring av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen. I lagen föreslås främst tekniska ändringar som beror på att den nya tvångsmedelslagen träder i kraft i januari 2014. Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

I propositionen föreslås det dessutom sådana ändringar som har ansetts behövliga i strafflagen, lagen om gemensamma utredningsgrupper, lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål, lagen om rättegång i brottmål och rättegångsbalken. De föreslagna ändringarna beror inte på ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet. Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
1.1 Det andra tilläggsprotokollet	4
1.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen	5
1.3 Andra förslag	5
2 NULÄGE	5
2.1 Det andra tilläggsprotokollet	5
Lagstiftningen i Finland	5
EU-förpliktelser och andra internationella överenskommelser	6
2.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen	7
Lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000	7
Tvångsmedel som används vid internationell rättslig hjälp i brottmål	13
2.3 Andra förslag	13
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	13
3.1 Ikraftsättande av det andra tilläggsprotokollet	13
3.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen	14
3.3 Andra förslag	14
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	15
4.1 Allmänt	15
4.2 Ekonomiska konsekvenser	15
4.3 Konsekvenser för organisation och personal	16
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	16
DETALJMOTIVERING	18
1 DET ANDRA TILLÄGGSPROTOKOLLETS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND	18
Kapitel 1	18
Kapitel II	27
Kapitel III	69
2 LAGFÖRSLAG	71
2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål och om tillämpning av tilläggsprotokollet	71
2.2 Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden	72
2.3 Lagen om ändring av strafflagen	77
16 kap. Om brott mot myndigheter	77
21 kap. Om brott mot liv och hälsa	78
40 kap. Om tjänstebrott	78
2.4 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens med- lemsstater och tillämpning av konventionen	78
2.5 Lagen om gemensamma utredningsgrupper	79
2.6 Lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål ...	80
2.7 Lagen om rättegång i brottmål	80
4 kap. Om laga domstol	80
2.8 Rättegångsbalken	80
11 kap. Om delgivning i rättegång	80

3	IKRAFTTRÄDANDE.....	80
3.1	Det andra tilläggsprotokollet	80
3.2	Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen.....	81
3.3	Andra förslag	81
4	BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE OCH BEHANDLINGSORDNING	81
4.1	Behovet av riksdagens samtycke	81
4.2	Behandlingsordning.....	83
	LAGFÖRSLAG.....	88
	1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål och om tillämpning av tilläggsprotokollet.....	88
	2. Lag om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ..	89
	3. Lag om ändring av strafflagen	92
	4. Lag om ändring av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen.....	94
	5. Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper.....	96
	6. Lag om ändring av 7 § i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål	97
	7. Lag om ändring av 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål	97
	8. Lag om ändring av 11 kap. 8 § i rättegångsbalken	98
	BILAGA.....	99
	PARALLELLELTEXTER.....	99
	2. Lag om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ..	99
	3. Lag om ändring av strafflagen	105
	4. Lag om ändring av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till 5. Lagområdet för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen	108
	5. Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper.....	111
	6. Lag om ändring av 7 § i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål	113
	7. Lag om ändring av 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål	114
	8. Lag om ändring av 11 kap. 8 § i rättegångsbalken	115
	FÖRDRAGSTEXT	116

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

1.1 Det andra tilläggsprotokollet

Det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (ETS 182), nedan *det andra tilläggsprotokollet*, öppnades för undertecknande av Europarådets medlemsstater den 8 november 2001. Finland undertecknade det andra tilläggsprotokollet den 9 oktober 2003. Tilläggsprotokollet kompletterar den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål som ingicks 1959 (FördrS 30/1981), nedan *1959 års rättshjälpskonvention*, och det tilläggsprotokoll till konventionen som uppgjordes 1978 (FördrS 14/1985), nedan *1978 års tilläggsprotokoll*.

I propositionen föreslås det att det andra tilläggsprotokollet ska sättas i kraft i Finland. Tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om bl.a. kommunikationsvägar mellan de rättsliga myndigheterna, förhör av vittnen genom video- eller telefonkonferens, delgivning av rättegångshandlingar per post samt gränsöverskridande övervakning, kontrollerad leverans, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper.

Den gällande finska lagstiftningen om internationell rättslig hjälp i brottmål möjliggör redan i dag i stor utsträckning den rättsliga hjälp som avses i tilläggsprotokollet. Tilläggsprotokollets huvudsakliga betydelse ligger i att det preciserar vissa bestämmelser i 1959 års rättshjälpskonvention och tillhandahåller en avtalsgrund samt procedurbestämmelser för videoförhör och andra särskilda rättshjälpsituationer som inte tidigare har reglerats uttryckligen, med undantag av den reglering som tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Det andra tilläggsprotokollet ska företrädesvis tillämpas när rättslig hjälp lämnas mellan Finland och de stater utanför EU som har förbundit sig till tilläggsprotokollet. Det andra tilläggsprotokollet innehåller en del bestämmelser som EU:s medlemsstater inte har kommit överens om i sitt samarbete. De bestämmelserna ska tillämpas även mellan EU:s medlemsstater.

Det föreslås att det andra tilläggsprotokollet ska sättas i kraft genom en s.k. blandad ikraftträdandelag. Lagen innehåller en ikraftträdandebestämmelse i blankettform, enligt vilken de bestämmelser i det andra tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen som sådana gäller som lag. I lagen föreslås även en del bestämmelser som preciserar sakinnehållet i det andra tilläggsprotokollet. Det föreslås dessutom att lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994, nedan *lagen om straffrättslig rättshjälp*) ändras till vissa delar så att den motsvarar bestämmelserna i tilläggsprotokollet.

Också den i Bryssel den 29 maj 2000 ingångna konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (FördrS 88/2005), nedan *EU:s rättshjälpskonvention från 2000*, sattes i kraft på motsvarande sätt genom en blandad ikraftträdandelag. Lagutskottet godkände sättet att sätta i kraft konventionen i sitt betänkande 4/2003 rd men sade bl.a. att så fort det finns lite erfarenhet av hur rättshjälpsbestämmelserna fungerar, måste behovet av att se över och komplettera den nationella lagstiftningen utredas, till exempel om det behövs en särskild lag för rättshjälpsåtgärder mellan EU:s medlemsstater, och behövs propositioner i förekommande fall lämnas till riksdagen. Även grundlagsutskottet fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid sättet att sätta i kraft EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Utskottet konstaterade bl.a. att saker som är relevanta med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna ska framgå av den materiella lagstiftningen.

Dessa ställningstaganden av utskotten har beaktats vid beredningen av propositionen. Eftersom ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet inte särskilt gäller EU:s medlemsstater, har man inte i propositionen bedömt behovet av särskild lagstiftning för medlemsstaterna. Man kommer att ta ställning till denna fråga senare, efter att det direktiv om en europeisk utredningsorder som just nu förhandlas fram inom EU har antagits.

1.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen

EU:s ovan nämnda rättshjälpskonvention från 2000 trädde i kraft i Finland den 23 augusti 2005. EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft nationellt i Finland genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004), nedan *lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000*. I samband med ikraftsättandet gjordes det också en del ändringar i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller en del bestämmelser om tillämpningen av EU:s rättshjälpskonvention från 2000. De bestämmelserna tillämpas således endast mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen. Merparten av bestämmelserna (3–6 §) kompletterar bestämmelserna om hemliga utredningar (artikel 14) och avlyssning av teledokument (artiklarna 17–22) i EU:s rättshjälpskonvention från 2000. De nämnda bestämmelserna i lagen innehåller ett flertal hänvisningar till tvångsmedelslagen (450/1987) vilkas syfte är att klargöra vilka bestämmelser i tvångsmedelslagen som ska tillämpas vid tillämpningen av EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

Riksdagen antog genom sitt svar 374/2010 rd en ny tvångsmedelslag (806/2011), som träder i kraft den 1 januari 2014. Den nya tvångsmedelslagen innehåller reviderade bestämmelser om bl.a. hemliga tvångsmedel (10 kap.).

Till riksdagen överlämnades dessutom på våren 2013 regeringens proposition 14/2013 rd med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem. I den propositionen föreslås det vissa ändringar i bl.a. bestämmelserna om televlyssning, teleövervakning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och användning av överskottsinformation i den nya tvångsmedelslagen. Grundlagsutskottet har gett utlåtandet 32/2013 rd om propositionen,

förvaltningsutskottet utlåtandet 29/2013 rd och lagutskottet betänkandet 17/2013 rd.

I propositionen är avsikten att föreslå att bestämmelserna i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 ändras så att man i den lagen beaktar den reviderade regleringen av hemliga tvångsmedel i den nya tvångsmedelslagen.

1.3 Andra förslag

I propositionen föreslås det också en del sådana enstaka ändringar i lagstiftningen om internationell rättslig hjälp i brottmål som har ansetts behövliga. De ändringarna har inte samband med ikraftträdandet av det andra tilläggsprotokollet eller den nya tvångsmedelslagen.

2 Nuläge

2.1 Det andra tilläggsprotokollet

Lagstiftningen i Finland

Internationell rättslig hjälp i brottmål är hjälp som myndigheterna i olika stater lämnar varandra vid behandlingen av gränsöverskridande brottmål. Hjälpen består i huvudsak av rättslig hjälp vid bevisupptagning samt delgivning av stämningar och andra rättegångshandlingar. Av tradition har man hållit isär den internationella rättsliga hjälpen i brottmål från internationellt samarbete vid utlämning för brott och verkställighet av straff.

I Finland finns bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål i huvudsak i lagen om straffrättslig rättshjälp. Den lagen är ett enhetligt regelverk om internationell rättslig hjälp i brottmål, utifrån vilket de finska myndigheterna kan lämna och begära rättslig hjälp. Tillämpningsområdet för lagen om straffrättslig rättshjälp är brett, och de finska myndigheterna kan på basis av lagen lämna myndigheterna i en annan stat rättslig hjälp oberoende av om det finns en gällande överenskommelse mellan Finland och den stat som begärt rättslig hjälp. För att rättslig hjälp ska kunna lämnas krävs det inte heller annars att den stat som begärt rättslig hjälp

skulle lämna Finland rättslig hjälp i en motsvarande situation. I lagen om straffrättslig rättshjälp finns det också allmänna bestämmelser om framställande av en begäran om rättslig hjälp hos en annan stat. Verkställigheten av begäran bestäms då enligt de gällande bestämmelserna i den stat som har tagit emot begäran.

Trots att lagen om straffrättslig rättshjälp utgör ett enhetligt regelverk om rättslig hjälp, bestäms Finlands internationella skyldigheter gentemot andra stater vid lämnandet av rättslig hjälp samt Finlands rätt att få rättslig hjälp av andra stater med stöd av internationella överenskommelser. I lagen om straffrättslig rättshjälp finns det en bestämmelse om denna princip, där det sägs att trots bestämmelserna i den lagen lämnas internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden också enligt vad som särskilt har avtalats eller föreskrivits om lämnande av rättshjälp (30 §). Lagen om straffrättslig rättshjälp och de internationella konventionerna ska således tillämpas parallellt.

Enligt 1 § i lagen om straffrättslig rättshjälp omfattar den internationella rättshjälp bl.a. sändande av handlingar samt andra bevis och utredningar för behandlingen av straffrättsliga ärenden samt användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd. Till lagens tillämpningsområde hör också annan rättshjälp som behövs för behandlingen av straffrättsliga ärenden. Utgångspunkten i lagen är att den finska lagstiftningen ska iaktas vid uppfyllandet av en begäran om rättshjälp som sänts till Finland (9 §). Också en framställning om ett särskilt förfarande kan iaktas, om detta inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland (11 §).

Bestämmelser som hänför sig till internationell rättslig hjälp i brottmål finns också i andra lagar, såsom tvångsmedelslagen, lagen om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002), lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål (150/2004), nedan *lagen om tillfälligt överförande*, samt lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning (11/1994).

EU-förpliktelser och andra internationella överenskommelser

Den internationella rättsliga hjälpen i brottmål mellan EU:s medlemsstater grundar sig för närvarande i huvudsak på 1959 års rättshjälpkonvention, EU:s rättshjälpkonvention från 2000 och det tilläggsprotokoll till den som upprättades 2001 (FördrS 44/2005). EU:s rättshjälpkonvention från 2000 och dess protokoll kompletterar 1959 års rättshjälpkonvention och 1978 års tilläggsprotokoll.

I 1959 års rättshjälpkonvention förpliktas parterna att lämna varandra rättshjälp i största möjliga utsträckning i mål och ärenden som faller under den anmodande partens judiciella myndigheters jurisdiktion. Konventionen innehåller bestämmelser om bl.a. framställningar om rannsakan och beslag samt andra framställningar om bevisupptagning och om delgivning av rättegångshandlingar och domstolsbeslut. I 1978 års tilläggsprotokoll begränsas parternas möjligheter att vägra lämna rättslig hjälp när framställningen hänför sig till utredningen av ett fiskaliskt brott.

EU:s rättshjälpkonvention från 2000 motsvarar delvis till sitt innehåll i hög grad det andra tilläggsprotokollet som nu ska sättas i kraft, även om många av dess bestämmelser är mer förpliktande än bestämmelserna i tilläggsprotokollet och den även innehåller bestämmelser om rättslig hjälp med att genomföra teleavlyssning.

Inom EU har man även ingått rambeslutet 2008/978/RIF om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden (EUT L 350, 30.12.2008), som främst gäller rättshjälpssamarbete mellan medlemsstaterna för att inhämta handlingar och föremål som ska användas som bevis. Rambeslutet har genomförts nationellt genom lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet (729/2010), nedan *genomförandelagen för*

rambeslutet om bevisinhämtningsordern. Det är meningen att rambeslutet i framtiden ska ersättas av det direktiv om en europeisk utredningsorder som man just nu håller på att förhandla fram. En allmän riktlinje nåddes om direktivförslaget i RIF-rådet i december 2011. Direktivet kommer sannolikt att antas inom en nära framtid.

Bestämmelser om rättshjälpssamarbetet mellan EU:s medlemsstater finns också i tillämpningskonventionen den 19 juni 1990 till Schengenavtalet av den 14 juni 1985 om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (FördrS 23/2001), nedan *Schengenkonventionen*, som även EU:s rättshjälpskonvention från 2000 kompletterar. Rättshjälpssamarbetet regleras också av konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar (FördrS 148/2004, nedan *Neapel II-konventionen*), som gäller myndighetssamarbete mellan EU:s medlemsstater vid utredning av brott som riktar sig mot tullagstiftningen.

Finland har också satt i kraft många andra konventioner som innehåller bestämmelser om internationell rättslig hjälp i brottmål. De som kan anses vara av störst betydelse av dessa är Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (FördrS 53/1994) samt Förenta nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (FördrS 44/1994), nedan *FN:s narkotikakonvention*. Dessutom kan man nämna Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, nedan *Palermokonventionen* (FördrS 18/2004). Också avtalet om ömsesidig rättslig hjälp mellan Europeiska unionen och Amerikas förenta stater (FördrS 6/2010) och den bilaterala överenskommelse mellan Finland och Amerikas förenta stater som grundar sig på den (FördrS 8/2010) gäller rättslig hjälp.

Finland har också ingått bilaterala fördrag med en del andra stater i vilka det finns bestämmelser om internationell rättslig hjälp i brottmål. Sådana stater är Australien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland, Ukraina och Ungern. En del av de staterna är i dag också parter i den europeiska rättshjälpskonventionen.

2.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen

Lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000

Täckoperationer och bevisprovokationer genom köp

3 §. Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

I 3 § 1 mom. i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 föreskrivs det om de förutsättningar under vilka en tjänsteman i en annan av EU:s medlemsstater kan ges rätt att för utredning av brott genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium. Denna rätt kan ges en tjänsteman med stöd av en framställning om rättslig hjälp som den behöriga myndigheten i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. På motsvarande sätt kan denna rätt ges också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga. Momentet innehåller också en hänvisning till de paragrafer i den gällande tvångsmedelslagen och den gällande polislagen (493/1995) som tillämpas på förfarandet (6 kap. 7 § i tvångsmedelslagen och 28, 31 a, 31 b, 32 a och 33 a § i polislagen).

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om de förutsättningar under vilka en tjänsteman från en annan medlemsstat som genomför täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium kan ges rätt att bära vapen. Sådant rätt kan ges, om det är nödvändigt på grund av verksamhetens karaktär. Vapnet får endast användas i de nödvärnssituationer som avses i 4 kap. 4 § i strafflagen (39/1889). Beslut om rätten att bära vapen fattas av en polisman som hör till befälet.

I de paragrafer i den gällande tvångsmedelslagen och den gällande polislagen som räknas upp i paragrafens 1 mom. ingår för det första en hänvisning till polislagen som finns i tvångsmedelslagen (6 kap. 7 §) samt

de bestämmelser i polislagen som gäller definitionerna av täckoperation och bevisprovokation genom köp (28 §), förutsättningarna för täckoperation och bevisprovokation genom köp (31 a och 31 b §), beslut om täckoperation och bevisprovokation genom köp samt övervakning av täckoperation och bevisprovokation genom köp (32 a §) och åtgärder för att förhindra att inhämtande av information avslöjas (33 a §). Bestämmelser om täckoperation och bevisprovokation genom köp finns också i inrikesministeriets förordning om ordnande och övervakning av polisens inhämtande av information (174/2008). Samtliga dessa bestämmelser tillämpas i de situationer som avses i 3 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, dvs. när en tjänsteman från en annan av EU:s medlemsstater genomför en täckoperation eller bevisprovokation genom köp i Finland.

När den nya tvångsmedelslagen träder i kraft vid ingången av 2014 finns bestämmelserna om täckoperationer och bevisprovokation genom köp inte längre i polislagen till den del det gäller utredning av brott, utan bestämmelserna har tagits in i tvångsmedelslagen. Bestämmelserna har också reviderats grundligt.

I den nya tvångsmedelslagens 10 kap., som gäller hemliga tvångsmedel, finns det för det första nya allmänna bestämmelser om tillämpningsområdet för hemliga tvångsmedel (1 §) och förutsättningarna för användning av dessa tvångsmedel (2 §).

För täckoperationernas del finns det i 10 kap. särskilda bestämmelser om definitionen av täckoperation och förutsättningarna för täckoperationer (27 §), brottsförbud (28 §), deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser (29 §), framställning om och plan för en täckoperation (30 §), beslut om en täckoperation (31 §), beslut om förutsättningarna för täckoperation (32 §) och utvidgad täckoperation (33 §).

När det gäller bevisprovokation genom köp finns det i 10 kap. bestämmelser om definitionen av bevisprovokation genom köp och förutsättningarna för bevisprovokation genom köp (34 §), beslut om bevisprovokation genom köp (35 §), plan för genomförande av

bevisprovokation genom köp (36 §) och beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp (37 §).

Dessutom gäller bestämmelsen om säkerheten för en polisman (38 §) både täckoperationer och bevisprovokation genom köp. Också 10 kap. 43 §, som innehåller bestämmelser om förfarandet i domstol, gäller täckoperationer.

Av de bestämmelser i den nya tvångsmedelslagens 10 kap. som är gemensamma för alla hemliga tvångsmedel är följande bestämmelser tillämpliga på täckoperationer och bevisprovokation genom köp: skydd när hemliga tvångsmedel används (47 §), beslut om skyddande (48 §), yppandeförbud som gäller användning av hemliga tvångsmedel (49 §), informationsskyldighet och föreläggande att säkra data (50 §), uträkning av tidsfrister (51 §), underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel (60 §), protokoll (61 §), begränsning av parts offentlighet i vissa fall (62 §) och tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel (65 §).

I den tidigare nämnda regeringspropositionen 14/2013 rd föreslås det ändringar i de ovan nämnda 27, 37 och 60 § i den nya tvångsmedelslagens 10 kap.

Enligt propositionen ändras den hänvisning till 6 kap. 7 § i den gällande tvångsmedelslagen och till 28, 31 a, 31 b, 32 a och 33 a § i polislagen som finns i 3 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 till att gälla den nya tvångsmedelslagens 10 kap. I propositionen föreslås det inga andra ändringar i innehållet i ikraftträdandelagens 3 § som således är oförändrat, fränsett den nya hänvisningen till den nya tvångsmedelslagen.

Den nya tvångsmedelslagen innehåller också en bestämmelse om förtäckt inhämtande av information (10 kap. 14 och 15 §). Med förtäckt inhämtande av information avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla polismannens uppdrag. Eftersom det handlar om kortvarig verksamhet, har det inte i propositionen ansetts behövt att inbegripa förtäckt inhämtande av information i tillämpningsområdet för 3 § i

lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

Såsom det bestäms i 3 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, ska beslut om att godkänna framställningar om rättslig hjälp som gäller täckoperation och bevisprovokation genom köp också framöver alltid fattas utifrån prövning, också när det gäller EU:s medlemsstater. Enligt den nämnda 3 § ska den finska lagstiftningen dessutom alltid iaktas vid verksamhet som äger rum i Finland, och en tjänsteman från en annan medlemsstat kan inte på finskt territorium använda sådana mer omfattande befogenheter som tjänstemannen eventuellt har enligt lagstiftningen i hans eller hennes egen stat. En tjänsteman från en annan medlemsstat har inte rätt att använda andra tvångsmedel än de som avses i paragrafen, men tjänstemannen har dock rätt att använda de befogenheter enligt tvångsmedelslagen som vilken utomstående som helst kan ha. Dessa tvångsmedel är laglig självtäkt enligt 1 kap. 5 § och allmän rätt att gripa enligt 2 kap. 2 § i den nya tvångsmedelslagen. I den nämnda 5 § ingår också en bestämmelse om användning av maktmedel. I fråga om den allmänna rätten att gripa ingår en bestämmelse om användning av maktmedel i 2 kap. 3 §.

Enligt 3 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 har en tjänsteman från en annan medlemsstat inte heller några allmänna polisbefogenheter. Tjänstemannen har således inte rätt att använda maktmedel enligt 2 kap. 17 § 1 och 2 mom. i den nya polislagen. Liksom enligt den gällande lagstiftningen kan tjänstemannen dock ha en del sådana befogenheter enligt den nya polislagen som vilken utomstående som helst kan ha. Bestämmelser om dessa befogenheter finns i 9 kap. 5 § och 2 kap. 17 § 3 mom. i den nya polislagen.

Teleavlyssning och teleövervakning

4 §. Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning när den som skall avlyssnas inte är i Finland

I 4 § 1 mom. i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 bestäms det att beslut om verkställandet av sådana framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning som avses i artikel 18.2 a eller c i konventionen fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. I 2 mom. anges det under vilka förutsättningar en anhållningsberättigad tjänsteman ska ge sitt samtycke till en framställning. Med dessa framställningar avses situationer där den som ska avlyssnas inte är i Finland och de finska myndigheterna endast ger den ansökande medlemsstaten teknisk hjälp för att möjliggöra teleavlyssningen eller teleövervakningen.

Bestämmelserna i den nya tvångsmedelslagen förutsätter inte ändringar i innehållet i 4 § 1 och 2 mom. i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

Lagen om straffrättslig rättshjälp innehåller inte bestämmelser om lämnande av sådan rättslig hjälp som avses i paragrafen till andra stater. Därför klarläggs det i 4 § 3 mom. i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 vilka bestämmelser i den gällande tvångsmedelslagen som ska iaktas vid förfarandet. Enligt momentet ska 5 a kap. 8 och 9 §, 11 § 1 mom. samt 14 och 15 § iaktas i tillämpliga delar. De paragraferna i den gällande tvångsmedelslagens 5 a kap. innehåller bestämmelser om förande av protokoll, teleföretags skyldighet att biträda, avslutande av åtgärd, ersättning till ett teleföretag och tillsyn.

I den nya tvångsmedelslagen finns bestämmelser om förande av protokoll i 10 kap. 61 §, bestämmelser om teleföretags skyldighet att biträda och tillträde till vissa utrymmen i kapitlets 63 §, bestämmelser om avslutande av åtgärd i kapitlets 2 § 3 mom., bestämmelser om ersättningar till teleföretag i kapitlets 64 § och bestämmelser om tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel i kapitlets 65 §. De bestämmelserna i den nya tvångsmedelslagen motsvarar till sitt väsent-

liga innehåll de bestämmelser i den gällande tvångsmedelslagen som nämns ovan.

I propositionen föreslås det att hänvisningarna i 4 § 3 mom. i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 ska ändras till att gälla 10 kap. 2 § 3 mom. samt 61 och 63—65 § i den nya tvångsmedelslagen. Ändringen innebär inte någon ändring av förfarandets innehåll i sak.

5 §. I beslut om teleavlyssning ingående villkor som gäller avlyssningsförbud

I 5 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 bestäms det om i vilka situationer en finsk domstol ska ställa som villkor för ett beslut om teleavlyssning att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar avlyssningsförbuden i 5 a kap. 10 § 1 mom. i den gällande tvångsmedelslagen. Dessutom bestäms det i paragrafen om ställande av andra villkor som föranleds av rättssäkerheten för den person som är föremål för teleavlyssning.

Enligt paragrafen ska villkor ställas i situationer där den som ska avlyssnas befinner sig i Finland och de finska myndigheterna inte övervakar användningen av det material som fås vid teleavlyssningen. Det kan vara fråga om sådana situationer som avses i artikel 18.2 b eller artikel 20 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Av dessa är den situation som avses i artikel 18.2 b en s.k. traditionell rättshjälpsituation, där den som ska avlyssnas befinner sig i Finland och hans eller hennes meddelanden avlyssnas i Finland på begäran av en annan medlemsstat. I den situation som avses i artikel 20 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 avlyssnar en annan medlemsstat en person som befinner sig på finskt territorium, utan tekniskt bistånd av de finska myndigheterna.

I den nya tvångsmedelslagen finns det en bestämmelse om förbud mot avlyssning och observation i 10 kap. 52 §. Bestämmelsen motsvarar något ändrad 5 a kap. 10 § i den gällande tvångsmedelslagen. Den nämnda 52 § 4 mom. innehåller emellertid en till innehållet ny bestämmelse, enligt vilken förbuden mot avlyssning och observation dock inte gäller sådana fall där en person som omfattas av förbudet är misstänkt för samma

brott som den misstänkte eller ett brott som direkt anknyter till det brottet och det också i fråga om denne har fattats beslut om samma hemliga tvångsmedel, i detta fall teleavlyssning.

I propositionen föreslås det att den hänvisning i ikraftträdandelagens 5 § som gäller avlyssningsförbud ska ändras till att gälla 10 kap. 52 § i den nya tvångsmedelslagen i dess helhet.

Dessutom föreslås det att hänvisningen i paragrafen till 5 a kap. 5 § i den gällande tvångsmedelslagen ska ändras till att gälla 10 kap. 5 § i den nya tvångsmedelslagen. De bestämmelserna gäller domstolens beslut om teleavlyssning.

I den gällande tvångsmedelslagens 5 a kap., som gäller teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation, finns det inte några bestämmelser om användning av s.k. överskottsinformation. I kapitlets 13 § finns det endast sådana bestämmelser om förvaring av överskottsinformation som gäller teleavlyssning och teknisk avlyssning. I regeringens proposition om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, 31/2003 rd (s. 71), ansågs att det när det gäller bevarandet av överskottsinformation kan anses godtagbart att man till dessa delar iakttar den ansökande medlemsstatens lagstiftning. Det ansågs inte nödvändigt att domstolen alltid ställer som villkor för ett tillstånd till avlyssning att bestämmelserna om bevarande av överskottsinformation i 5 a kap. 13 § i den gällande tvångsmedelslagen iakttas. Trots det kan domstolen emellertid när den beslutar om tillstånd till teleavlyssning också ställa andra villkor enligt den nationella lagstiftningen än sådana som gäller avlyssningsförbud. I paragrafen sägs det också uttryckligen att domstolen ska ställa de villkor som föranleds av rättssäkerheten för den person som är föremål för teleavlyssning.

I den nya tvångsmedelslagen har man däremot tagit in bestämmelser om både användning av överskottsinformation (10 kap. 56 §) och utplåning av information (10 kap. 57 §). I den nya tvångsmedelslagen ingår dessutom en definition av överskottsinformation (10 kap. 55 §). Enligt den nämnda 55 § avses med överskottsinformation information som fås genom teleavlyssning, teleövervakning,

inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller när den gäller något annat brott än det för vars utredning tillståndet har getts eller beslutet fattats. Enligt den nämnda 56 § 1 mom. får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars utredning man skulle ha fått använda det tvångsmedel genom vilket informationen har fåtts. Domstolen ska besluta om användning av överskottsinformation, om överskottsinformation har fåtts med hjälp av ett tvångsmedel om vars användning domstolen beslutar. Enligt paragrafens 2 mom. får överskottsinformation dessutom alltid användas för att förhindra brott, för att rikta in polisens verksamhet och som en utredning som stöder det att någon är oskyldig. Enligt paragrafens 3 mom. får överskottsinformation också användas för att förhindra betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmogenhetsskada. Enligt paragrafens 4 mom. föreskrivs det i 5 kap. 54 § i polislagen om hur överskottsinformation som fåtts med stöd av polislagen får användas för att utreda ett brott.

Enligt den nämnda 57 § 1 mom. ska överskottsinformationen utplånas efter det att målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän. Informationen får dock bevaras och lagras i ett register som avses i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), om den gäller ett brott som avses i 56 § 1 mom. eller om den behövs för att förhindra ett brott som avses i 15 kap. 10 § i strafflagen. Information som inte ska utplånas ska bevaras i fem år efter det att målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän. Bestämmelsen motsvarar till sitt huvudsakliga innehåll 13 § om förvaring av överskottsinformation i den gällande tvångsmedelslagens 5 a kap.

I regeringens proposition 14/2013 rd föreslås det att den ovan nämnda 56 § ska ändras så, att överskottsinformation också får användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utred-

ningen av ett brott. Enligt paragrafen ska domstolen dessutom i samband med behandlingen av huvudsaken besluta om användningen av överskottsinformation som bevisning. Enligt den nämnda propositionen ska i förundersökningsprotokollet antecknas om överskottsinformation har använts vid utredningen av ett brott och i stämningsansökan uppges överskottsinformation som åklagaren tänker använda som bevis samt motivering till att överskottsinformationen används. Bestämmelser om dessa ändringar föreslås i förundersökningslagen och lagen om rättegång i brottmål. De föreslagna ändringarna påverkar inte ordalydelsen i de bestämmelser som föreslås i denna proposition.

Enligt EU:s rättshjälpskonvention från 2000 kan den anmodade medlemsstaten ge sitt samtycke på samma villkor som skulle ha tillämpats i ett liknande inhemskt fall (artikel 18.5 b och 18.6 samt artikel 20.4 a i och ii). I förklaranderapporten till EU:s rättshjälpskonvention från 2000 klarläggs det att dessa villkor t.ex. kan gälla uteslutning av vissa persongrupper från åtgärderna eller användning av det avlyssnade materialet. I Finland kunde man således enligt EU:s rättshjälpskonvention från 2000 ställa villkor som gäller användningen av överskottsinformation.

Enligt propositionen kunde det anses motiverat att en finsk domstol när den fattar beslut om att bevilja tillstånd till teleavlyssning alltid också ska ställa som villkor att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar bestämmelserna om användning av överskottsinformation i 10 kap. 55 och 56 § i den nya tvångsmedelslagen. Bestämmelserna i den nämnda 56 § ska iaktas till den del det i dem anges i vilka fall överskottsinformation får användas.

I regeringens proposition med förslag till översyn av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen (RP 222/2010 rd, s. 148) konstateras det att man utgående från Europadomstolens avgörandepraxis kan dra den slutsatsen att det behövs tillräckligt heltäckande och exakt reglering om överskottsinformation. Grundlagsutskottet föreslog preciseringar i den föreslagna regleringen i regeringens proposition 222/2010 rd och ansåg att dessa ändringar var ett villkor för att lagförslaget skulle kunna behandlas i vanlig lag-

stiftningsordning (GrUU 66/2010 rd). Efter som överskottsinformationen fås genom teleavlyssning av en misstänkt som befinner sig i Finland, kan det anses motiverat att den ansökande medlemsstaten iakttar den finska lagstiftningen om användning av överskottsinformation.

Kontrollerad leverans

Lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller inte några bestämmelser om kontrollerade leveranser. Såsom det konstateras nedan i motiveringen till artikel 18, som gäller kontrollerad leverans, i det andra tilläggsprotokollet finns det inte särskilda bestämmelser om kontrollerade leveranser i den gällande finska lagstiftningen. I 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen som träder i kraft vid ingången av 2014 finns det dock nya bestämmelser om kontrollerade leveranser. I motiveringen till artikel 18 i det andra tilläggsprotokollet nedan redogörs det närmare för de bestämmelserna.

Det väsentliga med tanke på EU:s rättshjälpskonvention från 2000 är att det enligt 10 kap. 41 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen är en förutsättning för att använda kontrollerad leverans att det föreskrivna strängaste straffet för det misstänkta brottet är fängelse i minst fyra år. Enligt artikel 12.1 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 ska varje medlemsstat för sin del åta sig att det på begäran av en annan medlemsstat blir möjligt att tillåta kontrollerade leveranser på dess territorium inom ramen för utredningar om brott som kan leda till utlämning.

I rambeslutet 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1), som har tillämpats från ingången av 2004, definieras utlämningsbart brott mellan EU:s medlemsstater. Utlämningsbara brott är enligt rambeslutet gärningar för vilka det strängaste straffet enligt lagstiftningen i den ansökande medlemsstaten är ett frihetsstraff eller en frihetsberövande åtgärd på minst tolv månader. För den anmodade medlemsstatens del räcker det att gärningen är straffbar i den staten. Dessutom innehåller rambeslutet en förteckning över brott i fråga om vilka den

anmodade medlemsstaten inte får förutsätta dubbel straffbarhet. Ett ytterligare villkor för utlämningen är då att det strängaste straffet för gärningen i den ansökande staten är ett frihetsstraff eller en frihetsberövande åtgärd på minst tre år. I Finland finns bestämmelser om utlämningsbara brott enligt rambeslutet i 2 och 3 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003).

Den tidigare nämnda bestämmelsen om kontrollerade leveranser i 10 kap. 41 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen sätter en högre tröskel för att använda kontrollerade leveranser än EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Nedan i motiveringen till artikel 18, som gäller kontrollerad leverans, i det andra tilläggsprotokollet konstateras det att det råder en motsvarande konflikt mellan den artikeln och bestämmelserna i den nya tvångsmedelslagen. Enligt det andra tilläggsprotokollet får förbehåll göras till artikeln om kontrollerad leverans, och i propositionen föreslås det också att man gör ett förbehåll till artikeln.

EU:s rättshjälpskonvention från 2000 möjliggör emellertid inte förbehåll. Den konventionen förutsätter att varje medlemsstat åtar sig att det på begäran av en annan medlemsstat blir möjligt att tillåta kontrollerade leveranser på dess territorium inom ramen för utredningar om utlämningsbara brott.

Det föreslås därför i propositionen att man i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 tar in en bestämmelse (2 a §) enligt vilken Finland bedriver samarbete i fråga om utlämningsbara brott i enlighet med artikel 12 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, trots att det krav i 10 kap. 41 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen enligt vilket det strängaste föreskrivna straffet för det misstänkta brottet ska vara fängelse i minst fyra år inte är uppfyllt.

Till övriga delar lämnar Finland rättshjälps hjälp när det gäller kontrollerade leveranser i enlighet med 23 § 3 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälps på så sätt att i fråga om förutsättningarna för användning av tvångsmedel och det förfarande som ska iakttas vid användningen tillämpas 15 § 1 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälps och tvångsmedelslagen. Enligt det nämnda 15 § 1 mom. får

tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall där den gärning som begäran hänför sig till har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter.

Tvångsmedel som används vid internationell rättslig hjälp i brottmål

I 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp bestäms det om vilka tvångsmedel som kan användas när de finska myndigheterna uppfyller en begäran om rättslig hjälp som har framställts av en utländsk myndighet. I samband med att den nya tvångsmedelslagen stiftades ändrades den paragrafens 1 mom. så att även systematisk observation, förtäckt inhämtande av information och kontrollerade leveranser får användas i internationell rättslig hjälp i brottmål. Den ändrade skrivningen träder i kraft vid ingången av 2014.

Den nya tvångsmedelslagen innehåller även bestämmelser om inhämtande av information i stället för teleavlyssning (TVL 10:4), inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda (TVL 10:8) samt inhämtande av basstationsuppgifter och dess förutsättningar (TVL 10:10). Av dessa är inhämtande av information i stället för teleavlyssning och inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda nya tvångsmedel jämfört med den gällande tvångsmedelslagen. Bestämmelsen om inhämtande av basstationsuppgifter motsvarar i princip bestämmelsen om inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge i 5 a kap. 3 a § i den gällande tvångsmedelslagen.

I propositionen har det ansetts motiverat att de ovan nämnda tvångsmedel som avses i 10 kap. 4, 8 och 10 § i den nya tvångsmedelslagen också ska kunna användas i internationell rättslig hjälp i brottmål. Dessa tvångsmedel är till sin natur sådana att de kan behöva användas också vid utredning av brott med internationell anknytning. Å andra sidan är de också i huvudsak lindrigare än t.ex. teleavlyssning, som får användas vid verkställandet av en begäran om rättslig hjälp. Det föreslås att 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras i enlighet med det som sägs ovan.

2.3 Andra förslag

I 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) finns det en bestämmelse enligt vilken om inte något annat föreskrivs i lag, kan åtal för ett brott som har begåtts utanför Finland prövas av domstolen på den ort där den som ska åtalas bor, vistas eller påträffas. I propositionen föreslås det att paragrafen kompletteras så att också domstolen på den ort där målsäganden har sitt hemvist kan vara laga domstol. Detta har betydelse särskilt i situationer där den enda anknytningen till Finland när det gäller ett brott som har begåtts utanför Finland är att målsäganden är finsk medborgare och är bosatt i Finland eller är en utlänning som är permanent bosatt i Finland. Också en finsk sammanslutning, stiftelse eller någon annan finsk juridisk person kan vara målsägande.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Ikraftsättande av det andra tilläggsprotokollet

Syftet med denna proposition är att få riksdagens godkännande av det andra tilläggsprotokollet och sätta protokollet i kraft nationellt.

Det andra tilläggsprotokollet kompletterar bestämmelserna i 1959 års rättshjälskonvention. Det innehåller bestämmelser om bl.a. kommunikationsvägar mellan de rättsliga myndigheterna, förhör av vittnen genom video- eller telefonkonferens, delgivning av rättegångshandlingar per post samt gränsöverskridande övervakning, kontrollerad leverans, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper.

Innehållet i det andra tilläggsprotokollet är delvis nästan identiskt med EU:s rättshjälskonvention från 2000. Allmänt taget lämnar bestämmelserna i tilläggsprotokollet dock större rum för prövning än bestämmelserna i EU:s rättshjälskonvention från 2000, och tilläggsprotokollet innehåller inte några bestämmelser om teleavlyssning. Å andra sidan är innehållet i tilläggsprotokollet mer omfattande än EU:s rättshjälskonvention från 2000 i det avseendet att det även möjliggör

gränsöverskridande övervakning. Mellan EU:s medlemsstater grundar sig den gränsöverskridande övervakningen på Schengenkonventionen och Neapel II-konventionen.

I propositionen föreslås det att Finland bl.a. ska göra ett förbehåll om att inte alls tillämpa bestämmelsen om gränsöverskridande övervakning i tilläggsprotokollet och ett partiellt förbehåll till bestämmelsen om hemliga utredningar.

Propositionen innehåller ett lagförslag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet genom en bestämmelse i blankettform. I ikraftträdandelagen föreslås det dessutom en del materiella bestämmelser. De bestämmelserna gäller situationer där den gällande nationella lagstiftningen inte innehåller tillräckligt detaljerade tillämpningsanvisningar med tanke på den praktiska rättshjälpssituationen. De bestämmelser som tas in i ikraftträdandelagen gäller tillfälligt överförande av överförda dömda personer (2 §) och översändande av handlingar per post (3 §).

I propositionen föreslås det att i lagen om straffrättslig rättshjälp tas in nya 11 a—11 c §, som gäller förhör genom videokonferens och förhör per telefon. I lagen om straffrättslig rättshjälp föreslås det också en ny 23 a §, enligt vilken man med stöd av en begäran om rättshjälp som framställts av en finsk myndighet kan tillåta att en utländsk tjänsteman i Finland vidtar sådana enstaka åtgärder enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen som gäller täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp. Dessutom föreslås det att 25 §, som gäller kostnaderna för lämnande av rättshjälp, i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras. När det gäller dessa föreslagna bestämmelser har det ansetts att bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i tilläggsprotokollet även kan tillämpas på sådana stater som inte är parter i tilläggsprotokollet.

Den föreslagna nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp förutsätter att definitionen i strafflagen av utländsk tjänsteman som vidtar åtgärder på finskt territorium utvidgas (16 kap. 20 §, 21 kap. 18 § och 40 kap. 12 §) och att skrivningen i 25 b §, som gäller ansvar för skador, i lagen om straffrättslig rättshjälp ses över.

Med anledning av ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet föreslås det dessutom en ändring av 11 kap. 8 § i rättegångsbalken, så att den bestämmelsen även kan tillämpas på delgivning per post.

3.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen

I propositionen föreslås det också en del preciseringar i lagstiftningen om internationell rättslig hjälp i brottmål med anledning av den nya tvångsmedelslagen som träder i kraft vid ingången av 2014. Det handlar främst om att ändra en del paragrafhänvisningar. I lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjäpskonvention från 2000 föreslås det ändringar i 3—5 §, som gäller användning av täckoperationer och bevisprovokation genom köp samt teleavlyssning och teleövervakning vid rättslig hjälp i brottmål mellan Finland och de övriga EU-medlemsstaterna. I den lagen föreslås det dessutom en ny 2 a §, som gäller användning av kontrollerade leveranser i samarbetet mellan Finland och de övriga EU-medlemsstaterna.

I propositionen föreslås det dessutom att 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras, så att även de nya tvångsmedlen i den nya tvångsmedelslagen, inhämtande av information i stället för teleavlyssning och inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda samt inhämtande av bassstationsuppgifter, kan användas vid internationell rättslig hjälp i brottmål.

3.3 Andra förslag

I propositionen föreslås det dessutom att 5, 8 och 24 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras. Genom de föreslagna ändringarna preciseras för det första regleringen i 5 § om hur den behöriga finska myndigheten ska begära rättshjälp av en främmande stat. För det andra ändras genom dem kraven i lagen om straffrättslig rättshjälp om de språk som ska användas. Dessutom ska beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter vid straffrättslig rättshjälp i framtiden fattas av Rättsregistercentralen också när det gäller framställningar som gjorts av andra stater än Europeiska unionens medlemsstater. De före-

slagna ändringarna hänför sig inte till ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet.

I propositionen föreslås det också att 1 och 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper ändras så, att åklagarnas möjligheter att delta i gemensamma utredningsgrupper främjas. Det föreslås också att 7 § i lagen om tillfälligt överförande ändras så, att den som är stadigvarande bosatt i Finland jämställs med en finsk medborgare, med undantag av transiteringssituationer. De föreslagna ändringarna hänför sig inte till ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet.

I propositionen föreslås det dessutom att 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål ändras. Förslaget utvidgar regleringen om forum för brott som har begåtts utanför Finland så, att ett sådant åtal även kan prövas i domstolen på den ort där målsäganden har sitt hemvist. Inte heller detta förslag hänför sig till ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Allmänt

Ikraftträdandet av det andra tilläggsprotokollet kommer att underlätta möjligheterna för förundersöknings- och åklagarmyndigheterna i Finland att få rättslig hjälp av de övriga stater som är parter i tilläggsprotokollet. Särskilt de bestämmelser som uppmuntrar till att använda videoförbindelse i det internationella rättshjälpssamarbetet kan anses som en förbättring. Vissa av bestämmelserna i tilläggsprotokollet effektiviserar i synnerhet förundersökningar som gäller internationell organiserad brottslighet. Sådana bestämmelser är bestämmelserna om gemensamma utredningsgrupper och hemliga utredningar.

Det andra tilläggsprotokollet underlättar dessutom det sedvanliga internationella samarbetet. Detta är möjligt tack vare de smidigare bestämmelserna om direktkontakter mellan de behöriga myndigheterna samt bestämmelserna om att rättegångshandlingar kan delges per post.

Allt som allt kan man bedöma att ikraftträdandet av det andra tilläggsprotokollet effektiviserar rättshjälpssamarbetet mellan Finland och de stater som är parter i tilläggsprotokol-

let, även om framställningarna om rättslig hjälp mellan Finland och stater utanför EU är rätt få till antalet.

I december 2013 hade 28 av Europarådets medlemsstater satt i kraft tilläggsprotokollet nationellt. Dessa stater är Albanien, Armenien, Belgien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Kroatien, Tjeckiska republiken, Danmark, Estland, Frankrike, Irland, Lettland, Litauen, Malta, Moldavien, Montenegro, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Serbien, Slovakien, Slovenien, Schweiz, Makedonien, Ukraina och Förenade kungariket. Dessutom har två stater som inte hör till Europarådet, Chile och Israel, satt i kraft det andra tilläggsprotokollet nationellt.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen kan inte anses ha några betydande ekonomiska konsekvenser. De flesta av förfarandena enligt det andra tilläggsprotokollet har redan tagits i bruk mellan EU:s medlemsstater med stöd av EU:s rättshjälpskonvention från 2000. I Finland bedrivs också merparten av det internationella samarbetet vid rättslig hjälp i brottmål med EU:s medlemsstater, och det att de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet inkluderas i samarbetet orsakar därför inte några betydande ekonomiska konsekvenser.

De bestämmelser om förhör genom videokonferens (11 a och 11 b §) som föreslås i lagen om straffrättslig rättshjälp och som är tillämpliga på alla stater kan komma att öka användningen av förfarandet också i förhållande till andra stater än medlemsstaterna i EU, men antalet fall kommer sannolikt att vara litet. För att bestämmelserna om video- och telefonförhör i det andra tilläggsprotokollet ska kunna utnyttjas effektivt, förutsätts det att de finska myndigheterna har tillgång till tekniska hjälpmedel som möjliggör samarbetet. I det övriga internationella samarbetet och det internationella rättegångsförfarandet har man under de senaste åren redan tagit i bruk teknisk utrustning som möjliggör förhör genom videoförbindelse. Således förutsätter inte enbart ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet anskaffning av ny teknisk utrustning. Trots att de praktiska arrangemangen när det gäller förfarandet med vi-

deoförhör kommer att orsaka merkostnader, minskar användningen av förfarandet å andra sidan resekostnaderna, eftersom ett vittne eller den finska myndigheten inte behöver resa till en annan stat t.ex. för ett vittnesförhör.

I 2 mom. i den föreslagna 11 b § om användning av videokonferens i lagen om straffrättslig rättshjälp ingår en bestämmelse enligt vilken det på begäran ska förordnas ett biträde för en svarande eller misstänkt och staten ska svara för ersättningen till biträdet. Detta kommer i någon mån att orsaka kostnader inom justitieministeriets förvaltningsområde. Utgiftsposten kan dock inte anses vara betydande, eftersom det är sannolikt att svarande och misstänkta som befinner sig i Finland endast sällan kommer att höras från en främmande stat genom videokonferens.

För att det andra tilläggsprotokollet ska kunna tillämpas effektivt i Finland, ska de behöriga myndigheterna, dvs. främst förundersökningsmyndigheterna, åklagarna och domstolarna få utbildning om innehållet i det andra tilläggsprotokollet. Den utbildning som behövs kan dock ordnas inom ramen för det nuvarande utbildningssystemet och de befintliga anslagen.

Den föreslagna ändringen i 8 § i lagen om straffrättslig rättshjälp begränsar de språk på vilka en framställning om rättslig hjälp kan översändas till Finland. Den föreslagna ändringen kommer sannolikt att minska kostnaderna för översättning av framställningar i Finland.

4.3 Konsekvenser för organisation och personal

Den smidigare möjligheten att använda direkta kontakter mellan de behöriga myndigheterna kommer t.ex. för åklagarnas del att betyda att åklagaren själv tydligare än förut ansvarar för kontakterna med myndigheterna i de andra parterna i tilläggsprotokollet samt för avfattandet av framställningarna om rättslig hjälp och deras innehåll. Å andra sidan har man redan nu gått över till direkta kontakter när det gäller EU:s medlemsstater. Möjligheten att delge rättegångshandlingar per post kan också bedömas leda till att de centrala myndigheterna anlitas i mindre utsträckning än förut i rättshjälpssamarbetet,

eftersom den behöriga lokala myndigheten oftare kommer att sköta översändandet av handlingar som ska delges, utan medverkan av den centrala myndigheten. Å andra sidan kan övergången till direkta kontakter mellan myndigheterna när de nya bestämmelserna träder i kraft åtminstone i inledningsfasen bedömas öka den centrala myndighetens, dvs. justitieministeriets, rådgivnings- och styrningsuppgifter. Också Riksåklagarämbetets styrningsuppgifter kommer sannolikt att öka i någon mån.

5 Beredningen av propositionen

Det andra tilläggsprotokollet, som nu ska sättas i kraft, har beretts i Europarådets kommitté för brottslighetsfrågor (European Committee on Crime Problems CDPC) av en expertgrupp (Committee of Experts on the Operation of European Convention in the Penal Field PC-OC).

Den 14 december 2010 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp, vars uppgifter utvidgades och sammansättning ändrades genom ett beslut av den 18 oktober 2011. Arbetsgruppen hade i uppdrag att bereda ett förslag till lagstiftning om ikraftsättande av det andra tilläggsprotokollet. Arbetsgruppen skulle dessutom överväga vilka ändringar den nya tvångsmedelslagen och den nya förundersökningslagen förutsätter i lagstiftningen om internationell rättslig hjälp i brottmål och vilka andra ändringar som behövs i den lagstiftningen. I arbetsgruppen fanns företrädare för justitieministeriets lagberedningsavdelning och enheten för internationell rättsvård vid ministeriets justitieförvaltningsavdelning, Riksåklagarämbetet, inrikesministeriets polisavdelning, Polisstyrelsen, Helsingfors tingsrätt och Finlands Advokatförbund.

Arbetsgruppens betänkande sändes på remiss till 24 myndigheter, organisationer och sakkunniga. Dessutom hade högsta domstolen tillfälle att ge ett yttrande om betänkandet. Det kom in sammanlagt 12 utlåtanden. Utlåtande gavs av inrikesministeriet, finansministeriet, Polisstyrelsen, Centralkriminalpolisen, Gränsbevakningsväsendet, Tullen, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Helsingfors tingsrätt, Birkalands tingsrätt,

åklagarämbetet i Helsingfors och åklagarämbetet i Östra Finland.

Remissinstanserna förhöll sig i huvudsak positivt till arbetsgruppens förslag. Inrikesministeriet och Polisstyrelsen anmälde avvikande mening om arbetsgruppens betänkande och ansåg att Finland inte bör göra ett förbehåll om att inte alls tillämpa artikel 17, som gäller gränsöverskridande övervakning, utan att förbehållet endast bör gälla brådskande situationer. Samarbete skulle då vara möjligt med stöd av en framställning om rättslig hjälp som gjorts på förhand. Även finansministeriet, Gränsbevakningsväsendet, Centralkriminalpolisen och Tullen var av samma åsikt i denna fråga. På motsvarande sätt ansåg inrikesministeriet och Polisstyrelsen i en avvikande mening om betänkandet att Finland inte bör göra ett partiellt förbehåll till artikel 19, som gäller hemliga utredningar. Även Centralkriminalpolisen var av denna åsikt.

Företrädare för justitieministeriet och inrikesministeriet har fört förhandlingar om regeringspropositionen innan den överlämnades och nått samförstånd om innehållet i propositionen när det gäller de ovan nämnda artiklarna 17 och 19.

Alla de remissinstanser som tog ställning till saken ansåg att förslaget om att stärka åklagarens deltagande i de gemensamma utredningsgrupperna i huvudsak kan understödjas. Också det förslag i betänkandet enligt vilket framställningar om rättslig hjälp i framtiden ska kunna sändas till Finland i mer begränsad utsträckning än förut, i huvudsak på finska, svenska eller engelska, fick understöd i flera av utlåtandena. Bara Centralkriminalpolisen ansåg att förslaget inte skulle effektivisera behandlingen av ärenden som gäller rättslig hjälp i brottmål. Förslaget har ändrats med anledning av Centralkriminalpolisens utlåtande så att det är mer flexibelt.

DETALJMOTIVERING

1 Det andra tilläggsprotokollets innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Kapitel 1

Artikel 1. Tillämpningsområde. Artikeln innehåller bestämmelser om hur bestämmelserna om tillämpningsområde i artikel 1 i 1959 års rättshjälpskonvention ska ändras. Enligt artikeln ska bestämmelserna i fråga ersättas av bestämmelserna i artikeln.

Enligt *stycke 1* i artikeln förbinder sig parterna att, i enlighet med bestämmelserna i 1959 års rättshjälpskonvention, skyndsamt lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp i största möjliga utsträckning. Rättslig hjälp ska lämnas i förfaranden avseende beivrande av brott, som vid tiden för framställningen om rättslig hjälp faller under den ansökande partens rättsliga myndigheters jurisdiktion.

EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller inte någon motsvarande bestämmelse, eftersom den konventionen inte är en självständig konvention utan kompletterar 1959 års rättshjälpskonvention. Därför ska bestämmelsen i stycket även tillämpas mellan EU:s medlemsstater. En viktig reform när det gäller stycke 1 är att stycket kompletterats med ett villkor om att rättslig hjälp ska lämnas skyndsamt. Detta förutsätter inte lagstiftningsändringar i lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention.

Enligt *stycke 2* i artikeln är 1959 års rättshjälpskonvention inte tillämplig på verkställande av beslut om frihetsberövande eller av domar, inte heller på militära brott som inte är brott enligt allmän strafflag. Bestämmelsen motsvarar den gällande lydelsen i artikel 1 stycke 2 i 1959 års rättshjälpskonvention, och den har således inte reviderats.

Enligt *stycke 3* kan ömsesidig rättslig hjälp också lämnas i förfaranden som inletts av administrativa myndigheter avseende gärningar som är straffbara enligt den ansökande eller anmodade partens nationella lagstiftning såsom överträdelse av rättsregler, om beslutet kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål.

Bestämmelsen i stycke 3 motsvarar artikel 3.1 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, men dess skrivning är inte lika förpliktande. I regeringens proposition om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, 31/2003 rd, konstaterades det att lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention inte står i strid med den bestämmelsen, och ikraftsättandet av den kräver inte lagändringar (RP 31/2003 rd, s. 16 och 17). Det behövs inte heller några lagändringar när det gäller denna proposition.

Enligt *stycke 4* i artikeln ska ömsesidig rättslig hjälp inte vägras enbart på grund av att den hänför sig till gärningar för vilka en juridisk person kan ställas till ansvar hos den ansökande parten.

Bestämmelsen i stycke 4 motsvarar artikel 3.2 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000. I regeringens proposition 31/2003 rd konstaterades det att lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention inte står i strid med den bestämmelsen, och ikraftsättandet av den kräver inte lagändringar (RP 31/2003 rd, s. 17 och 18). Det behövs inte heller några lagändringar när det gäller denna proposition.

Eftersom EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller bestämmelser som motsvarar styckena 3 och 4 i artikeln, ska de bestämmelserna tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

Artikel 2. Närvaro av den ansökande partens tjänstemän. Artikeln kompletterar bestämmelserna om närvaro av myndighet i artikel 4 i 1959 års rättshjälpskonvention.

Enligt artikeln ska artikel 4 i 1959 års rättshjälpskonvention kompletteras, så att den ursprungliga artikel 4 blir stycke 1 och de nya bestämmelserna i artikeln blir stycke 2.

Den anmodade parten ska redan enligt det gällande *stycke 1* på uttrycklig begäran av den ansökande parten ange när och var en framställning om bevisupptagning ska verkställas. De myndigheter och personer som saken gäller får då vara närvarande, om den anmodade parten samtycker till det.

Enligt det nya *stycke 2* ska en begäran om att sådana tjänstemän eller parter i målet ska få närvara inte avslås om deras närvaro san-

nolikt gör verkställandet av framställningen om rättslig hjälp mer anpassat till den ansökande partens behov och ytterligare framställningar om rättslig hjälp därigenom kan undvikas.

EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller inte någon motsvarande bestämmelse om närvaro, och bestämmelsen ska därför även tillämpas mellan EU:s medlemsstater. I den konventionen har framställningar om närvaro ansetts höra till bestämmelsen om förfarande i artikel 8 i tilläggsprotokollet.

I 10 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ingår det däremot en särskild bestämmelse om närvaro vid lämnande av rättshjälp. Enligt paragrafens 1 mom. har den behöriga utländska myndighet som begärt rättshjälp, parterna i målet samt den som saken annars angår rätt att enligt finsk lag vara närvarande då vittnen, sakkunniga eller parter hörs eller då någon annan begärd åtgärd vidtas. Den utländska myndighet som framställt begäran har i domstolen och vid förundersökningen rätt att delta i behandlingen av ärendet och att ställa frågor till dem som blir hörda, om domstolen eller förundersökningsmyndigheten tillåter detta. I 2 mom. sägs det att om den utländska myndighet som gjort framställningen om rättshjälp begär det, ska den underrättas om tidpunkten och platsen för den begärda åtgärden, i så god tid att myndigheten och de som har rätt att närvara kan infinna sig.

I 10 § i lagen om straffrättslig rättshjälp bestäms det om rätten för en utländsk myndighet, parterna i målet samt andra som saken angår att vara närvarande. Enligt paragrafen ska en begäran om att få närvara inte avslås i strid med bestämmelserna i stycke 2 i artikeln. Artikeln förutsätter således inte lagändringar.

Artikel 3. Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande partens territorium. Genom artikeln revideras bestämmelserna om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i artikel 11 i 1959 års rättshjälpskonvention. Eftersom EU:s rättshjälpskonvention från 2000 inte innehåller motsvarande bestämmelser om tillfälligt överförande, ska artikeln även tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

Enligt artikeln ska artikel 11 ersättas av följande bestämmelser.

Enligt *stycke 1* i den nya artikel 11 ska, på begäran av den ansökande parten, en person som är frihetsberövad och vars personliga inställelse behövs i annat utredningssyfte än att ställas inför rätta, tillfälligt överföras till dess territorium, på villkor att han eller hon återförs inom en av den anmodade parten angiven tidsfrist och med beaktande av bestämmelserna i artikel 12 i 1959 års rättshjälpskonvention i tillämpliga delar.

Överföring får vägras, om den frihetsberövade personen inte samtycker (punkt a), hans eller hennes närvaro behövs i ett brottmål som handläggs på den anmodade partens territorium (punkt b), överföringen skulle kunna förlänga tiden för frihetsberövandet (punkt c) eller det finns andra tvingande skäl mot att överföra honom eller henne till den ansökande partens territorium (punkt d).

Enligt *stycke 2* i den nya artikel 11 ska, i fall som avses i stycke 1 och med beaktande av bestämmelserna i artikel 2 i 1959 års rättshjälpskonvention, transitering genom en tredje parts territorium beviljas, om den ansökande partens justitieministerium gör en framställning, som innehåller nödvändiga handlingar, till justitieministeriet hos den part genom vars territorium transiteringen begärs. En part får vägra transitering av sina egna medborgare.

Enligt *stycke 3* i den nya artikel 11 ska den överförde förbli frihetsberövad på den ansökande partens territorium och, i förekommande fall, på den parts territorium genom vilken transiteringen begärs, om inte den anmodade parten begär att han eller hon ska sättas på fri fot.

Genom artikeln ändras artikel 11, vars tillämpningsområde tidigare bestämdes utifrån det att man med stöd av artikeln begärde personlig inställelse som vittne eller för konfrontation. Enligt den nya skrivningen begärs inställelse i annat utredningssyfte än att ställas inför rätta. Skrivningen täcker således andra situationer än utlämning för brott. De övriga ändringarna i artikeln är endast språkliga.

Finland hade länge en reservation till artikel 11 i 1959 års rättshjälpskonvention och deltog därför inte i det samarbete som gällde

tillfälligt överförande av frihetsberövade personer. I samband med att EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft slopades dock reservationen, och lagen om tillfälligt överförande stiftades. I lagen om tillfälligt överförande beaktade man på förhand bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet (RP 31/2003 rd, s. 88—91 och 101—109). Enligt 1 och 4 § i lagen om tillfälligt överförande hör till dess tillämpningsområde tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål i annan egenskap än som svarande vid rättegången. Det finns ingen konflikt mellan lagen om tillfälligt överförande och bestämmelserna i artikel 3, och artikel 3 förutsätter inte några lagändringar.

I propositionen har man dock ansett att det är motiverat att ändra 7 § i lagen om tillfälligt överförande så att den som är stadigvarande bosatt i Finland jämföras med en finsk medborgare till den del den nya artikel 11 möjliggör det. Stycke 2 i den nya artikel 11 möjliggör nämligen inte ett sådant jämförande vid transitering genom Finland. Till dessa delar har finska medborgare en särställning också i framtiden.

Enligt propositionen krävs det i framtiden också vid överföring av den som är stadigvarande bosatt i Finland samtycke av personen i fråga, på samma sätt som av en finsk medborgare. Ändringen har ansetts vara motiverad, eftersom det även vid tillämpningen av bestämmelserna i den övriga lagstiftningen om internationellt straffrättsligt samarbete har betydelse att en person är stadigvarande bosatt i ett land. Bl.a. i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987, nedan *samarbetslagen*) jämföras en person som har sitt hemvist i Finland med en finsk medborgare (3 § 2 mom.). Också i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen har en person som är stadigvarande bosatt i Finland en särställning som är nästan jämförbar med ställningen som finsk medborgare.

Artikel 4. Kommunikationsvägar. Genom artikeln revideras bestämmelserna om översändande av framställningar om rättslig hjälp och information i artikel 15 i 1959 års rättshjälpskonvention.

Enligt artikeln ska nämnda artikel 15 ersättas av följande bestämmelser.

Enligt *stycke 1* i den nya artikel 15 ska framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och informationsutbyte på eget initiativ översändas skriftligen av den ansökande partens justitieministerium till den anmodade partens justitieministerium och återsändas samma väg. Sådana framställningar och sådan information får också översändas direkt av den ansökande partens rättsliga myndigheter till den anmodade partens rättsliga myndigheter och återsändas samma väg.

Enligt *stycke 1* i artikeln ska huvudregeln fortfarande vara att framställningar översänds via justitieministerierna. Också EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller bestämmelser om kanalerna för översändande av framställningar och information. Bestämmelserna om kommunikationsvägar i det andra tilläggsprotokollet motsvarar inte till alla delar bestämmelserna om översändande i artikel 6 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Enligt den artikeln är huvudregeln att framställningarna ska göras direkt mellan de behöriga rättsliga myndigheterna. Nämnda artikel 6 tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

I *stycke 1* i artikeln lättar man emellertid upp villkoren för att översända en framställning om rättslig hjälp direkt till den andra partens rättsliga myndigheter. Enligt den ursprungliga artikel 15 stycke 2 i 1959 års rättshjälpskonvention kunde framställningar om bevisupptagning i brådskande fall översändas direkt till den andra partens rättsliga myndigheter. Enligt *stycke 1* i den nya artikel 15 som nu ska sättas i kraft kan en framställning alltid också översändas direkt till en parts behöriga rättsliga myndigheter, utan ytterligare särskilda villkor.

Man bör dock beakta att *stycke 8* i artikeln gör det möjligt för parterna i tilläggsprotokollet att genom en förklaring ställa begränsningar för användningen av direktkontakter. En framställning kan således översändas direkt till den andra partens rättsliga myndigheter i enlighet med *stycke 1* endast om den parten inte har gett en förklaring som begränsar användningen av förfarandet. *Stycke 8* i artikeln gör det också möjligt för en part att ge en förklaring om att en kopia av fram-

ställningen ska översändas till partens centrala myndighet, om direktkontakt sker. Också dessa förklaringar av parterna som gäller förfarandet ska beaktas när man tillämpar stycke 1 i artikeln.

Enligt *stycke 2* i den nya artikel 15 ska framställningar enligt artikel 11 i 1959 års rättshjälpskonvention och artikel 13 i det andra tilläggsprotokollet till konventionen översändas av den ansökande partens justitieministerium till den anmodade partens justitieministerium och återsändas samma väg.

I enlighet med detta ska framställningar om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer alltid översändas via justitieministerierna. Motsvarande princip finns i artikel 6.8 a i EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

Enligt *stycke 3* i den nya artikel 15 får framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som avses i artikel 1 stycke 3 i 1959 års rättshjälpskonvention också översändas direkt av den ansökande partens administrativa eller rättsliga myndigheter till den anmodade partens administrativa eller rättsliga myndigheter, allt efter hur fallet är, och återsändas samma väg.

Stycke 3 i artikeln möjliggör således att framställningar om rättslig hjälp översänds direkt mellan de behöriga myndigheterna också i de fall när den behöriga myndigheten i den ena eller båda parterna är en administrativ myndighet.

Enligt *stycke 4* i den nya artikel 15 får framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som avses i artiklarna 18 och 19 i det andra tilläggsprotokollet också översändas direkt av den ansökande partens behöriga myndigheter till den anmodade partens behöriga myndigheter.

Stycke 4 i artikeln möjliggör att också framställningar om kontrollerad leverans och hemliga utredningar översänds direkt mellan de behöriga myndigheterna. Bestämmelsen innebär att en framställning får göras direkt mellan de behöriga myndigheterna, trots att dessa är t.ex. polis- eller tullmyndigheter eller tjänstemän inom gränsbevakningsväsendet.

Enligt *stycke 5* i den nya artikel 15 får framställningar som avses i artikel 13 stycke 1 i 1959 års rättshjälpskonvention översändas direkt av den ansökande partens behöriga

rättsliga myndigheter till den anmodade partens behöriga myndigheter, och återsändas direkt samma väg. En framställning enligt artikel 13 stycke 2 i 1959 års rättshjälpskonvention ska översändas av den ansökande partens justitieministerium till den anmodade partens justitieministerium.

Enligt bestämmelsen får även en framställning om straffregisterutdrag översändas direkt till den behöriga myndigheten. Om framställningen om straffregisterutdrag görs i annat än syfte än för att handlägga brottmål, ska framställningen dock göras till justitieministeriet.

Enligt *stycke 6* i den nya artikel 15 får framställningar om kopior av fällande domar och åtgärder enligt artikel 4 i tilläggsprotokollet översändas direkt till de behöriga myndigheterna. En avtalslutande stat kan när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange vilka den betraktar som behöriga myndigheter enligt denna punkt.

Stycket möjliggör att framställningar om kopior av fällande domar och åtgärder som hänför sig till det allmänna utbytet av straffregisteruppgifter enligt artikel 22 i 1959 års rättshjälpskonvention får göras direkt till de behöriga myndigheterna. Enligt tilläggsprotokollet skulle framställningarna översändas mellan justitieministerierna.

I *stycke 7* i den nya artikel 15 sägs det att i brådskande fall, om direktkontakt är tillåten enligt 1959 års rättshjälpskonvention, får framställningen eller informationen översändas genom Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol).

Bestämmelsen begränsar användningen av Interpol vid översändande av framställningar till enbart brådskande fall. En ytterligare begränsning är att Interpol endast får användas i situationer där framställningen eller informationen skulle kunna översändas direkt till den behöriga myndigheten.

Enligt *stycke 8* i den nya artikel 15 kan en part när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förbehålla sig rätten att uppställa ett eller flera av följande villkor för att bevilja framställningar, eller specificerade framställningar, om ömsesidig rättslig hjälp: att en kopia av framställningen översänds till den centrala myndighet

som är angiven i förklaringen (punkt a), att framställningar, utom i brådskande fall, översänds till den centrala myndighet som är angiven i förklaringen (punkt b), att, om direktkontakt sker i brådskande fall, en kopia ska översändas samtidigt till partens justitieministerium (punkt c), att vissa eller samtliga framställningar om rättslig hjälp ska översändas till parten på annat sätt än som föreskrivs i denna artikel (punkt d).

De förklaringar som avses i stycke 8 i artikeln begränsar användningen av direktkontakter mellan de behöriga myndigheterna.

Enligt *stycke 9* i den nya artikel 15 får framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och annat informationsutbyte enligt 1959 års rättshjälpskonvention eller dess tilläggsprotokoll skickas elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel, om den ansökande parten är beredd att på begäran visa upp en skriftlig kopia av framställningen eller informationen och originalet. Däremot får en avtalsslutande stat när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare uppställa de villkor som krävs för att den ska bevilja och verkställa framställningar som mottagits elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel.

Bestämmelsen gör det möjligt att sända framställningar och information elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel.

Enligt *stycke 10* i den nya artikel 15 påverkar artikeln inte mellan parterna gällande bilaterala avtal eller överenskommelser som föreskriver att framställningar om rättslig hjälp ska översändas direkt mellan deras respektive myndigheter.

I 4 och 5 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ingår bestämmelser om kontaktförfarandet vid översändandet av framställningar om rättslig hjälp. Enligt 4 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ska en utländsk myndighet sända begäran om rättshjälp till justitieministeriet eller direkt till den myndighet som är behörig att uppfylla begäran. Bestämmelsen tillåter att utländska myndigheter kontaktar de behöriga myndigheterna i Finland direkt, och den står således inte i strid med stycke 1 i artikeln.

I 5 § i lagen om straffrättslig rättshjälp regleras för sin del det kontaktförfarande som

de finska myndigheterna ska iaktta när de översänder en framställning till en främmande stat. Kontaktförfarandet för de finska myndigheterna bestäms enligt den ordning som den andra staten kräver och eventuella gällande internationella avtal. Därför innehåller 5 § 2 mom. endast en allmän bestämmelse, enligt vilken en finsk myndighet ska sända begäran om rättslig hjälp till den främmande staten med iakttagande av den ordning som denna stat kräver samt med beaktande av bestämmelserna i eventuella gällande avtal mellan Finland och den främmande staten. Lagen om straffrättslig rättshjälp tillåter således också att Finlands egna myndigheter kontaktar den andra statens myndigheter direkt, dock under förutsättningen att denna stat tillåter ett sådant kontaktförfarande.

Det råder således inte någon konflikt mellan bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp och stycke 1 i artikeln, och bestämmelserna i lagen tillåter att ett förfarande enligt stycke 1 iakttas. Till dessa delar behövs ingen ändring av lagstiftningen.

Enligt 3 § i lagen om tillfälligt överförande fattas beslut om att lämna eller begära sådan internationell rättslig hjälp som avses i den lagen av justitieministeriet. Till dessa delar motsvarar bestämmelserna i lagen om tillfälligt överförande stycke 2 i artikeln.

Tillämpningsområdet för lagen om straffrättslig rättshjälp har inte bestämts så att lagen endast skulle vara tillämplig på rättsliga myndigheter, utan lagen tillämpas enligt dess 1 § på förfaranden hos myndigheter som är behöriga att behandla straffrättsliga ärenden. Enligt lagen kan rättslig hjälp lämnas oberoende av om den myndighet som begär rättslig hjälp är en rättslig eller t.ex. en administrativ myndighet. När det gäller de finska myndigheterna preciseras det dock i lagens 5 § 1 mom. att en begäran om rättshjälp till en främmande stat i Finland kan framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna. Rättslig hjälp kan i Finland endast begäras av dessa myndigheter i brottmål som de behandlar. Rättslig hjälp kan däremot lämnas trots att begäran har framställts av en administrativ myndighet i en främmande stat, och i Finland kan också en administrativ

myndighet lämna rättslig hjälp. Lagen om straffrättslig rättshjälp står således inte heller i strid med stycke 3 i artikeln.

Lagen om straffrättslig rättshjälp möjliggör på motsvarande sätt också ett direkt kontaktförfarande vid hemliga utredningar på det sätt som avses i stycke 4 i artikeln, när det inte är de rättsliga myndigheterna utan t.ex. polis- och tullmyndigheterna eller tjänstemän vid gränsbevakningsväsendet som är behöriga myndigheter. Lagen om straffrättslig rättshjälp står således inte heller i strid med stycke 4 i artikeln.

Enligt 24 § i lagen om straffrättslig rättshjälp fattas beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter av justitieministeriet, och enligt bestämmelserna i lagen kan en begäran om utlämnande av uppgifter sändas direkt till justitieministeriet, på det sätt som förutsätts i stycke 5 i artikeln.

Enligt 2 mom. i den nämnda 24 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns bestämmelser om utlämnande av straffregisteruppgifter till behöriga myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen också i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012). Enligt den lagen svarar Rättsregistercentralen för utlämnande av straffregisteruppgifter till de andra medlemsstaterna.

Trots att det andra tilläggsprotokollet inte förutsätter det, föreslås det i propositionen att 24 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras, så att Rättsregistercentralen i framtiden ska svara för utlämnandet av straffregisteruppgifter för behandling av brottmål i fråga om alla stater och inte enbart Europeiska unionens medlemsstater. Det har ansetts ändamålsenligt att en enda myndighet ska ansvara för utlämnandet av uppgifter för behandling av brottmål. Finland får endast enstaka framställningar om utlämnande av uppgifter från andra stater än medlemsstaterna i Europeiska unionen. Den föreslagna ändringen förutsätter att även 3 § 1 mom. i förordningen om straffrättslig rättshjälp (13/1994) ändras.

Efter den föreslagna ändringen kan en framställning som avses i stycke 5 i artikeln översändas direkt till Rättsregistercentralen.

I enlighet med stycke 6 i artikeln innehåller 8 § i straffregisterlagen (770/1993) en bestämmelse enligt vilken Rättsregistercentralen ska lämna ut uppgifter ur straffregistret till en stat som är part i 1959 års rättshjälpskonvention i enlighet med artikel 22 i den konventionen. Även till dessa delar kan en framställning som kompletterar det allmänna utbytet av straffregisteruppgifter göras direkt till Rättsregistercentralen, som är behörig myndighet i Finland. Enligt propositionen kunde Finland ge en förklaring som avses i stycke 6 i artikeln enligt vilken Rättsregistercentralen är den behöriga myndighet som avses här.

Enligt 30 § i lagen om straffrättslig rättshjälp påverkar bestämmelserna i den lagen inte de finska myndigheternas samarbete med utländska myndigheter i straffrättsliga ärenden genom förmedling av internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol). Bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp står således inte heller i strid med stycke 7 i artikeln.

Eftersom lagen om straffrättslig rättshjälp möjliggör smidigt översändande av framställningar och information som avses i den nya artikel 15, har Finland inte något behov att ge en förklaring enligt punkt 8 i artikeln om att begränsa direktkontaktarna mellan de behöriga myndigheterna. Såsom det konstateras ovan, ska de finska myndigheterna vid tillämpningen av artikel 15 dock beakta eventuella förklaringar av de övriga parterna i tilläggsprotokollet.

I 7 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ingår bestämmelser om vilken teknisk form en begäran om rättslig hjälp från en utländsk myndighet till en finsk myndighet ska ha för att kunna bifallas. Paragrafen är mycket flexibel och möjliggör att en begäran framställs skriftligt, som en teknisk upptagning, muntligt eller som ett elektroniskt meddelande. Om det uppstår tvivel om begärens eller den bifogade handlingens äkthet eller innehåll, kan den finska myndigheten dessutom enligt paragrafen be att begäran till behövliga delar bekräftas skriftligen.

När det gäller översändandet av en begäran innehåller lagen om straffrättslig rättshjälp endast allmänna bestämmelser om hur en finsk myndighet ska översända en begäran

om rättslig hjälp till en utländsk myndighet (5 §). Bestämmelserna reglerar inte den tekniska formen av översändandet. Detta beror på att en begäran ska sändas till en främmande stat enligt den ordning som den staten kräver. Bestämmelserna i 5 och 7 § i lagen om straffrättslig rättshjälp uppfyller kraven i stycke 9 i artikeln, och Finland har inte något behov att ge en sådan förklaring som avses i det stycket.

Finland har en del sådana avtal och överenskommelser om direkt översändande som avses i stycke 10 i artikeln. Det centrala är att förfarandet vid översändande av framställningar mellan EU:s medlemsstater bestäms enligt artikel 6 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

I propositionen föreslås det inte att bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp ska ändras så att de motsvarar bestämmelserna i artikeln. Bestämmelserna om översändande av framställningar i artikeln är sådana att de endast kan tillämpas mellan stater som är parter i tilläggsprotokollet. Eftersom lagen om straffrättslig rättshjälp enbart innehåller bestämmelser som kan tillämpas i förhållande till vilken annan stat som helst, är det inte motiverat att ta in artikelns bestämmelser i den lagen.

I propositionen föreslås det inte heller att man i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet tar in bestämmelser som kompletterar artikeln. Bestämmelserna i artikeln kan anses vara tillräckligt detaljerade för att kunna tillämpas direkt mellan de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet, och det behövs således inte några kompletterande bestämmelser.

Artikel 5. Kostnader. Genom artikeln revideras bestämmelserna om kostnader i artikel 20 i 1959 års rättshjälpskonvention.

Eftersom EU:s rättshjälpskonvention från 2000 inte innehåller någon allmän bestämmelse om ersättning av kostnader, ska artikeln till dessa delar även tillämpas mellan EU:s medlemsstater. EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller dock särskilda bestämmelser om kostnader bl.a. när det gäller förhör genom videokonferens (artikel 10.7). I den mån det finns särskilda bestämmelser ska dessa tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

Enligt artikeln ska nämnda artikel 20 ersättas av följande bestämmelser.

Enligt *stycke 1* i den nya artikel 20 ska parter inte av varandra begära ersättning för kostnader på grund av tillämpning av 1959 års rättshjälpskonvention eller dess tilläggsprotokoll utom kostnader som uppkommit till följd av sakkunnigs medverkan på den anmodade partens territorium (punkt a), kostnader som uppkommit till följd av överföring av en frihetsberövad person som genomförts enligt artikel 13 eller 14 i det andra tilläggsprotokollet till 1959 års rättshjälpskonvention eller artikel 11 i 1959 års rättshjälpskonvention (punkt b), betydande eller extraordinära kostnader (punkt c).

Enligt *stycke 2* i den nya artikel 20 ska däremot kostnader för inrättande av en video- eller telefonförbindelse, kostnader som hänförs till underhåll av en video- eller telefonförbindelse hos den anmodade parten, ersättning till tolkar som tillhandahålls av den och traktamenten till vittnen och deras resekostnader hos den anmodade parten ersättas av den ansökande parten till den anmodade parten, om dessa inte kommit överens om annat.

Enligt *stycke 3* i den nya artikel 20 ska parter rådgöra med varandra i syfte att komma överens om betalning av kostnader som ska ersättas enligt stycke 1 punkt c ovan.

Enligt *stycke 4* i den nya artikel 20 påverkar denna artikel inte tillämpningen av artikel 10 stycke 3 i 1959 års rättshjälpskonvention.

I den gällande artikel 20 i 1959 års rättshjälpskonvention sägs det att såvida annat inte följer av bestämmelserna i artikel 10 stycke 3 får ersättning inte krävas för kostnader som föranleds av efterkommande av en framställning om rättshjälp förutom kostnaderna för en sakkunnigs hörande på den anmodade partens område eller för transport enligt artikel 11 av en person som berövats friheten. Nämnda artikel 10 stycke 3 gäller förskottsbetalningar från den anmodade parten till ett vittne eller en sakkunnig.

Också enligt den nya artikel 20 är huvudregeln att den rättsliga hjälpen ska vara gratis. Nytt är för det första bestämmelsen om att ersättning får begäras för betydande och extraordinära kostnader. Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet kan

sådana kostnader uppstå t.ex. när man vid verkställandet av en framställning har tvingats iakttä en särskild form eller ett särskilt förfarande som avviker från det som är sedvanligt hos den anmodade parten. Sådana kostnader kan uppstå t.ex. när den anmodade parten måste lagra, förvara eller transportera egendom som tagits i beslag.

Huvudprincipen i den nya artikel 20 stycke 2 är att den ansökande parten ska stå för de kostnader som avses i stycket när det gäller inrättandet av en video- eller telefonförbindelse.

I 25 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det bestämmelser om kostnaderna för lämnande av rättshjälp. Enligt paragrafen tas det inte ut ersättning av en främmande stat för kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av den främmande statens myndighet, om inte annat bestäms genom förordning.

I propositionen föreslås det att 25 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras så att i paragrafen för det första nämns att ersättning kan tas ut av den ansökande staten för kostnader som är betydande eller exceptionella. Dessutom föreslås det att bestämmelsen kompletteras med en hänvisning till internationella förpliktelser. Den föreslagna nya bestämmelsen är även tillämplig på andra stater än parterna i 1959 års rättshjälpkonvention.

Artikel 6. Rättsliga myndigheter. Enligt artikeln ska artikel 24, i vilken de rättsliga myndigheterna definieras, i 1959 års rättshjälpkonvention ersättas av följande bestämmelser.

Eftersom EU:s rättshjälpkonvention från 2000 inte innehåller någon motsvarande allmän bestämmelse, ska artikeln även tillämpas mellan EU:s medlemsstater till den del det inte finns särskild reglering.

Enligt den nya artikel 24 ska en stat vid tiden för undertecknandet eller vid depositionen av sitt ratifikations- godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange vilka myndigheter som den anser vara rättsliga myndigheter i den mening som avses i 1959 års rättshjälpkonvention. Staten kan senare, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

Genom artikeln ändras artikel 24 så att en stat är skyldig att ge en sådan förklaring som avses i artikeln, medan det tidigare endast bestämdes om en möjlighet att ge en förklaring. Dessutom är det enligt den nya skrivningen möjligt för en stat att ändra förklaringsinnehåll t.ex. när lagstiftningen eller andra omständigheter förändras.

När Finland satte i kraft 1959 års rättshjälpkonvention 1981, gav Finland en förklaring enligt artikel 24. Finland ändrade sin förklaring samtidigt som lagen om straffrättslig rättshjälp stiftades 1994. Finland gav då en ny förklaring till artikel 24, enligt vilken de judiciella myndigheter som avses i 1959 års rättshjälpkonvention i Finland är justitieministeriet, tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen, allänna åklagarna samt polisen, tullen och gränsbevakningsväsendets tjänstemän när de med stöd av förundersökningslagen av den 30 april 1987 (449/87) är förundersökningsmyndigheter i brottmål.

Enligt propositionen bör Finland igen ge en ny förklaring till artikel 24, eftersom den nya förundersökningslagen (805/2011) träder i kraft den 1 januari 2014.

Enligt den nya förklaringen är de rättsliga myndigheter som avses i 1959 års rättshjälpkonvention i Finland fr.o.m. den 1 januari 2014 justitieministeriet, tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen, allänna åklagarna samt polisen, tullen och gränsbevakningsväsendets tjänstemän när de med stöd av förundersökningslagen av den 22 juli 2011 är förundersökningsmyndigheter i brottmål.

Frågor som gäller de behöriga myndigheterna i Finland har ofta blivit aktuella i det nuvarande samarbetet inom Europeiska unionen som grundar sig på s.k. ömsesidigt erkännande. Åklagarens ställning har blivit mer central i EU:s internationella förpliktelser. Åklagaren har en central ställning bl.a. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen, lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005) samt genomförandelagen för rambeslutet om bevisinhämtningsordern. Frågan om åklagarens ställning handlar delvis om arten av det sam-

arbete som bedrivs såsom vid utlämning, där en person överförs till en annan medlemsstat för lagföring, och delvis om att samarbetet mellan EU:s medlemsstater grundar sig på principen om ömsesidigt erkännande.

I förundersökningslagens 15 § föreskrivs det om en samarbetskyldighet för polis och åklagare som särskilt kan anses gälla ärenden med internationell anknytning. I polisstyrelsens föreskrift 2020/2011/1507, som gäller *polisens internationella samarbete vid utredning av brott*, finns det en bra beskrivning av innehållet i samarbetskyldigheten. I det avsnitt i föreskriften som gäller framställande av en begäran om rättslig hjälp konstateras det att bestämmelserna om samarbete mellan polis och åklagare i förundersökningslagens 15 § ska iakttas i brottmål där en internationell framställning översänds. Undersökningsledaren ska underrätta åklagaren om brottsärenden på det sätt som avses i paragrafen. Samtidigt kan man även diskutera om det traditionella förfarandet för rättslig hjälp ska användas eller om man ska tillämpa EU:s rambeslut om frysning eller rambeslutet om bevisinhämtning, i vilket fall åklagaren och domstolen är behöriga att göra framställningen. Särskilt i mer omfattande mål är det bra om undersökningsledaren och åklagaren kommer överens om innehållet i framställningar till utlandet. Ett samarbete med åklagaren är till nytta när man bedömer om en framställning behövs och framställningens innehåll. Det kan också vara ändamålsenligt att samarbeta när man formulerar gärningsbeskrivningen. Åklagaren har då möjlighet att följa förundersökningen i målet och vid behov inom ramen för sina befogenheter ge anvisningar och förelägganden som gäller framställningens innehåll.

I regeringens proposition om revidering av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen, 222/2010 rd (s. 30—33), behandlas åklagarens ställning vid förundersökning. I propositionen konstateras det bl.a. att den gällande förundersökningslagens bestämmelser om åklagarens behörighet ger åklagaren vidsträckt befogenheter vid förundersökning. I propositionen hänvisas det också till rättslitteraturen, där åklagarens ansvar att se till att förundersökningen är korrekt betonas. Åklagarens uppgifter har ansetts omfatta

uppföljning av att förundersökningen görs lagenligt, inbegripet att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

I den ovan nämnda regeringspropositionen konstateras det om de föreslagna nya bestämmelserna i förundersökningslagen att åklagarens ställning vid förundersökning kan stärkas ytterligare trots att åklagaren inte formellt är ledare för förundersökningen. I propositionen ansåg man även det behövligt att utöka samarbetskyldigheterna och i högre grad än tidigare binda åklagaren vid avgöranden som gäller inriktningen av undersökningen och vid andra undersökningsavgöranden. När lagutskottet behandlade propositionen konstaterade utskottet bl.a. att en av de viktigaste prioriteringarna i reformen är att förbättra samarbetet kring förundersökningar och att betydelsen av samarbete kring förundersökning också bör framhävas bland annat vid undersökning av brott som begåtts utomlands (LaUB 44/2010 rd).

I den nya förundersökningslagen finns bestämmelser om förundersöknings-samarbete mellan förundersökningsmyndigheter och åklagare i lagens 5 kap. Syftet med de nya bestämmelserna är att i enlighet med det som sägs ovan stärka samarbetskyldigheten mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren.

Åklagaren ansvarar för att man på basis av förundersökningen kan utföra åtalsprövning och driva åtal vid en eventuell rättegång. Detta ansvar förutsätter att åklagaren kan påverka frågan om en framställning om rättslig hjälp ska översändas till en annan stat och vilket innehåll denna framställning har.

Utgångspunkten kan också anses vara att en framställning om rättslig hjälp inte ska göras till en annan stat förrän undersökningsledaren tillräckligt ingående har övervägt om en framställning behövs för utredningen av ett brott och även beaktat åklagarens synpunkter om framställningen behövs med tanke på åtalsprövning och rättegång. Man kan då bl.a. försäkra sig om att man om möjligt från den främmande staten genom samma framställning får allt det material som behövs både för utredningen av brottet i Finland och vid lagföringen, och å andra sidan minimera

översändandet av onödiga framställningar till andra stater.

Trots att man inte i denna proposition ändrar det faktum att förundersökningsmyndigheterna i Finland enligt 5 § i lagen om straffrättslig rättshjälp kan framställa en begäran om rättshjälp, kommer man också i framtiden att tvingas återkomma till frågan om de behöriga myndigheterna i Finland. Av central betydelse till dessa delar är det direktivförslag om en europeisk utredningsorder som håller på att förhandlas fram inom EU. Senast vid det nationella genomförandet av det direktivet kommer man att tvingas återkomma till frågan om åklagarens ställning vid internationell rättslig hjälp i brottmål.

Trots att artikeln inte kräver ändringar i den finska lagstiftningen, har det i propositionen ansetts motiverat att komplettera 5 § 1 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp. Enligt momentet är justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna behöriga att framställa en begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet. Momentet föreslås bli kompletterat så att i det konstateras att om den begärda åtgärden under motsvarande omständigheter i Finland förutsätter ett beslut av någon annan än den myndighet som begär rättshjälp, ska man i Finland ansöka om ett sådant beslut som grund för begäran.

Den föreslagna bestämmelsen ändrar inte det gällande förfarandet. Trots att det inte har funnits någon särskild bestämmelse om detta i lagen om straffrättslig rättshjälp, har det i rättspraxis ansetts att grunden för att den behöriga myndigheten i Finland ska kunna framställa en begäran hos en främmande stat är att den begärda åtgärden är tillåten enligt finsk lag. I propositionen har man dock ansett det vara motiverat att i lagen om straffrättslig rättshjälp ta in en uttrycklig bestämmelse om saken.

Kapitel II

Artikel 7. *Uppskjutet verkställande av framställningar.* Artikeln innehåller bestämmelser om uppskjutet verkställande av framställningar om rättslig hjälp.

Enligt *punkt 1* i artikeln får den anmodade parten skjuta upp verkställandet av en fram-

ställning om det skulle påverka utredningar, åtal eller liknande förfaranden av dess myndigheter.

I *punkt 2* sägs det att innan den vägrar eller skjuter upp verkställandet av en framställning om rättslig hjälp ska den anmodade parten, vid behov efter att ha rådgjort med den ansökande parten, bedöma om den delvis eller på villkor som den anser nödvändiga kan bevilja framställningen.

I *punkt 3* sägs det att om verkställandet av en framställning skjuts upp ska orsakerna till detta redovisas. Den anmodade parten ska också informera den ansökande parten om sådana omständigheter som hindrar, eller sannolikt väsentligen fördröjer, verkställandet av framställningen.

Artikeln kompletterar artikel 19 i 1959 års rättshjälpkonvention, där det sägs att vid avslag på en framställning om rättshjälp ska skälen därtill anges, men ersätter inte den artikeln. Eftersom EU:s rättshjälpkonvention från 2000 inte innehåller någon motsvarande bestämmelse, ska artikeln även tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

I lagen om straffrättslig rättshjälp finns bestämmelser om uppskov i 13 § 2 mom. Enligt momentet kan verkställandet av en begäran om rättshjälp skjutas upp, om verkställandet kunde störa eller fördröja en brottsutredning, en förundersökning eller en rättegång i Finland. Skrivningen i paragrafen motsvarar till sitt huvudsakliga innehåll bestämmelserna i punkt 1 i artikeln.

I 9 § 3 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det också bestämmelser om verkställandet av en begäran. I momentet sägs det att om en begäran om rättshjälp inte kan uppfyllas eller om verkställigheten fördröjs, ska detta utan dröjsmål meddelas den utländska myndighet som framställt begäran och samtidigt ska grunden för att begäran inte uppfylls eller orsaken till dröjsmålet nämnas. Skrivningen i bestämmelsen motsvarar till sitt huvudsakliga innehåll bestämmelserna i punkterna 2 och 3 i artikeln.

I artikeln ingår mer detaljerade bestämmelser om att en framställning kan beviljas delvis eller på vissa villkor. I propositionen har det dock inte ansetts behövligt att komplettera bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp till dessa delar. Bestämmelserna i

tilläggsprotokollet ska till dessa delar tillämpas direkt mellan parterna i protokollet.

Artikel 8. Förfarande. Artikelns kompletterar bestämmelserna om de förfaranden som ska tillämpas vid verkställandet av en begäran om rättslig hjälp i artikel 3 i 1959 års rättshjälpkonvention.

Artikelns gäller situationer där framställningen anger formaliteter eller förfaranden som krävs enligt den ansökande partens lag. Oaktat bestämmelserna i den nämnda artikel 3, ska den anmodade parten då bevilja framställningen om den begärda åtgärden inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper, om inte annat föreskrivs i protokollet. Framställningen ska beviljas även om formaliteterna eller förfarandena är okända för den anmodade parten.

Bestämmelsen i artikeln motsvarar artikel 4.1 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000. I samband med att EU:s rättshjälpkonvention från 2000 sattes i kraft ändrades skrivningen i 11 och 17 § i lagen om straffrättslig rättshjälp för att paragraferna skulle överensstämma med den konventionen (RP 31/2003 rd, s 18—20, RSv 92/2003 rd). Därför motsvarar skrivningen i de nämnda bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp redan nu artikel 8.

Eftersom EU:s rättshjälpkonvention från 2000 innehåller bestämmelser som motsvarar artikeln, ska dessa bestämmelser tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

Artikel 9. Förhör genom videokonferens. Artikelns innehåller bestämmelser om förhör genom videokonferens av vittnen och sakkunniga som befinner sig på en annan parts territorium. Dessutom är det med stöd av artikeln möjligt att förhöra en svarande i brottmål eller den som är misstänkt för brott på en annan parts territorium. Syftet med artikeln är att myndigheterna i de stater som är parter i tilläggsprotokollet ska kunna förhöra en person som befinner sig på en annan parts territorium genom videokonferens så, att den anmodade partens myndighet följer och övervakar förhöret.

Artikelns kan anses vara tillämplig på förhör både vid förundersökning och i domstol.

Bestämmelserna i artikeln motsvarar nästan helt och hållet bestämmelserna i artikel 10 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000, som

tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Den enda betydande skillnaden mellan artiklarna är att bestämmelserna om kostnader i det andra tilläggsprotokollet har tagits in i artikel 5.

I regeringens proposition om sättande i kraft av EU:s rättshjälpkonvention från 2000, 31/2003 rd (s. 38—47), ansågs det att artikeln om videoförhör inte förutsätter ny reglering i lagen om straffrättslig rättshjälp eller ikraftträdandelagen. Bestämmelserna i artikeln om videoförhör och de gällande bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp ansågs räcka för att förfarandet skulle kunna tillämpas.

Också när det gäller den artikel som nu ska sättas i kraft kan den gällande lagstiftningen och bestämmelserna i artikeln anses räcka för att tillämpa förfarandet mellan de stater som är parter i tilläggsprotokollet.

I propositionen har det dock ansetts att det är motiverat att i lagen om straffrättslig rättshjälp ta in allmänna bestämmelser om förhör genom videokonferens. Bestämmelsernas betydelse är främst att göra det lättare för lagtillämparen att använda förfarandet, som visat sig vara ändamålsenligt.

I det praktiska samarbetet vid rättslig hjälp i brottmål har videoförhör ansetts vara ett fungerande och behövt förfarande, som har minskat behovet att resa till andra stater i ärenden med internationell anknytning. En fördel med förfarandet har ansetts vara att ett förhör i det egna landet bl.a. underlättar inställelse, minskar kostnaderna och minskar ett vittnes eventuella rädsla för att möta svarandena. Förfarandet kan också anses för snabba handläggningen av brottmål, eftersom t.ex. förhör av vittnen ofta kan ordnas betydligt lättare då ett vittne enligt den nationella lagstiftningen kan åläggas att infinna sig till ett videoförhör. Detta är inte möjligt vid kallelse till förhör i en annan stat.

De föreslagna bestämmelserna är av central betydelse även med tanke på både rättsskyddet för dem som deltar i förfarandet och rättssäkerheten. Också de gällande bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp har ansetts möjliggöra användning av videokonferens vid förhör, trots att det inte finns särskilda bestämmelser om detta. Det har ansetts vara möjligt att använda videoförhör

också med stater med vilka man inte har någon gällande överenskommelse som skulle innehålla bestämmelser om detta. Förhöret har ansetts vara möjligt med stöd av 10 och 11 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. De bestämmelserna gäller närvaro vid lämnande av rättshjälp och iakttagande av ett i begäran nämnt särskilt förfarande. De föreslagna bestämmelserna klarlägger under vilka förutsättningar man kan samtycka till förfarandet och hur förfarandet ska gå till.

Det kan anses motiverat att använda videokonferens också i förhållande till stater som inte är medlemsstater i EU eller parter i det andra tilläggsprotokollet. Om alternativet till att använda videokonferens är att ett vittne eller en misstänkt reser till en ansökande stat där de finska myndigheterna inte kan följa förhöret, kan videoförhör anses vara ett bättre alternativ med tanke på dessa personers rättsskydd. Vid ett videoförhör kan de finska myndigheterna övervaka förhöret och antingen förbjuda eller avbryta förhöret, om inte de grundläggande rättsprinciperna i Finland följs.

Europadomstolen har meddelat en del avgöranden som hänför sig till användningen av videokonferens vid förhör av svarande och vittnen. I avgörandena har utgångspunkten varit att användningen av videoförbindelse inte i sig strider mot människorättskonventionen men att man särskilt vid förhör av svarande bör se till att förfarandet har ett godtagbart syfte och att den åtalades rättigheter inte kränks vid förhöret. En åtalad får inte heller försättas i en väsentligt sämre ställning än de övriga parterna på grund av att videoförbindelse används. Europadomstolen har betonat vikten av att videoförbindelsen fungerar tekniskt och gör det möjligt för den åtalade att bl.a. följa behandlingen och avge utsagor till dem som befinner sig i sessionsalen, och att det inte finns några tekniska hinder för att höra den åtalade. Domstolen har dessutom särskilt betonat att användningen av videoförbindelse inte får försvåra konfidentiella och effektiva kontakter mellan den åtalade och hans eller hennes rättegångsbiträde. Förhöret har dessutom bedömts utifrån om förhöret hålls i första instans eller i en besvärinstans. Europadomstolen har i en del avgöranden som hänför sig till internationell

rättslig hjälp bl.a. konstaterat att interaktionen vid förhör av vittnen kunde ökas med hjälp av modern teknik, t.ex. videoförbindelse, jämfört med att endast skriftliga vittnesut-sagor beaktas (Viola mot Italien 5.10.2006, Sakhnovskiy mot Ryssland 2.11.2010, Zhukovskiy mot Ukarina 3.3.2011, Sayd-Akhmed Zubayrayev mot Ryssland 26.6.2012).

Enligt propositionen är de bestämmelser som föreslås i lagen om straffrättslig rättshjälp tillämpliga på alla stater oberoende av om Finland och den ansökande staten har en överenskommelse som innehåller bestämmelser om videoförhör. Till den del det finns en sådan överenskommelse, ska bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp tillämpas parallellt med bestämmelserna i överenskommelsen.

De föreslagna bestämmelserna om videoförhör är tillämpliga särskilt på förhör av vittnen, men de möjliggör också att en svarande i brottmål eller en person som är misstänkt för brott hörs i Finland. När det gäller förhör av svarande eller misstänkta förutsätter bestämmelserna alltid samtycke av personen i fråga. Dessutom förutsätts det att ett förhör skulle vara möjligt enligt finsk lag i en motsvarande situation.

I den finska lagstiftningen finns det särskilda bestämmelser om videoförhör vid handläggning av brottmål bl.a. i rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen.

I 17 kap. 34 a § i RB finns det bestämmelser om förhör av vittnen, andra som ska höras i bevissyfte och målsägande vid huvudförhandlingen med anlitande av videokonferens. Dessutom bör man notera att det enligt 17 kap. 11 a § i RB föreskrivs särskilt om bevisupptagning utomlands antingen i speciallagstiftning eller i internationella författningar. I 26 kap. 24 a § i RB finns det bestämmelser om anlitande av videokonferens vid huvudförhandling i hovrätten.

I 22 § 2 mom. i förundersökningslagen bestäms det om användning av videokonferens vid förhör av parter och vittnen vid förundersökning. I 7 kap. 1 § 2 mom. i den nya förundersökningslagen som träder i kraft vid ingången av 2014 finns det motsvarande bestämmelser, som utvidgar möjligheterna att

använda videokonferens när det gäller personer som misstänks för brott.

De bestämmelser i lagen om rättegång i brottmål och tvångsmedelslagen som tillåter användning av videokonferens gäller sammanträde för muntlig förberedelse (BRL 5:10 a §), närvaro vid handläggning av häktningssyrkande (TVL 1:15), utsättande av tid för väckande av åtal (TVL 1:21), ny behandling av ett häktningsärende (TVL 1:22) och handläggning i domstol av tillståndsärenden som gäller bl.a. teleavlyssning och teleövervakning (TVL 5 a:6). I den nya tvångsmedelslagen finns motsvarande bestämmelser i 3 kap. 6 § 4 mom. och 14 § 3 mom., 15 § 4 mom. och 10 kap. 43 §.

I justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar) föreslås det att de ovan nämnda bestämmelserna i rättegångsbalken ska revideras. I den i betänkandet föreslagna nya 52 § i 17 kap. i RB bestäms det om videokonferens i huvudsak på samma sätt som i den gällande 34 a § i 17 kap. Enligt betänkandet ska bestämmelserna om en målsägandes möjligheter att delta i rättegången genom förmedling av en bild eller ljudförbindelse dock i framtiden finnas i lagen om rättegång i brottmål. Genom ändringen ändras dock inte innehållet i regleringen av förhör av målsägande. Inte heller de övriga ovan nämnda bestämmelserna i rättegångsbalken föreslås bli ändrade i någon större utsträckning i betänkandet.

Också i justitieministeriets betänkande 10/2013 (Utvecklandet av användningen av videokonferens) föreslås det att rättegångsbalkens 17 kap. 34 a §, som gäller användning av videokonferens, ska ändras. I betänkandet föreslås det att bestämmelsen ges en smidigare form, så att domstolen får större frihet att pröva om förfarandet ska användas. Dessutom föreslås det i betänkandet att en svarande ska kunna höras genom förmedling av videokonferens också annars än i bevissyfte.

De ovan nämnda gällande nationella bestämmelserna är dock inte tillämpliga i situationer där Finland lämnar rättslig hjälp i brottmål till en annan stat i enlighet med bestämmelserna i tilläggsprotokollet. Däremot ska rättslig hjälp lämnas i enlighet med bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet.

Till den del det handlar om att lämna rättslig hjälp i brottmål till en stat som inte är part i det andra tilläggsprotokollet eller EU:s rättshjälpskonvention från 2000, kan enligt propositionen rättslig hjälp lämnas i enlighet med de paragrafer om videoförhör som föreslås i propositionen (11 a och 11 b §). I förhållande till stater som inte har tillträtt tilläggsprotokollet eller EU:s rättshjälpskonvention från 2000 kan rättslig hjälp lämnas enligt lagen om straffrättslig rättshjälp, men Finland har ingen internationell förpliktelse att lämna hjälp. En internationell skyldighet att lämna rättslig hjälp i brottmål till en annan stat kan endast grunda sig på en internationell överenskommelse eller någon annan internationell förpliktelse som är bindande för Finland. Å andra sidan ska de föreslagna 11 a och 11 b § tillämpas parallellt med de ovan nämnda konventionsbestämmelserna även till den del rättslig hjälp i brottmål lämnas enligt dem.

I de situationer där Finland begär rättslig hjälp av en annan stat är det de ovan nämnda bestämmelserna i nationell finsk lag som avgör när de finska myndigheterna kan begära att videokonferens ska användas. När det handlar om internationell rättslig hjälp bör man när man bedömer förutsättningarna i paragraferna i fråga beakta den särskilda situationen att den som ska höras befinner sig i en annan stat. T.ex. kan den förutsättning i rättegångsbalken enligt vilken ett vittnes personliga närvaro vid huvudförhandlingen skulle orsaka oskäligen kostnader eller oskäligen olägenhet i förhållande till betydelsen av beviset, i regel lättare anses vara uppfylld om vittnet befinner sig i en annan stat.

På motsvarande sätt ska en annan stat som hos Finland gör en framställning om att använda videokonferens följa sin nationella lagstiftning.

Det har inte ansetts behövligt att i propositionen föreskriva om att begära rättslig hjälp i brottmål när det gäller videokonferens. I lagen om straffrättslig rättshjälp finns det också allmänt endast ett fåtal bestämmelser om att begära rättslig hjälp. Det är emellertid klart att de finska myndigheterna inte kan framställa en begäran om att en person som befinner sig i en annan stat ska höras genom videokonferens, om förfarandet skulle strida

mot Finlands grundlag eller den europeiska människorättskonventionen. Man bör lägga särskild vikt vid skyddet av de grundläggande rättigheterna, om framställningen gäller en frihetsberövad person.

Enligt propositionen bygger den bestämmelse om användning av videokonferens som tas in i lagen om straffrättslig rättshjälp på förfarandet enligt bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet.

I *punkt 1* i artikeln anges de allmänna förutsättningarna för att använda videokonferens. Enligt punkten ska videokonferens användas i situationer där en person befinner sig på en parts territorium och ska höras som vittne eller sakkunnig av en annan parts rättsliga myndigheter, men det är omöjligt eller olämpligt för den person som ska förhöras att inställa sig personligen i den partens territorium. Myndigheterna i fråga får då begära att förhöret äger rum genom videokonferens enligt punkterna 2—7.

Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet kan det t.ex. handla om situationer där vittnet är antingen särskilt ungt eller särskilt gammalt eller vittnets hälsotillstånd är dåligt eller vittnet kan utsättas för allvarlig fara om han eller hon infinner sig i den ansökande staten. Dessutom konstateras det i förklaranderapporten att det i punkterna 1 och 3 i artikeln fastställs när en begäran är ändamålsenlig, vilket ska bedömas enligt lagstiftningen i den ansökande staten.

Enligt propositionen är det inte behövligt att i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp ta in en förutsättning enligt punkt 1 om att en framställning om videokonferens kan göras, om det är omöjligt eller olämpligt för den person som ska förhöras att inställa sig personligen i den ansökande partens territorium. Detta beror på att det i den föreslagna 11 a § bestäms om förutsättningarna för att verkställa en begäran som ska uppfyllas i Finland. Frågan om den som ska förhöras behöver vara närvarande ska bedömas i den ansökande staten enligt dess egen lagstiftning.

Enligt skrivningen i punkt 1 är artikeln tillämplig på vittnen och sakkunniga. En person som i Finland betraktas som målsägande i brott anses i många andra stater ha ställning som vittne. Artikeln kan även anses vara till-

lämplig på förhör av personer som enligt finsk lagstiftning betraktas som målsägande.

Enligt propositionen kan även den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp tillämpas också på förhör av målsägande.

I *punkt 2* i artikeln anges förutsättningarna för att den anmodade parten ska bevilja en framställning om videokonferens. Enligt punkten ska den anmodade parten medge förhör genom videokonferens under förutsättning att denna metod inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper och på villkor att tekniska hjälpmedel finns tillgängliga för att genomföra förhöret. Om den anmodade parten inte har tillgång till de tekniska hjälpmedel som behövs för en videokonferens får den ansökande medlemsstaten ställa dessa till förfogande efter ömsesidig överenskommelse. En part får således vägra bevilja en framställning endast om ett beviljande skulle strida mot de grundläggande rättsprinciperna.

Enligt förklaranderapporten betyder hänvisningen till de grundläggande rättsprinciperna att en framställning inte får avslås enbart på den grunden att det inte föreskrivs om förhör av vittnen och sakkunniga genom videokonferens i den anmodade partens lagstiftning eller ett eller flera villkor för förhör genom videokonferens som anges uttryckligen i den nationella lagstiftningen inte är uppfyllda.

När man bedömer frågan om huruvida en framställning strider mot de grundläggande rättsprinciperna bör man således i högre grad fästa uppmärksamhet vid om förfarandet strider mot de grundläggande principer som rättegångsförfarandet i Finland grundar sig på än vid bestämmelserna om video- eller andra förhör i finsk lag. Om det begärda förfarandet vid ett videoförhör skulle strida mot Finlands grundlag eller den europeiska människorättskonventionen, är det klart att begäran inte kan beviljas.

Enligt propositionen ska det även enligt den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp på motsvarande sätt vara en grund för att vägra rättshjälp att förfarandet strider mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland. Ett villkor för att bifalla en begäran är att den inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland. I fråga

om lämnande av straffrättslig rättshjälp genom videokonferens tillämpas dessutom de ovillkorliga och av prövning beroende grunderna för förvägrande i 12 och 13 § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Det har inte ansetts behövt att i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp ta in de bestämmelser om användning av tekniska hjälpmedel som finns i punkt 2 i artikeln.

I *punkt 3* i artikeln anges den information som ska ingå i en framställning om förhör genom videokonferens. I punkten sägs det att i framställningar om förhör genom videokonferens ska, förutom den information som anges i artikel 14 i 1959 års rättshjälpskonvention, anges skälet till att det inte är önskvärt eller möjligt för vittnet eller den sakkunnige att vara närvarande personligen samt namnet på den rättsliga myndigheten och de personer som kommer att hålla förhöret.

I 7 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det en bestämmelse om formen för och innehållet i begäran om rättshjälp. Paragrafen överensstämmer inte helt med punkt 3 i artikeln, utan den är mer allmänt formulerad. Syftet med paragrafen är att den andra staten ska tillhandahålla den information som är väsentlig för att uppfylla begäran. Bestämmelserna i punkt 3 ska tillämpas mellan de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet.

Enligt den nämnda 7 § 2 mom. 2 punkt ska av begäran framgå innehållet i och grunderna för begäran. För videoförhörens del kan detta anses betyda att i begäran ska anges grunderna för att förhöret bör hållas genom videokonferens. Det betyder bl.a. att den ansökande staten i sin framställning i enlighet med punkt 3 i artikeln ska ange skälet till att det inte är önskvärt eller möjligt för vittnet eller den sakkunnige att vara närvarande personligen. Eftersom det av framställningen enligt den nämnda 7 § 2 mom. 1 punkt ska framgå vilken myndighet som behandlar det straffrättsliga ärendet som begäran avser, är det klart att de myndigheter som kommer att hålla förhöret ska nämnas i begäran, i enlighet med vad som förutsätts i punkt 3. Punkten förutsätter således inte några ändringar i 7 §.

I *punkt 4* bestäms det om hur den som ska höras ska kallas till förhör genom videokonferens. Enligt punkten ska den anmodade

partens rättsliga myndighet kalla den berörda personen att inställa sig enligt de förfaranden som anges i landets lagstiftning.

Bestämmelsen betyder att ett vittne, en sakkunnig eller en målsägande ska kallas till förhör på samma sätt som till en normal nationell förundersökning eller rättegång. I Finland sker kallelsen således i enlighet med förundersökningslagen, rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål. Kallelsen kan ske vid vite, och ett vittne kan t.ex. hämtas till förhöret.

I 20 och 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det bestämmelser om bevisupptagning och hörande av parter i allmän underrätt och vid förundersökning. Bestämmelserna kan anses vara tillämpliga också på förhör genom videokonferens. I den nämnda 20 § sägs det att om en begäran om rättshjälp som framställts av en utländsk myndighet gäller hörande av vittnen, sakkunniga eller parter och om domstolen är behörig att vidta den begärda åtgärden, ska uppfyllandet av begäran skötas av allmän underrätt. Ett ytterligare villkor är att en rättegång som gäller brottet är anhängig vid den utländska domstol som framställt begäran eller att bevisupptagningen eller hörandet av parterna enligt begäran ska ske vid domstol. Begäran kan då även grunda sig på en begäran från den som ska höras om att förhöret ska hållas i domstol. Enligt paragrafens 2 mom. sköts bevisupptagningen eller hörandet av parterna av underrätten på den ort inom vars domkrets den som ska höras har sitt hemvist eller är bosatt eller där bevisupptagningen eller hörandet annars lämpligen kan ske. Åklagaren ska vara närvarande när ärendet behandlas, om domstolen anser det vara behövt att han eller hon är närvarande. Vid förfarandet ska i övrigt i tillämpliga delar iaktas vad som föreskrivs om rättegång i brottmål.

Videoförhöret ska således hållas av en underrätt som avses i 20 § och som har videokonferensutrustning. Hänvisningen i paragrafen till vad som föreskrivs om rättegång i brottmål gäller också kallelse till förhör av ett vittne, en sakkunnig eller en målsägande. Också med stöd av den paragrafen ska kallelsen i tillämpliga delar ske enligt bestämmelserna i lagen om rättegång i brottmål och rättegångsbalken.

När det gäller frågan om åklagaren ska delta i behandlingen av ett ärende sägs det i motiveringen till regeringens proposition 61/1993 rd att det är domstolen som i varje enskilt fall ska besluta om åklagarens närvaro. Att åklagaren är närvarande kan beroende på ärendets art och förfarandets natur ofta anses motiverat t.ex. då en åklagarmyndighet från den främmande staten är närvarande och med domstolens tillstånd deltar i behandlingen av ärendet i enlighet med 10 § 1 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp. Att åklagaren är närvarande vid en videokonferens kan anses motiverat enligt samma princip.

Enligt 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ska den behöriga förundersökningsmyndigheten sörja för att parter och andra personer blir hörda i andra fall än de som nämns i 20 §. Vid förfarandet ska i övrigt i tillämpliga delar iaktas vad som föreskrivs om förundersökning med anledning av brott. Också för förundersökningens del betyder bestämmelsen att t.ex. kallelse av vittnen ska ske med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i förundersökningslagen. Trots att 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp inte innehåller någon särskild bestämmelse om åklagarens närvaro, är det klart att åklagaren kan kallas också till ett förhör som hålls under förundersökningen, om detta ska anses vara ändamålsenligt.

Enligt propositionen tas det i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp för tydlighetens skull in en hänvisning till den lagens 20 och 21 §. Detta betyder för det första att förhör genom videokonferens ska hållas antingen i domstol eller vid förundersökning enligt vad som bestäms i 20 och 21 §. Hänvisningarna i de paragraferna om att vid förfarandet i övrigt i tillämpliga delar ska iaktas vad som föreskrivs om rättegång i brottmål och förundersökning med anledning av brott, betyder på det sätt som sägs ovan att vid förhör genom videokonferens ska iaktas bestämmelserna i bl.a. rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål och förundersökningslagen.

De ovan nämnda bestämmelserna ska också iaktas bl.a. när det gäller den förhördes rätt till ett biträde. Enligt lagstiftningen i Finland kan det inte förordnas en stödperson eller ett biträde för ett vittne eller en sakkun-

nig. I praktiken kan ett vittne dock ha ett biträde. I Finland är den myndighet som sköter förhöret på normalt sätt enligt lagen skyldig att förklara situationen för den som ska höras och informera personen om hans eller hennes rättigheter och skyldigheter. Eftersom det handlar om förhörssituationer som avviker från det normala, är det är klart att denna skyldighet är särskilt viktig i dessa fall.

När det är fråga om förhör av en målsägande kan ett rättegångsbiträde eller en stödperson förordnas för målsäganden för förundersökningen eller rättegången, i enlighet med de förutsättningar som anges i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål. Enligt 10 § i förundersökningslagen har en part rätt att anlita ett biträde vid förundersökningen. I 4 kap. 10 § i den nya förundersökningslagen finns det en bestämmelse om saken, enligt vilken en part vid förundersökningen har rätt att anlita ett biträde som parten väljer själv.

Det hör till de grundläggande rättsprinciperna i Finland att svarande och misstänkta har rätt till ett biträde. I artikel 6 stycke 3 punkt c i den europeiska människorättskonventionen (FördrS 19/1990) bestäms det om rätten för den som anklagats för ett brott att försvara sig personligen eller genom ett rättegångsbiträde som han eller hon själv har utsett. När det gäller videoförhör ska de myndigheter som håller förhöret försäkra sig om att svarandens eller den misstänktes rättigheter inte kränks till dessa delar. Om rättigheterna kränks, är det klart att de behöriga myndigheterna i Finland inte kan bifalla begäran om förhör genom videokonferens.

I *punkt 5* i artikeln anges det vilka procedurbestämmelser som ska iaktas vid förhör genom videokonferens.

Enligt punkt 5 a ska den anmodade partens rättsliga myndighet vara närvarande vid förhöret, vid behov biträdd av en tolk, och ska också vara ansvarig för att kontrollera både identitet hos den person som ska höras och för att den anmodade partens grundläggande rättsprinciper iaktas. Om den anmodade partens rättsliga myndighet anser att den anmodade partens grundläggande rättsprinciper åsidosätts under förhöret, ska den omedelbart vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att förhöret fortsätter i enlighet med dessa principer.

I Finland ska underrättens ordförande eller den behöriga förundersökningsmyndigheten sköta förhöret. Det är de som är ansvariga för att bestämmelserna i punkt 5 a iakttas. Trots att förhöret av en person som är i Finland hålls av en annan stats myndighet genom videokonferens, ska de finska myndigheterna i enlighet med bestämmelserna i artikeln se till att de grundläggande rättsprinciperna i Finland iakttas. Ett exempel på en situation där de grundläggande rättsprinciperna i Finland kränks och de finska myndigheterna ska ingripa i förhöret kunde vara att ett vittne presas att besvara en fråga som innebär att han eller hon riskerar åtal.

Enligt propositionen tas det i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp in bestämmelser om att tingsrättens ordförande eller förundersökningsmyndigheten ska övervaka att de grundläggande rättsprinciperna iakttas. Dessutom är det enligt propositionen behövligt att i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp föreskriva om kontroll av identiteten hos den person som ska höras. I propositionen har det inte ansetts att det behövs en särskild bestämmelse om anlitande av tolk.

I 8 § 4 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp ingår det en bestämmelse om att hörande på grundval av begäran om rättshjälp kan ske på ett främmande språk, om den som ska höras begär det eller om den behöriga myndigheten på någon annan grund anser det motiverat och förfarandet inte äventyrar rättigheterna eller rättssäkerheten för dem som har del i saken. Bestämmelsen kan även tillämpas på videoförhör.

Enligt punkt 5 b ska den ansökande och den anmodade partens behöriga myndigheter vid behov komma överens om åtgärder för att skydda den person som ska höras.

Enligt propositionen kan en hänvisning till 20 och 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp anses vara en tillräcklig reglering till dessa delar när det gäller 11 a §.

I justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar) föreslås det att man tar i bruk s.k. anonym bevisning. De föreslagna bestämmelserna om beslut om anonym bevisning gäller beslutsfattandet i nationella straffprocesser. Det bör utredas särskilt om förfarandet lämpar sig för

internationell rättslig hjälp i brottmål och internationella förhör genom videokonferens.

Enligt punkt 5 c ska förhöret hållas direkt av eller under överinseende av den ansökande partens behöriga myndighet, i enlighet med dess nationella lagstiftning.

Enligt propositionen är det motiverat att i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp ta in en bestämmelse om att förhöret kan hållas av den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran. Bestämmelsen möjliggör dock också att förhöret hålls under överinseende av en finsk myndighet.

Enligt punkt 5 d ska den anmodade parten, på begäran av den ansökande parten eller den person som ska höras, se till att den person som ska höras vid behov biträds av en tolk.

Det kan anses att en tolk vid behov kan skaffas för den som ska höras också på initiativ av den finska myndigheten. I propositionen har det inte ansetts att det behövs en särskild bestämmelse om anlitande av tolk, utan det har ansetts räcka med en hänvisning till 20 och 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. Bestämmelserna om tolkning i lagen om rättegång i brottmål och förundersökningslagen har ändrats genom lagarna 769/2013, 770/2013 och 771/2013. Ändringarna hänför sig till genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden.

Enligt punkt 5 e får den person som ska höras åberopa den rätt att inte vittna som han eller hon skulle ha enligt antingen den anmodade eller den ansökande partens lagstiftning.

I 22 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det bestämmelser om rätt att vägra vittna och yttra sig som gäller vittnen, sakkunniga och personer som ska höras vid förundersökning. Bestämmelserna kan anses vara tillämpliga också på förhör genom videokonferens. Bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp kan anses överensstamma med punkt 5 e.

Enligt propositionen tas det för tydlighetens skull in en hänvisning till den ovan nämnda 22 § i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

I praktiken ska tingsdomaren, när de finska myndigheterna lämnar rättslig hjälp genom videoförhör i domstol, i enlighet med 17 kap.

28 § i rättegångsbalken göra sig underrättad om vittnet är jävigt. Vittnet ska också avlägga vittnesed eller avge vittnesförsäkran enligt finsk lag, om inte den ansökande parten ber om att ed ska avläggas enligt dess lagstiftning. Även de ovan nämnda bestämmelserna om bevisningsförfarandet föreslås bli reviderade i justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar). Ett centralt förslag i betänkandet är att vittneseden ska slopas så att endast vittnesförsäkran kvarstår.

Även *punkt 6* i artikeln innehåller procedurbestämmelser om förhöret. I *punkt 6* sägs det att utan att det påverkar några överenskomna åtgärder för skydd av personer ska den anmodade partens rättsliga myndighet efter förhörets slut upprätta ett protokoll med uppgifter om datum och plats för förhöret, den hörda personens identitet och, om andra personer har deltagit i förhöret i den anmodade parten, samtliga personers identitet och uppgift om i vilken egenskap de har deltagit, alla eventuella avläggelser av ed eller försäkran samt under vilka tekniska omständigheter förhöret har ägt rum. Denna handling ska av den anmodade partens behöriga myndighet översändas till den ansökande partens behöriga myndighet.

I förklaranderapporten till tilläggsprotokollet betonas det att förhörets innehåll inte ska tas in i det protokoll som avses i punkten.

Enligt propositionen tas det in en bestämmelse om upprättande av protokoll i den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Såsom det konstateras ovan, ska på förhör såväl i domstol som vid förundersökning tillämpas de bestämmelser som även i övrigt enligt finsk lag ska tillämpas på förfarandet. Detta gäller även bestämmelserna om protokollföring i 22 kap. i rättegångsbalken. Enligt kapitlets 6 § ska förhör med ett vittne eller en sakkunnig samt med en part som hörs i bevissyfte eller med någon annan tas upp på band. För videoförhörens del betyder detta att det ska göras en upptagning av förhöret som innehåller ljud. Även vid förundersökning ska materialet dokumenteras eller antecknas i ett protokoll på det sätt och i den form som anges i gällande bestämmelser och föreskrifter.

Enligt *punkt 7* i artikeln ska varje part vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att, när vittnen eller sakkunniga som ska höras på dess territorium i enlighet med denna artikel, vägrar att vittna trots att de är skyldiga att göra det eller avger falskt vittnesmål, ska den nationella lagstiftningen tillämpas, på samma sätt som om förhöret ägde rum i ett nationellt förfarande.

Utgångspunkten för bestämmelsen är att skyldigheten att vittna vid ett förhör som hålls genom videokonferens grundar sig på lagstiftningen i den anmodade staten. I de situationer som avses i punkten behöver den ansökande och den anmodade statens myndigheter vara i kontakt med varandra.

Om ett vittne hörs i Finland på begäran av en annan stat, ska samma bestämmelser i rättegångsbalken och förundersökningslagen tillämpas på vittnet som de som skulle tillämpas om vittnet skulle höras i ett normalt nationellt förfarande. Detta grundar sig på de ovan nämnda 20 och 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. Såsom det konstateras ovan föreslås det i den i propositionen föreslagna nya 11 a §, som gäller videokonferens, i lagen om straffrättslig rättshjälp för tydlighetens skull en hänvisning till de paragraferna. På basis av de bestämmelserna ska, utöver bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet, dessutom också de bestämmelser i rättegångsbalken och förundersökningslagen som gäller vittnen som vägrar att vittna tillämpas på videoförhör.

Dessutom innehåller 15 kap. 1—5 § samt 12, 12 a och 13 § i strafflagen straffbestämmelser om osann utsaga. I 1—5 § straffbeläggs osann utsaga inför domstol och vid annat myndighetsförfarande. De bestämmelserna avser osanna utsagor som avgetts i finsk domstol och vid andra myndighetsförfaranden i Finland. Osanna utsagor som avgetts i en utländsk eller internationell domstol straffbeläggs i nämnda 12 och 12 a §.

Trots att det inte i strafflagen finns någon särskild bestämmelse om huruvida en osann utsaga som avgetts inför en finsk domstol eller vid något annat myndighetsförfarande i Finland utgör ett brott också när förhöret hålls på grundval av en framställning om rättslig hjälp från en annan stat, kan det anses vara klart att så är fallet, eftersom gärningen

begås inför en finsk domstol eller vid förundersökning i Finland i ett förfarande enligt rättegångsbalken eller förundersökningslagen. Detsamma gäller i en situation där förhöret hålls genom videokonferens. Bestämmelserna i strafflagen uppfyller således förpliktelseerna i punkten.

Dessutom kan det konstateras att en osann utsaga som avgetts vid förfarandet är straffbar med stöd av de ovan nämnda bestämmelserna i strafflagen vid tillämpningen av den föreslagna 11 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

I 2 mom. i strafflagens 15 kap. 1 §, som gäller osann utsaga inför domstol, finns det en bestämmelse om osann utsaga vid ett förhör som hålls med hjälp av videokonferens eller genom någon annan teknisk dataöverföring. Enligt momentet gäller bestämmelserna i 1 mom. också när någon hörs vid huvudförhandling med hjälp av videokonferens, telefon eller någon annan i 17 kap. 34 a § i rättegångsbalken avsedd lämplig teknisk dataöverföring utan att han eller hon är personligen närvarande. Den bestämmelsen lämpar sig dock inte för situationer där Finland lämnar rättslig hjälp till en annan medlemsstat, eftersom den person som ska höras i de fallen kan anses vara närvarande vid förhöret på det sätt som anges ovan.

Om de finska myndigheterna begär rättslig hjälp med stöd av artikeln, är en osann utsaga som avgetts i en annan parts domstol eller vid förundersökning i en annan part straffbar i den part på vars territorium den osanna uttalsan har avgetts, i enlighet med bestämmelserna i artikeln.

I justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar) föreslås det att 15 kap. 1, 4 och 13 § i rättegångsbalken ska ändras.

Enligt *punkt 8* i artikeln får parterna om de så önskar, om det är lämpligt och med godkännande av sina behöriga rättsliga myndigheter också tillämpa bestämmelserna i denna artikel på förhör genom videokonferens med en åtalad eller misstänkt person. I sådana fall ska beslutet att hålla en videokonferens och hur den ska genomföras först fattas genom en överenskommelse mellan de berörda parterna, i enlighet med respektive stats nationella rätt och relevanta internationella instrument.

Förhör får endast genomföras med den åtalades eller den misstänktes samtycke.

Enligt propositionen tas det i den föreslagna 11 b § i lagen om straffrättslig rättshjälp in en särskild bestämmelse om förhör av svåranden i ett brottmål och den som är misstänkt för brott.

Enligt *punkt 9* får en avtalsslutande stat när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att den inte kommer att utnyttja den möjlighet som *punkt 8* ovan ger att även tillämpa bestämmelserna i denna artikel på förhör genom videokonferens med en åtalad eller en misstänkt.

Enligt propositionen kommer Finland inte att avge någon sådan förklaring som avses i punkten. Finland tillämpar bestämmelserna i artikeln på förhör av åtalade och misstänkta till den del som videoförhör är möjligt enligt den föreslagna nya 11 b § i lagen om straffrättslig rättshjälp samt den övriga finska lagstiftningen.

Av de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet har Chile, Kroatien, Danmark, Malta, Norge, Polen och Förenade kungariket förklarat att de inte kommer att tillämpa bestämmelserna i artikeln på förhör med åtalade och misstänkta. Frankrike har förklarat att man inte kommer att tillämpa bestämmelserna i artikeln på förhör av åtalade i domstol. Nederländerna har för sin del förklarat att man inte kommer att tillämpa bestämmelserna i artikeln på förhör av misstänkta.

I propositionen har det ansetts motiverat att, både mellan parterna i tilläggsprotokollet och med stöd av den nya 11 b § som föreslås i lagen om straffrättslig rättshjälp, även kunna förhöra svarande i brottmål och misstänkta som befinner sig i Finland. Förfarandet har också ansetts motiverat med stöd av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 (RP 31/2003 rd, s. 46 och 47).

Den föreslagna 11 b § ska också tillämpas i situationer där hörandet grundar sig på en framställning som gjorts med stöd av tilläggsprotokollet.

Enligt den föreslagna 11 b § ska beslutet om att bifalla en begäran om att förhöra svåranden i ett brottmål eller den som är misstänkt för brott genom videokonferens alltid

fattas utifrån prövning. De finska myndigheterna kan således i varje enskilt fall pröva om det finns anledning att bifalla begäran. Det förutsätts dock alltid att ett förhör skulle vara möjligt enligt finsk lag i en motsvarande situation. Dessutom ska de allmänna grunderna för förvägrande i 12 och 13 § i lagen om straffrättslig rättshjälp tillämpas.

Liksom i tilläggsprotokollet ska det enligt propositionen alltid krävas samtycke av svaranden eller den misstänkte för ett förfarande enligt 11 b §. Enligt propositionen ska samtycket spelas in på band. Detta är en tilläggsförutsättning i förhållande till kraven i det andra tilläggsprotokollet, och bestämmelsen gäller endast samtycke som ges i Finland.

I propositionen har det ansetts motiverat att begränsa möjligheten att förhöra svaranden i ett brottmål och den som är misstänkt för brott till de fall där ett förhör skulle vara möjligt i en motsvarande situation enligt finsk lag. Till dessa delar har det inte ansetts behövt att möjliggöra videoförhör i större utsträckning än vad principen i det andra tilläggsprotokollet medger. Man har även beaktat att den föreslagna 11 b § ska vara tillämplig på alla stater. I samband med att EU:s rättshjälpkonvention från 2000 sattes i kraft ansågs det också (RP 31/2003 rd, s. 47) att en framställning kan bifallas för svarandes och misstänkts del, om den nationella lagen tillåter videokonferens.

Utgångspunkten kan anses vara att syftet med förfarandet med rättslig hjälp i brottmål är att lämna andra stater rättslig hjälp särskilt vid bevisupptagning. En möjlighet att i större omfattning höra svarande i brottmål genom videokonferens skulle utvidga det traditionella området för förfarandet med rättslig hjälp i brottmål. Man har inte varit redo för en sådan utvidgning i de internationella överenskommelserna, och en utvidgning har därför inte heller ansetts vara motiverad i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Förhör med misstänkta och svarande kommer att användas främst i förundersökningsfasen. I rättegångsfasen kommer man för svarandenas del även i framtiden huvudsakligen att använda utlämningsförfarandet, främst av den orsaken att det i allmänhet är behövt att svaranden är närvarande under

hela straffprocessen och ett videoförhör skulle kräva svarandens samtycke.

Såsom det konstateras ovan tillåter bestämmelserna i den nya förundersökningslagen förhör av misstänkta genom videokonferens i större utsträckning än den gällande lagen. I 7 kap. 1 § 2 mom. i den nya förundersökningslagen föreskrivs det inte längre som ytterligare förutsättningar för att förhöra en misstänkt att saken är av ringa betydelse och att den misstänkte inte bestrider att anmälan om brott är riktig, eller att det är fråga om en mindre komplettering av ett tidigare förhör.

Rättegångsbalken tillåter för sin del förhör av svarande genom videokonferens vid huvudförhandlingen endast i bevissyfte. När domstolen prövar om det är lämpligt att höra en svarande genom videokonferens utifrån förutsättningarna i rättegångsbalken, ska den beakta situationen i dess helhet, dvs. även förhållandena i den ansökande staten.

Bestämmelserna i nationell lag ska beaktas för svarandes och misstänkts del också när en finsk myndighet gör en framställning om rättslig hjälp till en annan stat. De finska myndigheterna kan göra en framställning, om de enligt nationell lag har rätt att använda videokonferens. När man gör en framställning till en stat som är part i tilläggsprotokollet ska även bestämmelserna i artikeln beaktas. Det väsentliga är att de finska myndigheterna kan verkställa förhöret endast om svaranden eller den misstänkte samtycker till det.

När en misstänkt eller svarande som befinner sig i Finland ska höras genom videokonferens, ska med stöd av de föreslagna 11 a och 11 b § även på honom eller henne tillämpas 20 och 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp och således de procedurbestämmelser som är tillämpliga vid straffprocesser och förundersökning. Till dessa delar kan man bl.a. tillämpa bestämmelserna om rätt till biträde i förundersökningslagen och lagen om rättegång i brottmål på en misstänkt.

Det hör till de grundläggande rättsprinciperna i Finland att svarande och misstänkta har rätt till ett biträde. Om en misstänkts eller svarandes rättigheter skulle kränkas till dessa delar vid ett videoförhör, är det klart att de behöriga myndigheterna i Finland inte kan delta i förhöret.

När det gäller EU:s medlemsstater bör man dessutom beakta det direktiv om rätt till advokat i straffrättsliga förfaranden och rätt till kontakt med tredje part vid frihetsberövande som håller på att förhandlas fram inom EU.

Enligt den gällande lagstiftningen har personer som ska höras oavsett om de befinner sig i Finland eller i någon annan stat rätt till rättshjälp på det sätt som bestäms i rättshjälpslagen (257/2002) vid ett videoförhör. Bestämmelserna om lämnande av rättshjälp i rättshjälpslagen kan i sig anses vara smidiga, eftersom rättshjälp kan lämnas utifrån prövning även i särskilda situationer där de normala förutsättningarna för att få rättshjälp enligt lagen inte uppfylls. Det är också möjligt att anlita ett privat biträde.

Trots att den ovan nämnda gällande lagstiftningen redan nu möjliggör rättshjälp till misstänkta och svarande som hörs genom videokonferens, har det i propositionen ansetts motiverat att i den föreslagna 11 b §, som gäller användning av videokonferens, ta in en särskild bestämmelse om rätt till biträde och försvarare för misstänkta och svarande som hörs i Finland. Bestämmelsen har ansetts motiverad, eftersom rätten till biträde för misstänkta och svarande i praktiken inte till alla delar tillgodoses tillräckligt väl i situationer med en internationell anknytning. Den föreslagna bestämmelsen om biträde och försvarare motsvarar i huvudsak den bestämmelse om rätt till biträde och försvarare för den som begärs utlämnad som finns i 20 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.

Trots att det vid ett utlämningsförfarande nästan regelmässigt handlar om frihetsberövande och utlämning av en misstänkt till en annan stat, vilket det inte är fråga om vid ett videoförhör, har det ändå ansetts motiverat att misstänkta och svarande som hörs i Finland ska ha motsvarande rätt till ett biträde och en försvarare vid en videokonferens. Brottmål med internationell anknytning är i princip mer komplicerade redan när det gäller den nationella regleringen, och dessutom måste man i allmänhet också tillämpa en främmande stats lag. Därför krävs det nästan som huvudregel för att trygga den rättsliga

ställningen för den som ska höras att man anlitar ett biträde vid en videokonferens.

Artikel 10. Förhör genom telefonkonferens. Artikel 10 innehåller bestämmelser om förhör genom telefonkonferens av vittnen och sakkunniga som befinner sig på en annan parts territorium. Artikel 10 innehåller inte några bestämmelser om förhör av svarande i brottmål eller personer som är misstänkta för brott.

På samma sätt som det som konstateras ovan när det gäller videokonferens, kan även telefonförhör anses vara tillämpliga när den som hörs är målsägande enligt den finska lagstiftningen, eftersom dessa personer i många stater anses ha ställning som vittne. Dessutom kan bestämmelserna även när det gäller telefonförhör anses vara tillämpliga på både förundersökning och domstolsförfarande.

Bestämmelserna i artikel 10 motsvarar nästan helt och hållet artikel 11 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Den enda betydande skillnaden mellan artiklarna är att bestämmelserna om kostnader i det andra tilläggsprotokollet har tagits in i artikel 5. I regeringens proposition om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, 31/2003 rd (s. 47—50), ansågs det att artikeln om telefonförhör inte förutsätter ny reglering i lagen om straffrättslig rättshjälp eller ikraftträdandelagen. Bestämmelserna i artikeln om telefonförhör och den gällande nationella lagstiftningen ansågs räcka för att förfarandet skulle kunna tillämpas.

Också när det gäller den artikel som nu ska sättas i kraft kan den gällande lagstiftningen och bestämmelserna i artikeln anses räcka för att tillämpa förfarandet mellan de stater som är parter i tilläggsprotokollet.

I propositionen har det dock ansetts, på motsvarande grunder som när det gäller videoförhör, att det behövs allmänna bestämmelser om användningen av telefonkonferens i lagen om straffrättslig rättshjälp för att underlätta för lagtillämparen att använda förfarandet.

På samma sätt som när det gäller videokonferens har 10 och 11 § i lagen om straffrättslig rättshjälp redan nu ansetts göra det möjligt att lämna rättslig hjälp så att en person

hörs per telefon, trots att det inte finns särskilda bestämmelser om detta. Det har ansetts möjligt att använda sådana förhör också med stater mellan vilka det inte finns någon gällande överenskommelse som skulle innehålla bestämmelser om telefonförhör. På samma sätt som när det gäller videoförhör, klarlägger de bestämmelser som tas in i lagen om straffrättslig rättshjälp bättre än den gällande lagen under vilka förutsättningar man kan samtycka till förfarandet och hur förfarandet ska gå till.

I den finska lagstiftningen finns det särskilda bestämmelser om telefonförhör vid handläggning av brottmål bl.a. i rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål och förundersökningslagen.

I 17 kap. 34 a § i rättegångsbalken föreskrivs det förutom om videokonferens också om användning av telefon vid förhör av vittnen, andra som ska höras i bevissyfte och målsägande vid huvudförhandlingen. Bestämmelsen tillåter användning av telefon i mer begränsad utsträckning än videokonferens.

I justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar) föreslås det att 17 kap. 34 a § i rättegångsbalken ska ändras på det sätt som anges ovan i den motivering som gäller videokonferens.

I 22 § 2 mom. i förundersökningslagen bestäms det om förhör av parter och vittnen per telefon. I 7 kap. 1 § 2 mom. i den nya förundersökningslagen finns det motsvarande bestämmelser, som utvidgar möjligheterna att hålla telefonförhör för brottmisstänkta del.

De bestämmelser i lagen om rättegång i brottmål som tillåter användning av telefon gäller sammanträden för muntlig förberedelse (BRL 5:10 a §).

Enligt rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål och förundersökningslagen får de finska myndigheterna per telefon höra endast sådana personer som befinner sig på finskt territorium. Detta beror på att de finska myndigheterna inte har några befogenheter på andra staters territorium. Även personer som befinner sig i en annan stat kan höras per telefon, men det krävs då att staten i fråga godkänner förfarandet.

När det andra tilläggsprotokollet träder i kraft kan de finska myndigheterna begära så-

dan rättslig hjälp som avses i artikeln vid ordnandet av telefonförhör, i den omfattning som förundersökningslagen och rättegångsbalken medger det. Också bestämmelserna om muntlig förberedelse i lagen om rättegång i brottmål kan eventuellt bli tillämpliga även i situationer där det handlar om internationell rättslig hjälp.

De bestämmelserna lämpar sig dock inte för situationer där Finland lämnar rättslig hjälp i brottmål till en annan stat i enlighet med bestämmelserna i tilläggsprotokollet. Däremot ska rättslig hjälp lämnas i enlighet med artikel 10 i tilläggsprotokollet och den föreslagna 11 c §. När det handlar om att lämna rättslig hjälp i brottmål till en stat som inte är part i tilläggsprotokollet eller EU:s rättshjälpskonvention från 2000, kan enligt propositionen den rättsliga hjälpen lämnas med stöd av den 11 c § som föreslås i propositionen.

I propositionen har det ansetts motiverat att rättslig hjälp i brottmål till den del det gäller användning av telefon ska lämnas genom ett motsvarande förfarande som vid videokonferens (11 c §). Den största skillnaden mellan förfarandena är att det vid användning av telefon alltid ska krävas samtycke av den som ska höras. Detta grundar sig på att även tilläggsprotokollet förutsätter detta för telefonförhörens del.

Punkt 1 i artikeln innehåller de allmänna förutsättningarna för att använda telefonkonferens i samarbetet mellan parterna i det andra tilläggsprotokollet. I punkten sägs det att om en person befinner sig på en parts territorium och ska höras som vittne eller sakkunnig av en annan parts rättsliga myndighet, får den senare staten om så föreskrivs i dess nationella lagstiftning, ansöka om bistånd från den förstnämnda parten, så att förhöret kan äga rum genom telefonkonferens, enligt punkterna 2—6.

Punkten är nästan helt identisk med punkt 1 i artikel 9, som gäller videokonferens. En skillnad är dock att det för telefonkonferensens del inte bestäms om någon förutsättning enligt vilken det är omöjligt eller olämpligt för den person som ska höras att inställa sig personligen i den ansökande partens territorium. Å andra sidan finns det i artikel 9.1 inte någon hänvisning till den ansökande partens

nationella lagstiftning. Denna skillnad beror på att det vid förhandlingarna om tilläggsprotokollet framgick att lagstiftningen i ett flertal stater inte möjliggör förhör per telefon. Man ville begränsa artikelns tillämpningsområde så att endast de parter i vars nationella lagstiftning det finns bestämmelser om telefonförhör kan framställa en begäran om telefonförhör.

Trots att det finns skillnader mellan bestämmelserna i punkt 1 i artiklarna 9 och 10, har det ansetts motiverat att regleringen av förhör som sker per telefon i den föreslagna 11 c § ska överensstämma med förfarandet vid videoförhör.

Enligt *punkt 2* i artikeln får ett förhör genom telefonkonferens endast äga rum om vittnet eller den sakkunnige samtycker till att förhöret hålls genom telefonkonferens.

Till dessa delar avviker förfarandet vid förhör genom telefonkonferens från videokonferens enligt artikel 9, där det inte krävs samtycke. Såsom det konstateras ovan ska enligt propositionen en motsvarande förutsättning tas in i den föreslagna 11 c §. Enligt förslaget ska samtycket spelas in på band.

I *punkt 3* i artikeln anges förutsättningarna för att den anmodade parten ska bevilja en framställning om telefonkonferens. Enligt punkten ska den anmodade parten medge förhör genom telefonkonferens, om detta inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper.

Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om videokonferens i artikel 9. Såsom det konstateras ovan kan de finska myndigheterna inte heller när de överväger om en framställning om telefonkonferens ska bifallas beakta förutsättningarna för att använda telefon i den finska lagstiftningen, utan framställningen ska bifallas i enlighet med förutsättningarna i artikeln.

Såsom det konstateras ovan ska enligt propositionen en motsvarande förutsättning tas in i den föreslagna 11 c §.

Enligt *punkt 4* i artikeln ska en framställning om förhör genom telefonkonferens, förutom den information som anges i artikel 14 i 1959 års rättshjälpskonvention, innehålla namnen på den rättsliga myndighet och de personer som kommer att leda förhöret samt uppgift om att vittnet eller den sakkunnige

samtycker till att delta i ett förhör genom telefonkonferens.

Såsom det konstateras ovan när det gäller videoförhör, finns det inte något behov av att ändra 7 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. Det har inte heller ansetts motiverat att ändra 7 § så att det i enlighet med punkten i begäran alltid skulle anges om den som ska höras samtycker till att delta i ett förhör genom telefonkonferens. Det är ofta mer praktiskt att de finska myndigheterna skaffar samtycket.

Enligt *punkt 5* i artikeln ska de berörda parterna komma överens om de praktiska arrangemangen för förhöret. Den anmodade parten ska då denna överenskommelse görs förbinda sig att meddela vittnet eller den sakkunnige om tid och plats för förhöret (led a), kontrollera vittnets eller den sakkunniges identitet (led b), kontrollera att vittnet eller den sakkunnige samtycker till förhör genom telefonkonferens (led c).

Enligt *punkt 6* får den anmodade parten ställa som villkor för sitt samtycke att artikel 9, punkterna 5 och 7, ska gälla fullt ut eller delvis.

I punkterna 5 och 7 i artikel 9 bestäms det om de förfaranden som ska iakttas vid förhöret och som gäller övervakningen av förhör, skydd av den som ska höras, överinseende över förhöret, tolkning, rätten för ett vittne att inte vittna och osann utsaga.

Såsom det konstateras ovan ska, enligt den i propositionen föreslagna bestämmelsen om förhör per telefon i 11 c § i lagen om straffrättslig rättshjälp, ett telefonförhör i Finland verkställas på samma sätt som ett videoförhör. Skillnaden är att det vid telefonförhör alltid förutsätts samtycke av den som ska höras.

Eftersom utgångspunkten i den föreslagna 11 c § är att ett motsvarande förfarande som vid videoförhör ska tillämpas när en framställning om telefonförhör verkställs i Finland, kommer Finland i enlighet med punkt 6 i artikeln att ställa som villkor för att bevilja en framställning att artikel 9, punkterna 5 och 7, ska gälla. I tilläggsprotokollet finns det dock inte några bestämmelser om att parterna ska göra en förklaring om detta vid deponeringen av godkännandeinstrumentet.

Till dessa delar ska man vid ett telefonförhör, på samma sätt som vid ett videoförhör,

tillämpa procedurbestämmelserna i den nationella lagen i enlighet med 20 och 21 § i lagen om straffrättslig rättshjälp samt bestämmelserna om rätt att vägra vittna och yttra sig i enlighet med 22 § i den lagen. Också bestämmelserna om osann utsaga i strafflagens 15 kap. är tillämpliga på förfarandet enligt den föreslagna 11 c §.

I propositionen har det ansetts att den föreslagna 11 c § i lagen om straffrättslig rättshjälp även kunde möjliggöra förhör av svarande i brottmål och personer som är misstänkta för brott, trots att det inte finns några bestämmelser om detta i tilläggsprotokollet. På samma sätt som när det gäller videoförhör kan en svarande eller en misstänkt höras, om ett förhör skulle vara möjligt i en motsvarande situation enligt finsk lag. Man kan anse att den gällande lagstiftningen redan nu möjliggör förhör av svarande. På samma sätt som när det gäller andra personer som ska höras, klarlägger bestämmelserna i den föreslagna 11 c § under vilka förutsättningar man kan samtycka till förfarandet och hur förfarandet ska gå till.

Artikel 11. Informationsutbyte på eget initiativ. Artikelns innehåller bestämmelser om informationsutbyte på eget initiativ av parterna i tilläggsprotokollet.

I *punkt 1* i artikeln sägs det att utan att det påverkar deras egna utredningar eller förfaranden, får en parts behöriga myndigheter, utan föregående begäran, till en annan parts behöriga myndigheter översända information som erhållits inom ramen för deras egna utredningar, om de anser att informationen kan hjälpa den mottagande parten att inleda eller genomföra utredningar eller förfaranden eller kan leda till en framställning från den parten enligt 1959 års rättshjälpkonvention eller dess tilläggsprotokoll.

Enligt *punkt 2* får den part som tillhandahåller informationen, i enlighet med sin nationella lagstiftning, ställa villkor för den mottagande partens användning av informationen.

Enligt *punkt 3* ska den mottagande parten vara bunden av dessa villkor.

I *punkt 4* sägs det att en avtalsslutande stat däremot när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare får förklara att den förbehåller sig rätten att inte

vara bunden av de villkor som ställs av den tillhandahållande parten enligt *punkt 2* ovan, om den inte på förhand får reda på informationens art och går med på att den översänds.

Även EU:s rättshjälpkonvention från 2000 innehåller en bestämmelse om informationsutbyte på eget initiativ (artikel 7), som tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Formuleringarna i *punkt 1* i artikel och i den nämnda artikel 7.1 är inte helt identiska, men deras syfte kan anses vara detsamma. Till skillnad från EU:s rättshjälpkonvention från 2000 innehåller *punkt 1* i artikeln i det andra tilläggsprotokollet inte någon hänvisning till den nationella lagstiftningen. Trots att det inte finns någon uttrycklig hänvisning till den nationella lagstiftningen, konstateras det i förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet att information ska översändas till den del den nationella lagstiftningen tillåter det. Detta följer redan av det att artikeln inte innefattar någon skyldighet att översända information utan endast möjliggör ett översändande. Bestämmelserna i *punkterna 2 och 3* i artikeln och i *punkterna 2 och 3* i den nämnda artikel 7 har samma innehåll. EU:s rättshjälpkonvention från 2000 innehåller inte någon bestämmelse som skulle motsvara *punkt 4* i artikeln. Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet innebär *punkt 4* i praktiken att information inte ska översändas direkt till en part som har gett en sådan förklaring som avses i *punkten*, om det har uppställts villkor för användningen av informationen, utan det ska först begäras samtycke till översändandet av den part som gett förklaringen.

I regeringens proposition 31/2003 rd ansågs det att artikel 7 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000 inte förutsätter ändringar i den nationella lagstiftningen (s. 33 och 34). Detsamma kan konstateras i fråga om den artikel som nu ska sättas i kraft. Finland har inte heller något behov av att ge en sådan förklaring som avses i *punkt 4* i artikeln, och Finland ska således iaktta de villkor som en annan part har uppställt för användningen av informationen. Av de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet har en sådan förklaring som avses i *punkt 4* getts av Belgien, Bulgarien, Israel, Lettland, Moldavien, Slovakien, Ukraina och Förenade kungariket.

De behöriga myndigheterna i Finland ska således inte översända information till de parterna, som har avgett en förklaring, om det har ställts villkor för användningen av informationen, om inte staten i fråga på förhand har samtyckt till översändandet av informationen och till att iakttä de villkor som de finska myndigheterna har ställt.

Såsom det konstateras ovan möjliggör den finska lagstiftningen det informationsutbyte som avses i artikeln. Bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp kan tillämpas på informationsutbyte endast om det är fråga om behandling av ett enskilt brottmål (RP 61/1993 rd, s. 14). Allmänna bestämmelser som hänför sig till utlämnande av uppgifter finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999). Dessutom kan det finnas speciallagstiftning som gäller respektive myndighet. Det informationsutbyte som avses i artikeln gäller särskilt förundersökningsmyndigheterna. T.ex. för polismyndigheternas del är också polislagen och lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003) centrala lagar. En central lag för domstolarnas del är lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

Artikel 12. Återställande. Artikeln innehåller bestämmelser om att ställa olagligt förvärvade föremål till den ansökande statens förfogande. Syftet med bestämmelserna är att återställa föremålen till den rätta ägaren.

I *punkt 1* i artikeln sägs det att på begäran av den ansökande parten och utan att det påverkar rättigheterna för tredje man i god tro, får den anmodade parten ställa olagligt förvärvade föremål till den ansökande partens förfogande i syfte att de ska återställas till den rätta ägaren.

I *punkt 2* sägs det att vid tillämpningen av artiklarna 3 och 6 i 1959 års rättshjälpskonvention, får den anmodade parten, antingen före eller efter det att föremål överlämnas till den ansökande parten avstå från dem, om detta kan underlätta återställandet av föremålen till den rätta ägaren. Rättigheterna för tredje man i god tro ska då inte påverkas.

I *punkt 3* sägs det att om den anmodade parten avstår från föremålen innan dessa överlämnas till den ansökande parten ska den

inte göra anspråk på någon rätt till säkerhet eller annan regressrätt i kraft av lagbestämmelserna om skatt eller tull på dessa föremål.

Enligt *punkt 4* ska ett sådant avstående som avses i punkt 2 inte inverka på den anmodade partens rätt att ta ut skatt eller tull hos den rätte ägaren.

Artikeln motsvarar artikel 8 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater. I regeringens proposition 31/2003 rd ansågs det att ikraftsättandet av den artikeln inte förutsätter ändringar i den nationella lagstiftningen (s. 34—35). Detsamma kan konstateras i fråga om den artikel som nu ska sättas i kraft. Den nya tvångsmedelslagens 7 kap. 21 § ersätter bestämmelserna om beslut om beslag när en främmande stat har begärt rättshjälp i 4 kap. 15 a § i den gällande tvångsmedelslagen.

Artikel 13. Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den anmodade parten. Artikeln innehåller bestämmelser om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till en annan parts territorium. Artikelns innehåll är nästan identiskt med artikel 9 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

Artikeln kompletterar artikel 11 i 1959 års rättshjälpskonvention och grundar sig till vissa delar på de förfaranden som anges där. Bestämmelserna i den artikeln har ersatts av de nya bestämmelserna i artikel 3 i det andra tilläggsprotokollet. De nya bestämmelserna i den nämnda artikel 11, ändrade enligt artikel 3 i tilläggsprotokollet, innehåller en grundläggande bestämmelse om att en person som är frihetsberövad kan överföras till en annan stat i annat utredningssyfte än att ställas inför rätta.

Artikeln möjliggör överförande av frihetsberövade personer till en annan parts territorium i andra situationer än de som avses i den nämnda artikel 11.

I *punkt 1* i artikeln anges det i vilka situationer en frihetsberövad person får överföras till en annan parts territorium. Enligt punkten får en part, som har begärt en utredning där det krävs att en person som är frihetsberövad på dess eget territorium är närvarande, tillfälligt överföra denna person till den parts territorium där utredningen ska äga rum. I en sådan situation har den part på vars territorium

den frihetsberövade personen befinner sig således begärt att den andra parten gör en utredning där den frihetsberövade personen ska höras. För att en person ska kunna överföras krävs det att det finns en överenskommelse mellan de berörda parternas behöriga myndigheter. Den rättsliga hjälp som avses i artikeln är alltid beroende av prövning.

Den situation som avses i punkten avviker från artikel 11 i 1959 års rättshjälpskonvention främst genom att en frihetsberövad person enligt artikel 11 överförs från den anmodade partens till den ansökande partens territorium, där det egentliga förfarandet äger rum. Enligt punkten överförs en person för sin del från den ansökande partens till den anmodade partens territorium. I denna situation äger det egentliga förfarandet rum i den ansökande parten, men den begärda utredningsåtgärden under vilken den frihetsberövade personen ska vara närvarande äger rum i den anmodade parten. Artikel 11 gäller både situationer där den person som ska överföras själv är misstänkt och situationer där han eller hon hörs i bevissyfte.

Punkt 2 i artikeln gäller villkoren för överförande. Enligt punkten ska överenskommelsen mellan de behöriga myndigheterna omfatta villkoren för personens tillfälliga överförande samt den tidsfrist inom vilken personen måste återföras till den ansökande partens territorium.

Punkt 3 gäller den berörda personens samtycke till överförandet. I punkten sägs det att när den berörda personens samtycke till överförandet krävs ska en förklaring om samtycke eller en kopia av förklaringen omgående lämnas till den anmodade parten.

Punkt 4 gäller fortsatt frihetsberövande av den berörda personen. I punkten sägs det att den överförda personen ska förbli frihetsberövad på den anmodade partens territorium och, i förekommande fall, på territoriet hos den part genom vilken transiteringen begärs, om inte den part från vilken personen överförs begär att han eller hon ska försättas på fri fot.

Punkt 5 gäller avräkning av tiden för frihetsberövande. I punkten sägs det att tiden för frihetsberövande på den anmodade partens territorium ska avräknas från den tid som den berörda personen är eller kommer

att vara frihetsberövad på den ansökande partens territorium.

I *punkt 6* anges det att bestämmelserna i artikel 11 stycke 2 och artikel 12 i 1959 års rättshjälpskonvention ska gälla vid förfarandet i tillämpliga delar. Nämnda artikel 11 stycke 2 innehåller bestämmelser om transitering genom en tredje parts territorium av en frihetsberövad person. Nämnda artikel 12 gäller immunitet för vittnen, sakkunniga och svarande.

Enligt *punkt 7* får en avtalsslutande stat när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att det för en överenskommelse enligt punkt 1 i den här artikeln krävs samtycke enligt punkt 3 i samma artikel, eller att det krävs samtycke under vissa förutsättningar som anges i förklaringen.

Såsom det konstateras ovan i motiveringen till artikel 3, stiftades lagen om tillfälligt överförande i samband med att EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft. I bestämmelserna i lagen om tillfälligt överförande (4 § 3 mom. och 5 § 2 mom.) beaktade man på förhand bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet också när det gäller artikel 13 (RP 31/2003 rd, s. 88—91 och 101—109).

När det gäller den förklaring om samtycke som avses i punkt 7 har Finland på basis av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 förklarat att Finland när det gäller rättslig hjälp enligt artikel 9 förutsätter att den som ska överföras ger sitt samtycke till förfarandet med tillfälligt överförande, om personen i fråga är finsk medborgare. Förklaringen motsvarar bestämmelserna om samtycke i 7 § i lagen om tillfälligt överförande.

Såsom det konstateras ovan i detaljmotiveringen till artikel 3 har man dock i propositionen ansett det vara motiverat att ändra 7 § i lagen om tillfälligt överförande, så att den som är stadigvarande bosatt i Finland jämsätts med en finsk medborgare, med undantag av transiteringssituationer. Enligt propositionen krävs det till övriga delar också vid överföring av den som är stadigvarande bosatt i Finland samtycke av personen i fråga, på samma sätt som av en finsk medborgare.

Enligt propositionen kommer Finland att i enlighet med 7 §, som föreslås bli ändrad, i

lagen om tillfälligt överförande ge en förklaring om att det för en överenskommelse enligt punkt 1 i artikeln krävs samtycke enligt punkt 3, om den som ska överföras är finsk medborgare eller är stadigvarande bosatt i Finland, eller om någon annan än en finsk medborgare eller en person som är stadigvarande bosatt i Finland överförs från Finland till någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge.

Eftersom bestämmelserna om överförande av frihetsberövade personer i artikeln är tillämpliga på andra stater än medlemsstaterna i Europeiska unionen, kan den förklaring som Finland ger till tilläggsprotokollet inte ha samma innehåll som den som gäller EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Finlands förklaring ska överensstämma med bestämmelserna i den föreslagna 7 §.

Dessutom förutsätter ändringen av 7 § i lagen om tillfälligt överförande att Finland ändrar den förklaring som Finland gett med stöd av artikel 9 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, så att den motsvarar bestämmelserna i den föreslagna ändrade 7 §.

Det finns ingen konflikt mellan lagen om tillfälligt överförande och bestämmelserna i artikel 3, och artikel 3 förutsätter inte några lagändringar.

Artikel 14. Personlig inställelse av överförda dömda personer. Bestämmelsen i artikeln kompletterar bestämmelserna i konventionen om överförande av dömda personer (FördrS 13/1987). Syftet med den är att konventionens bestämmelser om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer ska kunna tillämpas på dömda personer som redan har överförts, vid behandlingen av överklaganden.

Det finns ingen motsvarande bestämmelse i EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Artikeln ska därför tillämpas även mellan EU:s medlemsstater.

Enligt artikeln ska artiklarna 11 och 12 i 1959 års rättshjälpskonvention i tillämpliga delar gälla även personer som är frihetsberövade hos den anmodade parten, efter att de överförts för att avtjäna ett fängelsestraff som har dömts ut hos den ansökande parten. Bestämmelserna ska tillämpas, om den ansökande parten ansöker om att en frihetsberö-

vad person ska inställa sig personligen för en ny prövning av domen.

De nämnda bestämmelserna i artiklarna 11 och 12 gäller alltså tillfälligt överförande av frihetsberövade personer samt immuniteten i samband med förfarandet.

I Finland ingår bestämmelserna om det förfarande för överförande som avses i konventionen om överförande av dömda personer i samarbetslagen. Enligt 3 § i samarbetslagen förutsätts det för att en frihetsberövande påföljd som har bestämts av en domstol i en främmande stat ska kunna verkställas i Finland att domen har vunnit laga kraft. På motsvarande sätt förutsätts det i samarbetslagens 19 § för att verkställigheten av en påföljd som har dömts ut i Finland ska kunna anförtros en främmande stat att domen har vunnit laga kraft. Också konventionen om överförande av dömda personer förutsätter att en dömd person får överföras endast om domen har vunnit laga kraft (artikel 3). Artikeln kan således tillämpas i situationer där man söker ändring i en dom som redan har vunnit laga kraft, dvs. när det handlar om ett förfarande som hänför sig till extraordinärt ändringssökande i det finska rättssystemet.

Syftet med artikeln är således att en dömd person som redan har överförts till en annan stat i en situation som motsvarar extraordinärt ändringssökande tillfälligt ska kunna återföras till den stat där straffet har dömts ut. I förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet konstateras det att utgångspunkten i artikeln är att det vid ny prövning handlar om ett förfarande som ligger i den dömda personens intresse. Om förfarandet inte är sådant, och den dömda inte samtycker till tillfälligt överförande, ska enligt förklaranderapporten det förfarande som avses i artikeln inte tillämpas. Det finns dock inte någon bestämmelse om saken i artikeln.

I Finland finns bestämmelserna om tillfälligt överförande i lagen om tillfälligt överförande. Enligt 1 och 4 § i lagen om tillfälligt överförande hör till dess tillämpningsområde tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål i annan egenskap än som svarande vid rättegången. Till den del det handlar om att överföra svaren i ett brottmål från en stat till en annan,

ska lagstiftningen om utlämning för brott tillämpas.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande finns i rättegångsbalkens 31 kap. I kapitlet ingår bestämmelser om klagan, återbrytande av laga kraft vunnen dom och återställande av försutten fatalietid. I ett brottmål kan en lagakraftvunnen dom återbrytas både till förmån för den åtalade (RB 31:8) och till men för den åtalade (RB 31:9). Klagan över domvillan anhängiggörs genom en klagoskrift (RB 31:2) och ett ärende som gäller återbrytande av en dom genom ansökan (RB 31:10). Förfarandet vid extraordinärt ändringssökande är i huvudsak skriftligt. I fråga om handläggningen av ett ärende som gäller extraordinärt ändringssökande kan det anses att en frihetsberövad person inte har en sådan partsställning att personen ska betraktas som svarande i ett brottmål. Det kan således anses att bestämmelserna i lagen om tillfälligt överförande är tillämpliga på den situation som avses i artikeln.

Trots att bestämmelserna i lagen om tillfälligt överförande kan anses vara tillämpliga på den situation som avses i artikeln redan nu, har det i propositionen ansetts motiverat att i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet ta in en allmän bestämmelse om tillämpning av lagen (2 §). Den föreslagna bestämmelsen klarlägger att bestämmelserna i lagen om tillfälligt överförande kan tillämpas på den rättsliga hjälp som avses i artikeln. Bestämmelsen gör det möjligt att beakta de särskilda omständigheter som hänför sig till förfarandet enligt artikeln.

Det förfarande som avses i artikeln kommer med största sannolikhet att vara mycket sällsynt i praktiken. På förfarandet tillämpas parallellt den föreslagna bestämmelsen i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet, lagen om tillfälligt överförande och dessutom artikeln i det andra tilläggsprotokollet direkt.

Artikel 15. Språk för rättegångshandlingar och rättsliga beslut som ska delges. Artikeln innehåller bestämmelser om översättning av handlingar som ska delges.

EU:s rättshjälpkonvention från 2000 innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

Artikeln ska därför tillämpas även mellan EU:s medlemsstater.

Inom EU godkändes emellertid den 20 oktober 2010 Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden (EUT L 280, 26.10.2010). I direktivet fastställs bestämmelser om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden för verkställighet av en europeisk arresteringsorder. Direktivet har ännu inte genomförts nationellt. De ändringar i den nationella lagstiftningen som direktivet förutsätter trädde i kraft i december 2013.

Enligt *punkt 1* i artikeln gäller artikeln alla framställningar om delgivning enligt artikel 7 i 1959 års rättshjälpkonvention eller artikel 3 i tilläggsprotokollet. Artikeln ska således tillämpas på framställningar om delgivning som översänds till en annan part, dvs. i situationer där delgivningen verkställs av den anmodade parten. Med stöd av den ovan nämnda artikel 7 kan man delge rättegångshandlingar och domstolsbeslut. Med stöd av artikel 3 i tilläggsprotokollet kan man även delge handlingar som gäller verkställighet av domar, indrivning av böter och betalning av rättegångskostnader.

Enligt *punkt 2* ska rättegångshandlingar och rättsliga beslut under alla förhållanden överlämnas på det språk eller de språk som de utfärdats på.

Enligt *punkt 3* ska, oaktat artikel 16 i 1959 års rättshjälpkonvention,

om den myndighet som utfärdade dokumenten vet eller har anledning att anta att adressaten endast förstår något annat språk, dokumenten, eller åtminstone de viktigaste delarna av dem, åtföljas av en översättning till det andra språket.

Enligt *punkt 4* ska, oaktat artikel 16 i 1959 års rättshjälpkonvention,

rättegångshandlingar och rättsliga beslut, till förmån för den anmodade partens myndigheter, åtföljas av en kort sammanfattning av innehållet, översatt till den partens språk eller ett av dess språk. Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet räcker det att man med några rader förklarar för den anmodade partens myndigheter vad de dokument som ska delges handlar om.

Artikeln hänför sig till artikel 16 i 1959 års rättshjälpskonvention, som också gäller översättningar. Den artikeln gäller dock översättning av den egentliga framställningen om rättslig hjälp, medan denna artikel reglerar översättningen av dokument som bifogats framställningar om delgivning.

I förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet klarläggs det att bakgrunden till bestämmelsen är artikel 6 stycke 3 punkt a i den europeiska människorättskonventionen. Enligt den bestämmelsen ska var och en som har anklagats för ett brott ha rätt att ofördröjligen, på ett språk som personen i fråga förstår, och i detalj bli underrättad om innebörden av och orsaken till anklagelsen mot honom eller henne. Trots att den delgivning som avses i artikeln även innefattar andra situationer än de som avses i bestämmelsen i människorättskonventionen, har det ansetts vara en god princip att den person som delgivningen gäller underrättas om åtminstone de viktigaste delarna i ett dokument på ett språk som han eller hon förstår.

Artikeln väsentliga betydelse för Finland är att den anger hur de finska myndigheterna ska översända en framställning om delgivning till en annan part. Såsom det konstateras ovan, innehåller lagen om straffrättslig rättshjälp bara ett fåtal bestämmelser om att begära rättslig hjälp hos en annan stat. Bestämmelserna i artikeln är tillräckligt detaljerade för att de finska myndigheterna ska kunna tillämpa dem direkt. I propositionen föreslås det därför inte några sådana bestämmelser om översändande av framställningar om delgivning till en annan part som skulle motsvara artikeln, varken i lagen om straffrättslig rättshjälp eller i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet.

Till den del det handlar om framställningar om rättslig hjälp som översänds till Finland finns det bestämmelser om språk och översättningar i 8 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. I 17 §, som gäller verkställande av delgivning, finns det dessutom bestämmelser om språk och översättningar i fråga om handlingar som ska delges. Dessutom finns det bestämmelser om språk och översättningar i 9 och 10 § i förordningen om straffrättslig rättshjälp. Bestämmelserna gäller framställningar om rättslig hjälp som har översänts till

Finland och verkställande av framställningar om delgivning som har översänts till Finland. Enligt 1 mom. i 8 §, som gäller språk och översättningar, ska både begäran om rättshjälp och de handlingar som ansluter sig till begäran vara avfattade på finska eller svenska eller åtföljas av en översättning till någotdera av dessa språk. I 9 § i förordningen om straffrättslig rättshjälp utvidgas de språk som får användas till norska, danska, engelska, franska och tyska. Enligt 8 § 2 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp kan en begäran om rättshjälp dessutom uppfyllas även om begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något annat främmande språk, om det inte annars finns hinder för att uppfylla begäran.

Utgångspunkten i 17 § 2 mom., som gäller verkställande av en begäran om delgivning, är att den handling som ska delges ska vara avfattad på finska eller svenska eller på ett språk som den som ska delges handlingen förstår tillräckligt väl. I annat fall kan delgivningen endast verkställas så att handlingen överlämnas till personen i fråga om han eller hon samtycker till att ta emot handlingen. I 10 § i förordningen om straffrättslig rättshjälp finns det bestämmelser om när de finska myndigheterna ska låta översätta en främmande stats begäran om rättshjälp och de handlingar som ansluter sig till den.

Bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp kan anses motsvara principerna i artikeln. Å andra sidan är kraven i den lagen på att de handlingar som hänför sig till en framställning om delgivning ska vara avfattade på vissa språk strängare än vad som föreskrivs i artikeln. Till dessa delar får en part som gör en framställning hos Finland följa bestämmelserna i artikeln, eftersom den är bunden av förpliktelse i det andra tilläggsprotokollet och inte av bestämmelserna i finsk lag. Denna princip framgår också av 30 § 2 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp, där det sägs att trots bestämmelserna i den lagen lämnas internationell rättshjälp också enligt vad som särskilt har avtalats eller föreskrivits om lämnande av rättshjälp. Bestämmelserna i den finska lagen och i det andra tilläggsprotokollet anses inte stå i strid med varandra på så sätt att det skulle vara

behövligt att ändra lagen om straffrättslig rättshjälp.

Trots att artikeln inte kräver ändringar i bestämmelserna om språk och översättningar i lagen om straffrättslig rättshjälp, har det i propositionen ansetts motiverat att förenkla regleringen i den lagen till dessa delar. Såsom det konstateras ovan tillåter lagen och förordningen om straffrättslig rättshjälp att främmande stater översänder framställningar om rättslig hjälp och handlingar som hänför sig till dem på ett stort antal språk. I praktiken fördröjer detta ofta behandlingen av ärendet i Finland och orsakar översättningskostnader. I flera av de förfaranden som tillämpas inom EU:s straffrättsliga samarbete har man ett arrangemang där Finland tar emot handlingar på finska, svenska eller engelska. Dessutom kan man ta emot också handlingar på något annat språk enligt prövning, om det inte annars finns något hinder för att efterkomma framställningen.

Det föreslås i propositionen att bestämmelserna i 8 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras så att de har motsvarande innehåll. Enligt den föreslagna bestämmelsen krävs det dessutom för att något annat språk än finska, svenska eller engelska ska få användas att den behöriga myndigheten i Finland godtar användningen av det främmande språket i fråga. Förslaget kommer sannolikt att minska översättningskostnaderna i Finland och försnabba handläggningen av ärenden, eftersom handlingarna rimligtvis lättare kan översättas från t.ex. franska eller tyska till engelska i den ansökande staten än till finska eller svenska i Finland. Förslaget förutsätter även att 9 § i förordningen om straffrättslig rättshjälp upphävs samt att dess 10 § ändras. Dessutom bör Finland ändra den förklaring som Finland gjort till artikel 16 stycke 1 i 1959 års rättshjälpkonvention samt förordningen om sättande i kraft av den konventionen.

Artikel 16. Delgivning per post. Artikeln möjliggör delgivning av rättegångshandlingar och rättsliga beslut per post till en annan parts territorium. Detta kommer att förenkla delgivningen betydligt. I 1959 års rättshjälpkonvention har det inte funnits några bestämmelser om delgivning per post. Bestämmelserna i konventionen har endast gällt

delgivning genom rättshjälpförfarandet mellan staterna.

Även artikel 5 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000 innehåller bestämmelser om delgivning per post (RP 31/2003 rd, s. 21—28). Bestämmelserna om delgivning per post i det andra tilläggsprotokollet är dock inte lika förpliktande som bestämmelserna i EU:s rättshjälpkonvention från 2000, som har gjort delgivning per post till huvudregel mellan EU:s medlemsstater och som även framöver ska tillämpas mellan medlemsstaterna.

Enligt *punkt 1* i artikeln får en parts behöriga rättsliga myndigheter skicka rättegångshandlingar och rättsliga beslut direkt till personer som befinner sig på en annan parts territorium per post.

Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet är bestämmelserna i artikeln även tillämpliga på delgivning av handlingar som avses i artikel 3 a i det första tilläggsprotokollet, dvs. handlingar som gäller verkställande av domar, indrivning av böter och betalning av rättegångskostnader. I förklaranderapporten definieras inte rättegångshandlingar exaktare än så. I förklaranderapporten till EU:s rättshjälpkonvention från 2000 konstateras det i fråga om artikel 5, som gäller delgivning per post, att definitionen ska tolkas extensivt och anses innefatta t.ex. stämningar och domstolsbeslut. Dessutom ska enligt den förklaranderapporten även begreppet personer som vistas på en annan medlemsstats territorium tolkas extensivt, så att begreppet inte ska innefatta ett krav på att en person ska vara bosatt på medlemsstatens territorium. Det räcker således att personen påträffas på den andra partens område. Dessa tolkningar kan även anses tillämpliga på punkt 1 i denna artikel.

Artikeln reglerar således inte det egentliga förfarandet för rättslig hjälp i brottmål mellan staterna utan bemyndigar dessa att verkställa delgivningar per post inom de andra parternas territorier. Ett villkor för detta är dock att en part inte har gjort ett förbehåll till artikeln på det sätt som artikel 33 i det andra tilläggsprotokollet tillåter.

Av de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet har Chile, Irland, Israel, Litauen, Montenegro, Norge, Serbien, Slovakien, Makedonien och Ukraina gjort ett förbe-

håll till artikeln. Bulgarien har gjort ett förbehåll till artikeln enligt vilket handlingar inte får översändas direkt per post till svavande eller åtalade personer. Irland och Israel har gett en förklaring enligt vilken delgivning ska verkställas genom de centrala myndigheterna eller justitieministeriet. Detta gäller emellertid alla de parter som har gjort ett förbehåll, dvs. inom deras territorier kan delgivning inte ske direkt per post och parterna i fråga kan inte sända delgivning per post till en annan parts territorium.

När det gäller de EU-medlemsstater som har gjort ett förbehåll bör man dock beakta att bestämmelserna om delgivning per post i artikel 5 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 tillämpas mellan dessa medlemsstater och Finland.

I 17 och 18 § i lagen om straffrättslig rättshjälps samt i 1 och 11—17 § i förordningen om straffrättslig rättshjälps finns det bestämmelser om delgivning av handlingar. De bestämmelserna gäller emellertid endast situationer där en myndighet i en annan stat har begärt rättslig hjälp av en finsk myndighet vid verkställandet av delgivning. Bestämmelserna gäller således inte situationer där en annan stat själv sköter delgivningen per post till finskt territorium. Det andra tilläggsprotokollet påverkar inte tillämpningen av dessa bestämmelser, utan delgivning på begäran av myndigheter i en annan stat ska verkställas i enlighet med de ovan nämnda bestämmelserna också efter det att tilläggsprotokollet har trätt i kraft.

Varken lagen eller förordningen om straffrättslig rättshjälps innehåller heller särskilda bestämmelser om hur de finska myndigheterna ska gå till väga när de önskar delge en person som befinner sig på en annan stats territorium en rättegångshandling. I en sådan situation ska de finska myndigheterna tillämpa de allmänna bestämmelserna om framställande av en begäran om rättslig hjälp till en annan stat i lagen om straffrättslig rättshjälps, samt bestämmelserna i en eventuell konvention mellan Finland och den främmande staten.

Artikel 5, som gäller verkställande av delgivning per post, i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 tillämpas direkt mellan EU:s medlemsstater, och man har således inte tagit

in bestämmelser som skulle motsvara artikelns innehåll i den finska lagstiftningen. Lagen om sättande i kraft av den konventionen innehåller dock en klarläggande bestämmelse (2 §) som anger vilken av den lagstiftning som hänför sig till delgivning som ska tillämpas även på delgivning per post.

I propositionen har det ansetts motiverat att artikeln om delgivning per post i det andra tilläggsprotokollet sätts i kraft på motsvarande sätt. Det föreslås således att det i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet tas in en bestämmelse (3 §), enligt vilken den behöriga myndigheten i Finland kan sända rättegångshandlingar och domstolsbeslut per post till personer som vistas på en sådan parts territorium som har godkänt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet, på det sätt som bestäms i den artikeln och med iakttagande av bestämmelserna om delgivning och översändande av handlingar i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål. Dessutom klarläggs det i bestämmelsen vilka övriga bestämmelser som ska tillämpas på delgivning per post enligt artikeln.

I den ovan nämnda bestämmelsen om delgivning per post i 2 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 föreslås det en del närmast lagtekniska ändringar, för att skrivningen i den ska överensstämma med motsvarande bestämmelse i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet.

Det har inte ansetts ändamålsenligt att i lagen om straffrättslig rättshjälps ta in bestämmelser som skulle motsvara artikelns innehåll. Detta grundar sig främst på att artikel 16 och den bestämmelse som föreslås i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet endast ska tillämpas mellan de av de stater som förbundit sig till tilläggsprotokollet som inte är EU-medlemsstater och inte har gjort ett förbehåll till artikeln. Bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälps är för sin del allmänt sådana att de kan tillämpas mellan alla stater. Delgivning per post kan inte användas i förhållande till stater med vilka Finland inte har ingått någon överenskommelse om saken. Dessutom kan bestämmelserna i artikel 16 anses tillräckligt detaljerade för att kunna tillämpas direkt. För de finska myndigheterna är det översändandet

av delgivningar till en annan part som är det väsentliga vid tillämpningen av artikeln, och till dessa delar innehåller lagen om straffrättslig rättshjälp även i övrigt bara ett fåtal bestämmelser om att begära rättslig hjälp av en annan stat.

Varken i artikeln eller i förklaranderapporten klarläggs det hur delgivningen per post ska verkställas. Utgångspunkten kan således anses vara att delgivning per post ska verkställas enligt lagstiftningen i den part som översänder delgivningen. De sätt för delgivning per post i rättegångsärenden som den finska lagstiftningen känner till regleras i rättegångsbalkens 11 kap. Enligt dessa kan en handling som ska delges sändas med posten mot mottagningsbevis eller mot delgivningskvitto (RB 11:3). När domstolen har hand om delgivningen kan andra handlingar än stämningen även delges så att handlingen sänds till en part med posten till den adress som parten har meddelat domstolen (RB 11:3 a). Dessa delgivningssätt kan anses stå till de finska myndigheternas förfogande vid delgivning per post. Vid användningen av mottagningsbevis ska man givetvis använda de förfaranden med mottagningsbevis som står till förfogande i internationella ärenden.

Bestämmelser om telefondelgivning finns i 11 kap. 3 b § i rättegångsbalken. I brottmål får domstolen, på de villkor som anges i paragrafen, använda telefondelgivning, utom vid stämning av svaranden. En telefondelgivning är tvädelad på det sättet att handlingen efter den egentliga telefondelgivningen utan dröjsmål ska sändas som brev eller elektroniskt meddelande till den adress som mottagaren uppgett, om inte detta av särskilda skäl är uppenbart obehövt. Det ska dessutom utfärdas ett intyg över delgivningen, som utan dröjsmål ska sändas till mottagaren.

Också för telefondelgivningens del kan det anses att översändandet av handlingar och delgivningsintyg som brev enligt 11 kap. 3 b § i rättegångsbalken är sådan delgivning per post som avses i artikeln. Det kan således anses att bestämmelserna i artikeln för telefondelgivningens del betyder att handlingar även kan sändas till en sådan annan parts territorium som tillämpar artikel 16.

Det är dock klart att egentlig telefondelgivning enligt rättegångsbalkens 11 kap. 3 b §

endast kan verkställas om mottagaren befinner sig på finskt territorium. Detta beror på att de finska myndigheterna inte har några befogenheter på andra staters territorium.

Det kan också anses klart att mottagarens rättigheter och skyldigheter vid telefondelgivning bestäms enligt det att den egentliga delgivningen har skett per telefon på finskt territorium. Den omständigheten att handlingarna senare sänds till mottagaren av telefondelgivningen till en annan stat, kompletterar bara den egentliga telefondelgivningen.

I 11 kap. 4 § i rättegångsbalken regleras de situationer där delgivningen ska skötas av en stämningsman. Enligt paragrafen ska stämningsmannen sköta delgivningen, om delgivningen inte har kunnat verkställas, om det kan anses uppenbart att den inte kan verkställas enligt 3 eller 3 b § eller om det finns andra vägande skäl. Principen i rättegångsbalkens 11 kap. är således att alla delgivningar som utgångspunkt kan verkställas per post. Detta gäller även översändandet av stämningar till svarande. Det kan således anses möjligt att tolka artikeln så att den även gör det möjligt att sända en stämning till en svarande per post från Finland till en annan parts territorium.

Även rättegångsbalkens 26 kap., som gäller fortsatt handläggning av besvärärenden i hovrätten, innehåller bestämmelser om delgivningssätt (28 §). För högsta domstolens del finns motsvarande bestämmelser i 30 kap. 24 § i rättegångsbalken. Också när det gäller de nämnda 26 kap. 28 § och 30 kap. 24 § kan det anses att det översändande av handlingar som avses i de bestämmelserna är sådant översändande per post som avses i artikeln. Det kan således anses att handlingarna med stöd av artikeln även kan sändas per post till en sådan annan parts territorium som tillämpar artikel 16.

Den behöriga myndigheten i Finland avgör utifrån prövning om den ska använda delgivning direkt per post eller göra en framställning om rättslig hjälp hos en annan parts myndigheter och be dem sköta delgivningen. En framställning om rättslig hjälp ska användas åtminstone i de situationer där man inte har lyckats få reda på en persons adress i den andra parten. I vissa fall kan det också vara ineffektivt eller oändamålsenligt att använda

delgivning per post. Särskilt när det gäller en svarande i brottmål som befinner sig på en annan parts territorium kan det vara nödvändigt att sköta delgivningen genom en framställning om rättslig hjälp. Att svaranden befinner sig på en annan parts territorium kan anses vara ett sådant annat vägande skäl till att inte använda delgivning per post som avses i 11 kap. 4 § i rättegångsbalken.

Enligt *punkt 2* i artikeln ska rättegångshandlingar och rättsliga beslut åtföljas av ett meddelande om att adressaten hos den myndighet som utpekats i meddelandet, kan få upplysningar om sina rättigheter och skyldigheter med anledning av delgivningen. Artikel 15.3 i det andra tilläggsprotokollet ska gälla för det meddelandet.

Att artikel 15.3 ska gälla betyder att, om den myndighet som utfärdade dokumentet vet eller har anledning att anta att adressaten endast förstår ett annat språk, det meddelande som avses i punkt 2 ska översättas till det språket. När en finsk myndighet tillämpar artikeln kan den skicka ett finskspråkigt meddelande till en person som befinner sig på en annan parts territorium, om personen förstår finska. Meddelandet behöver således inte översättas till språket i den part där personen befinner sig.

I förklaranderapporten preciseras det inte vad som ska ingå i det meddelande som avses i punkten. I den finska lagstiftningen finns det inte bestämmelser om att en rättegångshandling som delges ska åtföljas av ett meddelande om möjligheten att få upplysningar i enlighet med punkt 2. Enligt propositionen ska bestämmelsen tillämpas direkt. Vid delgivning per post är det viktigt att se till att mottagaren av en kallelse, på ett språk som han eller hon förstår får information om för det första samtliga påföljder av att inte efterkomma kallelsen och dessutom allmänt om sina rättigheter och skyldigheter.

Den som får en delgivning per post har rätt till rättshjälp på det sätt som bestäms om detta i rättshjälpslagen.

När det gäller EU:s medlemsstater bör man beakta att inom EU godkändes den 22 maj 2012 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden (EUT L 142, 1.6.2012). I direktivet fastställs bestämmelser

om misstänkta eller tilltalade personers rätt till information om deras rättigheter vid straffrättsliga förfaranden och om anklagelsen mot dem. Direktivet har ännu inte genomförts nationellt. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 2 juni 2014.

Enligt *punkt 3* i artikeln ska artiklarna 8, 9 och 12 i 1959 års rättshjälpskonvention i tillämpliga delar gälla vid delgivning per post.

Den nämnda artikel 8 gäller ställningen för ett vittne eller en sakkunnig som kallats att vittna på en annan parts territorium. Den nämnda artikel 9 gäller för sin del det dagtraktamente som ska betalas till vittnet eller den sakkunnige i en sådan situation. Den nämnda artikel 12 gäller immunitet för ett vittne, en sakkunnig och en svarande i en situation där personen i fråga på kallelse eller som instämnd inställer sig inför den anmodande partens judiciella myndighet.

Genom bestämmelserna i artikeln ändras således inte principerna i artiklarna 8, 9 och 12, utan dessa ska iakttas på samma sätt som om delgivningen hade verkställts av myndigheterna i den andra parten.

I den finska lagen finns bestämmelser som motsvarar artiklarna i fråga i 17 kap. 26 a och 51 § i rättegångsbalken samt i lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning. Dessa bestämmelser bör således vara tillämpliga även på handlingar som delges per post. En del av dessa bestämmelser är skrivna så att de gäller situationer där kallelsen att inställa sig i en främmande stat har sänts i ett förfarande för rättslig hjälp, och skrivningen i dem lämpar sig inte för delgivning per post. Det föreslås därför i propositionen att man i den föreslagna bestämmelsen i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet tar in en hänvisning till paragraferna i fråga, så att dessa bestämmelser även är tillämpliga på kallelser som delges per post.

Den ovan nämnda bestämmelsen i 17 kap. 26 a § i rättegångsbalken motsvarar artikel 8 i 1959 års rättshjälpskonvention. Enligt den artikeln får ett vittne som har kallats till Finland från en främmande stat men inte har efterkommit kallelsen inte dömas till vite eller hämtas till domstolen, och mot vittnet får inte

heller riktas andra straff eller tvångsmedel på grund av att han eller hon inte efterkommer kallelsen. Detta betyder att inte heller en kallelse som har delgivits ett vittne per post i enlighet med artikeln får förenas med några hot. Enligt 17 kap. 51 § i rättegångsbalken tillämpas motsvarande principer på sakkunniga. Om ett vittne inte kan kallas från en annan part till Finland, kan de finska myndigheterna genom en framställning om rättslig hjälp begära att vittnet hörs på den andra partens territorium eller att vittnet hörs genom videokonferens.

I justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar) föreslås det att de ovan nämnda bestämmelserna i rättegångsbalkens 17 kap. ska ändras. Bestämmelsernas innehåll ändras dock inte i sak.

Varken i 1959 års rättshjälpskonvention eller i det andra tilläggsprotokollet finns det bestämmelser om huruvida svaranden i ett brottmål kan föreläggas vite eller ett förelagt vite dömas ut, om svaranden inte efterkommer en kallelse att inställa sig i domstolen. Trots att vittnen och sakkunniga inte kan föreläggas vite, ansågs det när lagen om straffrättslig rättshjälp stiftades samt när EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft att detta dock är möjligt i fråga om en svarande i brottmål. Det har också ansetts möjligt att döma ut ett vite som en svarande förelagts, om svaranden inte efterkommer en kallelse. Förfarandet har ansetts vara godtagbart på den grunden att det inte har förbjudits i en överenskommelse mellan Finland och den främmande staten. En annan sak är att ett vite som har dömts ut i Finland med vissa undantag inte verkställs i en annan stat. Vite som har dömts ut av en finsk domstol kan dock verkställas i Finland, om personen har egendom eller inkomst här. I 1959 års rättshjälpskonvention finns det inte några bestämmelser som skulle ge en part rätt att vägra att delge en kallelse som gäller stämning som svarande i ett brottmål på den grunden att den stat som framställt begäran med anledning av att den instämde inte efterkommer kallelsen kunde döma den instämde till t.ex. utevaroböter, eller att man kunde vidta andra sanktioner mot en instämde. Till dessa delar bör

man dock beakta eventuella förbehåll som parterna har gjort.

En annan sak är att det kan anses vara skäl att från fall till fall pröva om det är motiverat att använda det förfarandet att en svarande kallas till rättegången så att kallelsen delges per post till en annan parts territorium. Det kan anses att förfarandet kan användas i den första fasen, t.ex. i situationer där man har varit i kontakt med svaranden och svaranden vet att han eller hon kommer att delges en stämning per post. Om svaranden inte efterkommer kallelsen trots vite, ska de finska myndigheterna överväga något annat förfaringssätt, t.ex. utlämningsförfarande. I dessa situationer kan det åtminstone inte anses motiverat att döma ut flera vite.

Användningen av vite utgör inte något problem i förundersökningsfasen, eftersom den finska lagstiftningen inte möjliggör användning av vite vid kallelse till förundersökning. I en situation där den misstänkte befinner sig i en annan stat kan kallelsen inte heller förenas med några andra hot. Om den misstänkte inte efterkommer en kallelse att infinna sig i Finland för att höras i förundersökningsfasen, ska de finska myndigheterna överväga att göra en framställning om rättslig hjälp så att den misstänkte hörs på den andra partens territorium eller genom videokonferens.

Med de förbehåll som redan nämndes ovan, kan man göra den tolkningen att det är godtagbart att de finska myndigheterna med stöd av artikeln delger en person som befinner sig på en annan parts territorium en stämning per post i ett mål som enligt 8 kap. 11 eller 12 § i lagen om rättegång i brottmål kan prövas och avgöras trots svarandens utevaro. Även i detta fall är det en annan sak att ett sådant i Finland utdömt straff, med vissa undantag, inte verkställs i den andra parten. Straffet kan emellertid anses vara verkställbart i Finland.

Om en annan part förenar en stämning som delges svaranden i ett brottmål per post inom finskt territorium med vite, är innehållet i 15 § 4 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp centralt. I momentet sägs det att om begäran om rättshjälp innehåller en kallelse att infinna sig för att höras inför en utländsk myndighet, får en finsk myndighet inte ålägga den som kallats för att höras att hörsamma kallel-

sen eller mot denne använda tvångsmedel på grund av att kallelsen inte hörsammats.

I propositionen föreslås det att man i 2 § i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet klarlägger att 15 § 4 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp ska tillämpas på kallelser som delgetts per post i Finland i enlighet med artikeln. Förslaget innebär att om en handling som delges per post i Finland av en annan part innehåller en kallelse att infinna sig för att höras inför den partens myndighet, får en finsk myndighet inte ålägga den som kallats att efterkomma kallelsen eller använda tvångsmedel mot denne. Bestämmelsen är även tillämplig på vittnen och sakkunniga.

I den finska lagen finns det även andra bestämmelser som hänför sig till kallelser som sänds till en annan stat genom ett förfarande för rättslig hjälp. I 28 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det en bestämmelse om rätt för vittnen, sakkunniga och personer som ska höras vid förundersökning att vägra vittna och yttra sig, som gäller dessa personers ställning vid förhöret. Även den nämnda 28 § bör vara tillämplig också på kallelser som delges per post. Därför föreslås det propositionen att det i den 2 § som föreslås bli intagen i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet även hänvisas till den nämnda 28 §.

I 19 § i förordningen om straffrättslig rättshjälp bestäms det för sin del att i en kallelse som delges ett vittne och en sakkunnig ska anges att personen i fråga har rätt att vägra vittna och yttra sig enligt vad som föreskrivs i 28 § i lagen om straffrättslig rättshjälp samt att han eller hon har rätt till immunitet enligt lagen om immunitet i vissa fall. Förordningens 20 § innehåller en bestämmelse om ersättning för ett vittnes och en sakkunnigs kostnader. I förordningens 21 § finns det dessutom bestämmelser om skyldighet att meddela om det ska betalas förskott till ett vittne eller en sakkunnig. Förordningens 22 § innehåller en bestämmelse om inkallande av målsägande.

Dessa bestämmelser i förordningen om straffrättslig rättshjälp ska även tillämpas på kallelser som delges per post. De kan också redan enligt den gällande skrivningen tillämpas på delgivning per post.

Man bör dessutom fästa särskild uppmärksamhet vid att om den handling som ska delges innehåller en kallelse att infinna sig i Finland, ska de finska myndigheterna se till att den som kallats har tillräckligt med tid att efterkomma kallelsen. Detta är viktigt särskilt när det gäller svarande. Också när man sätter ut eventuella andra tidsfrister bör de finska myndigheterna beakta att mottagaren av delgivningen befinner sig på en annan parts territorium. När det gäller 1959 års rättshjälpskonvention har flera av medlemsstaterna förklarat att det ska reserveras 30 eller 50 dagar för svaranden att infinna sig i domstolen. Även Finland har gett en sådan förklaring, enligt vilken delgivning på finskt territorium av handlingar som avser stämning av en person som är åtalad för brott kan förvägras om handlingarna inte överlämnats till de behöriga finska myndigheterna minst 30 dagar före den dag då personen i fråga ska infinna sig i rätten.

I propositionen har det följaktligen ansetts motiverat att Finland gör ett motsvarande förbehåll till artikeln, enligt vilken handlingar som gäller stämning av en åtalad som befinner sig på finskt territorium ska sändas till den åtalade minst 60 dagar före den dag då han eller hon ska infinna sig i rätten. I propositionen har det ansetts motiverat med en längre tidsfrist än vid delgivningar som sänds i form av rättslig hjälp, eftersom tiden börjar löpa redan när handlingarna sänds från den andra parten till Finland. Artikel 33 i det andra tilläggsprotokollet möjliggör detta förbehåll. En bestämmelse om den utsatta tiden på 60 dagar tas dessutom in i 3 § i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet.

Artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet ändrar således inte de skyldigheter och följder som hänför sig till kallelser och delgivningar som verkställs inom ramen för förfarandet för rättslig hjälp. Dessa skyldigheter och följder bestäms på samma sätt som när det gäller delgivningar som verkställs av myndigheterna.

Enligt *punkt 4* i artikeln ska artikel 15.1, 15.2 och 15.3 i det andra tilläggsprotokollet också gälla delgivning per post.

Såsom det konstateras ovan gäller artikel 15 språket i de handlingar som åtföljer en

framställning om delgivning som sänds till en annan stat. Utgångspunkten i artikeln är att dokumenten, eller åtminstone de viktigaste delarna av dem, ska översättas till ett språk som adressaten förstår. Enligt artikeln gäller bestämmelserna i nämnda artikel 15 också delgivning per post. Det är endast bestämmelserna i artikel 15.4, som gäller skyldigheten att tillhandahålla en kort sammanfattning av innehållet i dokumenten för den andra partens myndigheter, som inte ska tillämpas på delgivning per post.

Såsom det konstateras ovan i fråga om punkt 2 i artikeln, kan en finsk myndighet skicka en finskspråkig handling till en person som befinner sig på en annan parts territorium, om han eller hon förstår finska. Dokumentet behöver således inte översättas till språket i den stat där personen befinner sig.

I 8 § i lagen om straffrättslig rättshjälp och i 9 och 10 § i förordningen om straffrättslig rättshjälp finns det bestämmelser om språk och översättningar. Bestämmelserna gäller dock inte handlingar som de behöriga finska myndigheterna skickar till en annan parts territorium per post i enlighet med artikeln. Enligt propositionen ska bestämmelsen i punkten tillämpas direkt. En övergång till delgivning per post förutsätter att den behöriga myndigheten själv sköter översättningen.

I propositionen föreslås det också att 11 kap. 8 § i rättegångsbalken ändras så att man i skrivningen i paragrafen beaktar att delgivning till en annan stat även kan ske per post.

Artikel 17. Gränsöverskridande övervakning. Artikel 17 i det andra tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om gränsöverskridande övervakning mellan parterna. EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller inte några bestämmelser om detta. Artikeln är dock nästan identisk med artikel 40 i Schengenkonventionen. Det finns emellertid två skillnader jämfört med Schengenkonventionen. För det första är tillämpningsområdet för punkt 1 i artikeln mer omfattande, och för det andra har förteckningen i punkt 6 i artikeln utökats med två brott jämfört med Schengenkonventionen. Artikeln är dessutom nästan likadan som artikel 21 i Neapel II-konventionen, som ingåtts mellan EU:s medlemsstater.

I artikeln bestäms det om fortsatt spaning på en annan parts territorium i två olika typer av fall. Det möjligt att fortsätta spaningen för det första med stöd av en framställning om rättslig hjälp som har överlämnats tidigare och för det andra, i särskilt brådskande situationer, utan en sådan framställning.

Punkt 1 i artikeln innehåller bestämmelser om fortsatt spaning med stöd av en framställning om rättslig hjälp. Enligt punkten ska polismän hos en part ha rätt att fortsätta sin spaning mot en person i sitt land på en annan parts territorium, om den parten har gett tillstånd till det. En framställning om rättslig hjälp kan göras för det första om personen antas ha deltagit i ett brott som kan leda till utlämning. Framställning kan dessutom göras, om spaningen på goda grunder kan antas leda till att ovan nämnda person kan identifieras eller lokaliseras. Till dessa delar är tillämpningsområdet för artikeln mer omfattande än Schengenkonventionen.

Enligt skrivningen i punkten ska artikeln tillämpas på samarbetet vid brottsutredning, och även i förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet klarläggs det att artikeln inte gäller annat än rättsligt samarbete mellan förundersökningsmyndigheterna. I förklaranderapporten klarläggs det också att ordet gräns i artikeln avser alla slags gränser, såsom land-, sjö- och luftgränser.

Punkt 2 i artikeln bestäms det om villkoren för att i särskilt brådskande situationer fortsätta spaningen på en annan parts territorium utan att ansöka om tillstånd på förhand. I punkt 6 i artikeln finns det en förteckning över de brott i fråga om vilka spaningen mot en misstänkt med stöd av punkt 2 får fortsätta på andra sidan gränsen. Förteckningen innehåller två brott mer än artikel 40.7 i Schengenkonventionen. Dessa brott är enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet smuggling av utlämningar och sexuella övergrepp mot barn.

Punkt 3 innehåller detaljerade bestämmelser om villkoren för att bedriva sådan spaning som avses i punkterna 1 och 2. Det centrala är att de myndigheter som utför spaningen måste följa lagen hos den part på vars territorium de opererar.

Den gällande polislagens 30 a § innehåller bestämmelser om observation som bedrivs av

en främmande stats tjänstemän. Enligt paragrafen har en i artikel 41 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket rätt att, enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland, fortsätta observation eller teknisk observation av en person på finskt territorium i syfte att utreda ett brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på tjänstemannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts det att en finsk polisman eller, inom ramen för sin behörighet, en finsk gränsbevakningsman eller tullman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på finskt territorium.

I den nya polislagen finns motsvarande bestämmelser i 5 kap. 27 §. Regleringen är identisk med den gällande polislagens 30 a §.

Enligt artikel 33 i det andra tilläggsprotokollet får en stat vid undertecknandet eller vid deponeringen av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument förklara att den utnyttjar rätten att helt eller delvis inte godta artikel 17. Av de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet har ett förbehåll till artikeln gjorts av Chile, Kroatien, Danmark, Estland, Frankrike, Irland, Israel, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Ukraina och Förenade kungariket.

Frankrike har i sin förklaring meddelat att Frankrike inte tillämpar punkt 2 i artikeln, som gäller spaning utan tillstånd på grund av särskilt brådskande skäl. Dessutom har Malta förklarat att man godtar artikeln på det villkoret att åtgärderna vidtas under de maltesiska myndigheternas tillsyn. De övriga stater som gett en förklaring tillämpar inte alls artikeln.

Albanien, Armenien, Belgien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Tjeckiska republiken, Montenegro, Nederländerna, Norge, Portugal, Rumänien, Serbien, Slovenien, Schweiz, Makedonien och Moldavien har inte gjort något förbehåll till artikeln. Dessa stater kommer således att tillämpa artikeln som sådan i sitt inbördes samarbete.

När det gäller de EU-medlemsstater och parter i Schengenkonventionen som har gjort ett förbehåll bör man dock beakta att andra överenskommelser som innehåller bestämmelser om gränsöverskridande övervakning,

bl.a. Schengenkonventionen, kan tillämpas mellan dessa stater och Finland.

Eftersom det samarbete som avses i artikeln ger en annan stats myndigheter befogenheter på finskt territorium, bör man i fråga om godkännandet av artikeln beakta bestämmelserna om suveränitet i grundlagens 1 §. Enligt grundlagens 1 § 1 mom. är Finland en suverän republik. Enligt paragrafens 3 mom. deltar Finland i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt i syfte att utveckla samhället. Finland är medlem i Europeiska unionen. En begränsning av suveräniteten bör i dag ha synnerligen stor principiell eller praktisk betydelse och överskrida de sedvanliga villkoren för internationellt samarbete innan den kan råka i konflikt med grundlagen (GrUU 39/2000 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis fäst uppmärksamhet vid befogenheternas art och möjligheten att utöva befogenheterna självständigt (GrUU 3/2001 rd, s. 3). Utskottet har även uppmärksammat i vilken mån ett arrangemang är förknippat med vissa risker för de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och en god förvaltning (GrUU 3/2001 rd, s. 3).

I fråga om EU:s medlemsstater har grundlagsutskottet inte heller sett några problem visavi suveränitetsbestämmelserna i grundlagen när det gäller klart avgränsade bestämmelser där myndigheterna i en annan EU-medlemsstat ges behörighet att agera också på finskt territorium och delvis enligt samma mönster som de nationella myndigheterna och i samband med det utöva offentlig makt som berör Finlands jurisdiktion och individer som uppehåller sig där (GrUU 9/2003 rd, s. 3, GrUU 21/2003 rd, s. 2—4 och GrUU 56/2006 rd, s. 2—4).

De ovan nämnda utlåtandena av grundlagsutskottet gällde dock samarbetet mellan EU:s medlemsstater. På grundval av grundlagens 1 § 3 mom. har samarbetet mellan Europeiska unionens medlemsstater en särställning på grund av Finlands medlemskap i unionen. Grundlagsutskottet har inte gjort någon motsvarande bedömning när det gäller stater utanför EU. Det bör noteras att utskottet har betonat att stränga villkor ska gälla även för de inhemska myndigheterna när det handlar om hemliga tvångsmedel (t.ex. förundersök-

nings- och tvångsmedelspaketet, GrUU 66/2010 rd, s. 8).

Den nya tvångsmedelslagen innehåller bestämmelser om observation som inte ingår i den gällande lagen, och dessutom bestämmelser om en helt ny form av observation, systematisk observation (RP 222/2010 rd, s. 336). Enligt 10 kap. 12 § i den nya tvångsmedelslagen avses med systematisk observation annan än kortvarig observation av en brottsmisstänkt person.

När det gäller artikeln torde den övervakning som det är fråga om i artikeln kunna anses vara sådan systematisk observation som avses i den nya tvångsmedelslagen. På samma sätt som det bestäms i 5 kap. 27 § i den nya polislagen för Schengenkonventionens del, kunde den övervakning som avses i artikeln innefatta förutom systematisk observation även teknisk observation, dvs. teknisk avlyssning, optisk observation eller teknisk spårning.

När det gäller bestämmelserna om observation i den nya tvångsmedelslagen kan det anses vara problematiskt att den övervakning som definieras i punkt 1 i artikeln även kan rikta sig mot en person som inte på något sätt är delaktig i ett brott. Enligt artikeln gäller denna övervakning även personer som kan antas kunna identifiera eller lokalisera en person som är misstänkt för brott. Detta avviker från definitionerna av systematisk observation och teknisk observation i den nya tvångsmedelslagen och kan vara problematiskt från grundlagssynpunkt.

Tröskeln för systematisk och teknisk observation är dessutom högre i den nya tvångsmedelslagen än vad den är i artikeln.

Bestämmelserna i 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp gör det möjligt att lämna rättslig hjälp till vilken stat som helst när det gäller teknisk observation. När den nya tvångsmedelslagen träder i kraft den 1 januari 2014 blir det möjligt att lämna rättslig hjälp vid systematisk observation och teknisk observation enligt bestämmelserna i den lagen.

När rättslig hjälp lämnas med stöd av lagen om straffrättslig rättshjälp utförs de åtgärder som vidtas på finskt territorium alltid av en finsk tjänsteman. Enligt 10 § i lagen om straffrättslig rättshjälp får den behöriga myn-

dighet som begärt rättslig hjälp dock vara närvarande när en begärd åtgärd vidtas. Den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran har dessutom rätt att delta i behandlingen av ärendet vid förundersökningen, om förundersökningsmyndigheten tillåter det. Vid uppfyllandet av en begäran om systematisk eller teknisk observation som framställts av en annan stat kunde man tillämpa bestämmelserna om närvarorätt för den myndighet som framställt begäran i den nämnda 10 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. Myndigheten i den stat som framställt begäran kunde således vara närvarande när en finsk myndighet utför observationsuppdrag på begäran av staten i fråga.

Den gällande lagstiftningen tillåter således redan nu samarbete på finskt territorium mellan Finland och en främmande stat som framställt en begäran om rättslig hjälp vid utförande av observation. Det har därför inte ansetts finnas något behov av självständig behörighet på finskt territorium för utländska myndigheter.

På de grunder som anges ovan och i synnerhet för att det samarbete som bedrivs med stöd av lagen om straffrättslig rättshjälp anses räcka när det gäller andra stater än EU:s medlemsstater och parterna i Schengenkonventionen, har det i propositionen ansetts motiverat att Finland gör ett förbehåll om att Finland inte godtar artikel 17.

Artikel 18. Kontrollerad leverans. Artikeln innehåller bestämmelser om samarbete vid kontrollerade leveranser mellan parterna. Artikeln är nästan identisk med artikel 12 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet är syftet med artikeln att ålägga parterna att möjliggöra kontrollerade leveranser på sitt territorium. Artikeln förpliktar dock inte parterna att bevilja framställningar om rättslig hjälp när det gäller kontrollerade leveranser, utan en framställning kan beviljas utifrån prövning i enlighet med den nationella lagstiftningen.

Enligt *punkt 1* i artikeln ska varje part åta sig att det på begäran av en annan part blir möjligt att tillåta kontrollerade leveranser på dess territorium inom ramen för utredningar om brott som kan leda till utlämning.

Enligt skrivningen i punkten ska artikeln tillämpas på samarbetet vid brottsutredning, och också i förklaranderapporten till tilläggsprotokollet klarläggs det att artikeln inte gäller annat än rättsligt samarbete mellan förundersökningsmyndigheterna.

Enligt *punkt 2* ska beslut om att genomföra kontrollerade leveranser i varje enskilt fall fattas av den anmodade partens behöriga myndigheter under iakttagande av den partens nationella lagstiftning.

Enligt *punkt 3* ska de kontrollerade leveranserna genomföras i enlighet med den anmodade partens förfaranden. Befogenhet att agera, leda insatser och kontrollera dem ska åvila den partens behöriga myndigheter.

I förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet klarläggs det att bestämmelsen i punkten betyder att man vid genomförandet av kontrollerade leveranser avviker från den princip i artikel 8 i tilläggsprotokollet som säger att om den ansökande parten anger särskilda förfaranden som krävs enligt den partens lag, ska dessa förfaranden i regel iakttas. Av den anledningen ska en framställning verkställas i enlighet med den anmodade partens förfaranden. Detta påverkar dock inte det faktum att det krävs täta förhandlingar och samarbete mellan de behöriga myndigheterna i både den ansökande och den anmodade parten för att komma överens om de praktiska arrangemangen för kontrollerad leverans.

Enligt *punkt 4* i artikeln ska parterna vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratificerings- godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange de myndigheter som är behöriga enligt artikeln. De får därefter, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

I artikel 33.2 i det andra tilläggsprotokollet sägs det att en stat får förklara att den utnyttjar rätten att helt eller delvis inte godta artikeln. Av de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet har Chile, Kroatien och Slovakien gjort ett förbehåll till artikeln.

Chile har förklarat att Chile godtar kontrollerade leveranser endast till den del dess nationella lagstiftning uttryckligen möjliggör det. Slovakien räknar i sin förklaring upp vis-

sa gärningar för vars del Slovakien beviljar framställningar om kontrollerad leverans. Dessutom förutsätter Slovakien i sin förklaring att den ansökande staten tillräckligt väl skyddar de uppgifter som den får genom den rättsliga hjälpen.

När det gäller de EU-medlemsstater som har gjort ett förbehåll bör man dock beakta att bestämmelserna om kontrollerade leveranser i artikel 12 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 tillämpas mellan dessa medlemsstater och Finland.

I den gällande finska lagstiftningen finns det inte särskilda bestämmelser om kontrollerade leveranser. De kontrollerade leveranserna har tolkats som sådan i 1 § 2 mom. 6 punkten i lagen om straffrättslig rättshjälp avsedd annan rättslig hjälp som behövs för behandlingen av straffrättsliga ärenden. I och med denna tolkning har Finland kunnat delta i samarbetet mellan staterna vid kontrollerade leveranser. Dessutom har bestämmelserna om kontrollerade leveranser i t.ex. EU:s rättshjälpskonvention från 2000, Neapel II-konventionen, FN:s narkotikakonvention, Palermo-konventionen och Schengenkonventionen tillämpats direkt.

Riksdagen förutsatte länge att bestämmelser om kontrollerade leveranser skulle tas in i den finska lagstiftningen (t.ex. RSv 92/2003 rd, LaUB 5/2003 rd, FvUB 2/2004 rd, GrUU 35/2008 rd och LaUU 23/2008 rd). I 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen som träder i kraft den 1 januari 2014 finns det också sådana bestämmelser. Dessutom finns det bestämmelser om saken i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (687/2009), som trädde i kraft vid ingången av 2010. Dessa bestämmelser gäller främst förfarandet vid kontrollerade leveranser.

Innan bestämmelserna togs in i den nya tvångsmedelslagen betraktades kontrollerad leverans som ett förundersökningsmedel som användes av myndigheterna. Det betraktades således inte som ett tvångsmedel, vars användning enligt lagen om straffrättslig rättshjälp förutsätter att kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt. I samband med att den nya tvångsmedelslagen stiftades fogades kontrollerad leverans till 23 § 1 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp som ett tvångsmedel

som kan användas vid verkställandet av en begäran om rättslig hjälp från en annan stat. Den ändringen träder i kraft samtidigt som den nya tvångsmedelslagen.

Bestämmelserna om kontrollerad leverans i 41 och 42 § i den nya tvångsmedelslagens 10 kap. kan tillämpas både på nationella brottsutredningar inom Finlands gränser och på gränsöverskridande samarbete inom ramen för internationell rättslig hjälp. I den nämnda 41 § 1 mom. finns det en definition av kontrollerad leverans. Enligt momentet får förundersökningsmyndigheten vid kontrollerad leverans avstå från att ingripa i transporten eller någon annan leverans av föremål, ämnen eller egendom eller dröja med att ingripa, om det behövs för identifiering av personer som medverkar i ett brott som håller på att begås eller för utredning av ett brott som är allvarligare eller en brottslig verksamhet som är mera omfattande än det brott som håller på att begås. I den nämnda 41 § 2 mom. bestäms det om förutsättningarna för att använda förfarandet. Enligt momentet får förundersökningsmyndigheten använda kontrollerade leveranser, om det finns skäl att misstänka ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Det förutsätts dessutom att leveranserna kan övervakas och att det går att ingripa i dem vid behov. Åtgärden får inte heller orsaka betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller avsevärd risk för betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada. Enligt den nämnda 41 § 3 mom. gäller dessutom i fråga om internationell kontrollerad leverans som hör samman med ett internationellt avtal eller någon annan förpliktelse som är bindande för Finland vad som särskilt föreskrivs i lag.

I den nämnda 42 § 1 mom. anges det vilka polismyndigheter som är behöriga att besluta om kontrollerad leverans. I fråga om andra myndigheters beslutsfattande om kontrollerad leverans föreskrivs det särskilt. Sådana bestämmelser finns i gränsbevakningslagen (578/2005) och i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010).

Till den del kontrollerad leverans används i det internationella samarbetet ska man dessutom beakta vad som i förundersökningsla-

gens 15 § bestäms om samarbetet mellan åklagaren och polisen. När den nya förundersökningslagen träder i kraft den 1 januari 2014 kommer samarbetet mellan polisen och åklagaren att få större betydelse genom det nya 5 kap. 3 §. Innehållet i den nämnda nya bestämmelsen ska beaktas även när man beslutar om kontrollerad leverans. I ärenden med internationell anknytning är det viktigt att polisen samarbetar med åklagaren.

En viktig skillnad mellan bestämmelserna i den nya tvångsmedelslagen och artikeln är att det enligt 10 kap. 41 § 2 mom. i tvångsmedelslagen är en förutsättning för att använda kontrollerad leverans att det föreskrivna strängaste straffet för det misstänkta brottet är fängelse i minst fyra år. Motsvarande förutsättning enligt punkt 1 i artikeln är att det brott som utreds kan leda till utlämning. Mellan staterna i Europarådet anses som ett utlämningsbart brott ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år. Detta fastställs i artikel 2 i 1957 års europeiska konvention om utlämning för brott. I den finska lagstiftningen finns det en bestämmelse som motsvarar den artikeln i 4 § i lagen om utlämning för brott.

Såsom det konstateras ovan föreskrivs det i 41 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen om även andra förutsättningar för användning av kontrollerad leverans än den som gäller straffnivån. Enligt dessa ska leveranserna kunna övervakas och det ska gå att ingripa i dem vid behov. Åtgärden får inte heller orsaka betydande fara.

I artikeln finns det inte någon definition av kontrollerad leverans. Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet ska artikeln tillämpas på kontrollerad leverans av föremål och pengar. I förklaranderapporten hänvisas det dessutom till definitionen av kontrollerad leverans i artikel 1 g i FN:s narkotikakonvention. Enligt den definitionen avses med kontrollerad leverans metoden att tillåta att en olaglig eller misstänkt försändelse av narkotiska ämnen eller ämnen med vilka sådana ämnen ersatts, förs ut ur, igenom eller in i ett eller flera länders territorium med de behöriga myndigheternas vetskap och under deras övervakning, i avsikt att identifiera personer som är inblandade i brott. Enligt förklaranderapporten till det

andra tilläggsprotokollet kan den definitionen anses vara en allmän definition, som dock inte till fullo kan tillämpas i fråga om artikeln, eftersom den inte innefattar t.ex. människohandel och smuggling av utlänningar. Texten i förklaranderapporten kan anses vara oklar, eftersom det inte framgår tydligt av den vilket det tänkta tillämpningsområdet för artikeln är. Utgångspunkten kan anses vara att, eftersom artikelns tillämpningsområde inte definieras till dessa delar i själva artikeln, dess tillämpningsområde ska bestämmas enligt parternas nationella lagstiftning. Det är lagstiftningen i den anmodade parten som är central. Detta konstateras också i förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet när det gäller beviljandet av framställningar.

Enligt den nya tvångsmedelslagens 10 kap. 41 §, som behandlas ovan, hör till paragrafens tillämpningsområde kontrollerade leveranser av föremål, ämnen eller egendom. I motiveringen till regeringens proposition 222/2010 rd om den nya tvångsmedelslagen sägs det uttryckligen att bestämmelsen inte är tillämplig på transport av människor (s. 362). Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet är det åter i viss mån oklart om artikeln även ska tillämpas på transport av människor.

På basis av det som sägs ovan står bestämmelserna om kontrollerad leverans i den nya tvångsmedelslagen således i strid med punkt 1 i fråga om den förutsättning som gäller straffnivån och även i fråga om artikelns tillämpningsområde.

För tvångsmedelslagens del är huvudprincipen i 15 § i lagen om straffrättslig rättshjälp att om begäran om rättshjälp avser eller dess uppfyllande förutsätter att tvångsmedel används, får tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall där den gärning till vilken begäran hänförs har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter. Med beaktande av innehållet i 15 § i lagen om straffrättslig rättshjälp kan det inte anses motiverat att Finland förbinder sig att lämna rättslig hjälp enligt bestämmelserna i artikeln i större omfattning än vad bestämmelserna i tvångsmedelslagen tillåter.

Enligt artikel 33 i protokollet får ett förbehåll göras till artikeln. Det skulle vara möjligt

för Finland att göra ett förbehåll till artikeln som skulle begränsa dess tillämpningsområde till de situationer som är tillåtna enligt tvångsmedelslagen. Förbehållet skulle dock inte kunna utvidgas i framtiden, utan det skulle endast kunna återtas, antingen helt eller delvis. Om Finland i framtiden skulle ändra sin lagstiftning om kontrollerad leverans, skulle man inte kunna ändra förbehållet t.ex. i en sådan situation där lagstiftningen delvis skulle utvidga och delvis inskränka användningen av kontrollerad leverans.

Eftersom det när det gäller kontrollerad leverans handlar om helt ny lagstiftning som träder i kraft vid ingången av 2014, har det i propositionen inte ansetts ändamålsenligt att Finland gör ett förbehåll enligt innehållet i den ovan nämnda tvångsmedelslagen, eftersom förbehållet inte senare skulle kunna utvidgas ens delvis.

De finska myndigheterna har möjlighet att bedriva ett omfattande samarbete vid kontrollerad leverans med stöd av den nya tvångsmedelslagen som träder i kraft vid ingången av 2014 och lagen om straffrättslig rättshjälp. Det kan inte anses nödvändigt att Finland förbinder sig till artikeln med tanke på ett fungerande internationellt samarbete.

På grund av detta föreslås det i propositionen att Finland i detta nu ska göra ett förbehåll till artikeln som helt utesluter tillämpningen av den. Oberoende av denna reservation kan de finska myndigheterna med stöd av den nationella lagstiftningen bedriva sådant samarbete som avses i artikeln med stöd av bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp och tvångsmedelslagen.

I punkt 4 i artikeln förutsätts det att Finland vid deponeringen av godkännandeinstrumentet för tilläggsprotokollet, genom en förklaring anger de myndigheter som Finland anser vara behöriga enligt artikeln.

Eftersom Finland enligt propositionen kommer att göra ett förbehåll till artikeln, ger man ingen sådan förklaring som avses i punkten.

Artikel 19. Hemliga utredningar. Artikeln innehåller bestämmelser om samarbete mellan parterna vid hemliga utredningar. Artikeln motsvarar till sitt innehåll artikel 14 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater, om

inte en medlemsstat har gjort ett förbehåll om tillämpningen av artikeln. Också Neapel II-konventionen innehåller en bestämmelse om hemliga utredningar.

Enligt *punkt 1* i artikeln får den ansökande och den anmodade parten enas om att bistå varandra i brottsutredningar som genomförs av tjänstemän med hemlig eller falsk identitet (hemliga utredningar).

Enligt skrivningen i punkten ska artikeln tillämpas på samarbete vid brottsutredning, och också i förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet klarläggs det att artikeln inte gäller annat än rättsligt samarbete mellan förundersökningsmyndigheterna. I förklaranderapporten konstateras det dessutom att parterna ska göra en sådan framställning som avses i artikeln endast om det är omöjligt eller mycket svårt att utreda ett misstänkt brott utan en hemlig utredning.

I artikeln definieras inte närmare innehållet i en hemlig utredning. Definitionen av hemliga utredningar i artikel 14 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 ansågs täcka både täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i den finska lagstiftningen (RP 31/2003 rd, s. 55). En motsvarande tolkning kan anses vara tillämplig på bestämmelsen i denna punkt. I båda dessa åtgärder kan det anses vara fråga om verksamhet som genomförs av tjänstemän med hemlig eller falsk identitet.

När EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft kompletterades 23 § 1 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp så att man lade till täckoperationer och bevisprovokationer genom köp till förteckningen i 1 mom. över tvångsmedel som får användas i förfarandet för rättslig hjälp i brottmål. Möjligheten att använda täckoperationer och bevisprovokationer genom köp begränsades inte enbart till framställningar från andra EU-medlemsstater, utan de kan enligt den gällande lagen användas för att verkställa framställningar från vilken stat som helst.

Enligt bestämmelserna om användning av tvångsmedel i 15 och 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp är användningen av tvångsmedel alltid beroende av prövning. Trots att de paragraferna möjliggör användning av täckoperationer och bevisprovokationer genom köp vid verkställandet av en

framställning om rättslig hjälp i brottmål, har de finska myndigheterna dock alltid möjlighet att pröva om det är motiverat att använda förfarandet. För att tvångsmedel ska få användas krävs det enligt 15 § i lagen om straffrättslig rättshjälp allmänt dubbel straffbarhet och att det enligt den nationella lagstiftningen är tillåtet att använda tvångsmedel. I paragrafen sägs det att om begäran om rättshjälp avser eller dess uppfyllande förutsätter att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen används, får tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall där den gärning som begäran hänför sig till har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter. I fråga om övrig rättslig hjälp i brottmål finns det inget krav på dubbel straffbarhet. I 23 § 3 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp ingår det dessutom en bestämmelse om att i fråga om förutsättningarna för användning av tvångsmedel och det förfarande som ska iaktas vid användningen tillämpas 15 § 1 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp och tvångsmedelslagen.

I förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet anges inte vilka olika typer av situationer av rättslig hjälp i brottmål som artikeln täcker. I förklaranderapporten till EU:s rättshjälpskonvention från 2000 konstaterades det att artikeln kan tillämpas förutom i sedvanliga rättshjälpsituationer också i situationer där en stat gör en framställning hos en annan stat om att en tjänsteman som genomför täckoperationer ska få agera i den staten, eller alternativt att den anmodade staten kunde sända en tjänsteman till den ansökande staten. Motsvarande tolkning kan anses vara tillämplig på bestämmelsen i punkten.

När EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft tog man i ikraftträdandelagen också in en 3 §, med stöd av vilken en tjänsteman i en annan av EU:s medlemsstater för utredning av brott kan ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium. Det ansågs då inte vara motiverat att utsträcka bestämmelsen till att omfatta tjänstemän i andra länder, och därför ska framställningar om rättslig hjälp som gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp när det gäller

andra stater än EU-medlemsstater enligt den gällande lagen verkställas så, att täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium alltid genomförs av en finsk polisman.

Även isländska och norska tjänstemän har fått motsvarande rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium, genom lagen om sätande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och 2001 års protokoll till denna (1050/2007). Den lagen trädde i kraft den 1 februari 2013. Om ikraftträdandet av lagen bestämdes genom statsrådets förordning 64/2013.

Lagen om straffrättslig rättshjälp möjliggör således redan nu att rättslig hjälp i brottmål lämnas till alla stater när det gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp. I det samarbete vid täckoperationer och bevisprovokationer genom köp som sker enbart med stöd av lagen om straffrättslig rättshjälp verkställs framställningen alltid av en finsk polisman. Bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp möjliggör således inte att en tjänsteman i en främmande stat på finskt territorium sköter uppgifter som innefattar täckoperationer och bevisprovokationer genom köp.

Lagen om sätande i kraft av EU:s rättshjälpkonvention från 2000 och den tidigare nämnda lagen som gäller Island och Norge möjliggör dock att en tjänsteman i en annan medlemsstat eller Island eller Norge ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium. Detta gäller dock enbart tjänstemän i EU:s medlemsstater samt Island och Norge. Enligt den gällande lagen kan tjänstemän i andra stater inte ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium.

På samma sätt som bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp förpliktar inte heller bestämmelserna i denna punkt parterna att lämna rättslig hjälp, utan rättslig hjälp läm-

nas alltid på basis av prövning. Enligt 15 och 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp ska tvångsmedelslagen iakttas när rättslig hjälp lämnas i form av täckoperationer och bevisprovokationer genom köp.

Enligt artikel 33 i det andra tilläggsprotokollet får en stat förklara att den utnyttjar rätten till helt eller delvis inte godta artikeln. I förklaranderapporten till tilläggsprotokollet konstateras det dessutom att staterna särskilt kan begränsa tillämpningen av artikeln endast till utredningar som gäller utlämningsbara brott. Av de stater som är parter i tilläggsprotokollet har Chile, Kroatien, Danmark, Estland, Irland, Slovakien och Ukraina gjort ett förbehåll till artikeln. Chile har förklarat att Chile godtar hemliga utredningar endast till den del dess nationella lagstiftning uttryckligen möjliggör det.

När det gäller de EU-medlemsstater som har gjort ett förbehåll bör man dock beakta att bestämmelserna om hemliga utredningar i artikel 14 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000 tillämpas mellan dessa medlemsstater och Finland, om inte en medlemsstat har gjort ett förbehåll även till den artikeln.

Till den del artikeln ger myndigheterna i en annan part, som inte är en EU-medlemsstat, befogenheter på finskt territorium, bör man i fråga om godkännandet av artikeln beakta bestämmelserna om suveränitet i grundlagens 1 §. Ovan i motiveringen till artikel 17, som gäller gränsöverskridande övervakning, redogörs det närmare för bestämmelserna i grundlagen och grundlagsutskottets ställningstaganden till dessa delar. I samarbetet mellan EU:s medlemsstater har grundlagsutskottet inte sett några problem visavi suveränitetsbestämmelserna i grundlagen när det gäller motsvarande bestämmelser om hemliga utredningar i situationer där en tjänsteman i en annan EU-medlemsstat ges behörighet på finskt territorium (GrUU 9/2003 rd och GrUU 21/2003 rd). Denna behörighet har inte heller ansetts utgöra något problem med avseende på de bestämmelser i grundlagen som tryggar de grundläggande rättigheterna.

Som det redan konstaterades i motiveringen till artikel 17 ovan, har grundlagsutskottet inte gjort någon motsvarande bedömning när det gäller stater utanför EU. Grundlagens 1 § 3 mom. ger samarbetet med EU:s medlems-

stater en särställning. Därför anses det i propositionen motiverat att Finland inte fullt ut ska delta i det samarbete som avses i artikeln till den del en tjänsteman i någon annan stat än en medlemsstat i EU eller Island eller Norge genom samarbetet skulle ges behörighet på finskt territorium.

Det har dock ansetts motiverat att man när det handlar om en situation där de finska myndigheterna gör en framställning om rättslig hjälp hos en främmande stat kunde tillåta att en tjänsteman i den mottagande staten vidtar enskilda åtgärder som gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland.

Av denna orsak föreslås i lagen om straffrättslig rättshjälp en ny 23 a §, där det anges att en utländsk tjänsteman har rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp.

Eftersom det är fråga om tjänstemän i andra stater än EU:s medlemsstater eller Island eller Norge, har det dock ansetts behövt att åtgärderna endast ska kunna vidtas under de finska myndigheternas omedelbara tillsyn. När verksamheten genomförs på detta sätt, kan en utländsk tjänsteman som genomför en täckoperation eller bevisprovokation genom köp inte agera fritt, utan tjänstemannen övervakas strängare än normalt. Dessutom ska de åtgärder som kommer att vidtas alltid individualiseras i en skriftlig genomförandeplan som ska göras upp på förhand. En sådan plan ska alltid upprättas när det gäller bevisprovokation genom köp, i avvikelser från 10 kap. 36 § i den nya tvångsmedelslagen. Både när det gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp är nivån på individualiseringen av åtgärderna högre än i 10 kap. 30 och 36 § i den nya tvångsmedelslagen.

I propositionen har det ansetts möjligt att dessa befogenheter även kan vara tillämpliga på andra stater än de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet. Stiftandet av den nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp förutsätter därför också att bestämmelsen om ansvar för skador (25 b §) i lagen om straffrättslig rättshjälp ändras så att den även är tillämplig i situationer där de finska myndigheterna gör en framställning om rättslig hjälp. Dessutom bör bestämmelserna om till-

lämpningsområdet i 16 kap. 20 §, 21 kap. 18 § och 40 kap. 12 § i strafflagen ändras så, att en utländsk tjänsteman som vidtar åtgärder på finskt territorium med stöd av en begäran om rättshjälp jämföras med en utländsk tjänsteman som vidtar åtgärder med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse. På basis av det ändringsförslaget har en utländsk tjänsteman som vidtar åtgärder på finskt territorium med stöd av 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp samma privat- och straffrättsliga ansvar och straffrättsliga skydd som nationella tjänstemän.

I propositionen har det inte ansetts att den föreslagna regleringen strider mot bestämmelserna i grundlagen. Grundlagsutskottet har ansett att motsvarande samarbete är godtagbart för EU-medlemsstaternas del. Förslagets förhållande till grundlagen motiveras närmare i den motivering som gäller behandlingsordningen.

I propositionen föreslås det att Finland ska göra ett förbehåll till artikeln, enligt vilket Finland kan tillåta att en utländsk tjänsteman agerar på finskt territorium endast på basis av en framställning om rättslig hjälp som den behöriga myndigheten i Finland har gjort hos staten i fråga.

Finland ska delta i samarbetet enligt artikeln till den del den nationella lagstiftningen medger det. I propositionen föreslås det att området för samarbetet ska utvidgas på det sätt som avses i den föreslagna nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Enligt *punkt 2* i artikeln ska beslut om en framställning i varje enskilt fall fattas av de behöriga myndigheterna hos den anmodade parten med vederbörlig hänsyn till dess nationella lagstiftning och förfaranden. De båda parterna ska med vederbörlig hänsyn till sin nationella lagstiftning och sina nationella förfaranden komma överens om den hemliga utredningens varaktighet, de närmare villkoren och de berörda tjänstemännens rättsliga ställning.

I förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet konstateras det att hemliga utredningar ska användas endast för klara uppdrag som är tydligt avgränsade i tid.

Enligt *punkt 3* i artikeln ska hemliga utredningar genomföras i enlighet med den par-

tens nationella lagstiftning och nationella förfaranden på vars territorium den hemliga utredningen äger rum. De deltagande parterna ska samarbeta för att säkerställa att den hemliga utredningen förbereds och övervakas, och för att vidta säkerhetsarrangemang för de tjänstemän som är verksamma under hemlig eller falsk identitet.

Såsom det konstateras ovan, kan de behöriga finska myndigheterna enligt propositionen bevilja en framställning om rättslig hjälp som avses i artikeln under de förutsättningar som anges i 15 och 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp. Enligt bestämmelserna i både lagen om straffrättslig rättshjälp och artikeln ska en framställning som beviljats verkställas i enlighet med bestämmelserna i tvångsmedelslagen. Dessutom kan enligt propositionen den föreslagna nya 23 a § tillämpas på en begäran om rättshjälp som framställts av Finland.

De gällande bestämmelserna om användning av täckoperationer och bevisprovokation genom köp vid utredning av brott finns i tvångsmedelslagens 6 kap. 7 §, där det finns en hänvisning enligt vilken det föreskrivs om täckoperationer och bevisprovokation genom köp i polislagen också till den del de kan anlitas vid utredning av brott, samt i 28 § 1 mom. 4 och 5 punkten, 31 a, 31 b och 32 a § i polislagen.

I den nya tvångsmedelslagen finns bestämmelser om täckoperationer och bevisprovokation genom köp när det gäller utredning av brott i 10 kap., som gäller hemliga tvångsmedel. Bestämmelserna om täckoperationer och bevisprovokation genom köp i den nya tvångsmedelslagen har behandlats närmare i den allmänna motiveringen till ändringen av 3 § i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpkonvention från 2000 i denna proposition. Med hänvisning till den motiveringen kommer revideringen av bestämmelserna om täckoperationer och bevisprovokation genom köp i tvångsmedelslagen inte att påverka möjligheten att använda dessa utredningsmetoder när man uppfyller en begäran om rättslig hjälp i enlighet med 15 och 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Enligt *punkt 4* i artikeln ska parterna vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratificerings- godtagande-, godkän-

nande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange de myndigheter som är behöriga enligt punkt 2 i artikeln. De får därefter, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

Enligt 10 kap. 31 § i den nya tvångsmedelslagen ska beslut om en täckoperation fattas av chefen för centralkriminalpolisen eller chefen för skyddspolisen. Enligt det nämnda 10 kap. 32 § ska den polisman som fattat beslut om en täckoperation låta domstolen avgöra om det finns sådana förutsättningar för en täckoperation som avses i 27 § 2 mom. Enligt det nämnda 10 kap. 43 § behandlas ärenden som gäller täckoperationer vid Helsingfors tingsrätt.

Enligt 10 kap. 35 § i den nya tvångsmedelslagen ska även beslut om bevisprovokation genom köp fattas av chefen för centralkriminalpolisen eller chefen för skyddspolisen.

Såsom det konstateras ovan i den motiveringen som gäller kontrollerad leverans, ska man även vid det beslutsfattande som gäller täckoperationer i ärenden med internationell anknytning beakta förundersökningslagens bestämmelser om samarbete mellan polis och åklagare.

Enligt propositionen kommer Finland genom en förklaring som avses i punkten att ange att Finland i enlighet med 10 kap. 31 och 35 § i den nya tvångsmedelslagen betraktar chefen för centralkriminalpolisen och chefen för skyddspolisen som de behöriga myndigheter enligt artikelns 2 punkt som kan besluta om att bevilja en sådan framställning som avses i artikeln.

Artikel 20. Gemensamma utredningsgrupper. Artikeln innehåller bestämmelser om inrättande av gemensamma utredningsgrupper mellan parterna och om dessa gruppers verksamhet. Bestämmelserna i artikeln motsvarar nästan helt och hållet artikel 13 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

De centrala bestämmelserna om utredningsgrupperna finns i punkterna 1, 3, 5 och 6 i artikeln.

Punkt 1 i artikeln innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att inrätta en utredningsgrupp. Enligt punkten får, för ett sär-

skilt syfte och för en begränsad period, de behöriga myndigheterna hos två eller flera parter inrätta en gemensam utredningsgrupp för brottsutredningar hos en eller flera av de parter som inrättat gruppen.

I *punkt 3* anges förutsättningarna för att den gemensamma utredningsgruppen ska vara verksam på territoriet hos de parter som inrättat gruppen. Ett centralt villkor är att gruppen ska vara bunden av den partens lagstiftning hos vilken den är verksam.

Enligt principen i *punkt 5* i artikeln ska medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen som avdelats från andra parter som huvudregel ha rätt att närvara när utredningsåtgärder vidtas hos den part hos vilken verksamheten äger rum.

Enligt *punkt 6* får avdelade medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen, i enlighet med den partens lagstiftning hos vilken gruppen är verksam, av gruppens ledare anförtros vissa utredningsåtgärder om detta har godkänts av de behöriga myndigheterna hos den part hos vilken verksamheten äger rum och den avdelande parten.

Artikeln innehåller också bestämmelser om bl.a. hur en framställning om rättslig hjälp ska göras, utlämning och användning av uppgifter samt möjlighet för andra personer än företrädare för de behöriga myndigheterna hos de parter som har inrättat den gemensamma utredningsgruppen att delta i gruppens verksamhet.

Inom det rättsliga samarbetet i brottmål mellan EU:s medlemsstater godkändes 2002 också ett rambeslut om gemensamma utredningsgrupper (EGT L 162, 20.6.2002). Innehållet i det rambeslutet motsvarar artikel 13 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

För att genomföra det rambeslutet i Finland stiftades en lag om gemensamma utredningsgrupper. Bestämmelserna i lagen om gemensamma utredningsgrupper begränsades inte till att gälla enbart EU:s medlemsstater, utan lagen kan tillämpas på alla stater. Detta berodde på att det finns ett behov av att använda gemensamma utredningsgrupper också när det gäller andra stater. Dessutom beaktades det att även det andra tilläggsprotokollet innehåller motsvarande bestämmelser om inrättande av utredningsgrupper som det ovan

nämnda rambeslutet och EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

Lagen om gemensamma utredningsgrupper motsvarar således innehållet i artikeln, och artikeln förutsätter inte ändringar i lagstiftningen.

I propositionen föreslås det dock att lagen om gemensamma utredningsgrupper ändras till den del den gäller åklagarens ställning i en utredningsgrupp.

Enligt 1 § i den gällande lagen om gemensamma utredningsgrupper fattas beslut om att inrätta en utredningsgrupp i Finland av en behörig förundersökningsmyndighet. Enligt den paragrafen har den behöriga åklagaren inte någon särskild ställning vid inrättandet av en utredningsgrupp. På samma sätt som det konstateras ovan i den motivering som gäller kontrollerad leverans och hemliga utredningar, ska man även vid det beslutsfattande som gäller gemensamma utredningsgrupper dock beakta förundersökningslagens bestämmelser om samarbete mellan polis och åklagare.

Inrättandet av en utredningsgrupp är förknippat med många sådana frågor som det skulle vara synnerligen ändamålsenligt att få den behöriga åklagarens ståndpunkt till redan innan gruppen inrättas. Det kan särskilt uppstå tolkningsfrågor om tillämpningsområdet för finsk straffrätt enligt strafflagens 1 kap. som det är motiverat att få åklagarens synpunkter på. I 3 kap. 8 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen ingår det dessutom en bestämmelse om att det är åklagaren som ska besluta om förundersökning ska inledas, om det krävs riksåklagarens åtalsförordnande enligt 1 kap. 12 § i strafflagen för att i Finland utreda ett brott som har begåtts utomlands.

Trots att bestämmelserna om samarbete mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren i den nya förundersökningslagens 5 kap. betonar vikten av samarbete och främjar bedrivandet av samarbete, har det ansetts motiverat att för utredningsgruppernas del i lagen ta in en uttrycklig bestämmelse om att åklagaren ska underrättas om att det är meningen att inrätta en utredningsgrupp, innan en överenskommelse om saken ingås. Åklagaren har då vid behov inom ramen för sina befogenheter möjlighet att ta ställning till innehållet i den överenskommelse som ska in-

gås. Enligt propositionen kan den behöriga åklagaren anmäla sig som medlem i utredningsgruppen. Den behöriga förundersökningsmyndigheten ska även informera Finlands nationella medlem i Eurojust om att en utredningsgrupp ska inrättas, om utredningsgruppens verksamhet hänför sig till Eurojusts befogenheter eller uppgifter.

Dessutom har det ansetts motiverat att i lagen ta in en uttrycklig bestämmelse om att en behörig åklagare i Finland som har anmält sig som medlem i en utredningsgrupp ska höra till utredningsgruppen. Detta förutsätter en ändring i 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper.

Också enligt den gällande lagen är det möjligt för åklagaren att delta i en utredningsgrupp, men i lagen föreskrivs det inte om någon skyldighet att underrätta åklagaren eller den nationella medlemmen i Eurojust om att det är meningen att inrätta en utredningsgrupp. Enligt den gällande lagen ska Finlands nationella medlem i Eurojust kallas till en utredningsgrupp, om utredningsgruppen gäller Finland och den får finansiering från Europeiska unionen. Propositionen gör det möjligt att vid behov delta i verksamheten redan tidigare. När den behöriga åklagaren deltar i utredningsgruppen har han eller hon möjlighet att tätt följa förundersökningen och vid behov inom ramen för sina befogenheter ge anvisningar eller förelägganden som gäller förundersökningen.

Enligt artikel 33 i det andra tilläggsprotokollet får en stat förklara att den utnyttjar rätten att helt eller delvis inte godta artikeln. Av de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet har Chile och Slovakien gjort ett förbehåll till artikeln.

När det gäller de EU-medlemsstater som har gjort ett förbehåll bör man dock beakta att bestämmelserna om gemensamma utredningsgrupper i artikel 13 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 tillämpas mellan dessa medlemsstater och Finland.

I propositionen anses det inte motiverat att göra ett förbehåll, eftersom den finska lagstiftningen redan möjliggör det samarbete som avses i artikeln, på det sätt som anges ovan.

Artikel 21. Tjänstemäns straffrättsliga ansvar. Enligt artikeln ska under sådan verk-

samhet som avses i artiklarna 17—20, om inte annat överenskommit mellan de berörda parterna, tjänstemän från en annan part än den part hos vilken verksamheten äger rum likställas med tjänstemän från den part hos vilken verksamheten äger rum när det gäller brott som de utsätts för eller begår. I de nämnda artiklarna 17—20 bestäms det om samarbete vid gränsöverskridande övervakning, kontrollerad leverans, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper.

Såsom det konstateras ovan kommer Finland inte att delta i det samarbete vid gränsöverskridande övervakning som avses i artikel 17. Dessutom kommer Finland enligt propositionen att göra ett förbehåll till artikel 18, som gäller kontrollerad leverans. I fråga om artikel 19, som gäller hemliga utredningar, kommer Finland att tillåta att en utländsk tjänsteman agerar på finskt territorium, i enlighet med den i propositionen föreslagna nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp. För Finlands del gäller förpliktelseerna enligt artikeln därför artiklarna 19 och 20, som innehåller bestämmelser om hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper.

Artikeln motsvarar artikel 15 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

Enligt 40 kap. 11 § i strafflagen avses med utländsk tjänsteman den som har utnämnts eller valts till en administrativ eller rättslig tjänst eller uppgift hos en främmande stat eller inom en offentlig internationell organisation eller domstol eller inom ett offentligt internationellt organ, eller som annars sköter en offentlig uppgift för en främmande stats eller en offentlig internationell organisations eller domstols eller ett offentligt internationellt organs räkning.

Med stöd av de bestämmelser om tillämpningsområdet som finns i 16 kap. 20 § 3 mom. och 40 kap. 12 § 3 mom. i strafflagen tillämpas bestämmelserna om givande av muta (13 §) och grovt givande av muta (14 §) i strafflagens 16 kap. samt bestämmelserna om tagande av muta (1 §), grovt tagande av muta (2 §), mutförseelse (3 §) och förverkandepåföljd (14 §) i strafflagens 40 kap. på utländska tjänstemän.

På utländska tjänstemän som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse

utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning tillämpas, med stöd av bestämmelserna om tillämpningsområde i 16 kap. 20 § 1 och 2 mom. i strafflagen, bestämmelserna om våldsamt motstånd mot tjänsteman i 1 §, motstånd mot tjänsteman i 2 §, hindrande av tjänsteman i 3 § och usurpation av tjänstemannabefogenhet i 9 § i strafflagens 16 kap. Med stöd av bestämmelsen om tillämpningsområdet i 21 kap. 18 § i strafflagen jämställs dessa tjänstemän med nationella tjänstemän i rekvisitet för mord i 2 § 1 mom. 4 punkten i strafflagens 21 kap. Enligt bestämmelsen om tillämpningsområdet i 40 kap. 12 § 3 mom. i strafflagen tillämpas på dessa tjänstemän också bestämmelserna om brott mot tjänstehemlighet och brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet i 5 §, missbruk av tjänsteställning i 7 §, grovt missbruk av tjänsteställning i 8 §, brott mot tjänsteplikt i 9 § samt brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet i 10 § i strafflagens 40 kap.

Tjänstemän från en annan part som sköter uppgifter med stöd av artiklarna 19 och 20 i det andra tilläggsprotokollet är utländska tjänstemän enligt definitionen i 40 kap. 11 § i strafflagen, vilket betyder att strafflagens bestämmelser om utländska tjänstemän kan tillämpas på dem. Tjänstemän från en annan part som sköter uppgifter med stöd av artiklarna 19 och 20 i det andra tilläggsprotokollet är också sådana utländska tjänstemän enligt definitionen i strafflagen som utför förundersökning på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal, vilket betyder att även de bestämmelser som gäller sådana tjänstemän kan tillämpas på dem. Enligt de ifrågasvarande bestämmelserna i strafflagen jämställs tjänstemän som utför uppgifter i Finland med stöd av artiklarna 19 och 20 i hög grad med finska tjänstemän. Den gällande lagstiftningen kan anses uppfylla förpliktelserna i artikeln.

Artikel 22. Tjänstemäns civilrättsliga ansvar. Artikeln innehåller bestämmelser om hur skadeståndsansvaret bestäms i situationer där en tjänsteman är verksam hos en annan part i enlighet med bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet. Sådana situationer kan uppstå vid tillämpningen av artiklarna

17–20 i det andra tilläggsprotokollet. I de artiklarna bestäms det om samarbete vid gränsöverskridande övervakning, kontrollerad leverans, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper. På samma sätt som det konstateras ovan i fråga om artikel 21 gäller förpliktelserna enligt artikeln för Finlands del artiklarna 19 och 20, som innehåller bestämmelser om hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper.

Artikeln är till sitt innehåll nästan identisk med artikel 16 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000. Den enda skillnaden mellan artiklarna är att det i artikeln i det andra tilläggsprotokollet finns ytterligare en punkt 5, enligt vilken parterna genom en överenskommelse kan avvika från bestämmelserna i artikeln.

Även artikel 43 i Schengenkonventionen har samma innehåll som artikeln. Den nämnda artikel 43 kan emellertid endast tillämpas på gränsöverskridande övervakning och förföljande.

I *punkt 1* i artikeln sägs det att när tjänstemän från en part är verksamma hos en annan part i enlighet med artiklarna 17–20 i det andra tilläggsprotokollet, ska den första parten vara ansvarig för skador som dessa kan ha vållat i samband med uppdraget, i enlighet med lagstiftningen hos den part på vars territorium tjänstemännen är verksamma.

Enligt *punkt 2* ska den part på vars territorium de skador som avses i punkt 1 orsakas ersätta skadorna enligt de villkor som gäller för skada som orsakats av dess egna tjänstemän.

Bestämmelserna i punkterna 1 och 2 jämställer tjänstemän som är verksamma hos en annan part med den partens tjänstemän i förhållande till den som lidit skada. Den part hos vilken verksamheten äger rum är primärt skadeståndsansvarig enligt sin lagstiftning också för skador som orsakats av en annan parts tjänstemän.

I punkterna 3 och 4 i artikeln anges det för sin del hur skadeståndsansvaret bestäms mellan parterna.

Enligt *punkt 3* ska den part vars tjänstemän har orsakat en person skada på någon annan parts territorium fullt ut ersätta den senare parten för det belopp som denna betalat ut till de skadelidande eller deras rättsinnehavare. Enligt bestämmelsen ska den part hos vilken

verksamheten äger rum, som enligt punkterna 1 och 2 är primärt skadeståndsansvarig i förhållande till den person som lidit skada, få ersättning av den part vars tjänstemän har orsakat skadan.

I punkt 4 i artikeln sägs det att, utan att det påverkar rättigheterna gentemot tredje man och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3, ska varje part i de fall som nämns i punkt 1 avstå från att kräva ersättning för skador den vållats av en annan part. I bestämmelsen förbinder sig således parterna att inte kräva skadestånd av varandra i de situationer som avses i artikeln. Detta påverkar dock inte parternas rätt att kräva ersättningar av tredje man, t.ex. av de tjänstemän som orsakat skadan.

Enligt *punkt 5* gäller artikeln under förutsättning att parterna inte överenskommit annat.

I förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet klarläggs det att artikeln inte får tolkas så att parterna med stöd av den i någon situation får ingå överenskommelser som kränker den skadelidandes rätt att ansöka om skadestånd hos myndigheter eller privata aktörer.

I samband med att EU:s rättshjälpskonvention från 2000 sattes i kraft tog man i lagen om straffrättslig rättshjälp in en ny 25 b §, som innehåller bestämmelser om ansvar för skador som orsakats av utländska tjänstemän. I paragrafen sägs det att om en utländsk tjänsteman som utför övervakning, förföljande eller förundersökning med stöd av en internationell överenskommelse eller någon annan internationell förpliktelse eller som utför nämnda eller andra uppgifter med stöd av en begäran om rättshjälp som en finsk myndighet har godkänt orsakar skada inom finskt territorium i sitt tjänsteuppdrag, jämställs tjänstemannen med en finsk tjänsteman när ersättningsskyldigheten fastställs.

Bestämmelsens tillämpningsområde har inte begränsats till att enbart gälla tjänstemän i EU:s medlemsstater, utan den kan även tillämpas på andra tjänstemän. Det ansågs motiverat att bestämmelsen ska vara tillämplig på alla utländska tjänstemän som är verksamma på finskt territorium på de grunder som anges i paragrafen. Paragrafen uppfyller förpliktelserna i artikeln, enligt vilka Finland

ska ersätta en skada som en utländsk tjänsteman har orsakat på samma sätt som om skadan hade orsakats av en finländsk tjänsteman. Till övriga delar ska bestämmelserna i artikeln tillämpas direkt.

Tillämpningen av 25 b § i lagen om straffrättslig rättshjälp motiveras mer ingående i regeringens proposition om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, 31/2003 rd (s. 62—64 samt 100 och 101).

Artikel 23. Vittneskydd. I artikeln sägs det att när en part ansöker om rättslig hjälp enligt 1959 års rättshjälpskonvention eller dess tilläggsprotokoll avseende ett vittne som riskerar att hotas eller är i behov av skydd, ska de behöriga myndigheterna hos den ansökande och den anmodade parten försöka komma överens om åtgärder för att skydda vittnet i enlighet med sina nationella lagar.

Eftersom EU:s rättshjälpskonvention från 2000 inte innehåller någon motsvarande bestämmelse, ska artikeln även tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

Artikeln medför inte någon skyldighet att ändra lagstiftningen om vittneskydd, utan den ålägger endast parterna att försöka komma överens om åtgärder i enlighet med sina nationella lagar. Artikeln ska tillämpas i en situation där framställningen om rättslig hjälp gäller ett vittne som enligt den ansökande partens myndigheters bedömning behöver skydd.

I den finska lagstiftningen finns det ett flertal bestämmelser som åtminstone delvis syftar till att skydda vittnen. Av dessa bestämmelser kunde man vid internationell rättslig hjälp tillämpa bl.a. 17 kap. 34 och 34 a § i rättegångsbalken, där det föreskrivs att man för att skydda ett vittne kan höra vittnet utan att en part eller någon annan person är närvarande eller med hjälp av videoförbindelse eller på något annat motsvarande sätt, samt 20 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, där det föreskrivs att ett vittne kan höras utan att allmänheten är närvarande. Man kunde även tillämpa bestämmelserna i 11 § 2 mom. 7 punkten och 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, som gör det möjligt att inte lämna ut ett vittnes kontaktinformation bl.a. vid förundersökning, samt 9 § 1 mom. 5 punkten och 24 § 1 punkten i lagen

om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, som gör det möjligt att sekretessbelägga sådana rättegångshandlingar och delar av en dom som innehåller ett vittnes kontaktinformation. Det är också möjligt att tillämpa 36 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009), där det sägs att om en person har grundad och uppenbar anledning att misstänka att hans eller hennes eller familjens hälsa eller säkerhet är hotad, kan en spärrmarkering på ansökan göras i befolkningsdatasystemet, varefter uppgifter endast får lämnas ut på vissa villkor till myndigheter. Enligt den lagens 12 § får en personbeteckning ändras, om ändringen är absolut nödvändig för att skydda personen i sådana situationer där hans eller hennes hälsa eller säkerhet är uppenbart och varaktigt hotad. Det är också möjligt att ändra uppgifterna om en persons namn och hemvist.

I justitieministeriets betänkande 69/2012 (Bevisning i allmänna domstolar) utreds närmare de bestämmelser som hänför sig till skyddet av vittnen. Det betänkandet innehåller också ett förslag om att ta i bruk anonym bevisning. Vid anonym bevisning hörs ett vittne utan att hans eller hennes identitet eller kontaktuppgifter avslöjas.

Vid inrikesministeriet pågår dessutom ett lagstiftningsprojekt som gäller särskild personsäkerhet (SM017:00/2012). Projektet syftar till att förbereda lagstiftningsändringar för att ta i bruk ett vittnesskyddsprogram.

Artikel 24. Interimistiska åtgärder. Enligt *punkt 1* i artikeln kan, på begäran av den ansökande parten, den anmodade parten i enlighet med sina nationella lagar vidta tillfälliga åtgärder för att bevara bevis, vidmakthålla en rådande situation eller skydda hotade rättsliga intressen.

Enligt *punkt 2* får den anmodade parten tillmötesgå en begäran delvis eller på vissa villkor, särskilt att åtgärden endast gäller en begränsad tid.

Eftersom EU:s rättshjälpskonvention från 2000 inte innehåller någon motsvarande bestämmelse, ska artikeln även tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Artikeln förutsätter inte att den nationella lagstiftningen ändras, utan den anmodade parten kan enligt artikeln

vidta tillfälliga åtgärder på begäran av en annan part.

I Finland regleras de åtgärder som kan vidtas med anledning av en begäran om rättslig hjälp från en annan stat i lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention. Som sådana tillfälliga åtgärder som avses i artikeln kan anses t.ex. förelägganden att säkra data och beslag enligt 23 § i lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention och dessutom skingringsförbud och kvarstad. Till skillnad från vad som gäller de övriga tvångsmedel som nämns ovan, är det inte en förutsättning för att använda föreläggande att säkra data att det enligt finsk lag skulle vara tillåtet att använda tvångsmedlet i ett sådant fall där den gärning som begäran hänför sig till har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter (15 § 2 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention). I den nya tvångsmedelslagen finns det inte längre några bestämmelser om skingringsförbud, utan till dessa delar används endast kvarstad.

Artikel 25. Sekretess. Enligt artikeln får den ansökande parten begära att den anmodade parten sekretessbelägger framställningen och dess innehåll, utom i den mån som krävs för att verkställa den. Om den anmodade parten inte kan tillgodose ett krav på sekretess ska den skyndsamt underrätta den ansökande parten.

EU:s rättshjälpskonvention från 2000 innehåller inte någon motsvarande bestämmelse, och artikeln ska således även tillämpas mellan EU:s medlemsstater.

I 27 § i lagen om straffrättslig rättshjälpskonvention finns det bestämmelser om hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter som ska iaktas vid rättslig hjälp i brottmål. I paragrafens 1 mom. sägs det att när en finsk myndighet begär rättshjälpskonvention från en utländsk myndighet gäller i fråga om hemlighållande av handlingar och andra upptagningar samt tystnadsplikt och i fråga om parternas och myndigheternas rätt att få del av uppgifterna vad som bestäms i finsk lag. Enligt 2 mom. ska utöver vad som bestäms i 1 mom. i fråga om hemlighållande, tystnadsplikt, begränsningar i användningen av uppgifterna eller återsändande eller förstörande av överlåtet material iaktas bestämmelserna i gällande avtal mellan Finland och

den främmande staten eller villkoren för den främmande statens rättshjälp.

Innehållet i 27 § 2 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp motsvarar bestämmelsen i artikeln. Enligt momentet ska bestämmelserna i gällande avtal iakttas i fråga om hemlighållande, och dessutom är utgångspunkten att en främmande stat, när ett avtal tillåter det, kan uppställa villkor för användningen av uppgifterna som de finska myndigheterna är skyldiga att iaktta. Artikeln förutsätter således inte ändringar i lagstiftningen.

Artikel 26. Skydd av personuppgifter. Artikeln innehåller bestämmelser om skydd av personuppgifter som lämnats med stöd av 1959 års rättshjälpkonvention eller dess protokoll.

Enligt *punkt 1* i artikeln kan personuppgifter som överförs från en part till en annan till följd av en framställning som verkställs enligt 1959 års rättshjälpkonvention eller dess tilläggsprotokoll användas av den mottagande parten för förfaranden på vilka 1959 års rättshjälpkonvention eller något av dess protokoll är tillämpliga (led a), för andra rättsliga och administrativa förfaranden som har direkt samband med de förfaranden som avses under led a (led b), för att avvärja ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet (led c).

Enligt *punkt 2* får sådana uppgifter emellertid användas för något annat ändamål, om samtycke ges av den part från vilken uppgifterna har överförts eller den registrerade personen.

Enligt *punkt 3* får en part vägra att överföra personuppgifter som inhämtats till följd av en verkställd framställning enligt 1959 års rättshjälpkonvention eller dess tilläggsprotokoll, om sådana uppgifter skyddas enligt dess nationella lagstiftning och den part till vilken uppgifterna ska överföras inte är bunden av konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 36/1992), som slöts i Strasbourg den 28 januari 1981, om inte den senare parten förbinder sig att ge uppgifterna sådant skydd som uppställs av den förra parten.

Enligt *punkt 4* får en part som överför personuppgifter som inhämtats till följd av en verkställd framställning enligt 1959 års rättshjälpkonvention eller dess tilläggsprotokoll

begära att den part som mottagit uppgifterna ger upplysningar om hur de har använts.

Enligt *punkt 5* får en part, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekretärare, begära att inom ramen för förfaranden för vilka den kunde ha vägrat eller begränsat överföring eller användning av personuppgifter enligt 1959 års rättshjälpkonvention eller dess tilläggsprotokoll, personuppgifter som överförs till en annan part inte används av den senare för sådana syften som avses i punkt 1 utan föregående samtycke.

Artikeln motsvarar till sina centrala delar bestämmelserna om skydd av personuppgifter i artikel 23 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000, som tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Den största skillnaden mellan artiklarna är att det i EU:s rättshjälpkonvention från 2000 inte finns några bestämmelser som motsvarar punkt 3 i artikeln. Bestämmelserna i punkt 3 är inte tillämpliga på EU:s medlemsstater, utan de ska tillämpas på sådana parter som inte är parter i konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som slöts i Strasbourg den 28 januari 1981.

I 27 § i lagen om straffrättslig rättshjälp finns det en särskild bestämmelse om hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter. I paragrafens 1 mom. sägs det att när en finsk myndighet begär rättshjälp av en utländsk myndighet gäller i fråga om hemlighållande av handlingar och andra upptagningar samt tystnadsplikt och i fråga om parternas och myndigheternas rätt att få del av uppgifterna vad som bestäms i finsk lag.

Huvudprincipen i paragrafen är således att den finska lagstiftningen ska tillämpas på uppgifter som Finland har fått genom ett förfarande för rättslig hjälp i brottmål. På uppgifterna tillämpas således lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar och lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003) och, som komplement, personuppgiftslagen. Finland har också satt i kraft 1981 års konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter och tilläggsprotokollet till konventionen (FördrS 78/2012).

Inom EU har man dessutom godkänt rådets rambeslut 2008/977/RIF om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete (EUT L 350, 30.12.2008, nedan rambeslutet om skydd av personuppgifter). Rambeslutet om skydd av personuppgifter skulle ha genomförts i medlemsstaterna den 27 november 2010. Genomförandet har emellertid fördröjts i alla medlemsstaterna, även Finland. I Finland pågår åtgärder för genomförande av rambeslutet vid inrikesministeriet, justitieministeriet och finansministeriet. Den nationella lagstiftningen motsvarar merparten av bestämmelserna i rambeslutet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska utöver vad som bestäms i 1 mom. i fråga om hemlighållande, tystnadsplikt, begränsningar i användningen av uppgifterna eller återsändande eller förstörande av överlåtet material iakttas bestämmelserna i gällande avtal mellan Finland och den främmande staten eller villkoren för den främmande statens rättshjälp.

I enlighet med det ifrågavarande 2 mom. ska skyddet av personuppgifter mellan parterna bestämmas enligt artikel 26 i det andra tilläggsprotokollet vid tillämpningen av 1959 års rättshjälpkonvention och dess protokoll. Artikel 26 förutsätter inte ändringar i lagstiftningen, utan bestämmelserna i artikeln ska tillämpas direkt.

Artikel 27. Administrativa myndigheter. Enligt artikeln kan parterna när som helst, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, fastställa vilka de anser vara administrativa myndigheter i enlighet med artikel 1 stycke 3 i 1959 års rättshjälpkonvention.

I EU:s rättshjälpkonvention från 2000 finns det en motsvarande bestämmelse om att ange de administrativa myndigheterna i artikel 24.1 a. På motsvarande sätt som vad som sägs i regeringens proposition 31/2003 rd om sättande i kraft av EU:s rättshjälpkonvention från 2000 (s. 86), behöver Finland inte avge någon förklaring om behörig administrativ myndighet, eftersom Finland inte har någon administrativ myndighet som skulle få rätt att göra framställningar om rättslig hjälp med stöd av artikel 1 stycke 3.

Artikel 28. Relationer till andra fördrag. Enligt artikeln påverkar bestämmelserna i det

andra tilläggsprotokollet inte mer långtgående bilaterala eller multilaterala överenskommelser som kan ha ingåtts mellan parterna med stöd av artikel 26 stycke 3 i 1959 års rättshjälpkonvention. Enligt nämnda artikel 26 stycke 3 kan parterna sinsemellan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser om ömsesidig rättshjälp i brottmål endast för att komplettera bestämmelserna i 1959 års rättshjälpkonvention eller för att underlätta tillämpningen av dess principer.

Bestämmelsen i artikeln är en sedvanlig bestämmelse om att det andra tilläggsprotokollet inte påverkar mer långtgående överenskommelser som parterna kan ha ingått. För Finlands del gäller internationella förpliktelser och lagstiftning som hänför sig till sådana förpliktelser särskilt i förhållande till EU:s medlemsstater. I den allmänna motiveringen till propositionen redogörs det för denna reglering. Dessutom finns det sådan gällande reglering i förhållande till t.ex. de övriga nordiska länderna.

Artikel 29. Uppgörelse i godo. Enligt artikeln ska Europarådets kommitté för brottslighetsfrågor hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av 1959 års rättshjälpkonvention och dess tilläggsprotokoll och ska göra vad som behövs för att underlätta en vänskaplig lösning av varje svårighet som kan uppstå vid tillämpningen.

Enligt artikeln har kommittén rätt att få information, och den åläggs en uppgift som gäller vänskaplig lösning av svårigheter. Enligt förklaranderapporten till det andra tilläggsprotokollet överensstämmer detta även med förfarandet enligt en del andra straffrättsliga överenskommelser och, när det gäller uppgörelse i godo, med Europarådets ministerkommittés rekommendation (99) 20.

Kapitel III

Artikel 30. Undertecknande och ikraftträdande. Enligt punkt 1 i artikeln ska det andra tilläggsprotokollet vara öppet för undertecknande av de medlemsstater i Europarådet som är parter i eller har undertecknat 1959 års rättshjälpkonvention. Tilläggsprotokollet ska ratificeras, godkännas eller godtas. En signatärstat får inte ratificera, godta eller godkänna tilläggsprotokollet om den

inte tidigare eller samtidigt ratificerat, godtagit eller godkänt 1959 års rättshjälpskonvention. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Enligt *punkt 2* träder tilläggsprotokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter deponeringen av det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet.

Det andra tilläggsprotokollet trädde i kraft internationellt den 1 februari 2004.

I *punkt 3* i artikeln sägs det att i förhållande till en signatärstat som därefter deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument träder det andra tilläggsprotokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen för deponeringen.

För Finlands del föreslås det andra tilläggsprotokollet träda i kraft tre månader efter deponeringen av godkännandeinstrumentet, i enlighet med *punkt 3*.

Artikel 31. Anslutning. Enligt *punkt 1* i artikeln får en icke medlemsstat som har anslutit sig till 1959 års rättshjälpskonvention ansluta sig till det andra tilläggsprotokollet sedan detta har trätt i kraft.

Enligt *punkt 2* ska en sådan anslutning ske genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Europarådets generalsekreterare.

I *punkt 3* i artikeln sägs det att i förhållande till en anslutande stat träder det andra tilläggsprotokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen för deponeringen av anslutningsdokumentet.

Artikel 32. Territoriell tillämpning. Enligt *punkt 1* i artikeln får en stat vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange det territorium eller de territorier beträffande vilka det andra tilläggsprotokollet ska tillämpas.

Enligt *punkt 2* får en stat vid ett senare datum, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av det andra tilläggsprotokollet till annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader

löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit förklaringen.

Enligt *punkt 3* i artikeln får en förklaring som gjorts enligt de två föregående punkterna beträffande varje i förklaringen angivet territorium återtas genom ett meddelande ställt till generalsekreteraren. Ett sådant återtagande träder i kraft första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit meddelandet.

Artikel 33. Förbehåll. Artikeln innehåller bestämmelser om förbehåll. I artikeln anges bl.a. vilka förbehåll som kan göras till det andra tilläggsprotokollet. Möjligheten att göra förbehåll gäller således inte tilläggsprotokollet i dess helhet, utan förbehåll får göras endast i den utsträckning som artikeln tillåter.

I *punkt 1* i artikeln sägs det att om en part har gjort ett förbehåll mot någon bestämmelse i 1959 års rättshjälpskonvention eller dess tilläggsprotokoll, gäller förbehållet också i fråga om det andra tilläggsprotokollet, om parten inte lämnar en förklaring med annat innehåll vid undertecknandet eller när ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument deponeras. Detsamma gäller förklaringar enligt 1959 års rättshjälpskonvention eller dess tilläggsprotokoll.

Enligt *punkt 2* får en stat vid undertecknandet eller vid deponeringen av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument förklara att den utnyttjar rätten att helt eller delvis inte godta någon eller flera av artiklarna 16, 17, 18, 19 och 20. Inga andra förbehåll får göras.

Enligt *punkt 3* får en stat helt eller delvis återta ett förbehåll som lämnats i enlighet med föregående punkter, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, som gäller från dagen för mottagandet.

Enligt *punkt 4* får en part som har lämnat ett förbehåll mot någon av artiklarna i detta protokoll som nämns i *punkt 2* ovan, inte kräva att en annan part ska tillämpa den artikeln. Däremot får den, om förbehållet gäller delvis eller på vissa villkor, kräva att bestämmelsen ska tillämpas i samma utsträckning som parten själv har godkänt densamma.

I propositionen föreslås det att Finland ska göra ett förbehåll till artiklarna 16—19.

I propositionen har det ansetts motiverat att Finlands förbehåll ska gälla alla parterna i det andra tilläggsprotokollet. Särskilt för EU-medlemsstaternas del betyder detta att Finland kan bedriva sådant samarbete vid rättslig hjälp i brottmål med medlemsstaterna som inte är möjligt med stöd av det andra tilläggsprotokollet för att Finland eller en annan medlemsstat har gjort ett förbehåll till det tilläggsprotokollet. Ett sådant mer omfattande samarbete grundar sig på en internationell förpliktelse eller eventuell speciallagstiftning som ska tillämpas på det. När det gäller EU-medlemsstaterna kan det anses att Finland uttryckligen bör tillämpa EU:s reglering i förhållande till de andra medlemsstaterna. Också för andra staters del kan Finland tillämpa andra internationella överenskommelser eller särskild reglering, om ett förbehåll som Finland eller någon annan stat har gjort hindrar tillämpningen av det andra tilläggsprotokollet.

Artikel 34. Uppsägning. Enligt *punkt 1* i artikeln får en part för sitt vidkommande säga upp det andra tilläggsprotokollet genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare.

Enligt *punkt 2* träder en sådan uppsägning i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit meddelandet.

Enligt *punkt 3* innebär uppsägning av 1959 års rättshjälpskonvention automatiskt uppsägning av det andra tilläggsprotokollet.

Artikel 35. Underrättelser. Enligt artikeln ska Europarådets generalsekreterare underrätta rådets medlemsstater och varje stat som har anslutit sig till detta protokoll om undertecknanden (led a), deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller avslutningsinstrument (led b), datum för det andra tilläggsprotokollets ikraftträdande enligt artiklarna 30 och 31 (led c), annan handling, förklaring, meddelande eller information enligt det andra tilläggsprotokollet (led d).

2 Lagförslag

2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål och om tillämpning av tilläggsprotokollet

1 §. Ikraftsättande av det andra tilläggsprotokollet. Paragrafen innehåller en sedvanlig bestämmelse om att de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §. Tillfälligt överförande av överförda dömda personer. I paragrafen föreslås en bestämmelse som kompletterar artikel 14 i det andra tilläggsprotokollet. Enligt paragrafen kan på ett förfarande enligt artikel 14 tillämpas lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål.

Den nämnda artikel 14 innehåller bestämmelser om personlig inställelse av överförda dömda personer. Såsom det konstateras ovan i detaljmotiveringen till den artikeln, är syftet med artikeln att konventionens bestämmelser om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer ska kunna tillämpas på dömda personer som redan har överförts till en annan stat med stöd av konventionen om överförande av dömda personer. Syftet med artikeln är således att en dömd person som redan har överförts till en annan stat i en situation som motsvarar extraordinärt ändringssökande tillfälligt ska kunna återföras till den stat där straffet har dömts ut.

I Finland finns bestämmelserna om tillfälligt överförande i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att klarlägga att lagen om tillfälligt överförande, på det sätt som anges i artikel 14, kan tillämpas på tillfälligt överförande av dömda personer som redan har överförts.

3 §. Översändande av handlingar per post. Syftet med paragrafen är att klarlägga vilka av den gällande lagens bestämmelser i anslutning till rättegångsförfarandet som ska tillämpas vid översändande av rättegångshandlingar till en annan parts territorium i

enlighet med artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet.

Enligt *1 mom.* kan den behöriga myndigheten i Finland på det sätt som bestäms i artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet skicka rättegångshandlingar och domstolsbeslut per post till personer som vistas på en sådan parts territorium som har godkänt den artikeln. Vid förfarandet iakttas bestämmelserna om delgivning och översändande av handlingar i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål.

Bestämmelsen betyder för det första att de finska myndigheterna kan tillämpa förfarandet enligt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet enbart i förhållande till de parter som har godkänt förfarandet enligt artikeln och inte har gjort något förbehåll till den. De finska myndigheterna är inte skyldiga att tillämpa det förfarande med delgivning per post som avses i artikeln utan kan använda förfarandet utifrån prövning.

Bestämmelsen betyder dessutom att de finska myndigheterna kan tillämpa förfarandet enligt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet till den del bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål tillåter delgivning per post eller att handlingar sänds per post. I detaljmotiveringen till artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet redogörs det närmare för tillämpningen av artikeln.

I paragrafens *2 mom.* sägs det att på ett förfarande enligt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet tillämpas 17 kap. 26 a och 51 § i rättegångsbalken, 15 § 4 mom. och 28 § i lagen om straffrättslig rättshjälp samt lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning. I detaljmotiveringen till artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet redogörs det för innehållet i de bestämmelserna.

På delgivning och översändande av handlingar tillämpas till övriga delar på normalt sätt de gällande bestämmelserna om rättegångsförfarandet. Genom den föreslagna paragrafen utesluter man således inte tillämpningen av andra bestämmelser utan klargör att de bestämmelser som nämns i paragrafen är tillämpliga vid tillämpningen av artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet. Paragrafen har ansetts behövlig, eftersom alla de bestäm-

melser som nämns i paragrafen inte utifrån sin ordalydelse är tillämpliga på handlingar som delgetts eller sänts per post.

I paragrafen finns det också ett *3 mom.*, där det bestäms att om de handlingar som gäller stämning av en åtalad som befinner sig på finskt territorium har sänts till den åtalade mindre än 60 dagar före den dag då han eller hon ska infinna sig i domstolen, har delgivning inte skett enligt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet. I bestämmelsen anges följden av att handlingarna har sänts till Finland i strid med det förbehåll som Finland har gjort till artikel 16 i tilläggsprotokollet.

4 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse, enligt vilken om sättandet i kraft av de övriga bestämmelserna i tilläggsprotokollet och om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet. Lagen avses träda i kraft samtidigt som det andra tilläggsprotokollet träder i kraft för Finlands del.

2.2 Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

5 §. Framställande av begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet. Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka finska myndigheter som är behöriga att framställa en begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet och om det förfarande som ska iakttas när begäran framställs. Enligt den gällande paragrafens *1 mom.* kan begäran om rättshjälp till en främmande stat framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna.

Det föreslås att *1 mom.* kompletteras så att det i momentet konstateras att om den begärda åtgärden under motsvarande omständigheter i Finland förutsätter ett beslut av någon annan än den myndighet som framställt begäran, ska man i Finland ansöka om ett sådant beslut som grund för begäran. Den föreslagna bestämmelsen ändrar inte det gällande förfarandet. Trots att det inte har funnits någon särskild bestämmelse om detta i lagen om straffrättslig rättshjälp, har det i rättspraxis ansetts att grunden för att den behöriga myndigheten i Finland ska kunna framställa en

begäran är att den åtgärd som begärs av en främmande stat är tillåten enligt finsk lag.

Bestämmelsen betyder att när de finska myndigheterna exempelvis ber en främmande stat att utföra teleavlyssning, ska man i enlighet med nuvarande praxis ansöka om ett domstolsbeslut som grund för begäran, på det sätt som bestäms i 5 a kap. 5 § i den gällande tvångsmedelslagen. Enligt den nya tvångsmedelslagen ska ett domstolsbeslut när det gäller teleavlyssning skaffas i enlighet med 10 kap. 5 §. På motsvarande sätt ska tillstånd av domstolen skaffas i fråga om alla de tvångsmedel vars användning förutsätter ett domstolsbeslut.

Skrivningen i bestämmelsen lämpar sig även för situationer där den begärda åtgärden förutsätter ett beslut av någon annan än en domstol. T.ex. när en finsk myndighet ber en utländsk myndighet utföra bevisprovokation genom köp, ska man som grund för begäran ansöka om ett beslut av chefen för central-kriminalpolisen eller chefen för skyddspolisen, i enlighet med 10 kap. 35 § i den nya tvångsmedelslagen.

8 §. Språk och översättningar. Paragrafen innehåller bestämmelser om på vilka språk en begäran om rättshjälp och handlingar som ansluter sig till den får sändas till Finland.

Det föreslås att paragrafens *1 mom.* ändras så att en begäran om rättshjälp och de handlingar som ansluter sig till den i fortsättningen i regel endast ska kunna översändas till Finland på finska, svenska eller engelska. Alternativt ska begäran eller handlingarna åtföljas av en översättning eller översättningar till något av dessa språk.

Enligt *2 mom.* kan den behöriga myndigheten uppfylla begäran om rättshjälp trots att begäran och handlingarna är avfattade på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte annars finns hinder för att uppfylla begäran. En ytterligare förutsättning är att den behöriga finska myndigheten godkänner att det främmande språket i fråga används. Den behöriga myndigheten kan således godta en begäran på något annat språk efter prövning, men den är inte skyldig att göra det. I praktiken kan den utländska myndighet som framställer begäran på förhand fråga den behöriga finska myndigheten om den samtycker till att ta emot begäran på något annat

främmande språk än engelska. En nästan motsvarande reglering finns redan i den gällande paragrafens *2 mom.*

Dessutom föreslås det att det görs en lagteknisk ändring i *2 mom.* och att det i momentet preciseras att bestämmelser om justitieministeriets uppgift att sörja för översättning från främmande språk till finska eller svenska utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 a §. Förhör genom videokonferens. Enligt propositionen tas i lagen in en ny *11 a §*, som innehåller bestämmelser om förhör genom videokonferens. Paragrafens innehåll motsvarar i huvudsak innehållet i artikel 9 i det andra tilläggsprotokollet och artikel 10 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000.

Videoförhör har ansetts vara möjliga redan med stöd av de gällande bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp, men syftet med den nya bestämmelsen är att ge klarare ramar för när en utländsk myndighet kan förhöra en person som befinner sig i Finland genom videokonferens. Bestämmelsen kan tillämpas på framställningar om videokonferens som gjorts av vilken främmande stat som helst, oberoende av om Finland och staten i fråga har en gällande överenskommelse som innehåller bestämmelser om videoförhör. Om det finns en sådan överenskommelse, ska bestämmelserna i paragrafen tillämpas parallellt med bestämmelserna i överenskommelsen. Om det inte finns någon överenskommelse, har Finland inte någon internationell skyldighet att lämna straffrättslig hjälp.

Bestämmelsen är tillämplig både på förhör vid förundersökning och på förhör i domstol.

Enligt det föreslagna *1 mom.* kan förfarandet tillämpas på förhör av såväl vittnen och sakkunniga som målsägande. Den reglering som gäller svarande i brottmål och personer som är misstänkta för brott finns i den föreslagna *11 b §*. Vid förhöret kan man använda videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i förhöret har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra.

Ett villkor för att bifalla begäran är att detta inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland. Det krävs således inte att de villkor för att använda videokonferens som det föreskrivs om på annat ställe i

den finska lagstiftningen är uppfyllda, utan begäran kan bifallas på mer tillåtande villkor än detta. Man bör fästa vikt vid om bifallandet av begäran skulle strida mot de grundläggande principer som det finska rättegångsförfarandet grundar sig på. Om det begärda förfarandet vid ett videoförhör skulle strida mot Finlands grundlag eller den europeiska människorättskonventionen, är det klart att begäran inte kan bifallas.

Enligt 2 mom. kan förhöret hållas direkt av eller under överinseende av den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran. Eftersom skrivningen i momentet inte är förpliktande, möjliggör momentet också att förhöret hålls genom videokonferens men under överinseende av en finsk myndighet. Det krävs dock att något annat inte bestäms i en överenskommelse mellan Finland och den främmande staten. Den finska myndigheten kan dock på basis av prövning samtycka till förhöret, på det villkoret att den ansökande staten inte leder förhöret utan deltar i det under överinseende av en finsk myndighet. Den utländska myndighetens ställning vid förhöret motsvarar då närmast det som bestäms i 10 §. Enligt den paragrafen har den utländska myndighet som framställt begäran rätt att delta i behandlingen av ärendet och att ställa frågor till dem som blir hörda, om domstolen eller förundersökningsmyndigheten tillåter detta.

Enligt paragrafens 3 mom. är tingsrättens ordförande eller förundersökningsmyndigheten för det första ansvarig för att kontrollera identiteten hos den person som ska höras.

Det centrala när det gäller förfarandet är att den behöriga myndigheten i Finland enligt momentet ska övervaka att de grundläggande rättsprinciperna i Finland iakttas vid förhöret. Om den behöriga myndigheten anser att dessa principer åsidosätts under förhöret, ska den omedelbart se till att förhöret antingen fortsätter i enlighet med dessa principer eller avbryts. Trots att det enligt 2 mom. i regel är den behöriga utländska myndighet som framställt begäran som håller förhöret i praktiken, har den behöriga myndigheten i Finland enligt 3 mom. en central ställning genom att den övervakar att de grundläggande rättsprinciperna i Finland iakttas vid förhöret. Den behöriga myndigheten är också skyldig

att omedelbart ingripa när den varseblir missförhållanden.

Såsom det konstateras ovan i motiveringen till 1 mom., ska man vid bedömningen av om de grundläggande rättsprinciperna i Finland iakttas fästa uppmärksamhet vid de grundläggande principer som rättegångsförfarandet i Finland grundar sig på snarare än vid innehållet i enskilda bestämmelser.

Enligt paragrafens 4 mom. ska det upprättas ett protokoll över förhöret, med uppgifter om datum och plats för förhöret, den hörda personens identitet, identiteten hos samtliga övriga personer som har deltagit i förhöret i Finland och i vilken egenskap de har deltagit, alla eventuella avläggelser av ed eller försäkran samt under vilka tekniska omständigheter förhöret har ägt rum. Protokollet ska överlämnas till den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran. I det protokoll som avses i momentet ska man inte anteckna förhörets innehåll, utan bara de omständigheter som räknas upp i momentet.

Man bör dock lägga märke till att med stöd av det föreslagna 5 mom. ska på videoförhör tillämpas de bestämmelser i finsk lag som även i övrigt tillämpas på förhör i domstol och vid förundersökning. Här avses också bestämmelserna om protokollföring, och ett videoförhör ska således, förutom att det ska protokollföras enligt 4 mom., också registreras eller dokumenteras enligt de gällande nationella bestämmelserna.

Enligt det föreslagna 5 mom. ska i fråga om förhöret iakttas förutom 1—4 mom. även 20—22 §. I bestämmelsen föreslås en hänvisning till 20—22 §, där det bestäms om bevisupptagning och hörande av parter i allmän underrätt, inhämtande av bevis och utredningar, hörande av parter vid förundersökning samt rätt för vittnen, sakkunniga och den som ska höras vid förundersökning att vägra vittna och yttra sig. Också ett videoförhör ska således antingen i underrätten eller vid förundersökningen hållas i enlighet med bestämmelserna i de nämnda 20 och 21 §. Också de tillämpliga bestämmelserna om rätt att vägra vittna och yttra sig i 22 § ska tillämpas på motsvarande sätt som vid förhör som hålls i Finland med stöd av en sedvanlig begäran om rättshjälp.

Det centrala i momentet är att både 20 och 21 § innehåller hänvisningar enligt vilka vid förfarandet även i övrigt i tillämpliga delar ska iakttas vad som gäller i fråga om rättegång i brottmål och förundersökning med anledning av brott. Dessa hänvisningar är således också tillämpliga på förhör genom videokonferens, och med stöd av dem ska den gällande allmänna lagstiftningen om rättegång i brottmål och förundersökning även tillämpas på videoförhör. Den tillämpliga lagstiftningen klarläggs ovan i detaljmotiveringen till artikel 9, som gäller förhör genom videokonferens.

11 b §. Förhör av en svarande eller misstänkt genom videokonferens. Enligt paragrafens 1 mom. kan även svaranden i ett brottmål eller den som är misstänkt för brott höras genom att iaktta ett förfarande enligt 11 a §. I dessa fall bestäms det alltid utifrån prövning om begäran ska bifallas, till skillnad från vad som gäller andra personer som ska höras. Dessutom förutsätts det, till skillnad från när det gäller andra personer som ska höras, att ett förhör skulle vara möjligt enligt finsk lag i en motsvarande situation. Också de i förundersökningslagen och rättegångsbalken föreskrivna villkoren för förhör av misstänkta eller svarande ska således vara uppfyllda för att en begäran ska kunna bifallas.

För att man ska kunna förhöra svaranden i ett brottmål eller den som är misstänkt för brott genom videokonferens ska det dessutom alltid krävas samtycke av svaranden eller den misstänkte. Enligt momentet ska det göras en bandupptagning av samtycket. Med detta avses en upptagning av antingen enbart ljud eller både ljud och bild, enligt vad som i lagstiftningen om protokollföring bestäms i fråga om förundersökning eller domstolsförfarandet. Kravet på att samtycket ska spelas in gäller endast samtycke som ges i Finland.

Såsom det konstateras ovan, ska förhöret protokollföras antingen enligt 22 kap. 6 § i rättegångsbalken eller enligt 39 § i förundersökningslagen. Också i 9 kap. 3 § i den nya förundersökningslagen är principen den att förhöret helt och hållet eller till en del får spelas in som en ljud- och bildupptagning. När det gäller videoförhör kan det anses vara ändamålsenligt att spela in hela förhöret på en upptagning som innehåller både ljud och

bild. Detta gäller särskilt samtycket, som enligt propositionen ska spelas in på band. I 22 kap. 6 § i rättegångsbalken förutsätts det att ett förhör bandas. För domstolarnas del betyder bandupptagningen av samtycket således en ljudupptagning.

I paragrafens 2 mom. fastställs rätten för misstänkta och svarande att anlita ett biträde och en försvarare vid ett videoförhör. Bestämmelsen motsvarar till sitt huvudsakliga innehåll 20 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen. De bestämmelserna motiveras mer ingående i regeringens proposition 88/2003 rd. (s. 33 och 34).

Momentet innehåller för det första en allmän bestämmelse, enligt vilken en svarande och en misstänkt som ska höras enligt den föreslagna paragrafen har rätt till ett biträde.

Enligt momentet ska det dessutom på begäran förordnas en försvarare enligt 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål för svaranden eller den misstänkte vid ett videoförhör som avses i paragrafen och för att ge det samtycke som behövs för förhöret. En försvarare ska således inte förordnas regelmässigt utan som huvudregel endast om den som begärs utlämnad ber om det. Villkoren i 2 kap. 1 § 2 mom. i lagen om rättegång i brottmål behöver inte vara uppfyllda för att en försvarare ska kunna förordnas. Till försvararen ska betalas en skälig ersättning som fastställs av domstolen och som staten ska svara för.

På en försvarare tillämpas i övrigt 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål.

Enligt paragrafens 3 mom. ska svaranden eller den misstänkte innan samtycke till videoförhör begärs informeras om rätten att anlita ett biträde och om att en försvarare kan förordnas för honom eller henne.

11 c §. Förhör per telefon. Paragrafen innehåller en bestämmelse om att förhör enligt den föreslagna 11 a och 11 b § kan hållas per telefon.

Enligt paragrafen kan förhör genom videokonferens, som föreslås i 11 a och 11 b §, även hållas per telefon. På samma sätt som när det gäller videoförhör kan bestämmelsen tillämpas på alla stater och på förhör både vid förundersökning och i domstol. Även till övriga delar ska förhöret hållas på motsvarande

sätt som ett förhör enligt den föreslagna 11 a och 11 b §.

En viktig skillnad mellan bestämmelserna är dock att den som ska höras alltid ska ge sitt samtycke till förfarandet när ett förhör ska hållas per telefon. Kravet på samtycke gäller således också vittnen, sakkunniga och målsägande.

Också för telefonförhörens del förutsätts det att det görs en bandupptagning av samtycket, på samma sätt som när det gäller en svarandes eller misstänkts samtycke till videokonferens. Här avses främst en ljudupptagning, eftersom det handlar om telefonförhör.

I motiveringen till 11 a och 11 b § motiveras närmare det förfarande som ska iaktas vid förhöret.

23 §. Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd. Det föreslås att till tvångsmedlen som kan användas vid internationell rättslig hjälp i brottmål i paragrafens 1 mom. fogas inhämtande av information i stället för teleavlyssning, inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda samt inhämtande av basstationsuppgifter.

Bestämmelser om dessa nya tvångsmedel enligt den nya tvångsmedelslagen finns i 10 kap. 4, 8 och 10 § i den nya tvångsmedelslagen. Det kan anses motiverat att även dessa tvångsmedel ska kunna användas i internationell rättslig hjälp i brottmål. De tvångsmedel som kan användas enligt den skrivning i momentet som träder i kraft vid ingången av 2014 är genomsökning, beslag, förelägganden att säkra data, teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation, täckoperationer, bevisprovokationer genom köp, kontrollerade leveranser och upptagning av signalement.

23 a §. Rätt för en utländsk tjänsteman att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp. Paragrafen innehåller en bestämmelse med stöd av vilken en behörig utländsk tjänsteman kan ges rätt att vidta enstaka åtgärder enligt tvångsmedelslagens 10 kap. som gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp.

Liksom bestämmelserna i lagen om straffrättslig rättshjälp rent allmänt, lämpar sig skrivningen i paragrafen på vilken stat som helst. För EU:s medlemsstaters del finns det en särskild bestämmelse om samma sak i lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000 (3 §). I den föreslagna paragrafen ges tjänstemän i också andra stater än EU:s medlemsstater eller Island eller Norge under vissa förutsättningar rätt att genomföra täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp på finskt territorium, men rätten är mer begränsad än när det gäller EU:s medlemsstater, Island och Norge.

En behörig utländsk tjänsteman kan ges de rättigheter som avses i paragrafen endast i situationer där den behöriga myndigheten i Finland har framställt en begäran om rättshjälp i saken hos den främmande staten i fråga. Dessutom ska denna stat ha bifallit begäran. Däremot kan dessa rättigheter inte ges i en situation där en främmande stat framställer en begäran om att genomföra täckoperationer eller bevisprovokation genom köp på finskt territorium. En sådan begäran ska också framöver alltid helt och hållet uppfyllas av de finska myndigheterna.

Beslut om att bevilja dessa rättigheter ska ges fattas enligt de förutsättningar och det förfarande som anges i 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen. Detta betyder att förfarandet helt motsvarar det nationella förfarandet.

En behörig utländsk tjänsteman har rätt att vidta de åtgärder som avses i paragrafen endast under omedelbar tillsyn av den polisman som ansvarar för täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp. Den omedelbara tillsynen kunde t.ex. genomföras så att den finska polismannen fysiskt befinner sig i samma lokal som den utländska tjänstemannen, på ett sätt som möjliggör en omedelbar tillsyn. Tillsynen kunde också genomföras i enlighet med 10 kap. 38 § i den nya tvångsmedelslagen så, att man förser den utländska tjänstemannen med en teknisk anordning som möjliggör avlyssning och observation. I det fallet ska man följa den utländska tjänstemannens verksamhet på ett sådant sätt att han eller hon kan anses stå under omedelbar tillsyn. En utländsk tjänsteman övervakas således strängare än en finsk tjänsteman som

genomför täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp.

De enskilda åtgärder enligt tvångsmedslagens 10 kap. som gäller täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp och som kan vidtas av en utländsk tjänsteman ska alltid individualiseras i en skriftlig plan över genomförandet av täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp. En sådan plan ska alltid upprättas när det gäller bevisprovokation genom köp, i avvikelse från 10 kap. 36 § i den nya tvångsmedslagen. Både när det gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp är nivån på individualiseringen av åtgärderna högre än i 10 kap. 30 och 36 § i den nya tvångsmedslagen.

Bestämmelsen är endast tillämplig på täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp som avses i den nya tvångsmedslagens 10 kap., dvs. utredning av brott. Bestämmelsen är inte tillämplig på verksamhet som avses i polislagen.

Enligt paragrafen har en utländsk tjänsteman inte rätt att använda andra tvångsmedel än de som avses i paragrafen. Tjänstemannen har inte allmänna polisbefogenheter. Tjänstemannen har dock rätt att utöva sådana andra befogenheter enligt tvångsmedslagen och polislagen som vem som helst kan ha.

En utländsk tjänsteman ska alltid följa finsk lag, och kan inte utöva sådana eventuella mer omfattande befogenheter som tjänstemannen har i sin egen stat.

I propositionen ingår även ändringsförslag på basis av vilka de bestämmelser i strafflagen som gäller straffrättsligt ansvar och skydd (16 kap. 20 §, 21 kap. 18 § och 40 kap. 12 §) samt de bestämmelser i lagen om straffrättslig rättshjälp som gäller ansvar för skador (25 b §) är tillämpliga på alla utländska tjänstemän som med stöd av den föreslagna 23 a § bedriver verksamhet på finskt territorium.

24 §. Utlämnande av straffregisteruppgifter. Det föreslås att 1 mom. ändras så att beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter för behandling av ett straffrättsligt ärende på begäran av en annan stat alltid ska fattas av Rättsregistercentralen. Rättsregistercentralen svarar redan i dag för utlämnandet av straffregisteruppgifter på grundval av en begäran till den del det bestäms om detta i lagen om

lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.

25 §. Kostnaderna för lämnande av rättshjälp. Det föreslås att paragrafen ändras så att man i den tar in ett nytt 2 mom., enligt vilket ersättning kan tas ut för kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av en främmande stats myndighet, om kostnaderna är betydande eller exceptionella.

Bestämmelsen motsvarar artikel 20 stycke 1 punkt c i 1959 års rättshjälpskonvention, som har reviderats genom artikel 5 i det andra tilläggsprotokollet. Enligt propositionen är den nya bestämmelsen dock tillämplig på alla stater.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan en ersättning dessutom också tas ut, om det föreskrivs särskilt om det i lag eller i internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Bl.a. i det andra tilläggsprotokollet och i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 finns det en del bestämmelser om kostnader, enligt vilka ersättning kan begäras på basis av prövning.

Enligt paragrafens 1 mom. ska den allmänna principen i paragrafen också framöver vara att man inte tar ut ersättning av en främmande stat för kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av den främmande statens myndighet.

25 b §. Ansvar för skador som orsakas av en utländsk tjänsteman. Det föreslås att paragrafens tillämpningsområde utvidgas så att paragrafen även är tillämplig på situationer där en utländsk tjänsteman bedriver verksamhet på finskt territorium med stöd av en begäran om rättshjälp som Finland har framställt.

2.3 Lagen om ändring av strafflagen

16 kap. Om brott mot myndigheter

20 §. Bestämmelser om tillämpningsområdet. Det föreslås att 1 och 2 mom. ändras så att utländska tjänstemän som utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på finskt territorium på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en

finsk myndighet med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden jämföras med utländska tjänstemän som bedriver verksamhet på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse.

Den föreslagna bestämmelsen om att jämställa tjänstemännen behövs för att samma strafflagsbestämmelser som de som tillämpas på de utländska tjänstemän som bedriver verksamhet på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse, ska tillämpas på alla de utländska tjänstemän som bedriver verksamhet på finskt territorium med stöd av den föreslagna nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Den föreslagna nya definitionen i paragrafen är dock allmänt formulerad och kan således tillämpas på alla de utländska tjänstemän som bedriver verksamhet på finskt territorium på basis av framställningar om rättslig hjälp som har gjorts eller godkänts av Finland. Sådant samarbete bedrivs redan med stöd av bestämmelserna om närvaro i 10 § i lagen om straffrättslig rättshjälp och t.ex. med stöd av lagen om gemensamma utredningsgrupper.

21 kap. Om brott mot liv och hälsa

18 §. Bestämmelser om tillämpningsområdet. I paragrafen föreslås en motsvarande ändring som i 16 kap. 20 § 1 och 2 mom.

40 kap. Om tjänstebrott

12 §. Bestämmelser om tillämpningsområdet. I paragrafen föreslås en motsvarande ändring som i 16 kap. 20 § 1 och 2 mom. och 21 kap. 18 §.

2.4 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen

2 §. Översändande av handlingar per post. I skrivningen i 1 mom. föreslås det en del

närmast lagtekniska ändringar, för att skrivningen i bestämmelsen ska överensstämma med den föreslagna skrivningen i 3 § i lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet. Av samma orsak föreslås det också att paragrafrubriken ändras.

I 2 mom. föreslås det att hänvisningen till 15 § 3 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp korrigeras till en hänvisning till 15 § 4 mom. Ändringen behövs för att det har lagts till ett nytt 2 mom. till den paragrafen genom lagen 543/2007.

2 a §. Kontrollerad leverans. I paragrafen bestäms det om de förutsättningar under vilka Finland får lämna rättslig hjälp till andra medlemsstater i EU vid kontrollerade leveranser. Enligt 15 § 1 mom. och 23 § 3 mom. i lagen om straffrättslig rättshjälp ska rättslig hjälp i brottmål när det gäller tvångsmedel i regel lämnas i enlighet med bestämmelserna i tvångsmedelslagen. EU:s rättshjälpskonvention från 2000 förutsätter dock att rättslig hjälp vid kontrollerade leveranser ska kunna lämnas trots att alla villkoren för kontrollerad leverans i tvångsmedelslagen inte är uppfyllda.

I paragrafen bestäms det att den behöriga myndigheten i Finland får lämna rättshjälp enligt artikel 12 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000 vid kontrollerade leveranser, trots att det villkor om det strängaste straffet som föreskrivs i 10 kap. 41 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen inte är uppfyllt. Finland kan således lämna rättslig hjälp i brottmål vid kontrollerade leveranser till andra medlemsstater i EU, trots att det inte är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år.

För att kontrollerad leverans ska kunna användas, ska det enligt paragrafen dock förutsättas att de villkor som anges i 2 § 1 mom. eller 3 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och som gäller den gärning som ligger till grund för framställningen är uppfyllda. Bestämmelsen motsvarar artikel 12.1 i EU:s rättshjälpskonvention från 2000.

3 §. Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland. I paragrafen föreskrivs det om de förutsättningar under vilka en tjänsteman i en annan

av EU:s medlemsstater kan ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium för utredning av brott.

I den gällande skrivningen i 1 mom. hänvisas det till 6 kap. 7 § i den gällande tvångsmedelslagen och till den gällande polislagens 28, 31 a, 31 b, 32 a och 33 a §, enligt vilka täckoperationer och bevisprovokationer genom köp får genomföras i Finland. I enlighet med vad som sägs ovan i allmänna motiveringen föreslås det att de hänvisningarna ändras till en hänvisning till bestämmelserna om täckoperationer och bevisprovokation genom köp i den nya tvångsmedelslagens 10 kap., som gäller hemliga tvångsmedel.

4 §. *Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning när den som skall avlyssnas inte är i Finland.* I paragrafen föreskrivs det om under vilka förutsättningar framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning ska verkställas i Finland. Det handlar om situationer där den som är föremål för teleavlyssning eller teleövervakning inte befinner sig i Finland och man endast begär teknisk hjälp av de finska myndigheterna för att genomföra teleavlyssningen eller teleövervakningen.

I den gällande skrivningen i 3 mom. hänvisas det till 5 a kap. 8 och 9 §, 11 § 1 mom. samt 14 och 15 § i den gällande tvångsmedelslagen, vilka i tillämpliga delar ska iakttas vid förfarandet. I enlighet med vad som sägs ovan i allmänna motiveringen föreslås det att de hänvisningarna ändras så att de gäller 10 kap. 2 § 3 mom. samt 61 och 63—65 § i den nya tvångsmedelslagen.

5 §. *I beslut om teleavlyssning ingående villkor.* I paragrafen föreskrivs det om de villkor som en finsk domstol ska ställa i ett beslut om att bevilja tillstånd till teleavlyssning, när en myndighet i en annan medlemsstat har begärt teleavlyssning.

I den gällande skrivningen i paragrafen hänvisas det till 5 a kap. 5 § och 10 § 1 mom. i den gällande tvångsmedelslagen. Det föreslås det att de hänvisningarna ändras så att de gäller 10 kap. 5 och 52 § i den nya tvångsmedelslagen.

Dessutom föreslås det att bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas så att domsto-

len även ska ställa ett villkor som gäller användningen av överskottsinformation. Det föreslås därför att man i paragrafen tar in hänvisningar till 10 kap. 55 och 56 § i den nya tvångsmedelslagen, vilka innehåller en definition av överskottsinformation och en bestämmelse om användning av överskottsinformation. I hänvisningen till den nämnda 56 § preciseras det att bestämmelserna i paragrafen ska iakttas till den del det i dem anges i vilka fall överskottsinformation får användas. Preciseringsen beror på att paragrafen även innehåller bestämmelser om förfarandet. I praktiken ska man i det villkor som tas in i beslutet om rättslig hjälp skriva in vad som i den finska lagstiftningen bestäms om användning av överskottsinformation.

På grund av utvidgningen av paragrafens tillämpningsområde föreslås det även att paragrafrubriken ändras.

2.5 Lagen om gemensamma utredningsgrupper

1 §. *Inrättande av en gemensam utredningsgrupp.* I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom., enligt vilket den behöriga förundersökningsmyndigheten, innan man ingår en överenskommelse om att inrätta en sådan utredningsgrupp som avses i 1 mom., ska underrätta den behöriga åklagaren om att avsikten är att inrätta en utredningsgrupp. Med behörig åklagare avses den åklagare som ansvarar för lagföringen i det ärende som den utredningsgrupp som ska inrättas ska undersöka. Den behöriga åklagaren kan anmäla sig som medlem i utredningsgruppen.

Den underrättelse som avses i det nya 2 mom. ska göras till åklagaren så tidigt som möjligt innan utredningsgruppen inrättas. Åklagaren har då tillräckligt med tid att bilda sig en uppfattning om de frågor i anslutning till inrättandet av utredningsgruppen som åklagaren ska ta ställning till, samt om behovet av en utredningsgrupp. Åklagaren har inom ramen för sina befogenheter möjlighet att ta ställning till innehållet i den överenskommelse som ska ingås om utredningsgruppen.

För att åklagaren ska kunna bilda sig en motiverad uppfattning om saken, ska han eller hon informeras om de centrala frågor som

hänför sig till undersökningen. Åklagaren ska också sätta sig in i ärendet.

Enligt det föreslagna nya 2 mom. ska den behöriga förundersökningsmyndigheten även underrätta Finlands nationella medlem i Eurojust om att avsikten är att inrätta en utredningsgrupp, om utredningsgruppens verksamhet hänför sig till Eurojusts befogenheter eller uppgifter.

Paragrafens gällande 2 mom. blir 3 mom.

2 §. Utredningsgruppens sammansättning. Det föreslås att paragrafen ändras så att den behöriga åklagaren i Finland alltid ska ingå som medlem i en utredningsgrupp i vilken de finska myndigheterna deltar, om åklagaren i enlighet med det föreslagna nya 2 mom. i 1 § har anmält sig till gruppen. Med behörig åklagare avses åklagaren i det ärende som undersöks i utredningsgruppen.

Åklagaren deltar i det beslutsfattande som gäller utredningsgruppens verksamhet, särskilt i de frågor som är av betydelse med tanke på en lyckad huvudförhandling. Vid behov kan åklagaren också inom ramen för sina befogenheter utfärda anvisningar och förelägganden som gäller förundersökningen.

Det föreslås dessutom att paragrafen delas upp i två moment. I det nya 2 mom. görs en lagteknisk ändring.

2.6 Lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål

7 §. Samtycke. Det föreslås att paragrafen ändras så att den som är stadigvarande bosatt i Finland jämföras med en finsk medborgare, med undantag av transiteringssituationer. Med den som är stadigvarande bosatt i Finland avses detsamma som i 1 kap. 6 § i strafflagen.

Bestämmelserna om transitering tas in i ett nytt 3 mom., och deras innehåll ändras inte i sak.

Det gällande 3 mom. blir nytt 4 mom.

Paragrafen innehåller inte längre särskilda bestämmelser om återkallande av samtycke. Det är klart att om det förutsätts samtycke i det förfarande som avses i paragrafen, gäller samtycket förfarandet i dess helhet och kan inte återkallas.

Den föreslagna ändringen motiveras närmare i detaljmotiveringen till artiklarna 3 och 13 i tilläggsprotokollet.

2.7 Lagen om rättegång i brottmål

4 kap. Om laga domstol

2 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att åtal för brott som har begåtts utanför Finland även kan prövas i domstolen på den ort där målsäganden har sitt hemvist.

Enligt den gällande skrivningen i paragrafen kan ett sådant åtal, om inte något annat föreskrivs i lag, prövas av domstolen på den ort där den som ska åtalas bor, vistas eller påträffas. Det är dock möjligt att anknytningen till Finland när det gäller ett brott som har begåtts utanför Finland är att målsäganden är finsk medborgare och är bosatt i Finland eller är en utlänning som är permanent bosatt i Finland. Också en finsk sammanslutning, stiftelse eller någon annan finsk juridisk person kan vara målsägande. I förslaget bestäms det om den behöriga domstolen i dessa fall, utöver de nuvarande forumalternativen.

2.8 Rättegångsbalken

11 kap. Om delgivning i rättegång

8 §. Det föreslås att skrivningen i paragrafen ändras så att den även lämpar sig för delgivning per post. Det föreslås dock inga ändringar i paragrafens innehåll. Eftersom bestämmelsen framöver också ska vara tillämplig på delgivning som sker per post, föreslås det dessutom att skrivningen i paragrafen kompletteras så att domstolen, när det gäller delgivning per post, ska meddela vilken dag delgivningskvittot senast ska återsändas till domstolen. Bestämmelsen kan tillämpas både på postdelgivning mot mottagningsbevis och på postdelgivning mot delgivningskvitto.

3 Ikraftträdande

3.1 Det andra tilläggsprotokollet

Det andra tilläggsprotokollet träder i kraft den första dagen i månaden som följer efter

att en period på tre månader löpt ut efter deponeringen av det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet, på det sätt som anges i artikel 30.2. I enlighet med bestämmelsen trädde det andra tilläggsprotokollet i kraft internationellt den 1 februari 2004.

För Finlands del träder det andra tilläggsprotokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen för deponeringen av Finlands godkännandeinstrument, i enlighet med artikel 30.3.

I samband med deponeringen av Finlands godkännandeinstrument kommer Finland att i enlighet med vad som sägs ovan i motiveringen till artiklarna ge förklaringar som gäller de behöriga myndigheterna. Av dessa motsvarar de förklaringar som ges enligt artiklarna 6 och 19 bestämmelserna i den nya tvångsmedelslagen och den nya förundersökningslagen, vilka träder i kraft vid ingången av 2014.

Om ikraftträdandet av lagen om sättande i kraft av det andra tilläggsprotokollet bestäms genom förordning av statsrådet. Lagen avses träda i kraft samtidigt som det andra tilläggsprotokollet träder i kraft för Finlands del.

Den föreslagna lagen om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Den föreslagna lagen om ändring av strafflagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Den föreslagna lagen om ändring av 11 kap. 8 § i rättegångsbalken föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

3.2 Ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen

Den föreslagna lagen om ändring av lagen om sättande i kraft av EU:s rättshjälpskonvention från 2000, som hänför sig till ikraftträdandet av den nya tvångsmedelslagen, föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Det föreslås också en del närmast tekniska ändringar i lagens 2 §, som gäller delgivning per

post. Även de ändringarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

3.3 Andra förslag

Förslaget om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden innehåller även sådana ändringsförslag som inte har samband med ikraftträdandet av det andra tilläggsprotokollet (5 och 8 §). Även till dessa delar föreslås lagen träda i kraft så snart som möjligt.

Den föreslagna lagen om ändring av 1 och 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Den föreslagna lagen om ändring av 7 § i lagen om tillfälligt överförande föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Den föreslagna lagen om ändring av 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande bl.a. för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt riksdagens grundlagsutskotts tolkningspraxis innefattar den befogenhet att godkänna internationella förpliktelser som avses i grundlagen alla materiella bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen. En bestämmelse i ett fördrag ska anses höra till området för lagstiftningen, om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska föreskrivas i lag eller om det finns lagbestämmelser om den sak som lagen gäller eller det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Detta gäller oavsett om bestämmelsen strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd, GrUU 12/2000 rd och GrUU 19/2010 rd).

EU:s medlemsstater har inte någon behörighet i fråga om de bestämmelser som gäller ärenden som hör till EU:s exklusiva behörighet. Enligt vedertagen praxis gäller riksdagens godkännande inte dessa delar av konventionen (GrUU 16/2004 rd och GrUU 24/2004 rd). Bestämmelser om de ärenden som hör till EU:s exklusiva behörighet finns i artikel 3 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I propositionen har det ansetts att bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet inte hör till EU:s exklusiva behörighet, eftersom ikraftsättandet av det andra tilläggsprotokollet inte påverkar regleringen inom unionen.

Enligt vad som sägs ovan i detaljmotiveringen hör merparten av bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet till området för lagstiftningen. Till området för lagstiftningen hör de bestämmelser om straffrättsligt samarbete i tilläggsprotokollet som gäller närvaro av den ansökande partens tjänstemän (artikel 2), tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande partens territorium (artikel 3), kommunikationsvägar (artikel 4), kostnader (artikel 5), rättsliga myndigheter (artikel 6), uppskjutet verkställande av framställningar (artikel 7), förfarande (artikel 8), förhör genom videokonferens (artikel 9), förhör genom telefonkonferens (artikel 10), informationsutbyte på eget initiativ (artikel 11), återställande (artikel 12), tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den anmodade parten (artikel 13), personlig inställelse av överförda dömda personer (artikel 14), språk för rättegångshandlingar och rättsliga beslut som ska delges (artikel 15), delgivning per post (artikel 16), gränsöverskridande övervakning (artikel 17), kontrollerad leverans (artikel 18), hemliga utredningar (artikel 19), gemensamma utredningsgrupper (artikel 20), tjänstemäns straffrättsliga ansvar (artikel 21), tjänstemäns civilrättsliga ansvar (artikel 22), vittnesskydd (artikel 23), interimistiska åtgärder (artikel 24), sekretess (artikel 25) och skydd av personuppgifter (artikel 26).

Till området för lagstiftningen hör även tilläggsprotokollets bestämmelser om tillämpningsområde (artikel 1), relationer till andra fördrag (artikel 28) och territoriell tillämpning (artikel 32), eftersom de indirekt

påverkar tillämpningen av de ovan nämnda materiella bestämmelserna som hör till området för lagstiftningen (GrUU 6/2001 rd och GrUU 24/2001 rd).

Grundlagsutskottet har också i sin praxis utgått från att riksdagen genom ett specifikt beslut ger sitt samtycke till reservationer, uttalanden och förklaringar till fördragsbestämmelser som påverkar innehållet i eller omfattningen av Finlands internationella förpliktelser i relation till fördraget (GrUU 16/2005 rd, GrUU 29/2010 rd). Dessutom krävs riksdagens samtycke för uppsägning av ett förbehåll eller liknande när det har godkänts av riksdagen eller skulle ha godkänts av riksdagen enligt den nuvarande tolkningen av grundlagen (GrUU 4/2006 rd och GrUU 9/2003 rd).

Riksdagens samtycke behövs således för den förklaring som görs med stöd av artikel 13.7 i det andra tilläggsprotokollet.

Enligt den förklaring som ges enligt punkt 7 i artikel 13, som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer, krävs det för en överenskommelse enligt punkt 1 i artikeln samtycke enligt punkt 3 i artikeln, om den som ska överföras är finsk medborgare eller är stadigvarande bosatt i Finland, eller om någon annan än en finsk medborgare eller en person som är stadigvarande bosatt i Finland överförs från Finland till någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge.

I propositionen föreslås det dessutom att Finland ska göra ett förbehåll till artiklarna 16—19 i det andra tilläggsprotokollet. I enlighet med vad som sägs ovan behövs riksdagens samtycke också för dessa förbehåll.

På det sätt som sägs ovan har det i propositionen ansetts motiverat att Finland gör ett förbehåll till artikel 16, som gäller delgivning per post, enligt vilken handlingar som gäller stämning av en åtalad som befinner sig på finskt territorium ska sändas till den åtalade minst 60 dagar före den dag då han eller hon ska infinna sig i rätten.

Dessutom har det i propositionen ansetts motiverat att Finland gör ett förbehåll till artikel 17, som gäller gränsöverskridande övervakning, enligt vilket Finland inte godtar artikel 17.

Enligt propositionen är det, på det sätt som sägs ovan, också motiverat att Finland gör ett förbehåll till artikel 18, som gäller kontrollerad leverans, om att Finland inte godtar artikel 18.

Dessutom ska Finland enligt propositionen göra ett förbehåll till artikel 19, som gäller hemliga utredningar, om att Finland kan tillåta att en utländsk tjänsteman agerar på finskt territorium endast på basis av en framställning om rättslig hjälp som den behöriga myndigheten i Finland har gjort hos staten i fråga.

På det sätt som sägs i detaljmotiveringen till artikel 13 i propositionen måste Finland ändra den förklaring som Finland gjort till artikel 9 i EU:s rättshjälpkonvention från 2000. Riksdagens godkännande måste fås även för denna ändring, i enlighet med det som sägs ovan. Enligt förklaringen enligt punkt 6 i den nämnda artikel 9, som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer, krävs det för en överenskommelse enligt punkt 1 i artikeln samtycke enligt punkt 3 i artikeln, om den som ska överföras är finsk medborgare eller är stadigvarande bosatt i Finland.

På det sätt som sägs i detaljmotiveringen till artikel 15 i propositionen föreslås det i propositionen att Finland ändrar den förklaring som Finland gjort till artikel 16 i 1959 års rättshjälpkonvention. I enlighet med det som sägs ovan måste riksdagens godkännande fås även för denna ändring. Enligt den nya förklaringen till stycke 1 i den nämnda artikel 16, som gäller översättning av en framställning och de handlingar som fogats till den, ska framställningen och handlingarna vara avfattade på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av översättningar till något av dessa språk. Den behöriga myndigheten kan uppfylla en begäran om rättshjälp trots att begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om myndigheten godkänner att det främmande språket i fråga används och det inte annars finns hinder för att uppfylla begäran.

Vid deponeringen av godkännandeinstrumentet för det andra tilläggsprotokollet kommer Finland även att ge förklaringar enligt artiklarna 4, 6 och 19 i det andra tilläggs-

protokollet. Eftersom dessa förklaringar endast gäller utseende av de behöriga myndigheterna, vilka bestäms enligt Finlands nationella lagstiftning, har det i propositionen ansetts att de inte kräver riksdagens samtycke (GrUU 9/2003 rd).

Enligt propositionen kommer Finland att ge en förklaring enligt artikel 4.6 om att Rättsregistercentralen är den behöriga myndighet i Finland som avses i punkten. Dessutom kommer Finland att ge en förklaring enligt den nya artikel 24 i 1959 års rättshjälpkonvention, som ändras genom artikel 6 i det andra tilläggsprotokollet, enligt vilken de rättsliga myndigheter som avses i 1959 års rättshjälpkonvention i Finland är justitieministeriet, tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen, allmänna åklagarna samt polisen, tullen och gränsbevakningsväsendets tjänstemän när de med stöd av förundersökningslagen av den 22 juli 2011 är förundersökningsmyndigheter i brottmål. Enligt propositionen kommer Finland också att ge en förklaring enligt artikel 19.4, enligt vilken Finland i enlighet med 10 kap. 31 och 35 § i den nya tvångsmedelslagen betraktar chefen för centralkriminalpolisen och chefen för skyddspolisen som de behöriga myndigheter enligt artikelns 2 punkt som kan besluta om att bevilja en framställning om hemliga utredningar.

4.2 Behandlingsordning

Bestämmelser i det andra tilläggsprotokollet som är av betydelse med tanke på grundlagen är artikel 3, som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande partens territorium, artikel 9, som gäller förhör genom videokonferens, artikel 10, som gäller förhör genom telefonkonferens, artikel 13, som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den anmodade parten, artikel 17, som gäller gränsöverskridande övervakning och artikel 19, som gäller hemliga utredningar.

Innehållet i det andra tilläggsprotokollet ska för det första bedömas mot bakgrund av Finlands suveränitet enligt 1 § 1 mom. i grundlagen. Syftet med tilläggsprotokollet är att effektivisera och underlätta samarbetet mellan parterna vid internationell rättslig

hjälp i brottmål. I tilläggsprotokollet är det således fråga om sådant internationellt samarbete enligt grundlagens 1 § 3 mom. som Finland deltar i. Samarbetet inom Europeiska unionen har en särställning till dessa delar. En del av bestämmelserna i tilläggsprotokollet kan även tillämpas i förhållande till medlemsstaterna i Europeiska unionen, men i huvudsak ska protokollet tillämpas på andra parter än medlemsstaterna i unionen.

Av bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet är artikel 17, som gäller gränsöverskridande övervakning, och artikel 19, som gäller hemliga utredningar, sådana som är av betydelse med avseende på suveränitetsbestämmelserna i grundlagens 1 §. Grundlagsutskottets tidigare utlåtanden om det samarbete som avses i de bestämmelserna gällde samarbetet mellan EU:s medlemsstater. Till den del det handlar om samarbetet mellan EU:s medlemsstater har grundlagsutskottet inte sett några problem visavi suveränitetsbestämmelserna i grundlagen när det gäller fördragsbestämmelserna om gränsöverskridande övervakning eller andra åtgärder (GrUU 21/2003 rd och GrUU 56/2006 rd). Detsamma gäller motsvarande fördragsbestämmelser om hemliga utredningar (GrUU 9/2003 rd och GrUU 21/2003 rd). Å andra sidan har grundlagsutskottet betonat att man vid bedömningen av suveränitetsfrågan särskilt bör beakta att samarbetet har begränsats till åtgärder mellan medlemsstaterna (GrUU 56/2006 rd).

En begränsning av suveräniteten bör ha synnerligen stor principiell eller praktisk betydelse och överskrida de sedvanliga villkoren för internationellt samarbete innan den kan råka i konflikt med grundlagen (GrUU 39/2000 rd). Å andra sidan har grundlagsutskottet i sin bedömning uppmärksammat i vilken mån denna ordning är förknippad med vissa risker för de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller en god förvaltning (GrUU 3/2001 rd). När det gäller de hemliga tvångsmedlen har grundlagsutskottet betonat att det ska ställas strikta villkor även för inhemska myndigheter (GrUU 66/2010 rd).

I propositionen föreslås det att Finland i fråga om gränsöverskridande övervakning enligt artikel 17 i det andra tilläggsprotokol-

let ska göra ett förbehåll om att Finland inte godtar artikel 17. I propositionen har det ansetts att det samarbete som bedrivs med stöd av lagen om straffrättslig rättshjälp räcker mellan andra stater än EU:s medlemsstater och parterna i Schengenkonventionen. Därför har det inte i propositionen ansetts vara behövligt att tillåta att tjänstemän från andra stater än Europeiska unionens medlemsstater och de stater som är parter i Schengenkonventionen utför övervakning på finskt territorium. Om Finland förbinder sig till det andra tilläggsprotokollet på det sätt som föreslås i propositionen, genom att göra ett förbehåll till artikel 17, är tillträdet till tilläggsprotokollet inte något problem från grundlagssynpunkt.

När det gäller artikel 19, som gäller hemliga utredningar, föreslås det i propositionen att Finland ska göra ett förbehåll enligt vilket Finland kan tillåta att en utländsk tjänsteman agerar på finskt territorium endast på basis av en framställning om rättslig hjälp som den behöriga myndigheten i Finland har gjort hos staten i fråga. Det har ansetts motiverat att Finland inte till alla delar ska delta i samarbetet enligt artikeln till den del tjänstemän i andra stater än EU:s medlemsstater eller Island eller Norge genom det ges befogenheter på finskt territorium.

I propositionen har det ansetts motiverat att i lagen om straffrättslig rättshjälp ta in en ny 23 a §, som under de förutsättningar som anges i paragrafen tillåter att en behörig utländsk tjänsteman på finskt territorium vidtar enstaka åtgärder som gäller täckoperationer och bevisprovokationer genom köp och som avses i tvångsmedelslagens 10 kap. En viktig förutsättning är att en utländsk tjänsteman endast kan vidta åtgärder under omedelbar tillsyn av den polisman som ansvarar för täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp. En annan viktig förutsättning är att en utländsk tjänsteman kan genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp endast på begäran av en finsk myndighet.

Till den del det är fråga om en utländsk tjänstemans behörighet på finskt territorium, ska Finland delta i det samarbete som avses i artikel 19 i den omfattning som avses i den

föreslagna nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp.

Den nämnda 23 a § är dock också tillämplig på tjänstemän i andra främmande stater än de stater som är parter i det andra tilläggsprotokollet.

I denna verksamhet handlar det om att en utländsk myndighet har rätt att komma till Finland och utöva vissa befogenheter här. Dessa befogenheter gäller delvis de grundläggande rättigheterna som tryggas i grundlagen. Vid täckoperationer och bevisprovokationer genom köp kan man ingripa i det skydd för privatlivet som tryggas i grundlagens 10 § 1 mom., och åtgärderna kan påverka rätten till en rättvis rättegång enligt grundlagens 21 § 2 mom. Vid en täckoperation kan man dessutom eventuellt också ingripa i hemfriden.

Som det konstateras ovan, bör en begränsning av suveräniteten ha synnerligen stor principiell eller praktisk betydelse och överskrida de sedvanliga villkoren för internationellt samarbete innan den kan råka i konflikt med grundlagen. Vid bedömningen av den föreslagna nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp bör man fästa uppmärksamhet vid att en utländsk myndighet kan komma till finskt territorium endast om en finsk myndighet själv har begärt det. Den utländska myndighetens befogenheter på finskt territorium är dessutom i viss mån mer begränsade än en finsk myndighets. En utländsk myndighet kan inte utöva sådana mer omfattande befogenheter som myndigheten eventuellt har enligt sin nationella lag. Man bör särskilt fästa uppmärksamhet vid att en utländsk myndighet står under en finsk myndighets omedelbara tillsyn och således övervakas strängare än en finsk tjänsteman i motsvarande situation. En utländsk tjänsteman har motsvarande straff- och privaträttsliga ansvar och rättigheter som finska tjänstemän.

Med beaktande av de ovan nämnda omständigheterna kan man bedöma att de befogenheter som ges en utländsk tjänsteman inte påverkar Finlands suveränitet annat än i obetydlig grad.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande 9/2003 rd att motsvarande samarbete mellan EU:s medlemsstater när det gäller hemliga utredningar inte heller är något pro-

blem med tanke på våra fri- och rättigheter. I propositionen anses det på motsvarande sätt att varken det att Finland förbinder sig till artikel 19 på det sätt som avses i propositionen eller stiftandet av den nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp kränker de grundläggande fri- och rättigheterna. Bestämmelserna utvidgar inte de befogenheter att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp som grundar sig på nationell lag.

I propositionen anses det att varken det att Finland på det sätt som avses i propositionen förbinder sig till det andra tilläggsprotokollets artikel 19, som gäller hemliga utredningar, eller den nya 23 a § i lagen om straffrättslig rättshjälp står i strid med grundlagen.

Av artiklarna i det andra tilläggsprotokollet är artikel 3, som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökandes partens territorium, och artikel 13, som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den anmodade parten, av betydelse med tanke på 9 § 3 mom. i grundlagen. Enligt den bestämmelsen får finska medborgare inte mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. Genom lag kan det dock föreskrivas att finska medborgare får utlämnas eller föras till ett land där deras mänskliga rättigheter och rättssäkerhet kan garanteras, när åtgärden vidtas med anledning av brott eller när syftet med den är rättegång.

Artikel 3 i det andra tilläggsprotokollet tillåter att det krävs samtycke till överföringen av den som är frihetsberövad, utan krav på att en avtalsslutande stat ger en förklaring om saken. I Finland ska detta förfarande tillämpas i enlighet med bestämmelserna i lagen om tillfälligt överförande, och det finns ingen konflikt mellan artikeln eller den lagen och grundlagen. Detta beror på att enligt 7 § i lagen om tillfälligt överförande krävs det för ett tillfälligt överförande av en finsk medborgare alltid samtycke av personen i fråga.

I artikel 9, som gäller förhör genom videokonferens, i det andra tilläggsprotokollet ges en utländsk myndighet rätt att höra ett vittne eller någon annan som ska höras i bevissyfte genom videokonferens när personen i fråga befinner sig i Finland. Även svarande och brottsmisstänkta kan höras i begränsad utsträckning. Även artikel 9 kan anses ge ut-

ländska tjänstemän befogenheter som påverkar personer som befinner sig på finskt territorium. Situationen är i mer begränsad utsträckning densamma också i fråga om artikel 10, som gäller förhör genom telefonkonferens. Det som sägs ovan gäller också de föreslagna nya 11 a—11 c § i lagen om straffrättslig rättshjälp. Grundlagsutskottet har i fråga om medlemsstaterna i Europeiska unionen konstaterat att detta arrangemang inte är av betydelse mot bakgrund av suveränitetsbestämmelserna i grundlagen (GrUU 9/2003 rd). Dessutom har grundlagsutskottet konstaterat att arrangemanget inte heller kränker vårt system för grundläggande fri- och rättigheter, för vars del det väsentliga är att förhör hålls på ett sådant sätt att de grundläggande rättsprinciperna i Finland inte kränks. Enligt propositionen är förhör genom video- eller telefonkonferens inte problematiska med tanke på grundlagen, trots att en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen är part i förhöret. Också när det gäller andra stater än Europeiska unionens medlemsstater ska förhöret hållas så att den behöriga myndigheten i Finland övervakar att de grundläggande rättsprinciperna i Finland inte kränks. Dessutom kan förhör med svarande och misstänkta hållas endast om de samtycker till det och ett förhör skulle vara tillåtet i en motsvarande situation enligt finsk lag. Svarande och misstänkta har dessutom på begäran rätt att få en försvarare.

I fråga om artikel 13 i det andra tilläggsprotokollet föreslås det i propositionen att Finland ska ge en förklaring enligt artikel 13.7 om att det för en överenskommelse som avses i punkt 1 i artikeln krävs samtycke enligt punkt 3 i artikeln, om den som ska överföras är finsk medborgare eller är stadigvarande bosatt i Finland, eller om någon annan än en finsk medborgare eller en person som är stadigvarande bosatt i Finland överförs från Finland till någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge. Finlands förklaring motsvarar innehållet i 7 § i lagen om tillfälligt överförande, som föreslås bli ändrad i propositionen, och den står inte i strid med den ovan nämnda 9 § 3 mom. i grundlagen.

I den form som Finland förbinder sig till det andra tilläggsprotokollet innehåller detta

inte några bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i grundlagens 94 § 2 mom., och förslaget till ikraftträdandelag i propositionen gäller inte grundlagen på det sätt som avses i grundlagens 95 § 2 mom. Regeringen anser således att det andra tilläggsprotokollet kan godkännas med enkel majoritet, och förslaget till ikraftträdandelag samt de föreslagna ändringarna i lagstiftningen kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås det att

riksdagen godkänner det i Strasbourg den 8 november 2001 upprättade andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål,

riksdagen godkänner att Finland ger en förklaring enligt artikel 13.7 i tilläggsprotokollet om att det för en överenskommelse som avses i punkt 1 i artikeln krävs samtycke enligt punkt 3 i artikeln, om den som ska överföras är finsk medborgare eller är stadigvarande bosatt i Finland, eller om någon annan än en finsk medborgare eller en person som är stadigvarande bosatt i Finland överförs från Finland till någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge,

riksdagen godkänner att Finland gör ett förbehåll till artikel 16 enligt vilken handlingar som gäller stämning av en åtalad som befinner sig på finskt territorium ska sändas till den åtalade minst 60 dagar före den dag då han eller hon ska infinna sig i rätten,

riksdagen godkänner att Finland gör ett förbehåll till artikel 17 enligt vilken Finland inte godtar artikel 17,

riksdagen godkänner att Finland gör ett förbehåll till artikel 18 enligt vilket Finland inte godtar artikel 18,

riksdagen godkänner att Finland gör ett förbehåll till artikel 19 enligt vilket Finland kan tillåta att en utländsk tjänsteman agerar på finskt territori-

um endast på basis av en framställning om rättslig hjälp som den behöriga myndigheten i Finland har gjort hos staten i fråga,

riksdagen godkänner att Finland ändrar den förklaring som Finland gett enligt artikel 9.6 i den i Bryssel den 29 maj 2000 ingångna konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (FördrS 88/2005), så att det för en överenskommelse som avses i punkt 1 i artikeln krävs samtycke enligt punkt 3 i artikeln, om den som ska överföras är finsk medborgare eller är stadigvarande bosatt i Finland,

och att riksdagen godkänner att Finland ändrar sin förklaring till artikel 16 stycke 1 i den i Strasbourg den 20 april 1959 ingångna europeiska

konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/1981) så att en begäran och de handlingar som ansluter sig till den ska vara avfattade på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av översättningar till något av dessa språk; den behöriga myndigheten kan uppfylla en begäran om rättshjälp trots att begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om myndigheten godkänner att det främmande språket i fråga används och det inte annars finns hinder för att uppfylla begäran.

Med stöd av vad som anförts ovan, och eftersom tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.

Lag**om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål och om tillämpning av tilläggsprotokollet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Ikraftsättande av det andra tilläggsprotokollet

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Strasbourg den 8 november 2001 upprättade andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Tillfälligt överförande av överförda dömda personer

Lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål (150/2004) kan tillämpas på ett förfarande enligt artikel 14 i det andra tilläggsprotokollet.

3 §

Översändande av handlingar per post

Den behöriga myndigheten i Finland kan på det sätt som bestäms i artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet skicka rättegångshandlingar och domstolsbeslut per post till

personer som vistas på en sådan parts territorium som har godkänt den artikeln, med iakttagande av bestämmelserna om delgivning och översändande av handlingar i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

På ett förfarande enligt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet tillämpas 17 kap. 26 a och 51 § i rättegångsbalken, 15 § 4 mom. och 28 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) samt lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning (11/1994).

Om de handlingar som gäller stämning av en åtalad som befinner sig på finskt territorium har sänts till den åtalade mindre än 60 dagar före den dag då han eller hon ska infinna sig i domstolen, har delgivning inte skett enligt artikel 16 i det andra tilläggsprotokollet.

4 §

Ikraftträdande

Om sättandet i kraft av de övriga bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet och om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

2.

Lag**om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) 5 § 1 mom., 8 § 1 och 2 mom., 23 § 1 mom., 24 § 1 mom., 25 och 25 b §, av dem 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 823/2011, 24 § 1 mom. sådant det lyder i lag 217/2012 och 25 b § sådant det lyder i lag 149/2004, samt

fogas till lagen nya 11 a -11 c § och en ny 23 a § som följer:

5 §

Framställande av begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet

Till en främmande stat kan begäran om rättshjälp framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna. Om den begärda åtgärden under motsvarande omständigheter i Finland förutsätter ett beslut av någon annan än den myndighet som framställt begäran, ska man i Finland ansöka om ett sådant beslut som grund för begäran.

8 §

Språk och översättningar

Begäran om rättshjälp ska avfattas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. De handlingar som ansluter sig till begäran ska likaså vara avfattade på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av översättningar till något av dessa språk.

Den behöriga myndigheten kan uppfylla en begäran om rättshjälp trots att begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om myndigheten godkänner att det främmande språket i fråga används och det inte annars finns hinder för att uppfylla begäran. Bestämmelser om justitieministeriets uppgift att sörja för översättning från

främmande språk till finska eller svenska utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 a §

Förhör genom videokonferens

Om en utländsk myndighets begäran om rättshjälp gäller förhör av ett vittne, en sakkunnig eller en målsägande med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i förhöret har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, är ett villkor för att bifalla begäran att bifallandet inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland.

Förhöret kan hållas direkt av eller under överinseende av den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran.

Tingsrättens ordförande eller förundersökningsmyndigheten är ansvarig för att kontrollera identiteten hos den person som ska höras och övervaka att de grundläggande rättsprinciperna i Finland iaktas vid förhöret. Om den behöriga myndigheten anser att dessa principer åsidosätts under förhöret, ska den omedelbart se till att förhöret antingen fortsätter i enlighet med dessa principer eller avbryts.

Över förhöret ska det upprättas ett protokoll med uppgifter om datum och plats för förhöret, den hörda personens identitet, identiteten hos samtliga övriga personer som har deltagit i förhöret i Finland och i vilken egenskap de har deltagit, alla eventuella av-

läggelser av ed eller försäkran samt under vilka tekniska omständigheter förhöret har ägt rum. Protokollet ska översändas till den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran.

I fråga om förhöret iakttas förutom 1—4 mom. även 20—22 §.

11 b §

Förhör av en svarande eller misstänkt genom videokonferens

Svaranden i ett brottmål eller den som är misstänkt för brott kan höras genom att iakttas ett förfarande enligt 11 a §, om ett förhör skulle vara möjligt i en motsvarande situation enligt finsk lag. Det förutsätts dessutom att svaranden eller den misstänkte har gett sitt samtycke till förfarandet. En bandupptagning ska göras av samtycket.

En svarande eller misstänkt som ska höras enligt denna paragraf har rätt till biträde, och en försvarare ska på begäran förordnas för honom eller henne vid ett förhör enligt denna paragraf och för att ge det samtycke som behövs för förhöret. Till försvararen ska betalas en skälig ersättning som fastställs av domstolen och som staten ska svara för. I fråga om förordnandet av en försvarare gäller i övrigt 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

Innan samtycke till förhör genom videokonferens begärs, ska svaranden eller den misstänkte informeras om rätten att anlita ett biträde och om att en försvarare kan förordnas för honom eller henne.

11 c §

Förhör per telefon

Förhör enligt 11 a och 11 b § kan även hållas per telefon. Det förutsätts dock att den som ska höras har gett sitt samtycke till förfarandet. En bandupptagning ska göras av samtycket.

23 §

Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd.

På grundval av en begäran om rättshjälp som har framställts av en utländsk myndighet kan för inhämtande av bevis verkställas genom sökning, beslag och förelägganden att säkra data, utföras teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation samt genomförs täckoperationer, bevisprovokationer genom köp och kontrollerade leveranser och upptas signalement, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att verkställa begäran.

23 a §

Rätt för en utländsk tjänsteman att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp

På grundval av en begäran om rättshjälp som en behörig myndighet i Finland har framställt hos en främmande stat kan en behörig tjänsteman i den staten, i enlighet med de förutsättningar och förfaranden som föreskrivs i 10 kap. i tvångsmedelslagen, ges rätt att under omedelbar tillsyn av den polisman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp vidta sådana enstaka åtgärder enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen som gäller täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp, och som har individualiserats i en skriftlig plan för genomförandet av täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp.

24 §

Utlämnande av straffregisteruppgifter

På begäran av en utländsk myndighet får, under samma förutsättningar som gäller för

utlämnande till finska myndigheter, straffregisteruppgifter lämnas ut enligt denna lag för behandlingen av ett straffrättsligt ärende. Beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter fattas av Rättsregistercentralen. Om inte något annat föreskrivs separat eller följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland, ska Rättsregistercentralen, när uppgifter som fås från en annan medlemsstat i Europeiska unionen lämnas ut, ställa som villkor att uppgifterna endast får användas för behandlingen av det straffrättsliga ärendet för vilket de har begärts.

25 §

Kostnaderna för lämnande av rättshjälp

För kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av en främmande stats myndighet tas inte ut ersättning av den främmande staten.

För de kostnader som avses i 1 mom. kan en ersättning dock tas ut, om kostnaderna är

betydande eller exceptionella eller om det föreskrivs särskilt om det i lag eller i internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

25 b §

Ansvar för skador som orsakas av en utländsk tjänsteman

Om en utländsk tjänsteman som utför övervakning, förföljande eller förundersökning med stöd av en internationell överenskommelse eller någon annan internationell förpliktelse eller som utför nämnda eller andra uppgifter med stöd av en begäran om rättshjälp som en finsk myndighet har framställt eller godkänt orsakar skada inom finskt territorium i sitt tjänsteuppdrag, jämställs tjänstemannen med en finsk tjänsteman när ersättningsskyldigheten fastställs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 16 kap. 20 § 1 och 2 mom., 21 kap. 18 § och 40 kap. 12 § 3 mom., sådana de lyder, 16 kap. 20 § 1 och 2 mom. samt 40 kap. 12 § 3 mom. i lag 282/2007 och 21 kap. 18 § i lag 604/2002, som följer:

16 kap.

Om brott mot myndigheter

20 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Vid tillämpningen av 1—3 § i detta kapitel jämföras med tjänsteman mot vilken gärningen är riktad personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning, eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet, och personer som utövar offentlig makt samt tjänstgörande krigsmän.

Vid tillämpningen av 9 § i detta kapitel jämföras med tjänstemän personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller

förebyggande av brott och förundersökning, eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet och personer som utövar offentlig makt.

21 kap.

Om brott mot liv och hälsa

18 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Vid tillämpningen av 2 § 4 punkten i detta kapitel jämföras med en tjänsteman mot vilken gärningen är riktad de personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande eller förundersökning, eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet, personer som utövar offentlig makt och personer som avses i 16 kap. 20 § 5 mom.

40 kap.

Om tjänstebrott

12 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Bestämmelserna i 1—3 och 14 § i detta kapitel tillämpas, med undantag för avsättningspåföljden, även på utländska tjänstemän. På utländska tjänstemän som med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse på finskt territori-

um utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning, eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet tillämpas även, med undantag för avsättningspåföljden, 5 och 7—10 § i detta kapitel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004) 2 §, 3 § 1 mom., 4 § 3 mom. och 5 §, av dem 3 § 1 mom. sådant det lyder i lag 530/2005, samt

fogas till lagen en ny 2 a § som följer:

2 §

Översändande av handlingar per post

Den behöriga myndigheten i Finland ska på det sätt som bestäms i artikel 5 i konventionen skicka rättegångshandlingar per post till personer som vistas på en annan av Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller på isländskt eller norskt territorium, med iakttagande av bestämmelserna om delgivning och översändande av handlingar i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

På ett förfarande enligt artikel 5 i konventionen tillämpas 17 kap. 26 a och 51 § i rättegångsbalken, 15 § 4 mom. och 28 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) samt lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning (11/1994).

2 a §

Kontrollerad leverans

Trots det som i 10 kap. 41 § 2 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) bestäms om det strängaste straff som är en förutsättning för att använda kontrollerad leverans, får den behöriga myndigheten i Finland lämna rättslig hjälp enligt artikel 12 i konventionen vid kontrollerade leveranser på det sätt som före-

skrivs om detta i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. En förutsättning för att använda kontrollerad leverans är dock att de villkor som anges i 2 § 1 mom. eller 3 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) och som gäller den gärning som ligger till grund för framställningen är uppfyllda.

3 §

Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

Med stöd av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden kan en behörig tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater för utredning av brott ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium i enlighet med 10 kap. i tvångsmedelslagen. En tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater kan ges motsvarande rätt också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga.

4 §

Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning när den som skall avlyssnas inte är i Finland

—————
Vid förfarandet iakttas 10 kap. 2 § 3 mom. samt 61 och 63—65 § i tvångsmedelslagen.

5 §

I beslut om teleavlyssning ingående villkor

När en domstol i enlighet med 10 kap. 5 § i tvångsmedelslagen fattar beslut om att bevilja tillstånd till teleavlyssning med anledning av en sådan framställning som avses i artikel 18.2 b eller artikel 20 i konventionen, ska domstolen ställa som villkor att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar bestämmelserna i 10 kap. 52 och 55 § i tvångsmedelslagen samt bestämmelserna om i vilka fall överskottsinformation får användas i 10 kap. 56 § i den lagen. Dessutom ska domstolen ställa de villkor som föranleds av rättssäkerheten för den person som är föremål för teleavlyssning.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002) 1 och 2 §, av dem 2 § sådan den lyder i lag 743/2010, som följer:

1 §

Inrättande av en gemensam utredningsgrupp

En behörig förundersökningsmyndighet kan tillsammans med en behörig myndighet i en främmande stat ingå en överenskommelse om att inrätta en gemensam utredningsgrupp (utredningsgrupp) för förundersökning av brott.

Innan en överenskommelse enligt 1 mom. ingås, ska den behöriga förundersökningsmyndigheten underrätta den behöriga åklagaren om att avsikten är att inrätta en utredningsgrupp. Även Finlands nationella medlem i Eurojust ska underrättas, om utredningsgruppens verksamhet hänför sig till Eurojusts befogenheter eller uppgifter. Den behöriga åklagaren kan anmäla sig som medlem i utredningsgruppen.

Begäran om att inrätta en utredningsgrupp ska behandlas som en begäran om rättshjälp.

2 §

Utredningsgruppens sammansättning

En utredningsgrupp består av de behöriga myndigheterna i de stater som inrättat gruppen. Om den behöriga åklagaren i Finland har anmält sig som medlem i utredningsgruppen, hör även han eller hon till utredningsgruppen. Även andra personer kan höra till utredningsgruppen, i enlighet med vad som bestäms särskilt i överenskommelsen. Utredningsgruppens sammansättning ska anges i överenskommelsen om att inrätta utredningsgruppen.

Om en utredningsgrupp gäller Finland och får finansiering från Europeiska unionen, ska Finlands nationella medlem i Eurojust kallas till utredningsgruppen. När den nationella medlemmen deltar i utredningsgruppen verkar han eller hon som Finlands nationella åklagarmyndighet och har den behörighet som avses i 7 § i lagen om åklagarväsendet (439/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål (150/2004) 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1051/2007, som följer:

7 §

Samtycke

En finsk medborgare eller den som är stadigvarande bosatt i Finland får inte överföras enligt 4 eller 5 § utan att han eller hon har gett sitt samtycke till förfarandet med tillfälligt överförande.

Också för överföring av någon annan än en finsk medborgare eller en person som är stadigvarande bosatt i Finland till en annan stat

än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge i sådana fall som avses i 4 § 1 mom. och 5 § 2 mom. krävs det samtycke av den berörda personen.

En finsk medborgare får inte transporteras via Finland enligt 6 § utan att han eller hon har gett sitt samtycke till transporten.

Samtycke enligt denna paragraf ska ges skriftligen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

7.

Lag**om ändring av 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 4 kap. 2 § som följer:

2 §

Om inte något annat föreskrivs i lag, prövas åtal för ett brott som har begåtts utanför Finland av domstolen på den ort där den som ska åtalas bor, vistas eller påträffas eller av

domstolen på den ort där målsäganden har sitt hemvist.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

8.**Lag****om ändring av 11 kap. 8 § i rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 11 kap. 8 §, sådan den lyder i lag 1056/1991,
som följer:

8 § Om den som ska ta emot en delgivning vis- tas utomlands och hans eller hennes adress är känd, ska domstolen, om inte delgivningen enligt 2 § har anförtrotts en part, se till att de handlingar som ska delges sänds på det sätt som föreskrivs särskilt eller som har avtalats	med staten i fråga. Domstolen ska meddela vilken dag delgivningen senast ska ske eller delgivningskvittot senast ska återsändas till domstolen. Denna lag träder i kraft den _____ 20 .
---	---

Helsingfors den 19 december 2013

Vid förhinder för statsministern, social- och hälsovårdsminister

PAULA RISIKKO

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

*Bilaga
Parallelltexter*

2.

Lag

om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) 5 § 1 mom., 8 § 1 och 2 mom., 23 § 1 mom., 24 § 1 mom., 25 och 25 b §, av dem 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 823/2011, 24 § 1 mom. sådant det lyder i lag 217/2012 och 25 b § sådan den lyder i lag 149/2004, samt

fogas till lagen nya 11 a -11 c § och en ny 23 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

5 §

Framställande av begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet

Framställande av begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet

Till en främmande stat kan begäran om rättshjälp framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna.

Till en främmande stat kan begäran om rättshjälp framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna. *Om den begärda åtgärden under motsvarande omständigheter i Finland förutsätter ett beslut av någon annan än den myndighet som framställt begäran, ska man i Finland ansöka om ett sådant beslut som grund för begäran.*

8 §

8 §

Språk och översättningar

Språk och översättningar

Begäran om rättshjälp skall avfattas på finska eller svenska eller åtföljas av en översättning till någotdera av dessa språk. De handlingar som ansluter sig till begäran skall likaså vara avfattade på finska eller svenska eller åtföljas av översättningar till någotdera

Begäran om rättshjälp ska avfattas på *finska, svenska eller engelska* eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. De handlingar som ansluter sig till begäran *ska* likaså vara avfattade på *finska, svenska eller engelska* eller åtföljas av översättningar till

språket. *Genom förordning kan stadgas att begäran om rättshjälp och de handlingar som ansluter sig till den kan vara avfattade på ett främmande språk utan att åtföljas av en översättning till finska eller svenska.*

Den behöriga myndigheten kan uppfylla begäran om rättshjälp även om begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något genom förordning fastställt eller annat främmande språk, om det inte enligt denna lag annars finns hinder för uppfyllande av begäran. *Den behöriga myndigheten kan dock vägra att uppfylla begäran, om begäran och handlingarna inte är avfattade på finska eller svenska eller åtföljs av översättningar till ett av dessa språk och om myndigheten inte anser sig tillräckligt väl förstå det språk på vilket handlingarna är avfattade.* Genom förordning stadgas om justitieministeriets uppgift att sörja för översättning från de genom förordning fastställda främmande språken till finska och svenska.

något av dessa språk.

Den behöriga myndigheten kan uppfylla en begäran om rättshjälp *trots att begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om myndigheten godkänner att det främmande språket i fråga används och det inte annars finns hinder för att uppfylla begäran. Bestämmelser om justitieministeriets uppgift att sörja för översättning från främmande språk till finska eller svenska utfärdas genom förordning av statsrådet.*

11 a §

Förhör genom videokonferens

Om en utländsk myndighets begäran om rättshjälp gäller förhör av ett vittne, en sakkunnig eller en målsägande med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i förhöret har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, är ett villkor för att bifalla begäran att bifallandet inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland.

Förhöret kan hållas direkt av eller under överinseende av den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran.

Tingsrättens ordförande eller förundersökningsmyndigheten är ansvarig för att kontrollera identiteten hos den person som ska höras och övervaka att de grundläggande rättsprinciperna i Finland iakttas vid förhöret. Om den behöriga myndigheten anser att dessa principer åsidosätts under förhöret, ska den omedelbart se till att förhöret antingen fortsätter i enlighet med dessa principer eller avbryts.

Över förhöret ska det upprättas ett protokoll med uppgifter om datum och plats för förhöret, den hörda personens identitet, identiteten hos samtliga övriga personer som har deltagit i förhöret i Finland och i vilken egenskap de har deltagit, alla eventuella avläggelser av ed eller försäkran samt under vilka tekniska omständigheter förhöret har ägt rum. Protokollet ska översändas till den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran.

I fråga om förhöret iakttas förutom 1—4 mom. även 20—22 §.

11 b §

Förhör av en svarande eller misstänkt genom videokonferens

Svaranden i ett brottmål eller den som är misstänkt för brott kan höras genom att iaktta ett förfarande enligt 11 a §, om ett förhör skulle vara möjligt i en motsvarande situation enligt finsk lag. Det förutsätts dessutom att svaranden eller den misstänkte har gett sitt samtycke till förfarandet. En bandupptagning ska göras av samtycket.

En svarande eller misstänkt som ska höras enligt denna paragraf har rätt till biträde, och en försvarare ska på begäran förordnas för honom eller henne vid ett förhör enligt denna paragraf och för att ge det samtycke som behövs för förhöret. Till försvararen ska betalas en skälig ersättning som fastställs av domstolen och som staten ska svara för. I fråga om förordnandet av en försvarare gäller i övrigt 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

Innan samtycke till förhör genom videokonferens begärs, ska svaranden eller den misstänkte informeras om rätten att anlita ett biträde och om att en försvarare kan förordnas för honom eller henne.

11 c §

Förhör per telefon

Förhör enligt 11 a och 11 b § kan även hållas per telefon. Det förutsätts dock att den som ska höras har gett sitt samtycke till för-

farandet. En bandupptagning ska göras av samtycket.

23 §

Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd

På grundval av en begäran om rättshjälp som har framställts av en utländsk myndighet kan för inhämtande av bevis verkställas genom sökning, beslag och förelägganden att säkra data, utföras teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation samt genomförs täckoperationer, bevisprovokationer genom köp och kontrollerade leveranser och upptas signalement, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att verkställa begäran.

23 §

Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd.

På grundval av en begäran om rättshjälp som har framställts av en utländsk myndighet kan för inhämtande av bevis verkställas genom sökning, beslag och förelägganden att säkra data, utföras teleavlyssning, teleövervakning, *inhämtande av information i stället för teleavlyssning, inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda, inhämtande av basstationsuppgifter*, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation samt genomförs täckoperationer, bevisprovokationer genom köp och kontrollerade leveranser och upptas signalement, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att verkställa begäran.

23 a §

Rätt för en utländsk tjänsteman att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp

På grundval av en begäran om rättshjälp som en behörig myndighet i Finland har framställt hos en främmande stat kan en behörig tjänsteman i den staten, i enlighet med de förutsättningar och förfaranden som föreskrivs i 10 kap. i tvångsmedelslagen, ges rätt att under omedelbar tillsyn av den polisman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp vidta sådana enstaka åtgärder enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen som gäller täckoperationer eller bevisprovokationer genom köp, och som har individualiserats i en skriftlig plan för genomförandet av täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp.

24 §

Utlämnande av straffregisteruppgifter

På begäran av en utländsk myndighet får, under samma förutsättningar som gäller för utlämnande till finska myndigheter, straffregisteruppgifter lämnas ut enligt denna lag för behandlingen av ett straffrättsligt ärende. Beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter fattas av justitieministeriet. Om inte något annat föreskrivs separat eller följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland, ska justitieministeriet, när uppgifter som fått från en annan medlemsstat i Europeiska unionen lämnas ut, ställa som villkor att uppgifterna endast får användas för behandlingen av det straffrättsliga ärende för vilket de har begärts.

24 §

Utlämnande av straffregisteruppgifter

På begäran av en utländsk myndighet får, under samma förutsättningar som gäller för utlämnande till finska myndigheter, straffregisteruppgifter lämnas ut enligt denna lag för behandlingen av ett straffrättsligt ärende. Beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter fattas av *Rättsregistercentralen*. Om inte något annat föreskrivs separat eller följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland, ska *Rättsregistercentralen*, när uppgifter som fått från en annan medlemsstat i Europeiska unionen lämnas ut, ställa som villkor att uppgifterna endast får användas för behandlingen av det straffrättsliga ärende för vilket de har begärts.

25 §

Kostnaderna för lämnande av rättshjälp

För kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av en främmande stats myndighet uppbärs inte ersättning av den främmande staten, om inte annat stadgas genom förordning.

25 §

Kostnaderna för lämnande av rättshjälp

För kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av en främmande stats myndighet tas inte ut ersättning av den främmande staten.

För de kostnader som avses i 1 mom. kan en ersättning dock tas ut, om kostnaderna är betydande eller exceptionella eller om det föreskrivs särskilt om det i lag eller i internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

25 b §

Ansvar för skador som orsakas av utländska tjänstemän

Om en utländsk tjänsteman som utför övervakning, förföljande eller förundersökning med stöd av en internationell överenskommelse eller någon annan internationell förpliktelse eller som utför nämnda eller andra uppgifter med stöd av en begäran om rätts-

25 b §

Ansvar för skador som orsakas av en utländsk tjänsteman

Om en utländsk tjänsteman som utför övervakning, förföljande eller förundersökning med stöd av en internationell överenskommelse eller någon annan internationell förpliktelse eller som utför nämnda eller andra uppgifter med stöd av en begäran om

hjälp som en finsk myndighet har godkänt orsakar skada inom finskt territorium i sitt tjänsteuppdrag, jämförs tjänstemannen med en finsk tjänsteman när ersättningskyldigheten fastställs.

rättshjälp som en finsk myndighet *har framställt eller* godkänt orsakar skada inom finskt territorium i sitt tjänsteuppdrag, jämförs tjänstemannen med en finsk tjänsteman när ersättningskyldigheten fastställs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 16 kap. 20 § 1 och 2 mom., 21 kap. 18 § och 40 kap. 12 § 3 mom., sådana de lyder, 16 kap. 20 § 1 och 2 mom. samt 40 kap. 12 § 3 mom. i lag 282/2007 och 21 kap. 18 § i lag 604/2002, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

Om brott mot myndigheter

20 §

20 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Vid tillämpningen av 1—3 § i detta kapitel jämföras med tjänsteman mot vilken gärningen är riktad personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning och personer som utövar offentlig makt samt tjänstgörande krigsmän.

Vid tillämpningen av 9 § i detta kapitel jämföras med tjänstemän personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför

Vid tillämpningen av 1—3 § i detta kapitel jämföras med tjänsteman mot vilken gärningen är riktad personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning, eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet, och personer som utövar offentlig makt samt tjänstgörande krigsmän.

Vid tillämpningen av 9 § i detta kapitel jämföras med tjänstemän personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätt-

kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning och personer som utövar offentlig makt.

hållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning, *eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet* och personer som utövar offentlig makt.

21 kap.

Om brott mot liv och hälsa

18 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Vid tillämpningen av 2 § 4 punkten i detta kapitel jämställs med en tjänsteman mot vilken gärningen är riktad de personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande eller förundersökning, personer som utövar offentlig makt och personer som avses i 16 kap. 20 § 5 mom.

18 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Vid tillämpningen av 2 § 4 punkten i detta kapitel jämställs med en tjänsteman mot vilken gärningen är riktad de personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning, förföljande eller förundersökning, *eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet*, personer som utövar offentlig makt och personer som avses i 16 kap. 20 § 5 mom.

40 kap.

Om tjänstebrott

12 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Bestämmelserna i 1—3 och 14 § i detta ka-

12 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Bestämmelserna i 1—3 och 14 § i detta ka-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

pitel tillämpas, med undantag för avsättningspåföljden, även på utländska tjänstemän. På utländska tjänstemän som med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse på finskt territorium utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning tillämpas även, med undantag för avsättningspåföljden, 5 och 7—10 § i detta kapitel.

pitel tillämpas, med undantag för avsättningspåföljden, även på utländska tjänstemän. På utländska tjänstemän som med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse på finskt territorium utför kontroll, övervakning, förföljande, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning, eller som på finskt territorium med stöd av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utför förundersökning eller andra tjänsteuppdrag på basis av en begäran om rättshjälp som har framställts eller godkänts av en finsk myndighet tillämpas även, med undantag för avsättningspåföljden, 5 och 7—10 § i detta kapitel.

Denna lag träder i kraft den

20 .

4.

Lag**om ändring av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004) 2 §, 3 § 1 mom., 4 § 3 mom. och 5 §, av dem 3 § 1 mom. sådant det lyder i lag 530/2005, samt

fogas till lagen en ny 2 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Delgivning per post

Den behöriga finska myndigheten skall delge personer som vistas på en annan av Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller på isländskt eller norskt territorium rättegångshandlingar per post så som bestäms i artikel 5 i konventionen och med iakttagande i tillämpliga delar av 11 kap. rättegångsbalken.

På ett förfarande enligt artikel 5 i konventionen tillämpas 17 kap. 26 a och 51 § rättegångsbalken, 15 § 3 mom. och 28 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) och lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning (11/1994).

Föreslagen lydelse

2 §

Översändande av handlingar per post

Den behöriga myndigheten i Finland ska på det sätt som bestäms i artikel 5 i konventionen skicka rättegångshandlingar per post till personer som vistas på en annan av Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller på isländskt eller norskt territorium, med iakttagande av bestämmelserna om delgivning och översändande av handlingar i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

På ett förfarande enligt artikel 5 i konventionen tillämpas 17 kap. 26 a och 51 § i rättegångsbalken, 15 § 4 mom. och 28 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) samt lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning (11/1994).

2 a §

Kontrollerad leverans

Trots det som i 10 kap. 41 § 2 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) bestäms om det strängaste straff som är en förutsättning för att använda kontrollerad leverans, får den behöriga myndigheten i Finland lämna rättslig hjälp enligt artikel 12 i konventionen

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

vid kontrollerade leveranser på det sätt som föreskrivs om detta i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. En förutsättning för att använda kontrollerad leverans är dock att de villkor som anges i 2 § 1 mom. eller 3 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) och som gäller den gärning som ligger till grund för framställningen är uppfyllda.

3 §

3 §

Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

Med stöd av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden kan en behörig tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater för utredning av brott ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium i enlighet med 6 kap. 7 § i tvångsmedelslagen (450/1987) och 28, 31 a, 31 b, 32 a och 33 a § i polislagen (493/1995). En tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater kan ges motsvarande rätt också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga.

Med stöd av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden kan en behörig tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater för utredning av brott ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium i enlighet med 10 kap. i tvångsmedelslagen. En tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater kan ges motsvarande rätt också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga.

4 §

4 §

Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning när den som skall avlyssnas inte är i Finland

Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning när den som skall avlyssnas inte är i Finland

Vid förfarandet iakttas 5 a kap. 8 och 9 §, 11 § 1 mom. samt 14 och 15 § tvångsmedelslagen i tillämpliga delar.

Vid förfarandet iakttas 10 kap. 2 § 3 mom. samt 61 och 63—65 § i tvångsmedelslagen.

5 §

*I beslut om teleavlyssning ingående villkor
som gäller avlyssningsförbud*

När en domstol i enlighet med 5 a kap. 5 § tvångsmedelslagen fattar beslut om att bevilja tillstånd till teleavlyssning med anledning av en sådan framställning som avses i artikel 18.2 b eller artikel 20 i konventionen, skall domstolen ställa som villkor att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar bestämmelserna i 5 a kap. 10 § 1 mom. tvångsmedelslagen. Dessutom skall domstolen ställa de villkor som föranleds av rättssäkerheten för den person som är föremål för teleavlyssning.

5 §

I beslut om teleavlyssning ingående villkor

När en domstol i enlighet med 10 kap. 5 § i tvångsmedelslagen fattar beslut om att bevilja tillstånd till teleavlyssning med anledning av en sådan framställning som avses i artikel 18.2 b eller artikel 20 i konventionen, ska domstolen ställa som villkor att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar bestämmelserna i 10 kap. 52 och 55 § i tvångsmedelslagen samt bestämmelserna om i vilka fall överskottsinformation får användas i 10 kap. 56 § i den lagen. Dessutom ska domstolen ställa de villkor som föranleds av rättssäkerheten för den person som är föremål för teleavlyssning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om gemensamma utredningsgrupper**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002) 1 och 2 §, av dem 2 § sådan den lyder i lag 743/2010, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Inrättande av en gemensam utredningsgrupp

En behörig förundersökningsmyndighet kan tillsammans med en behörig myndighet i en främmande stat ingå en överenskommelse om inrättande av en gemensam utredningsgrupp (utredningsgrupp) för förundersökning av brott.

Begäran om inrättande av en utredningsgrupp skall behandlas som en begäran om rättshjälp.

2 §

Utredningsgruppens sammansättning

En utredningsgrupp består av behöriga myndigheter i de stater som inrättat gruppen. I enlighet med vad som särskilt bestäms i överenskommelsen kan även andra personer höra till utredningsgruppen. Utredningsgruppens sammansättning ska anges i överenskommelsen om inrättandet av utredningsgruppen. Om en utredningsgrupp gäller Finland och den får finansiering från Europeiska

Föreslagen lydelse

1 §

Inrättande av en gemensam utredningsgrupp

En behörig förundersökningsmyndighet kan tillsammans med en behörig myndighet i en främmande stat ingå en överenskommelse om att inrätta en gemensam utredningsgrupp (utredningsgrupp) för förundersökning av brott.

Innan en överenskommelse enligt 1 mom. ingås, ska den behöriga förundersökningsmyndigheten underrätta den behöriga åklagaren om att avsikten är att inrätta en utredningsgrupp. Även Finlands nationella medlem i Eurojust ska underrättas, om utredningsgruppens verksamhet hänför sig till Eurojusts befogenheter eller uppgifter. Den behöriga åklagaren kan anmäla sig som medlem i utredningsgruppen.

Begäran om att inrätta en utredningsgrupp ska behandlas som en begäran om rättshjälp.

2 §

Utredningsgruppens sammansättning

En utredningsgrupp består av de behöriga myndigheterna i de stater som inrättat gruppen. *Om den behöriga åklagaren i Finland har anmält sig som medlem i utredningsgruppen, hör även han eller hon till utredningsgruppen.* Även andra personer kan höra till utredningsgruppen, i enlighet med vad som bestäms särskilt i överenskommelsen. Utredningsgruppens sammansättning ska an-

unionen, ska Finlands nationella medlem i Eurojust kallas till utredningsgruppen. När den nationella medlemmen deltar i utredningsgruppen verkar han eller hon som Finlands nationella åklagarmyndighet och har den behörighet som avses i 7 § i lagen om allmänna åklagare (199/1997).

ges i överenskommelsen om att inrätta utredningsgruppen.

Om en utredningsgrupp gäller Finland och får finansiering från Europeiska unionen, ska Finlands nationella medlem i Eurojust kallas till utredningsgruppen. När den nationella medlemmen deltar i utredningsgruppen verkar han eller hon som Finlands nationella åklagarmyndighet och har den behörighet som avses i 7 § i lagen om åklagarväsendet (439/2011).

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

6.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål (150/2004) 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1051/2007, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Samtycke

En finsk medborgare får inte överföras enligt 4 eller 5 § *eller transporteras via Finland enligt 6 §* utan att han eller hon har gett sitt samtycke till förfarandet med tillfälligt överförande *eller till transporten. Samtycket kan inte återkallas i de fall som avses i 4 § 3 mom., 5 § 1 mom. och 6 §.*

Också för överföring av någon annan än en finsk medborgare till en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge i sådana fall som avses i 4 § 1 mom. och 5 § 2 mom. krävs samtycke av den berörda personen.

Samtycke enligt denna paragraf skall ges skriftligen.

Föreslagen lydelse

7 §

Samtycke

En finsk medborgare *eller den som är stadigvarande bosatt i Finland* får inte överföras enligt 4 eller 5 § utan att han eller hon har gett sitt samtycke till förfarandet med tillfälligt överförande.

Också för överföring av någon annan än en finsk medborgare *eller en person som är stadigvarande bosatt i Finland* till en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge i sådana fall som avses i 4 § 1 mom. och 5 § 2 mom. krävs det samtycke av den berörda personen.

En finsk medborgare får inte transporteras via Finland enligt 6 § utan att han eller hon har gett sitt samtycke till transporten.

Samtycke enligt denna paragraf ska ges skriftligen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20__ .

7.

Lag**om ändring av 4 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 4 kap. 2 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Om inte något annat stadgas i lag, prövas åtal för ett brott som har begåtts utanför Finland av domstolen på den ort där den som skall åtalas bor, vistas eller påträffas.

Föreslagen lydelse

2 §

Om inte något annat föreskrivs i lag, prövas åtal för ett brott som har begåtts utanför Finland av domstolen på den ort där den som ska åtalas bor, vistas eller påträffas *eller av domstolen på den ort där målsäganden har sitt hemvist.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Fördragstext

**ANDRA TILLÄGGSPROTOKOLLET
TILL DEN EUROPEISKA KONVENTIO-
NEN OM INBÖRDES RÄTTSHJÄLP I
BROTTMÅL**

Signatärstaterna,
som beaktar sina åtaganden enligt Europarådets stadga,

som önskar fortsätta bidra till att skydda de mänskliga rättigheterna, upprätthålla rättssäkerhet och stödja samhällets demokratiska struktur,

som anser att det för detta ändamål är önskvärt att förbättra sin enskilda och gemensamma förmåga att motverka brott,

som är fast beslutna att förbättra och komplettera vissa aspekter av den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål som undertecknades i Strasbourg den 20 april 1959 (i det följande kallad "konventionen") samt dess tilläggsprotokoll, som undertecknades i Strasbourg den 17 mars 1978,

som tar hänsyn till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950, samt konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som undertecknades i Strasbourg den 28 januari 1981,

har kommit överens om följande.

Kapitel I

Artikel 1

Tillämpningsområde

Artikel 1 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

"1. Parterna förbinder sig att, i enlighet med bestämmelserna i denna konvention, skyndsamt lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp i största möjliga utsträckning i förfaranden avseende beivrande av brott, som vid tiden för framställningen om rättslig hjälp, faller under den ansökande partens rättsliga myndigheters jurisdiktion.

**SECOND ADDITIONAL PROTOCOL
TO THE EUROPEAN CONVENTION
ON MUTUAL ASSISTANCE
IN CRIMINAL MATTERS**

Strasbourg, 8.XI.2001

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol,

Having regard to their undertakings under the Statute of the Council of Europe;

Desirous of further contributing to safeguard human rights, uphold the rule of law and support the democratic fabric of society;

Considering it desirable to that effect to strengthen their individual and collective ability to respond to crime;

Decided to improve on and supplement in certain aspects the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters done at Strasbourg on 20 April 1959 (hereinafter referred to as "the Convention"), as well as the Additional Protocol thereto, done at Strasbourg on 17 March 1978;

Taking into consideration the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, done at Rome on 4 November 1950, as well as the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, done at Strasbourg on 28 January 1981,

Have agreed as follows:

Chapter I

Article 1

Scope

Article 1 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

"1 The Parties undertake promptly to afford each other, in accordance with the provisions of this Convention, the widest measure of mutual assistance in proceedings in respect of offences the punishment of which, at the time of the request for assistance, falls within the jurisdiction of the judicial authorities of the requesting Party.

2. Denna konvention är inte tillämplig på verkställande av beslut om frihetsberövande eller av domar, inte heller på militära brott som inte är brott enligt allmän strafflag.

3. Ömsesidig rättslig hjälp kan också lämnas i förfaranden som inletts av administrativa myndigheter avseende gärningar som är straffbara enligt den ansökande eller anmodade partens nationella lagstiftning såsom överträdelse av rättsregler, om beslutet kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål.

4. Ömsesidig rättslig hjälp ska inte vägras enbart på grund av att den hänför sig till gärningar för vilka en juridisk person kan ställas till ansvar hos den ansökande parten.”

Artikel 2

Närvaro av den ansökande partens tjänstemän

Artikel 4 i konventionen ska kompletteras med följande text, varvid den ursprungliga artikel 4 blir stycke 1 och följande bestämmelser stycke 2:

”2. En begäran om att sådana tjänstemän eller parter i målet ska få närvara ska inte avslås om deras närvaro sannolikt gör verkställandet av framställningen om rättslig hjälp mer anpassat till den ansökande partens behov och ytterligare framställningar om rättslig hjälp därigenom kan undvikas.”

Artikel 3

Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande partens territorium

Artikel 11 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. På begäran av den ansökande parten ska en person som är frihetsberövad, och vars personliga inställelse behövs i annat utredningssyfte än att ställas inför rätta, tillfälligt överföras till dess territorium, på villkor att han eller hon återförs inom en av den anmodade parten angiven tidsfrist och med beaktande i tillämpliga delar av bestämmelserna i

2 This Convention does not apply to arrests, the enforcement of verdicts or offences under military law which are not offences under ordinary criminal law.

3 Mutual assistance may also be afforded in proceedings brought by the administrative authorities in respect of acts which are punishable under the national law of the requesting or the requested Party by virtue of being infringements of the rules of law, where the decision may give rise to proceedings before a court having jurisdiction in particular in criminal matters.

4 Mutual assistance shall not be refused solely on the grounds that it relates to acts for which a legal person may be held liable in the requesting Party.”

Article 2

Presence of officials of the requesting Party

Article 4 of the Convention shall be supplemented by the following text, the original Article 4 of the Convention becoming paragraph 1 and the provisions below becoming paragraph 2:

“2 Requests for the presence of such officials or interested persons should not be refused where that presence is likely to render the execution of the request for assistance more responsive to the needs of the requesting Party and, therefore, likely to avoid the need for supplementary requests for assistance.”

Article 3

Temporary transfer of detained persons to the territory of the requesting Party

Article 11 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

“1 A person in custody whose personal appearance for evidentiary purposes other than for standing trial is applied for by the requesting Party shall be temporarily transferred to its territory, provided that he or she shall be sent back within the period stipulated by the requested Party and subject to the provisions of Article 12 of this Convention, in so far as these are applicable.

artikel 12.

Överföring får vägras om

a) den frihetsberövade personen inte samtycker,

b) hans eller hennes närvaro behövs i ett brottmål som handläggs på den anmodade partens territorium,

c) överföringen skulle kunna förlänga tiden för frihetsberövandet, eller

d) det finns andra tvingande skäl mot att överföra honom eller henne till den ansökande partens territorium.

2. I fall som avses i stycke 1 och med beaktande av bestämmelserna i artikel 2 ska transitering genom en tredje parts territorium beviljas, om den ansökande partens justitieministerium gör en framställning, som innehåller nödvändiga handlingar, till justitieministeriet hos den part genom vars territorium transiteringen begärs. En part får vägra transitering av sina egna medborgare.

3. Den överförde ska förbli frihetsberövad på den ansökande partens territorium och, i förekommande fall, på den parts territorium genom vilken transiteringen begärs, om inte den anmodade parten begär att han eller hon ska sättas på fri fot.”

Transfer may be refused if:

a the person in custody does not consent;

b his or her presence is necessary at criminal proceedings pending in the territory of the requested Party;

c transfer is liable to prolong his or her detention, or

d there are other overriding grounds for not transferring him or her to the territory of the requesting Party.

2 Subject to the provisions of Article 2 of this Convention, in a case coming within paragraph 1, transit of the person in custody through the territory of a third Party, shall be granted on application, accompanied by all necessary documents, addressed by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the Party through whose territory transit is requested. A Party may refuse to grant transit to its own nationals.

3 The transferred person shall remain in custody in the territory of the requesting Party and, where applicable, in the territory of the Party through which transit is requested, unless the Party from whom transfer is requested applies for his or her release.”

Artikel 4

Kommunikationsvägar

Artikel 15 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. Framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och informationsutbyte på eget initiativ ska översändas skriftligen av den ansökande partens justitieministerium till den anmodade partens justitieministerium och ska återsändas samma väg. Sådana framställningar och sådan information får också översändas direkt av den ansökande partens rättsliga myndigheter till den anmodade partens rättsliga myndigheter och återsändas samma väg.

2. Framställningar enligt artikel 11 i konventionen och artikel 13 i det andra tilläggsprotokollet till konventionen ska översändas av den ansökande partens justitieministerium till den anmodade partens justitieministerium och återsändas samma väg.

3. Framställningar om ömsesidig rättslig

Article 4

Channels of communication

Article 15 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

“1 Requests for mutual assistance, as well as spontaneous information, shall be addressed in writing by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the requested Party and shall be returned through the same channels. However, they may be forwarded directly by the judicial authorities of the requesting Party to the judicial authorities of the requested Party and returned through the same channels.

2 Applications as referred to in Article 11 of this Convention and Article 13 of the Second Additional Protocol to this Convention shall in all cases be addressed by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the requested Party and shall be returned through the same chan-

hjälp som avses i artikel 1 stycke 3 får också översändas direkt av den ansökande partens administrativa eller rättsliga myndigheter till den anmodade partens administrativa eller rättsliga myndigheter, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, och återsändas samma väg.

4. Framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som avses i artiklarna 18 och 19 i det andra tilläggsprotokollet till konventionen får också översändas direkt av den ansökande partens behöriga myndigheter till den anmodade partens behöriga myndigheter.

5. Framställningar som avses i artikel 13 stycke 1 i konventionen får översändas direkt av den ansökande partens behöriga rättsliga myndigheter till den anmodade partens behöriga myndigheter, och återsändas direkt samma väg. Framställningar som avses i artikel 13 stycke 2 i konventionen ska översändas av ansökande partens justitieministerium till anmodade partens justitieministerium.

6. Framställningar om kopior av fällande domar och åtgärder enligt artikel 4 i tilläggsprotokollet till konventionen får översändas direkt till de behöriga myndigheterna. En avtalslutande stat kan när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekretärer ange vilka den betraktar som behöriga myndigheter enligt detta stycke.

7. I brådskande fall, när direktkontakt är tillåten enligt konventionen, får detta ske genom Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol).

8. En part kan när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekretärer förbehålla sig rätten att uppställa ett eller flera av följande villkor för att bevilja framställningar, eller specificerade framställningar, om ömsesidig rättslig hjälp:

a) Att en kopia av framställningen översänds till den centralmyndighet som är angiven i förklaringen.

b) Att framställningar, utom i brådskande fall, översänds till den centralmyndighet som är angiven i förklaringen.

c) Att, om direktkontakt sker i brådskande fall, en kopia ska översändas samtidigt till partens justitieministerium.

d) Att vissa eller samtliga framställningar om rättslig hjälp ska översändas till parten på annat sätt än som föreskrivs i denna artikel.

nels.

3 Requests for mutual assistance concerning proceedings as mentioned in paragraph 3 of Article 1 of this Convention may also be forwarded directly by the administrative or judicial authorities of the requesting Party to the administrative or judicial authorities of the requested Party, as the case may be, and returned through the same channels.

4 Requests for mutual assistance made under Articles 18 and 19 of the Second Additional Protocol to this Convention may also be forwarded directly by the competent authorities of the requesting Party to the competent authorities of the requested Party.

5 Requests provided for in paragraph 1 of Article 13 of this Convention may be addressed directly by the judicial authorities concerned to the appropriate authorities of the requested Party, and the replies may be returned directly by those authorities. Requests provided for in paragraph 2 of Article 13 of this Convention shall be addressed by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the requested Party.

6 Requests for copies of convictions and measures as referred to in Article 4 of the Additional Protocol to the Convention may be made directly to the competent authorities. Any Contracting State may, at any time, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, define what authorities it will, for the purpose of this paragraph, deem competent authorities.

7 In urgent cases, where direct transmission is permitted under this Convention, it may take place through the International Criminal Police Organisation (Interpol).

8 Any Party may, at any time, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, reserve the right to make the execution of requests, or specified requests, for mutual assistance dependent on one or more of the following conditions:

a that a copy of the request be forwarded to the central authority designated in that declaration;

b that requests, except urgent requests, be forwarded to the central authority designated in that declaration;

c that, in case of direct transmission for

9. Framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och annat informationsutbyte enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll får skickas elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel, om den ansökande parten är beredd att på begäran visa upp en skriftlig kopia av framställningen eller informationen och originalet. Däremot får en avtalsslutande stat när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekretärare uppställa de villkor som krävs för att den ska bevilja och verkställa framställningar som mottagits elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel.

10. Denna artikel påverkar inte mellan parterna gällande bilaterala avtal eller överenskommelser som föreskriver att framställningar om rättslig hjälp ska översändas direkt mellan deras respektive myndigheter.

reasons of urgency, a copy shall be transmitted at the same time to its Ministry of Justice; d that some or all requests for assistance shall be sent to it through channels other than those provided for in this article.

9 Requests for mutual assistance and any other communications under this Convention or its Protocols may be forwarded through any electronic or other means of telecommunication provided that the requesting Party is prepared, upon request, to produce at any time a written record of it and the original. However, any Contracting State, may by a declaration addressed at any time to the Secretary General of the Council of Europe, establish the conditions under which it shall be willing to accept and execute requests received by electronic or other means of telecommunication.

10 The provisions of this article are without prejudice to those of bilateral agreements or arrangements in force between Parties which provide for the direct transmission of requests for assistance between their respective authorities.”

Artikel 5

Kostnader

Artikel 20 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. Parter ska inte av varandra begära ersättning för kostnader på grund av tillämpning av konventionen eller dess tilläggsprotokoll utom

a) kostnader som uppkommit till följd av sakkunnigs medverkan på den anmodade partens territorium,

b) kostnader som uppkommit till följd av överföring av en frihetsberövad person som genomförts enligt artikel 13 eller 14 i det andra tilläggsprotokollet till konventionen eller artikel 11 i konventionen,

c) betydande eller extraordinära kostnader.

2. Däremot ska kostnader för inrättande av en video- eller telefonförbindelse, kostnader som hänför sig till underhåll av en video- eller telefonförbindelse hos den anmodade parten, ersättning till tolkar som tillhandahålls av den och traktamenten till vittnen och deras resekostnader hos den anmodade parten ersättas

Article 5

Costs

Article 20 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

“1 Parties shall not claim from each other the refund of any costs resulting from the application of this Convention or its Protocols, except:

a costs incurred by the attendance of experts in the territory of the requested Party;

b costs incurred by the transfer of a person in custody carried out under Articles 13 or 14 of the Second Additional Protocol to this Convention, or Article 11 of this Convention;

c costs of a substantial or extraordinary nature.

2 However, the cost of establishing a video or telephone link, costs related to the servicing of a video or telephone link in the requested Party, the remuneration of interpreters provided by it and allowances to witnesses and their travelling expenses in the requested Party shall be refunded by the requesting Party to the requested Party, unless

av den ansökande parten till den anmodade parten, om dessa inte kommit överens om annat.

3. Parter ska rådgöra med varandra i syfte att komma överens om betalning av kostnader som ska ersättas enligt stycke 1 punkt c ovan.

4. Denna artikel påverkar inte tillämpningen av artikel 10 stycke 3 i konventionen.”

Artikel 6

Rättsliga myndigheter

Artikel 24 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”En stat ska vid tiden för undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikationsgodtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange vilka myndigheter som den anser vara rättsliga myndigheter i konventionens mening. Staten kan senare, när som helst och på samma sätt, ändra innehållet i sin förklaring.”

Kapitel II

Artikel 7

Uppskjutet verkställande av framställningar

1. Den anmodade parten får skjuta upp verkställandet av en framställning om det skulle påverka utredningar, åtal eller liknande förfaranden av dess myndigheter.

2. Innan den vägrar eller skjuter upp verkställandet av en framställning om rättslig hjälp ska den anmodade parten, vid behov efter att ha rådgjort med den ansökande parten, bedöma om den delvis eller på villkor som den anser nödvändiga kan bevilja framställningen.

3. Om verkställandet av en framställning skjuts upp ska orsakerna till detta redovisas. Den anmodade parten ska också informera den ansökande parten om sådana omständigheter som hindrar, eller sannolikt väsentligen fördröjer, verkställandet av framställningen.

the Parties agree otherwise.

3 Parties shall consult with each other with a view to making arrangements for the payment of costs claimable under paragraph 1.c above.

4 The provisions of this article shall apply without prejudice to the provisions of Article 10, paragraph 3, of this Convention.”

Article 6

Judicial authorities

Article 24 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

“Any State shall at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, define what authorities it will, for the purpose of the Convention, deem judicial authorities. It subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of its declaration.”

Chapter II

Article 7

Postponed execution of requests

1 The requested Party may postpone action on a request if such action would prejudice investigations, prosecutions or related proceedings by its authorities.

2 Before refusing or postponing assistance, the requested Party shall, where appropriate after having consulted with the requesting Party, consider whether the request may be granted partially or subject to such conditions as it deems necessary.

3 If the request is postponed, reasons shall be given for the postponement. The requested Party shall also inform the requesting Party of any reasons that render impossible the execution of the request or are likely to delay it significantly.

Artikel 8

Förfarande

Oaktat bestämmelserna i artikel 3 i konventionen, ska den anmodade parten, om framställningen anger formaliteter eller förfaranden som krävs enligt den ansökande partens lag, även om dessa är okända för den anmodade parten, bevilja framställningen om den begärda åtgärden inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper, om inte annat föreskrivs i detta protokoll.

Artikel 9

Förhör genom videokonferens

1. Om en person befinner sig på en parts territorium och ska höras som vittne eller sakkunnig av en annan parts rättsliga myndigheter, får den senare, om det är omöjligt eller olämpligt för den person som ska förhöras att inställa sig personligen i den partens territorium, begära att förhöret äger rum genom videokonferens enligt punkterna 2—7.

2. Den anmodade parten ska medge förhör genom videokonferens under förutsättning att denna metod inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper och på villkor att tekniska hjälpmedel finns tillgängliga för att genomföra förhöret. Om den anmodade parten inte har tillgång till de tekniska hjälpmedel som behövs för en videokonferens får den ansökande parten ställa dessa till förfogande efter ömsesidig överenskommelse.

3. I framställningar om förhör genom videokonferens ska, förutom den information som anges i artikel 14 i konventionen, anges skälet till att det inte är önskvärt eller möjligt för vittnet eller den sakkunnige att vara närvarande personligen samt namnet på den rättsliga myndigheten och de personer som kommer att hålla förhöret.

4. Den anmodade partens rättsliga myndighet ska kalla den berörda personen att inställa sig enligt de förfaranden som anges i landets lagstiftning.

5. För förhör genom videokonferens ska följande bestämmelser gälla:

a) Den anmodade partens rättsliga myndig-

Article 8

Procedure

Notwithstanding the provisions of Article 3 of the Convention, where requests specify formalities or procedures which are necessary under the law of the requesting Party, even if unfamiliar to the requested Party, the latter shall comply with such requests to the extent that the action sought is not contrary to fundamental principles of its law, unless otherwise provided for in this Protocol.

Article 9

Hearing by video conference

1 If a person is in one Party's territory and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another Party, the latter may, where it is not desirable or possible for the person to be heard to appear in its territory in person, request that the hearing take place by video conference, as provided for in paragraphs 2 to 7.

2 The requested Party shall agree to the hearing by video conference provided that the use of the video conference is not contrary to fundamental principles of its law and on condition that it has the technical means to carry out the hearing. If the requested Party has no access to the technical means for video conferencing, such means may be made available to it by the requesting Party by mutual agreement.

3 Requests for a hearing by video conference shall contain, in addition to the information referred to in Article 14 of the Convention, the reason why it is not desirable or possible for the witness or expert to attend in person, the name of the judicial authority and of the persons who will be conducting the hearing.

4 The judicial authority of the requested Party shall summon the person concerned to appear in accordance with the forms laid down by its law.

5 With reference to hearing by video conference, the following rules shall apply:

a) a judicial authority of the requested Party

het ska vara närvarande vid förhöret, vid behov biträdd av en tolk, och ska också vara ansvarig för att kontrollera både identitet hos den person som ska höras och för att den anmodade partens grundläggande rättsprinciper iakttas. Om den anmodade partens rättsliga myndighet anser att den anmodade partens grundläggande rättsprinciper åsidosätts under förhöret, ska den omedelbart vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att förhöret fortsätter i enlighet med dessa principer.

b) Den ansökande och den anmodade partens behöriga myndigheter ska vid behov komma överens om åtgärder för att skydda den person som ska höras.

c) Förhöret ska hållas direkt av eller under överinseende av den ansökande partens rättsliga myndighet, i enlighet med dess nationella lagstiftning.

d) På begäran av den ansökande parten eller den person som ska höras, ska den anmodade parten se till att den person som ska höras vid behov biträds av en tolk.

e) Den person som ska höras får åberopa den rätt att inte vittna som han eller hon skulle ha enligt antingen den anmodade eller den ansökande partens lagstiftning.

6. Utan att det påverkar några överenskomna åtgärder för skydd av personer ska den anmodade partens rättsliga myndighet efter förhörets slut upprätta ett protokoll med uppgifter om datum och plats för förhöret, den hörda personens identitet och, om andra personer har deltagit i förhöret i den anmodade parten, samtliga personers identitet och uppgift om i vilken egenskap de har deltagit, alla eventuella avläggelser av ed eller försäkran samt under vilka tekniska omständigheter förhöret har ägt rum. Denna handling ska av den anmodade partens behöriga myndighet översändas till den ansökande partens behöriga myndighet.

7. Varje part ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att, när vittnen eller sakkunniga som ska höras på dess territorium i enlighet med denna artikel, vägrar att vittna trots att de är skyldiga att göra det eller avger falskt vittnesmål, ska den nationella lagstiftningen tillämpas, på samma sätt som om förhöret ägde rum i ett nationellt förfarande.

8. Parterna får om de så önskar, om det är lämpligt och med godkännande av sina behö-

shall be present during the hearing, where necessary assisted by an interpreter, and shall also be responsible for ensuring both the identification of the person to be heard and respect for the fundamental principles of the law of the requested Party. If the judicial authority of the requested Party is of the view that during the hearing the fundamental principles of the law of the requested Party are being infringed, it shall immediately take the necessary measures to ensure that the hearing continues in accordance with the said principles;

b measures for the protection of the person to be heard shall be agreed, where necessary, between the competent authorities of the requesting and the requested Parties;

c the hearing shall be conducted directly by, or under the direction of, the judicial authority of the requesting Party in accordance with its own laws;

d at the request of the requesting Party or the person to be heard, the requested Party shall ensure that the person to be heard is assisted by an interpreter, if necessary;

e the person to be heard may claim the right not to testify which would accrue to him or her under the law of either the requested or the requesting Party.

6 Without prejudice to any measures agreed for the protection of persons, the judicial authority of the requested Party shall on the conclusion of the hearing draw up minutes indicating the date and place of the hearing, the identity of the person heard, the identities and functions of all other persons in the requested Party participating in the hearing, any oaths taken and the technical conditions under which the hearing took place. The document shall be forwarded by the competent authority of the requested Party to the competent authority of the requesting Party.

7 Each Party shall take the necessary measures to ensure that, where witnesses or experts are being heard within its territory, in accordance with this article, and refuse to testify when under an obligation to testify or do not testify according to the truth, its national law applies in the same way as if the hearing took place in a national procedure.

8 Parties may at their discretion also apply the provisions of this article, where appropri-

riga rättsliga myndigheter också tillämpa bestämmelserna i denna artikel på förhör genom videokonferens med en åtalad eller misstänkt person. I sådana fall ska beslutet att hålla en videokonferens och hur den ska genomföras först fattas genom en överenskommelse mellan de berörda parterna, i enlighet med respektive parts nationella rätt och relevanta internationella instrument. Förhör får endast genomföras med den åtalades eller den misstänktes samtycke.

9. En avtalsslutande stat får när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att den inte kommer att utnyttja den möjlighet som punkt 8 ovan ger att även tillämpa bestämmelserna i denna artikel på förhör genom videokonferens med en åtalad eller en misstänkt.

Artikel 10

Förhör genom telefonkonferens

1. Om en person befinner sig på en parts territorium och ska höras som vittne eller sakkunnig av en annan parts rättsliga myndigheter, får den senare parten om så föreskrivs i dess nationella lagstiftning, ansöka om bistånd från den förstnämnda parten, så att förhöret kan äga rum genom telefonkonferens, enligt punkterna 2–6.

2. Ett förhör genom telefonkonferens får endast äga rum om vittnet eller den sakkunnige samtycker till att förhöret hålls genom telefonkonferens.

3. Den anmodade parten ska medge förhör genom telefonkonferens, om detta inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper.

4. En framställning om förhör genom telefonkonferens ska, förutom den information som anges i artikel 14 i konventionen, innehålla namnen på den rättsliga myndighet och de personer som kommer att leda förhöret samt uppgift om att vittnet eller den sakkunnige samtycker till att delta i ett förhör genom telefonkonferens.

5. De berörda parterna ska komma överens om de praktiska arrangemangen för förhöret. Den anmodade parten ska då denna överens-

ate and with the agreement of their competent judicial authorities, to hearings by video conference involving the accused person or the suspect. In this case, the decision to hold the video conference, and the manner in which the video conference shall be carried out, shall be subject to agreement between the Parties concerned, in accordance with their national law and relevant international instruments. Hearings involving the accused person or the suspect shall only be carried out with his or her consent.

9 Any Contracting State may, at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it will not avail itself of the possibility provided in paragraph 8 above of also applying the provisions of this article to hearings by video conference involving the accused person or the suspect.

Article 10

Hearing by telephone conference

1 If a person is in one Party's territory and has to be heard as a witness or expert by judicial authorities of another Party, the latter may, where its national law so provides, request the assistance of the former Party to enable the hearing to take place by telephone conference, as provided for in paragraphs 2 to 6.

2 A hearing may be conducted by telephone conference only if the witness or expert agrees that the hearing take place by that method.

3 The requested Party shall agree to the hearing by telephone conference where this is not contrary to fundamental principles of its law.

4 A request for a hearing by telephone conference shall contain, in addition to the information referred to in Article 14 of the Convention, the name of the judicial authority and of the persons who will be conducting the hearing and an indication that the witness or expert is willing to take part in a hearing by telephone conference.

5 The practical arrangements regarding the hearing shall be agreed between the Parties concerned. When agreeing such arrange-

kommelse görs förbinda sig att

a) meddela vittnet eller den sakkunnige om tid och plats för förhöret,

b) kontrollera vittnets eller den sakkunniges identitet,

c) kontrollera att vittnet eller den sakkunnige samtycker till förhör genom telefonkonferens.

6. Den anmodade parten får ställa som villkor för sitt samtycke att artikel 9.5 och 9.7 ska gälla fullt ut eller delvis.

Artikel 11

Informationsutbyte på eget initiativ

1. Utan att det påverkar deras egna utredningar eller förfaranden, får en parts behöriga myndigheter, utan föregående begäran, till en annan parts behöriga myndigheter översända information som erhållits inom ramen för deras egna utredningar, om de anser att informationen kan hjälpa den mottagande parten att inleda eller genomföra utredningar eller förfaranden eller kan leda till en framställning från den parten enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll.

2. Den part som tillhandahåller informationen får, i enlighet med sin nationella lagstiftning, ställa villkor för den mottagande partens användning av informationen.

3. Den mottagande parten ska vara bunden av dessa villkor.

4. En avtalslutande stat får däremot när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att den förbehåller sig rätten att inte vara bunden av de villkor som ställs av den tillhandahållande parten enligt punkt 2 ovan, om den inte på förhand får reda på informationens art och går med på att den översänds.

Artikel 12

Återställande

1. På begäran av den ansökande parten och utan att det påverkar rättigheterna för tredje man i god tro, får den anmodade parten ställa olagligt förvärvade föremål till den ansökande partens förfogande i syfte att de ska åter-

ments, the requested Party shall undertake to:

a notify the witness or expert concerned of the time and the venue of the hearing;

b ensure the identification of the witness or expert;

c verify that the witness or expert agrees to the hearing by telephone conference.

6 The requested Party may make its agreement subject, fully or in part, to the relevant provisions of Article 9, paragraphs 5 and 7.

Article 11

Spontaneous information

1 Without prejudice to their own investigations or proceedings, the competent authorities of a Party may, without prior request, forward to the competent authorities of another Party information obtained within the framework of their own investigations, when they consider that the disclosure of such information might assist the receiving Party in initiating or carrying out investigations or proceedings, or might lead to a request by that Party under the Convention or its Protocols.

2 The providing Party may, pursuant to its national law, impose conditions on the use of such information by the receiving Party.

3 The receiving Party shall be bound by those conditions.

4 However, any Contracting State may, at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to be bound by the conditions imposed by the providing Party under paragraph 2 above, unless it receives prior notice of the nature of the information to be provided and agrees to its transmission.

Article 12

Restitution

1 At the request of the requesting Party and without prejudice to the rights of bona fide third parties, the requested Party may place articles obtained by criminal means at the disposal of the requesting Party with a view to their return to their rightful owners.

ställas till den rätta ägaren.

2. Vid tillämpningen av artiklarna 3 och 6 i konventionen, får den anmodade parten, antingen före eller efter det att föremål överlämnas till den ansökande parten avstå från dem, om detta kan underlätta återställandet av föremålen till den rätte ägaren. Rättigheterna för tredje man i god tro ska inte påverkas.

3. Om den anmodade parten avstår från föremålen innan dessa överlämnas till den ansökande parten ska den inte göra anspråk på någon rätt till säkerhet eller annan regressrätt i kraft av lagbestämmelserna om skatt eller tull på dessa föremål.

4. Ett sådant avstående som avses i punkt 2 ska inte inverka på den anmodade partens rätt att ta ut skatt eller tull hos den rätte ägaren.

2 In applying Articles 3 and 6 of the Convention, the requested Party may waive the return of articles either before or after handing them over to the requesting Party if the restitution of such articles to the rightful owner may be facilitated thereby. The rights of bona fide third parties shall not be affected.

3 In the event of a waiver before handing over the articles to the requesting Party, the requested Party shall exercise no security right or other right of recourse under tax or customs legislation in respect of these articles.

4 A waiver as referred to in paragraph 2 shall be without prejudice to the right of the requested Party to collect taxes or duties from the rightful owner.

Artikel 13

Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den anmodade parten

1. När det finns en överenskommelse mellan de berörda parternas behöriga myndigheter får en part, som har begärt en utredning där det krävs att en person som är frihetsberövad på dess eget territorium är närvarande, tillfälligt överföra denna person till den parts territorium där utredningen ska äga rum.

2. Överenskommelsen ska omfatta villkoren för personens tillfälliga överförande samt den tidsfrist inom vilken personen måste återföras till den ansökande partens territorium.

3. När den berörda personens samtycke till överförandet krävs ska en förklaring om samtycke eller en kopia av förklaringen omgående lämnas till den anmodade parten.

4. Den överförda personen ska förbli frihetsberövad på den anmodade partens territorium och, i förekommande fall, på territoriet hos den part genom vilken transiteringen begärs, om inte den part från vilken personen överförts begär att han eller hon ska försättas på fri fot.

5. Tiden för frihetsberövande på den anmodade partens territorium ska avräknas från den tid som den berörda personen är eller kommer att vara frihetsberövad på den ansö-

Article 13

Temporary transfer of detained persons to the requested Party

1 Where there is agreement between the competent authorities of the Parties concerned, a Party which has requested an investigation for which the presence of a person held in custody on its own territory is required may temporarily transfer that person to the territory of the Party in which the investigation is to take place.

2 The agreement shall cover the arrangements for the temporary transfer of the person and the date by which the person must be returned to the territory of the requesting Party.

3 Where consent to the transfer is required from the person concerned, a statement of consent or a copy thereof shall be provided promptly to the requested Party.

4 The transferred person shall remain in custody in the territory of the requested Party and, where applicable, in the territory of the Party through which transit is requested, unless the Party from which the person was transferred applies for his or her release.

5 The period of custody in the territory of the requested Party shall be deducted from the period of detention which the person concerned is or will be obliged to undergo in the

kande partens territorium.

6. Artikel 11 stycke 2 och artikel 12 i konventionen ska gälla i tillämpliga delar.

7. En avtalsslutande stat får när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att det för en överenskommelse enligt punkt 1 i den här artikeln krävs samtycke enligt punkt 3 i samma artikel, eller att det krävs samtycke under vissa förutsättningar som anges i förklaringen.

Artikel 14

Personlig inställelse av överförda dömda personer

Artiklarna 11 och 12 i konventionen ska i tillämpliga delar gälla även personer som är frihetsberövade hos den anmodade parten, efter att de överförs för att avtjäna ett fängelsestraff som utdömts hos den ansökande parten, om den ansökande parten ansöker om att de ska inställa sig personligen för en ny prövning av domen.

Artikel 15

Språk för rättegångshandlingar och rättsliga beslut som ska delges

1. Denna artikel gäller alla framställningar om delgivning enligt artikel 7 i konventionen eller artikel 3 i tilläggsprotokollet.

2. Rättegångshandlingar och rättsliga beslut ska under alla förhållanden överlämnas på det språk eller de språk som de utfärdats på.

3. Oaktat artikel 16 i konventionen ska, om den myndighet som utfärdade dokumenten vet eller har anledning att anta att adressaten endast förstår något annat språk, dokumenten, eller åtminstone de viktigaste delarna av dem, åtföljas av en översättning till det andra språket.

4. Oaktat artikel 16 i konventionen ska rättegångshandlingar och rättsliga beslut, till förmån för den anmodade partens myndigheter, åtföljas av en kort sammanfattning av innehållet, översatt till den partens språk eller ett av dess språk.

territory of the requesting Party.

6 The provisions of Article 11, paragraph 2, and Article 12 of the Convention shall apply mutatis mutandis.

7 Any Contracting State may at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that before an agreement is reached under paragraph 1 of this article, the consent referred to in paragraph 3 of this article will be required, or will be required under certain conditions indicated in the declaration.

Article 14

Personal appearance of transferred sentenced persons

The provisions of Articles 11 and 12 of the Convention shall apply mutatis mutandis also to persons who are in custody in the requested Party, pursuant to having been transferred in order to serve a sentence passed in the requesting Party, where their personal appearance for purposes of review of the judgement is applied for by the requesting Party.

Article 15

Language of procedural documents and judicial decisions to be served

1 The provisions of this article shall apply to any request for service under Article 7 of the Convention or Article 3 of the Additional Protocol thereto.

2 Procedural documents and judicial decisions shall in all cases be transmitted in the language, or the languages, in which they were issued.

3 Notwithstanding the provisions of Article 16 of the Convention, if the authority that issued the papers knows or has reasons to believe that the addressee understands only some other language, the papers, or at least the most important passages thereof, shall be accompanied by a translation into that other language.

4 Notwithstanding the provisions of Article 16 of the Convention, procedural documents and judicial decisions shall, for the benefit of the authorities of the requested Party, be ac-

accompanied by a short summary of their contents translated into the language, or one of the languages, of that Party.

Artikel 16

Delgivning per post

1. En parts behöriga rättsliga myndigheter får skicka rättegångshandlingar och rättsliga beslut direkt till personer som befinner sig på en annan parts territorium per post.

2. Rättegångshandlingar och rättsliga beslut ska åtföljas av ett meddelande om att adressaten hos den myndighet som utpekats i meddelandet, kan få upplysningar om sina rättigheter och skyldigheter med anledning av delgivningen. Artikel 15.3 ovan ska gälla för det meddelandet.

3. Artiklarna 8, 9 och 12 i konventionen ska i tillämpliga delar gälla delgivning per post.

4. Artikel 15.1, 15.2 och 15.3 ovan ska också gälla delgivning per post.

Article 16

Service by post

1 The competent judicial authorities of any Party may directly address, by post, procedural documents and judicial decisions, to persons who are in the territory of any other Party.

2 Procedural documents and judicial decisions shall be accompanied by a report stating that the addressee may obtain information from the authority identified in the report, regarding his or her rights and obligations concerning the service of the papers. The provisions of paragraph 3 of Article 15 above shall apply to that report.

3 The provisions of Articles 8, 9 and 12 of the Convention shall apply *mutatis mutandis* to service by post.

4 The provisions of paragraphs 1, 2 and 3 of Article 15 above shall also apply to service by post.

Artikel 17

Gränsöverskridande övervakning

1. Polismän hos en part som inom ramen för en brottsutredning bedriver spaning mot en person i sitt land som antas ha deltagit i ett brott som kan leda till utlämning, eller mot en person som på goda grunder kan antas kunna identifiera eller lokalisera ovannämnda person, ska ha rätt att fortsätta sin spaning på en annan parts territorium, om den parten har gett tillstånd till spaning över gränserna som svar på en framställning om rättslig hjälp som har överlämnats tidigare. Tillståndet får vara förenat med vissa villkor.

Spaningen ska på begäran anförtrors polismän hos den part där den genomförs.

En framställning om rättslig hjälp som avses i första stycket ska skickas till en särskilt anvisad myndighet som har behörighet att bevilja eller översända tillståndet.

2. Om den andra partens tillstånd inte kan inhämtas på grund av särskilt brådskande

Article 17

Cross-border observations

1 Police officers of one of the Parties who, within the framework of a criminal investigation, are keeping under observation in their country a person who is presumed to have taken part in a criminal offence to which extradition may apply, or a person who it is strongly believed will lead to the identification or location of the above-mentioned person, shall be authorised to continue their observation in the territory of another Party where the latter has authorised cross-border observation in response to a request for assistance which has previously been submitted. Conditions may be attached to the authorisation.

On request, the observation will be entrusted to officers of the Party in whose territory it is carried out.

The request for assistance referred to in the first sub-paragraph must be sent to an author-

skäl, ska de polismän som genomför spaningen inom ramen för en brottsutredning ha tillstånd att fortsätta spaningen på andra sidan gränsen mot en person som antas ha begått något av de brott som förtecknas i punkt 6, om följande villkor är uppfyllda:

a) Myndigheterna hos den part som utses i punkt 4, på vars territorium spaningen ska fortsätta, ska omedelbart, under spaningen, underrättas om att gränsen har passerats.

b) En framställning om rättslig hjälp som överlämnas enligt punkt 1 som kort redovisar orsakerna till att gränsen har passerats utan föregående tillstånd, ska översändas utan dröjsmål.

Spaningen ska upphöra så fort den part på vars territorium den bedrivs begär det, efter underrättelse enligt led a eller framställning enligt led b eller om man inte fått ett tillstånd inom fem timmar efter att gränsen har passerats.

3. Den spaning som avses i punkterna 1 och 2 får endast bedrivas på följande allmänna villkor:

a) De polismän som utför spaningen måste följa denna artikel och lagen hos den part på vars territorium de opererar; de måste följa anvisningar från lokalt ansvariga myndigheter.

b) Förutom i situationer som avses i punkt 2 ska polismännen under spaningen medföra ett dokument som intygar att tillstånd har getts.

c) De polismän som utför spaningen ska kunna förete bevis på att de agerar på ett officiellt uppdrag.

d) De polismän som utför spaningen får bära tjänstevapen under spaningen om annat inte särskilt beslutats av den anmodade parten; vapnen får endast användas i legitimt självförsvar.

e) Privatbostäder och platser som inte är tillgängliga för allmänheten får inte beträdas.

f) De polismän som utför spaningen får inte stoppa, förhöra eller gripa den person som är föremål för spaningen.

g) Varje spaning ska följas av en rapport till myndigheterna hos den part på vars territorium de bedrivits; de polismän som utfört spaningen kan bli tvungna att inställa sig personligen.

h) Myndigheterna hos den part från vilken

ity designated by each Party and having jurisdiction to grant or to forward the requested authorisation.

2 Where, for particularly urgent reasons, prior authorisation of the other Party cannot be requested, the officers conducting the observation within the framework of a criminal investigation shall be authorised to continue beyond the border the observation of a person presumed to have committed offences listed in paragraph 6, provided that the following conditions are met:

a the authorities of the Party designated under paragraph 4, in whose territory the observation is to be continued, must be notified immediately, during the observation, that the border has been crossed;

b a request for assistance submitted in accordance with paragraph 1 and outlining the grounds for crossing the border without prior authorisation shall be submitted without delay.

Observation shall cease as soon as the Party in whose territory it is taking place so requests, following the notification referred to in a. or the request referred to in b. or where authorisation has not been obtained within five hours of the border being crossed.

3 The observation referred to in paragraphs 1 and 2 shall be carried out only under the following general conditions:

a The officers conducting the observation must comply with the provisions of this article and with the law of the Party in whose territory they are operating; they must obey the instructions of the local responsible authorities.

b Except in the situations provided for in paragraph 2, the officers shall, during the observation, carry a document certifying that authorisation has been granted.

c The officers conducting the observation must be able at all times to provide proof that they are acting in an official capacity.

d The officers conducting the observation may carry their service weapons during the observation, save where specifically otherwise decided by the requested Party; their use shall be prohibited save in cases of legitimate self-defence.

e Entry into private homes and places not accessible to the public shall be prohibited.

de polismän som utfört spaningen har kommit ska på ansökan av myndigheterna hos den part på vars territorium spaningen bedrivits bistå den efterföljande brottsutredningen, inklusive rättsliga förfaranden.

4. Parterna ska vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratifikations-, godkännande-, godtagande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange både de polismän och de myndigheter som de utser för ändamålen med punkterna 1 och 2 i denna artikel. De får senare, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

5. Parterna får genom bilaterala avtal utvidga tillämpningsområdet av denna artikel och anta ytterligare åtgärder för dess genomförande.

6. Den spaning som avses i punkt 2 får endast ske vid något av följande brott

- lönmord,
- mord,
- våldtäkt,
- mordbrand,
- förfalskning,
- väpnat rån och häleri,
- utpressning,
- människorov och tagande av gisslan,
- människohandel,
- olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
- brott mot vapen- och sprängämneslagar,
- användning av sprängämnen,
- olaglig transport av giftigt och farligt avfall,
- smuggling av utlänningar,
- sexuella övergrepp mot barn.

f The officers conducting the observation may neither stop and question, nor arrest, the person under observation.

g All operations shall be the subject of a report to the authorities of the Party in whose territory they took place; the officers conducting the observation may be required to appear in person.

h The authorities of the Party from which the observing officers have come shall, when requested by the authorities of the Party in whose territory the observation took place, assist the enquiry subsequent to the operation in which they took part, including legal proceedings.

4 Parties shall at the time of signature or when depositing their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate both the officers and authorities that they designate for the purposes of paragraphs 1 and 2 of this article. They subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of their declaration.

5 The Parties may, at bilateral level, extend the scope of this article and adopt additional measures in implementation thereof.

6 The observation referred to in paragraph 2 may take place only for one of the following criminal offences:

- assassination;
- murder;
- rape;
- arson;
- counterfeiting;
- armed robbery and receiving of stolen goods;
- extortion;
- kidnapping and hostage taking;
- traffic in human beings;
- illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances;
- breach of the laws on arms and explosives;
- use of explosives;
- illicit carriage of toxic and dangerous waste;
- smuggling of aliens;
- sexual abuse of children.

Artikel 18

Kontrollerad leverans

1. Varje part ska åta sig att det på begäran av en annan part blir möjligt att tillåta kontrollerade leveranser på dess territorium inom ramen för utredningar om brott som kan leda till utlämning.

2. Beslut om att genomföra kontrollerade leveranser ska i varje enskilt fall fattas av den anmodade partens behöriga myndigheter under iakttagande av den partens nationella lagstiftning.

3. De kontrollerade leveranserna ska genomföras i enlighet med den anmodade partens förfaranden. Befogenhet att agera, leda insatser och kontrollera dem ska åvila den partens behöriga myndigheter.

4. Parterna ska vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange de myndigheter som är behöriga enligt denna artikel. De får därefter, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

Artikel 19

Hemliga utredningar

1. Den ansökande och den anmodade parten får enas om att bistå varandra i brottsutredningar som genomförs av tjänstemän med hemlig eller falsk identitet (hemliga utredningar).

2. Beslut om en framställning ska i varje enskilt fall fattas av de behöriga myndigheterna hos den anmodade parten med vederbörlig hänsyn till dess nationella lagstiftning och förfaranden. De båda parterna ska med vederbörlig hänsyn till sin nationella lagstiftning och sina nationella förfaranden komma överens om den hemliga utredningens varaktighet, de närmare villkoren och de berörda tjänstemännens rättsliga ställning.

3. Hemliga utredningar ska genomföras i

Article 18

Controlled delivery

1 Each Party undertakes to ensure that, at the request of another Party, controlled deliveries may be permitted on its territory in the framework of criminal investigations into extraditable offences.

2 The decision to carry out controlled deliveries shall be taken in each individual case by the competent authorities of the requested Party, with due regard to the national law of that Party.

3 Controlled deliveries shall take place in accordance with the procedures of the requested Party. Competence to act, direct and control operations shall lie with the competent authorities of that Party.

4 Parties shall at the time of signature or when depositing their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate the authorities that are competent for the purposes of this article. They subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of their declaration.

Article 19

Covert investigations

1 The requesting and the requested Parties may agree to assist one another in the conduct of investigations into crime by officers acting under covert or false identity (covert investigations).

2 The decision on the request is taken in each individual case by the competent authorities of the requested Party with due regard to its national law and procedures. The duration of the covert investigation, the detailed conditions, and the legal status of the officers concerned during covert investigations shall be agreed between the Parties with due regard to their national law and proce-

enlighet med den partens nationella lagstiftning och nationella förfaranden på vars territorium den hemliga utredningen äger rum. De deltagande parterna ska samarbeta för att säkerställa att den hemliga utredningen förbereds och övervakas, och för att vidta säkerhetsarrangemang för de tjänstemän som är verksamma under hemlig eller falsk identitet.

4. Parterna ska vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange de myndigheter som är behöriga enligt punkt 2 i denna artikel. De får därefter, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

Artikel 20

Gemensamma utredningsgrupper

1. För ett särskilt syfte och för en begränsad period, som kan förlängas med samtliga parter samtycke, får de behöriga myndigheterna hos två eller flera parter genom en ömsesidig överenskommelse inrätta en gemensam utredningsgrupp för brottsutredningar hos en eller flera av de parter som inrättat gruppen. Gruppens sammansättning ska anges i överenskommelsen.

En gemensam utredningsgrupp får i synnerhet inrättas om

a) en parts brottsutredningar kräver komplicerade och krävande utredningar med anknytning till andra parter,

b) flera parter genomför brottsutredningar där omständigheterna kräver samordnade, gemensamma åtgärder hos de berörda parterna.

En framställning om inrättande av en gemensam utredningsgrupp får göras av varje berörd part. Utredningsgruppen ska inrättas hos en av de parter där utredningarna förväntas äga rum.

2. Framställningar om att inrätta en gemensam utredningsgrupp ska, förutom de uppgifter som finns angivna i de relevanta bestämmelserna i artikel 14 i konventionen, innehålla förslag till gruppens sammansättning.

3. Den gemensamma utredningsgruppen

dures.

3 Covert investigations shall take place in accordance with the national law and procedures of the Party on the territory of which the covert investigation takes place. The Parties involved shall co-operate to ensure that the covert investigation is prepared and supervised and to make arrangements for the security of the officers acting under covert or false identity.

4 Parties shall at the time of signature or when depositing their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate the authorities that are competent for the purposes of paragraph 2 of this article. They subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of their declaration.

Article 20

Joint investigation teams

1 By mutual agreement, the competent authorities of two or more Parties may set up a joint investigation team for a specific purpose and a limited period, which may be extended by mutual consent, to carry out criminal investigations in one or more of the Parties setting up the team. The composition of the team shall be set out in the agreement.

A joint investigation team may, in particular, be set up where:

a a Party's investigations into criminal offences require difficult and demanding investigations having links with other Parties;

b a number of Parties are conducting investigations into criminal offences in which the circumstances of the case necessitate co-ordinated, concerted action in the Parties involved.

A request for the setting up of a joint investigation team may be made by any of the Parties concerned. The team shall be set up in one of the Parties in which the investigations are expected to be carried out.

2 In addition to the information referred to in the relevant provisions of Article 14 of the Convention, requests for the setting up of a joint investigation team shall include propos-

ska vara verksam på territoriet hos de parter som inrättar gruppen på följande villkor:

a) Gruppens ledare ska företräda den behöriga myndighet som deltar i brottsutredningar från den part hos vilken gruppen är verksam. Gruppens ledare ska agera inom gränserna för sin befogenhet enligt nationell lagstiftning.

b) Gruppen ska vara bunden av den partens lagstiftning hos vilken den är verksam. Gruppens medlemmar och avdelade medlemmar ska utföra sina uppgifter under ledning av den person som avses i led a med beaktande av de villkor som fastställs av deras egna myndigheter i överenskommelsen om att inrätta gruppen.

c) Den part hos vilken gruppen är verksam ska skapa de organisatoriska förutsättningarna för verksamheten.

4. Medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen som kommer från den part hos vilken gruppen är verksam benämns i denna artikel ”medlemmar”, medan medlemmar från andra parter än den part där gruppen är verksam benämns ”avdelade medlemmar”.

5. Avdelade medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen ska ha rätt att närvara när utredningsåtgärder vidtas hos den part hos vilken verksamheten äger rum. Emellertid får gruppens ledare av särskilda skäl, i enlighet med den partens lagstiftning hos vilken gruppen är verksam, fatta ett annat beslut.

6. Avdelade medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen får, i enlighet med den partens lagstiftning hos vilken gruppen är verksam, av gruppens ledare anförtros vissa utredningsåtgärder om detta har godkänts av de behöriga myndigheterna hos den part hos vilken verksamheten äger rum och den avdelade parten.

7. När det för den gemensamma utredningsgruppens arbete krävs att det vidtas utredningsåtgärder hos någon av de parter som har inrättat gruppen, får personer som avdelats till gruppen av den parten begära att deras egna behöriga myndigheter vidtar åtgärderna. Dessa åtgärder ska bedömas hos denna part enligt de villkor som skulle gälla om åtgärderna begärdes i en inhemsk utredning.

8. Om den gemensamma utredningsgruppen behöver hjälp från en annan part än dem som har inrättat gruppen eller från en tredje stat, får de behöriga myndigheterna i den stat där

als for the composition of the team.

3 A joint investigation team shall operate in the territory of the Parties setting up the team under the following general conditions:

a the leader of the team shall be a representative of the competent authority participating in criminal investigations from the Party in which the team operates. The leader of the team shall act within the limits of his or her competence under national law;

b the team shall carry out its operations in accordance with the law of the Party in which it operates. The members and seconded members of the team shall carry out their tasks under the leadership of the person referred to in sub-paragraph a, taking into account the conditions set by their own authorities in the agreement on setting up the team;

c the Party in which the team operates shall make the necessary organisational arrangements for it to do so.

4 In this article, members of the joint investigation team from the Party in which the team operates are referred to as “members”, while members from Parties other than the Party in which the team operates are referred to as “seconded members”.

5 Seconded members of the joint investigation team shall be entitled to be present when investigative measures are taken in the Party of operation. However, the leader of the team may, for particular reasons, in accordance with the law of the Party where the team operates, decide otherwise.

6 Seconded members of the joint investigation team may, in accordance with the law of the Party where the team operates, be entrusted by the leader of the team with the task of taking certain investigative measures where this has been approved by the competent authorities of the Party of operation and the seconding Party.

7 Where the joint investigation team needs investigative measures to be taken in one of the Parties setting up the team, members seconded to the team by that Party may request their own competent authorities to take those measures. Those measures shall be considered in that Party under the conditions which would apply if they were requested in a national investigation.

8 Where the joint investigation team needs

verksamheten äger rum begära hjälp hos de behöriga myndigheterna i den andra berörda staten i enlighet med de relevanta instrumenten eller arrangemangen.

9. En avdelad medlem av den gemensamma utredningsgruppen får i enlighet med sitt lands lagstiftning och inom ramen för sin befogenhet förse den gemensamma gruppen med uppgifter som finns tillgängliga hos den part som har avdelat honom eller henne för de brottsutredningar som utförs av den gemensamma gruppen.

10. Uppgifter som en medlem eller en avdelad medlem i behörig ordning har erhållit under sitt deltagande i en gemensam utredningsgrupp och som de berörda parternas behöriga myndigheter inte på annat sätt har tillgång till får användas för följande ändamål:

a) För de ändamål för vilka gruppen inrättats.

b) Med förbehåll för föregående medgivande av den part där informationen har blivit tillgänglig, för att upptäcka, utreda och beivra andra brott. Sådant medgivande får vägras endast om en sådan användning skulle äventyra brottsutredningar hos den berörda parten eller om parten i ett sådant fall skulle kunna vägra ömsesidig rättslig hjälp.

c) För att förhindra ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet och utan att det påverkar tillämpningen av led b om en brottsutredning skulle inledas senare.

d) För andra ändamål i den mån de parter som har inrättat gruppen kommer överens om detta.

11. Andra befintliga bestämmelser eller överenskommelser om inrättande av gemensamma utredningsgrupper eller deras verksamhet påverkas inte av tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel.

12. I den mån de berörda parternas lagstiftning eller bestämmelserna i rättsliga instrument som gäller dem emellan medger det, får arrangemang avtalas så att andra personer än företrädare för de behöriga myndigheterna hos de parter som har inrättat den gemensamma utredningsgruppen kan delta i gruppens verksamhet. De rättigheter som medlemmarna eller de avdelade medlemmarna av gruppen får enligt denna artikel ska inte gälla för dessa personer såvida inte något annat uttryckligen fastställs i överenskommelsen.

assistance from a Party other than those which have set up the team, or from a third State, the request for assistance may be made by the competent authorities of the State of operation to the competent authorities of the other State concerned in accordance with the relevant instruments or arrangements.

9 A seconded member of the joint investigation team may, in accordance with his or her national law and within the limits of his or her competence, provide the team with information available in the Party which has seconded him or her for the purpose of the criminal investigations conducted by the team.

10 Information lawfully obtained by a member or seconded member while part of a joint investigation team which is not otherwise available to the competent authorities of the Parties concerned may be used for the following purposes:

a for the purposes for which the team has been set up;

b subject to the prior consent of the Party where the information became available, for detecting, investigating and prosecuting other criminal offences. Such consent may be withheld only in cases where such use would endanger criminal investigations in the Party concerned or in respect of which that Party could refuse mutual assistance;

c for preventing an immediate and serious threat to public security, and without prejudice to sub-paragraph b. if subsequently a criminal investigation is opened;

d for other purposes to the extent that this is agreed between Parties setting up the team.

11 This article shall be without prejudice to any other existing provisions or arrangements on the setting up or operation of joint investigation teams.

12 To the extent that the laws of the Parties concerned or the provisions of any legal instrument applicable between them permit, arrangements may be agreed for persons other than representatives of the competent authorities of the Parties setting up the joint investigation team to take part in the activities of the team. The rights conferred upon the members or seconded members of the team by virtue of this article shall not apply to these persons unless the agreement expressly

Artikel 21

Tjänstemäns straffrättsliga ansvar

Under sådan verksamhet som avses i artikel 17, 18, 19 eller 20 ska, om inte annat överenskommits mellan de berörda parterna, tjänstemän från en annan part än den part hos vilken verksamheten äger rum likställas med tjänstemän från den part hos vilken verksamheten äger rum när det gäller brott som de utsetts för eller begår.

Artikel 22

Tjänstemäns civilrättsliga ansvar

1. När tjänstemän från en part är verksamma hos en annan part i enlighet med artikel 17, 18, 19 eller 20, ska den första parten vara ansvarig för skador som dessa kan ha vållat i samband med uppdraget, i enlighet med lagstiftningen hos den part på vars territorium tjänstemännen är verksamma.

2. Den part på vars territorium de skador som avses i punkt 1 orsakas ska ersätta skadorna enligt de villkor som gäller för skada som orsakats av dess egna tjänstemän.

3. Den part vars tjänstemän har orsakat en person skada på någon annans territorium ska fullt ut ersätta den senare parten för det belopp som denna betalat ut till de skadelidande eller deras rättsinnehavare.

4. Utan att det påverkar rättigheterna gentemot tredje man och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3, ska varje part i de fall som nämns i punkt 1 avstå från att kräva ersättning för skador den vållats av en annan part.

5. Denna artikel gäller under förutsättning att parterna inte överenskommit annat.

Artikel 23

Vitnesskydd

När en part ansöker om rättslig hjälp enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll avseende ett vittne som riskerar att hotas eller är i behov av skydd, ska de behöriga myndighe-

states otherwise.

Article 21

Criminal liability regarding officials

During the operations referred to in Articles 17, 18, 19 or 20, unless otherwise agreed upon by the Parties concerned, officials from a Party other than the Party of operation shall be regarded as officials of the Party of operation with respect to offences committed against them or by them.

Article 22

Civil liability regarding officials

1 Where, in accordance with Articles 17, 18, 19 or 20, officials of a Party are operating in another Party, the first Party shall be liable for any damage caused by them during their operations, in accordance with the law of the Party in whose territory they are operating.

2 The Party in whose territory the damage referred to in paragraph 1 was caused shall make good such damage under the conditions applicable to damage caused by its own officials.

3 The Party whose officials have caused damage to any person in the territory of another Party shall reimburse the latter in full any sums it has paid to the victims or persons entitled on their behalf.

4 Without prejudice to the exercise of its rights vis-à-vis third parties and with the exception of paragraph 3, each Party shall refrain in the case provided for in paragraph 1 from requesting reimbursement of damages it has sustained from another Party.

5 The provisions of this article shall apply subject to the proviso that the Parties did not agree otherwise.

Article 23

Protection of witnesses

Where a Party requests assistance under the

terna hos den ansökande och den anmodade parten försöka komma överens om åtgärder för att skydda vittnet i enlighet med sina nationella lagar.

Artikel 24

Interimistiska åtgärder

1. På begäran av den ansökande parten kan den anmodade parten i enlighet med sina nationella lagar vidta tillfälliga åtgärder för att bevara bevis, vidmakthålla en rådande situation eller skydda hotade rättsliga intressen.

2. Den anmodade parten får tillmötesgå en begäran delvis eller på vissa villkor, särskilt att åtgärden endast gäller en begränsad tid.

Artikel 25

Sekretess

Den ansökande parten får begära att den anmodade parten sekretessbelägger framställningen och dess innehåll, utom i den mån som krävs för att verkställa den. Om den anmodade parten inte kan tillgodose ett krav på sekretess ska den skyndsamt underrätta den ansökande parten.

Artikel 26

Skydd av personuppgifter

1. Personuppgifter som överförs från en part till en annan till följd av en framställning som verkställs enligt denna konvention eller dess tilläggsprotokoll kan användas av den mottagande parten

a) för förfaranden på vilka denna konvention eller något av dess protokoll är tillämpliga,

b) för andra rättsliga och administrativa förfaranden som har direkt samband med de förfaranden som avses under led a,

c) för att avvärja ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet.

2. Sådana uppgifter får emellertid användas för något annat ändamål, om samtycke ges av

Convention or one of its Protocols in respect of a witness at risk of intimidation or in need of protection, the competent authorities of the requesting and requested Parties shall endeavour to agree on measures for the protection of the person concerned, in accordance with their national law.

Article 24

Provisional measures

1 At the request of the requesting Party, the requested Party, in accordance with its national law, may take provisional measures for the purpose of preserving evidence, maintaining an existing situation or protecting endangered legal interests.

2 The requested Party may grant the request partially or subject to conditions, in particular time limitation.

Article 25

Confidentiality

The requesting Party may require that the requested Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting Party.

Article 26

Data protection

1 Personal data transferred from one Party to another as a result of the execution of a request made under the Convention or any of its Protocols, may be used by the Party to which such data have been transferred, only:

a for the purpose of proceedings to which the Convention or any of its Protocols apply;

b for other judicial and administrative proceedings directly related to the proceedings mentioned under (a);

c for preventing an immediate and serious threat to public security.

den part från vilken uppgifterna har överfört eller den registrerade personen.

3. En part får vägra att överföra personuppgifter som inhämtats till följd av en verkställd framställning enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll om

- sådana uppgifter skyddas enligt dess nationella lagstiftning och

- den part till vilken uppgifterna ska överföras inte är bunden av konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som undertecknades i Strasbourg den 28 januari 1981, om inte den senare parten förbinder sig att ge uppgifterna sådant skydd som uppställs av den förra parten.

4. En part som överför personuppgifter som inhämtats till följd av en verkställd framställning enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll får begära att den part som mottagit uppgifterna ger upplysningar om hur de har använts.

5. En part får, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, begära att inom ramen för förfaranden för vilka den kunde ha vägrat eller begränsat överföring eller användning av personuppgifter enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll, personuppgifter som överförs till en annan part inte används av den senare för sådana syften som avses i punkt 1 utan föregående samtycke.

Artikel 27

Administrativa myndigheter

Parterna kan när som helst, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, fastställa vilka de anser vara administrativa myndigheter i enlighet med artikel 1 stycke 3 i konventionen.

Artikel 28

Relationer till andra fördrag

Bestämmelserna i detta protokoll påverkar inte mer långtgående bilaterala eller multilaterala överenskommelser som kan ha ingåtts mellan parterna med stöd av artikel 26 stycke 3 i konventionen.

2 Such data may however be used for any other purpose if prior consent to that effect is given by either the Party from which the data had been transferred, or the data subject.

3 Any Party may refuse to transfer personal data obtained as a result of the execution of a request made under the Convention or any of its Protocols where

– such data is protected under its national legislation, and

– the Party to which the data should be transferred is not bound by the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, done at Strasbourg on 28 January 1981, unless the latter Party undertakes to afford such protection to the data as is required by the former Party.

4 Any Party that transfers personal data obtained as a result of the execution of a request made under the Convention or any of its Protocols may require the Party to which the data have been transferred to give information on the use made with such data.

5 Any Party may, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, require that, within the framework of procedures for which it could have refused or limited the transmission or the use of personal data in accordance with the provisions of the Convention or one of its Protocols, personal data transmitted to another Party not be used by the latter for the purposes of paragraph 1 unless with its previous consent.

Article 27

Administrative authorities

Parties may at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, define what authorities they will deem administrative authorities for the purposes of Article 1, paragraph 3, of the Convention.

Article 28

Relations with other treaties

The provisions of this Protocol are without

Artikel 29

Uppgörelse i godo

Europeiska kommittén för brottslighetsfrågor ska hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av konventionen och dess tilläggsprotokoll och ska göra vad som behövs för att underlätta en vänskaplig lösning av varje svårighet som kan uppstå vid tillämpningen.

Kapitel III

Artikel 30

Undertecknande och ikraftträdande

1. Detta protokoll ska vara öppet för undertecknande av de medlemsstater i Europarådet som är parter i eller har undertecknat konventionen. Det ska ratificeras, godkännas eller godtas. En signatärstat får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll om den inte tidigare eller samtidigt ratificerat, godtagit eller godkänt konventionen. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

2. Protokollet träder i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter deponeringen av det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet.

3. I förhållande till en signatärstat som där efter deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen för deponering.

Artikel 31

Anslutning

1. En icke medlemsstat som har anslutit sig till konventionen får ansluta sig till protokollet sedan detta har trätt i kraft.

2. En sådan anslutning ska ske genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Europarådets generalsekreterare.

prejudice to more extensive regulations in bilateral or multilateral agreements concluded between Parties in application of Article 26, paragraph 3, of the Convention.

Article 29

Friendly settlement

The European Committee on Crime Problems shall be kept informed regarding the interpretation and application of the Convention and its Protocols, and shall do whatever is necessary to facilitate a friendly settlement of any difficulty which may arise out of their application.

Chapter III

Article 30

Signature and entry into force

1 This Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe which are a Party to or have signed the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A signatory may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has previously or simultaneously ratified, accepted or approved the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2 This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval.

3 In respect of any signatory State which subsequently deposits its instrument of ratification, acceptance or approval, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit.

Article 31

Accession

1 Any non-member State, which has acceded to the Convention, may accede to this

3. I förhållande till en anslutande stat träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen för deponeringen av anslutningsinstrumentet.

Artikel 32

Territoriell tillämpning

1. En stat får vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange det territorium eller de territorier beträffande vilka protokollet ska tillämpas.

2. En stat får vid ett senare datum, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av protokollet till annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit förklaringen.

3. En förklaring som gjorts enligt de två föregående punkterna får beträffande varje i förklaringen angivet territorium återtas genom ett meddelande ställt till generalsekreteraren. Ett sådant återtagande träder i kraft första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit meddelandet.

Artikel 33

Förbehåll

1. Har en part gjort ett förbehåll mot någon bestämmelse i konventionen eller dess tilläggsprotokoll, gäller också förbehållet i fråga om detta protokoll, om parten inte lämnar en förklaring med annat innehåll vid undertecknandet eller när ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument deponeras. Detsamma gäller förklaringar enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll.

2. En stat får vid undertecknandet eller vid deponeringen av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument

Protocol after it has entered into force.

2 Such accession shall be effected by depositing with the Secretary General of the Council of Europe an instrument of accession.

3 In respect of any acceding State, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession.

Article 32

Territorial application

1 Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2 Any State may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date or receipt of such notification by the Secretary General.

Article 33

Reservations

1 Reservations made by a Party to any provision of the Convention or its Protocol shall be applicable also to this Protocol, unless that Party otherwise declares at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession. The same shall apply to any declaration made in respect or by virtue of any provision of the

förklara att den utnyttjar rätten att helt eller delvis inte godta någon eller flera av artiklarna 16, 17, 18, 19 och 20. Inga andra förbehåll får göras.

3. En stat får helt eller delvis återta ett förbehåll som lämnats i enlighet med föregående punkter, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, som gäller från dagen för mottagandet.

4. En part som har lämnat ett förbehåll mot någon av artiklarna i detta protokoll som nämns i punkt 2 ovan, får inte kräva att en annan part ska tillämpa den artikeln. Däremot får den, om förbehållet gäller delvis eller på vissa villkor, kräva att bestämmelsen ska tillämpas i samma utsträckning som parten själv har godkänt densamma.

Artikel 34

Uppsägning

1. En part får för sitt vidkommande säga upp detta protokoll genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare.

2. En sådan uppsägning träder i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit meddelandet.

3. Uppsägning av konventionen innebär automatiskt uppsägning av detta protokoll.

Artikel 35

Underrättelser

Europarådets generalsekreterare ska underrätta Europarådets medlemsstater och varje stat som har anslutit sig till detta protokoll om

a) undertecknanden,
b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,

c) datum för protokollets ikraftträdande enligt artiklarna 30 och 31,

d) annan handling, förklaring, meddelande eller information enligt protokollet.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, under-

Convention or its Protocol.

2 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it avails itself of the right not to accept wholly or in part any one or more of Articles 16, 17, 18, 19 and 20. No other reservation may be made.

3 Any State may wholly or partially withdraw a reservation it has made in accordance with the foregoing paragraphs, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, which shall become effective as from the date of its receipt.

4 Any Party which has made a reservation in respect of any of the articles of this Protocol mentioned in paragraph 2 above, may not claim the application of that article by another Party. It may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision in so far as it has itself accepted it.

Article 34

Denunciation

1 Any Party may, in so far as it is concerned, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

3 Denunciation of the Convention entails automatically denunciation of this Protocol.

Article 35

Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State which has acceded to this Protocol of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this Proto-

tecknat detta protokoll. Som skedde i Strasbourg den 8 november 2001 på engelska och franska, vilka båda texter är lika autentiska, i ett exemplar som ska förvaras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända bestyrkta kopior till alla medlemsstater i Europarådet och till icke medlemsstater som har anslutit sig till konventionen.

col in accordance with Articles 30 and 31; and any other act, declaration, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 8th day of November 2001, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to the non-member States which have acceded to the Convention.